

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ
<< ІРПІНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ >>

Матеріали

VIII МІЖВУЗІВСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
<< АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ,
ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ >>

11 квітня 2019 року
м. Ірпінь, Київська обл.
www.iek.irpin.com

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«ІРПІНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

МАТЕРІАЛИ

**VIII МІЖВУЗІВСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ
ТА ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ»**

11 квітня 2019 року

Ірпінь-2019

Матеріали VIII Міжвузівської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, обліку та фінансів в Україні» // Зб. наук. пр. / Редкол.: Н.В. Ільченко (голова) та ін. – Ірпінь, 2019. – 214 с.

Рекомендовано до друку методичною радою.
Протокол № 9 від 26 березня 2019 р.

Редакційна колегія:

Н.В. Ільченко, В.М. Сова, А.Г. Заболотна, О.І. Погоріла, В.В. Кошик, Л.Л. Гурська, В.І. Березовський.

У збірнику надруковані доповіді учасників VIII Міжвузівської студентської науково-практичної конференції «Актуальні питання економіки, обліку та фінансів в Україні». Висвітлено результати наукових досліджень, проведених студентами та науково-педагогічними працівниками Національного університету біорерурсів і природокористування України та його відокремлених підрозділів («Бережанський агротехнічний коледж», «Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О. Майнової», «Боярський коледж екології і природних ресурсів», «Немішаївський агротехнічний коледж», «Ніжинський агротехнічний коледж», «Мукачівський аграрний коледж», ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»), а також економічний коледж ДВНЗ КНЕУ ім. Гетьмана, Бердичівський коледж промисловості, економіки та права, Вінницький фінансово-економічний коледж КНТЕУ, Рівненський економіко-технологічний коледж НУВГП, ВСП «Мелітопольський коледж» ТДАТУ, Ірпінський державний коледж економіки та права, Житомирський агротехнічний коледж, Лубенський фінансово-економічний коледж, Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ, Харківський коледж архітектури, будівництва та дизайну.

Тексти статей друкуються в авторській редакції. Відповідальність за інформацію, подану в науковому дослідженні, несуть автори статей.

Видавничий центр ВП НУБіП України „Ірпінський економічний коледж”
08200, м. Ірпінь, вул. Гагаріна, 9.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Антонюк Н.О., Гурська Л.Л. ФОРМУВАННЯ ПРИВАБЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ГАЛУЗЯХ АПК	9
Бервено Б.О., Мазуренко А.А. ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	11
Бендюгіна С.С., Сиротенко А.О. УКРАЇНСЬКИЙ ДИРИЖИЗМ	13
Булат Д.В., Куліш Н.В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	15
Вангородська Т.В., Добрівський В.Г. РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА» У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ	18
Гирін О.В., Шкрабак В.Я. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	19
Дідківська А.В., Довбуш Н.Є. ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	22
Дубовська А.Є., Якимовський Р.В. СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	24
Зайцев І.С., Бадюк Л.А. ФЕРМЕРСТВО ЯК БІЗНЕС ІДЕЯ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ	28
Кобець О.В., Алексова Л.А. ВИКОРИСТАННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ	30
Ковалів Л.М., Довбуш Н.Є. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТУ В УКРАЇНІ	32
Ковальчук В.С., Шкрабак В.Я. МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ЗАЛУЧЕННЯ І УТРИМАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ	34
Ковтяга Н.С., Леденко О.П. СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	36
Кондратенко І.С., Білан Ю.Б. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ ЯК ФАКТОРУ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА АГРОПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ	39
Коновчук А.Ю., Добroneцька Т.Б. ЛОГІСТИКА В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ	42
Кравчук А.В., Магнушевська Т. М. АЛГОРИТМ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	44
Крило К.В., Гурська Л.Л. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «МИРОНІВСЬКИЙ ХЛІБОПРОДУКТ»)	47
Крук М.С., Олійник Г.А. ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ	52

ПІДПРИЄМСТВОМ

Лещенко Д.С., Деміденко Л.С.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ

54

Малько Н.В., Ісаєнко Г.О.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА

56

Мошенець О.О., Леденко О.П.

СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ

58

Островерх А.О., Неділько Т.В.

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УКРАЇНІ

61

Піддубна І.Є., Олійник Г.А.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

64

Пустовіт А.В., Головач К. С.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗ У ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

66

Сидорчук В.Р., Мартинова І.М.

РЕКЛАМА ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА

69

Смоляр Д.М., Симоненко О.І.

ВИКОРИСТАННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ В ДОСЛІДЖЕННІ ВАЛОВИХ ЗБОРІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

70

Сорокіна К.В., Симоненко О.І.

ЕКОНОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР

73

Ступак О.С., Деміденко Л.С.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

75

Шкурят В.С., Орошан Т.А.

КЛАСТЕР: ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМЦІВ

77

Шурига С.В., Сиротенко А.О.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ В 2019 РОЦІ

80

Щава К.Р., Рубан О.О.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

83

СЕКЦІЯ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Андрійчук Н.Л., Лівіцька В.Л., Іванова С.М.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІЛЬГИ В УКРАЇНІ

85

Андріюк А.О., Бондарчук І.П.

КОНТРОЛЬ І РЕВІЗІЯ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

86

Безух С.Ю., Кузик Н.П.

СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА ЯК ОБЛІКОВА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

88

Болобан О.С., Федоренко Л.В.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

89

Бондар Г.О., Бабій Л.С.

ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

91

Гаврилішин О.О., Шара Є.Ю.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПОТРЕБ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

94

Доманчук В.С., Кошик В.В. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ ОНЛАЙН-БУХГАЛТЕРІЇ В УКРАЇНІ	96
Ікальчик Н.М., Романенко Т.В. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	98
Кілімова О.А., Панченко Н.С. РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ	100
Кінаш І.Б., Рудник В.І. АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ПІДХІД ТА ВИМОГИ	102
Комаринська І.П., Гриценко О.М. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	104
Коханенко М.П., Федоренко Л.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРЕДУМОВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	106
Кошка Н.М., Бондарчук І.П. МЕТОДИКА РЕВІЗІЇ ГРОШОВИХ КОШТІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	108
Лівіцька В.Л., Талько Т.В. ВІДМІННОСТІ ПОНЯТЬ «АМОРТИЗАЦІЯ» ТА «ЗНОС»	110
Мовчан М.С., Андріяш В.В., Бабай Л.С. ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В ПОДАТКОВИХ СИСТЕМАХ КРАЇН	112
Опанасенко Н.С., Цах Л.М. УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ	114
Охай В.О., Дерев'янка С.І. ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	116
Поторока В.В., Гриценко О.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	118
Регулян А.С., Талько Т.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУТСОРСИНГУ	120
Сидоренко Т.П., Левченко О.Ф. СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКАМИ ТА ПЛАТЕЖАМИ	121
Скакальська Ю.Д., Рудь В.В., Бабій Л.С. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	125
Смичок А.І., Андронюк Н.І. ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ОФШОРНИХ МЕХАНІЗМІВ В УМОВАХ КРИЗИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ОПОДАТКУВАННЯ	128
Смішна В.В., Новотна Н. М. ГУДВІЛ – СУТЬ, ПОНЯТТЯ ТА ЙОГО ВИДИ	130
Созанська Л.О., Гриценко О.М. РОЗРАХУНКИ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ	132
Солодушенко І.С., Черненко Л.Б. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ	134
Степанюк Н.В., Бондарчук І.П. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	136
Тістол В.В., Стельмах Г.П. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	139

Устимович Т.В., Величко Н.М.	
ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ СУЧАСНОМУ БУХГАЛТЕРУ ПРО ОБЛІК СТИПЕНДІЙ	141
Фесюк І.І., Бондарчук І.П.	
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ АУДИТОРА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	144
Філінська К.С., Левченко О.Ф.	
СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	146
Франчук В.В., Лісовська Н.В.	
АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ЗБОРІВ: НОВАЦІЇ 2019 РОКУ	148
Чередніченко Є.С., Лісовська Н.В.	
ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ	151
 СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ	
Багірова Є.І., Гурська Л.Л.	
ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ	153
Белозьоров О.В., Деміденко Л.С.	
ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	155
Бігун С.С., Гусак Т.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	158
Вигівська А.В., Чайка Л.В.	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	160
Гергало С.В., Дмуховська О.М.	
МІЖБАНКІВСЬКІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ	162
Гусар В.О., Черненко Л.Б.	
КОМПЛЕКСНЕ СТРАХУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ	164
Калніболоцька О.С., Кошик В.В.	
БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ШАХРАЙСТВА: СТАН ТА ПРОТИДІЇ ЯВИЩУ	167
Карелін І.С., Сова В.М.	
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	169
Кольга І.І., Іванова С.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В ІНТЕРНЕТІ	172
Комаренко М.В., Борисова Н.В.	
ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ – ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПОКРИТТЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ: ЗАГРОЗА ЧИ ОПТИМАЛЬНИЙ ВИБІР	173
Кулікова М.В., Іванова С.М.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	176
Мазур А.Р., Гусак Т.О.	
РОЛЬ ТА МІСЦЕ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	178
Маренков Д.В., Жила М.О.	
АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ УКРАЇНИ НА ПРОТЯЗІ З 2015 Р. ПО 2018 Р.	181
Мітла А.О., Грибанова О.О.	
ВАЛЮТНА ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕРВЕНЦІЯ	183
Писанець Є.О., Чайка Л.В.	
ФІНАНСИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ	185
Похиленко Н.В., Сова В.М.	187

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ "УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАТІЖНИЙ ПРОСТІР"	
Разумова А.В., Панченко Н.С.	
СТАНОВЛЕННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ	190
Сергун Д.В., Калусенко В.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ	191
Сіденков Г.Г., Чайка Л.В.	
ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ	194
Скалозуб О.М., Карпенко Н.М.	
ПРОБЛЕМНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	196
Спасіченко Д.С., Довбуш Н.Є.	
ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ	197
Степанець М.С., Сачук Н. В.	
АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА 2018 РІК	199
Тереняк І.І., Калусенко В.В.	
ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	201
Тесленко К.С., Тітенко З.М.	
ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	203
Трунова К.В., Готра Н.Л.	
ФОНДОВА БІРЖА, ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОНДОВОГО РИНКУ	205
Шиян К.А., Тітенко З.М.	
ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	206
Яроха Б.Є., Гусак Т.О.	
ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	209
Ященко В.С., Сачук Н.В.	
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	212

Економіка та управління підприємством

Антонюк Н.О., економічне відділення
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Гурська Л.Л.

ФОРМУВАННЯ ПРИВАБЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ГАЛУЗЯХ АПК

Здійснення стратегії курсу відродження економіки України вимагає значних коштів, а також підтримки державою вітчизняних виробників. Сьогодні джерелом необхідних грошових коштів можуть бути інвестиції, які дадуть змогу запобігти спаду виробництва, подолати надмірну залежність вітчизняної промисловості від світової ринкової кон'юнктури, зменшити розрив між фінансовим і виробничим секторами економічної системи, а також забезпечити відродження науково-технічного і виробничого потенціалу країни.

Однією з найгостріших проблем активізації інвестиційної діяльності в Україні є нестача інвестиційних ресурсів. Агропромисловий комплекс, як один із базових секторів економіки України потребує значних інвестиційних ресурсів. Застаріле виробництво, відсутність коштів на модернізацію виробництва, недосконала законодавча база, слабка підтримка держави, нестача кваліфікованої робочої сили роблять процес інвестування у цей сектор непривабливим для інвестора.

Питанням інвестиційного розвитку економіки присвячена чимала кількість фундаментальних досліджень. Перш за все, варто виокремити праці таких вчених: Баранівського О.І., І. Бланка Я.К. Білоуська, В.М. Головатюка, Л.С. Гриніва, М.В. Диха, В. Дорохова, М.О. Макарова та багато інших.

Інвестиційний клімат – це «рівень досягнення потенційних інвестицій у формі коштів, цільових банківських вкладів, паїв, акцій, інших цінних паперів, рухомого і нерухомого майна, майнових прав, ноу-хау, досвіду й інших інтелектуальних цінностей, права користування землею й іншими природними ресурсами» [1, с. 63].

Розвиток інвестиційної політики держави в аграрному секторі є одним із найважливіших індикаторів добробуту національної економіки, який визначає зміну сукупного попиту та у перспективі – обсягу виробленого продукту та рівня зайнятості.

Ефективний розвиток сільського господарства в ринкових умовах неможливий без активізації інвестиційного процесу, істотного збільшення обсягу інвестицій, обрання найефективніших джерел фінансування. Інвестиційна політика є складним процесом, що залежить від комплексу різних чинників, які впливають на інвестиційну діяльність у сільському господарстві, що характеризують її стан і перспективи розвитку на рівні регіону.

Загалом, в Україні діючий механізм інвестиційної діяльності є неповним і не має достатніх методологічних та методичних основ. У ньому відсутні такі складові, як фінансовий механізм інвестиційного процесу відтворення капіталу, фінансово-кредитний механізм інвестиційної діяльності, механізм формування ресурсів та джерел інвестування на підприємстві, механізм державного регулювання інвестиційної діяльності, формування ринку капіталу та ринку інвестицій тощо [3, 31].

Аграрний сектор має важливе стратегічне значення для української економіки. Він формує близько 60% фонду споживання населення, забезпечує значний рівень працевлаштування в сільській місцевості та є одним з основних бюджетоутворюючих секторів національної економіки, забезпечуючи у період кризи близько 15 % ВВП. Як показали Є. В. Савельєв і В. Є. Куриляк, «на даному етапі перевага має надаватись освітній і науковій галузям, військово- та агропромисловим комплексам» [5].

Активна інвестиційна діяльність в аграрному секторі сприяє збільшенню обсягів сільськогосподарського виробництва, підвищенню прибутковості аграрних підприємств, розширенню їх виробничої діяльності та, як результат, створенню додаткових робочих

місць на селі, а також у промислових підприємствах, зростанню рівня задоволення споживчих потреб населення усієї країни й поліпшенню розвитку соціальної сфери села.

Найбільше значення для забезпечення інвестиційної привабливості має виконання державою як суб'єкта управління багатьох об'єктивно необхідних та належних тільки їй функцій. У ринкових умовах функціонування економіки механізм державного регулювання інвестиційної політики передбачає систему функцій законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру.

Крім цього, велике значення для підвищення привабливості інвестицій в українській економіці відіграє зміцнення української банківської системи, тобто створення ефективних джерел акумулювання заощаджень і перетворення їх в інвестиції. Активізація інвестиційної діяльності є не тільки основною умовою виведення сільського господарства з глибокої кризи, але й стає найважливішим визначальним фактором подальшого його розвитку.

Інвестицій сьогодні гостро потребують практично всі сфери і галузі АПК, чи то сільське господарство, переробна промисловість, фондовиробничі галузі або житлова сфера села. Тому створення передумов для масового припливу інвестицій в аграрний сектор має стати найважливішим елементом стратегії державної аграрної політики на сучасному етапі.

Наболілою точкою національного господарства країни і більшості регіонів залишається продовольча проблема. На ринку вітчизняних продуктів харчування як і раніше зберігається значна напруженість [2, с.31]. У зв'язку з цим у багатьох суб'єктах України розроблені програми стабілізації та розвитку АПК, відповідно нової аграрної політики, націленої на вирішення продовольчої проблеми і прискорення соціально-економічного розвитку села.

Окрім того, інвестиції в сільське господарство дозволять гармонійно вирішити економічні та соціальні проблеми села. Скоротяться внутрішня міграція населення, смертність, зросте народжуваність, збільшиться кількість робочих місць, зросте споживання зернопродуктів на душу населення до рівня науково-обґрунтованих норм харчування, що є головним критерієм стійкості землеробства.

Інвестиції є основою розвитку підприємств, окремих галузей та економіки країни в цілому. Стан інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України знаходиться на низькому рівні, а інвестиційний клімат є несприятливим для інвесторів. Сам інвестиційний процес розглядається як довгострокове вкладення коштів з метою створення нових і модернізації діючих сільськогосподарських підприємств, а бар'єри і ризики для інвестицій, як і раніше, залишаються високими.

Для того щоб поліпшити інвестиційний клімат в аграрному секторі економіки України, необхідно стабілізувати ситуацію, яка склалася в країні, вдосконалити законодавство, підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва, посилити роль держави у банківській системі зі створенням державного спеціалізованого банку (земельного, іпотечного, інвестиційного тощо), через який держава могла б регулювати кредитний ринок і кредитні відносини в сільському господарстві. Вирішення цих та інших питань дасть змогу раціональніше використовувати залучені кошти, контролювати їх рух і своєчасне повернення. А виважена державна інвестиційна політика в аграрній сфері має стати одним з найголовніших напрямів виходу з фінансової і матеріально-технічної кризи, в якій опинилося сільське господарство країни [4, с.28].

Інвестиційна діяльність відіграє значну роль в економічних процесах будь-якої країни, оскільки завдяки залученим інвестиціям створюються нові підприємства, з'являються нові робочі місця, модернізується обладнання на діючих підприємствах, запроваджуються інновації, розвивається інфраструктура. Саме тому одним зі стратегічних завдань держави є створення сприятливого клімату для здійснення інвестиційної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Баранівський О.І. Інвестиційна безпека / О.І. Баранівський // Фінанси України.– 1998.– № 9. – С. 60–69.

2. Білоусько Я.К., Питулько В.О., Товстопят В.Л. Державна підтримка техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва // Економіка АПК. – 2005. – №5. – С. 31–32.
3. Борецько І. П. Оцінка інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки / І.П. Борецько // Економіка АПК. – 2009. – №12. – С. 74 – 80
4. Макаров М.О. Особливості реалізації інноваційної політики на регіональному рівні / М. О. Макаров // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 8 (квіт.). – С. 27-29.
5. Савельєв Є. В. Пріоритети у реформуванні української економіки / Є. В. Савельєв, В. Є. Куриляк // Економіка України. – 2015. – № 5. – С. 79–89. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2015_5_8.

Бервено Б.О., відділення «Аграрний бізнес»
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Немішайвський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Мазуренко А.А.

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Трудова міграція — переміщення працездатної особи з метою працевлаштування на певний термін.

Види трудової міграції:

1. Заробітчання — тенденція до територіального переміщення працездатних осіб з метою працевлаштування на певний термін та заробітків.
2. Праця за кордоном — оплачувана трудова діяльність трудящого-мігранта за кордоном, заради якої він виїжджає за межі країни, громадянином якої є та в якій постійно проживає.
3. Трудовий мігрант — особа, яка на тимчасовий термін виїжджає займатися, займається (або займалася) оплачуваною діяльністю до іноземної країни.
4. Член сім'ї трудового мігранта — особа, що перебуває з мігрантом у шлюбі, діти та інші особи, що перебувають на їхньому утриманні та визнаються членами родини відповідного до чинного законодавства країни походження.

Нова хвиля трудової міграції з України зумовлена багатьма факторами, найважливішими з яких є військова агресія, глибока і тривала економічна криза, падіння рівня життя домогосподарств, безробіття. Очевидно, що українці шукають перспективи вищих заробітків та кращих систем соціального забезпечення.

Основні країни по «імпорту» нашої робочої сили є Польща (38,9%), Російська Федерація (26,3%), Італія (11,3%), Чеська Республіка (9,4%).

В основному, виїжджають кадри з професійно-технічною освітою (33,9%), повною загальною середньою (30,1%) освітою. Повну вищу ж освіту мають 16,4%. З них, працювали згідно з отриманою кваліфікацією - 26,8%; в іншій сфері, ніж отримана кваліфікація - 29,5%; на роботі, що не потребувала кваліфікації - 36,1%. Слід зазначити, що дані Держстат приводить на основі вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань трудової міграції, тому вони можуть відрізнятися від реального стану справ.

Масовий виїзд українців за кордон негативно відбивається на демографічній і економічній ситуації в країні, констатують експерти. Адже утримувати непрацездатних людей вже через кілька років в Україні буде нікому. [1]

Голова Федерації роботодавців України Дмитро Олійник повідомив про катастрофічний відтік професійних кадрів. За оцінками роботодавців, у 2018 році з країни виїхало на роботу за кордон понад мільйон осіб працездатного віку (за даними Держстату – 1,3 млн. осіб). І це при тому, що робочі руки потребує й вітчизняна економіка – темпи зростання внутрішнього ринку праці в минулому році становили 7-10%. [1]

За даними Державної служби зайнятості у 2018 році в Україні, загалом база вакансій зросла на 10% – до 1,1 млн. одиниць. Працевлаштовано протягом року близько 800 тисяч осіб. При цьому зареєстрованих безробітних в Україні залишається теж чимало – 370 тисяч осіб. "Серйозну проблему для багатьох промислових підприємств України, становить

гострий дефіцит кваліфікованих кадрів робітничих професій, які б відповідали якісним характеристикам та потребам виробництва", – йдеться у повідомленні Служби зайнятості. [1]

В середньому зарплати зросли на 15-20%. При цьому, середньомісячна зарплата в Україні в грудні 2018 року становила 10,5 тис. грн., в Києві – 16,5 тис грн (щоправда, у січні цього року Держстат зафіксував різке зниження – 9,2 тис. грн та 13, 7 тис. грн відповідно). [1]

Українські трудові мігранти відправили на батьківщину близько \$11 млрд, або близько 10% ВВП в 2018 році. Згідно з дослідженнями, українці в Польщі витрачають там тільки 40% свого доходу, а решта повертається в Україну. [2]

Міграція також може передбачати передачу навичок, знань і технологій, які важко виміряти, але саме це може мати значний позитивний вплив на продуктивність і економічне зростання. Крім того, експерти дедалі частіше визнають, що мігранти можуть відігравати важливу роль у постконфліктному відновленні держав їх походження.

Однак, довгострокові наслідки виявляються набагато менш позитивними: насправді держава має дедалі менше населення працездатного віку, втрачає освічену молодь та кваліфікованих спеціалістів. «Відтік мізків», зокрема, означає втрату державних ресурсів, вкладених в їх освіту, звуження промисловості та погіршення ділового середовища.

Скорочення чисельності працездатного населення у зв'язку з міграцією становить і грізну фінансову проблему. Бо тиск на державні фінанси відбуватиметься по двох каналах: 1) зростатимуть витрати на програми, пов'язані з віковим (пенсії і охорону здоров'я) фактором; 2) зниження потенціалу економічного зростання.[3]

Відповідно на даний момент загрозою для української економіки є відтік висококваліфікованих співробітників. Продовження виїзду кадрів іншої кваліфікації у довгостроковій перспективі також вдарить по економічній безпеці країни.

У свою чергу, відтік молодого покоління, старіння нації і зменшення кількості економічно активного населення (майже на 6%) - це у послаблення передумов (ресурсів) для майбутнього швидкого економічного зростання. При цьому, зростати українській економіці необхідно динамічніше, зважаючи на обраний курс на зближення з країнами ЄС. Але економічний розрив з ними щорічно лише збільшується.

Таким чином, розірвати замкнуте коло «браку економічних перспектив та міграції» буде ще складніше. [4].

Таблиця 1

Наростання масштабів трудової міграції матиме наступні наслідки:

Для України	Для приймаючих країн
Негативні наслідки	
· галузеві асиметрії ринку праці, зміна балансу висококваліфікованих і низькокваліфікованих кадрів · «подорожчання» внутрішнього ринку праці · імпорту трудових ресурсів з-за кордону · додаткові витрати держави на підготовку нових фахівців · відбувається «старіння» нації · зниження темпів виробництва в країні	· посилюється конкуренція з місцевим населенням · збільшується вірогідність зростання безробіття · можуть виникати конфлікти, крос-культурні непорозуміння · наростає ризик нелегальної міграції · місцева робоча сила починає шукати роботу в іншій країні, виникають асиметрії ринку
Позитивні наслідки	
· збільшення грошових переказів від трудових мігрантів · скорочення безробіття на внутрішньому ринку · частина робочої сили повертається з новими знаннями та досвідом	· притік мігрантів заповнює незатребувані робочі місця · мігранти не потребують навчання · «імпортована» робоча сила пришвидшує розвиток економіки · іноземні працівники знижують середньоринкову вартість оплати праці · мігранти стимулюють споживчий попит

Чи є вихід? Більші зарплати, зокрема в сусідніх країнах, стимулюють виїзд українського трудового ресурсу. До того ж, зарубіжні компанії та країни зацікавлені в залученні іноземних, особливо висококваліфікованих кадрів, - адже на їх підготовку вони не витрачають грошей.

Іншими словами, в реаліях України, лише економічні стимули здатні затримувати кадри на її території. Відповідно до коментаря НБУ, трудова міграція буде рости кілька років до того, як зарплати підвищаться до необхідного рівня. При цьому, необхідно відзначити, що зростання номінальної заробітної в Україні платні значно обганяє реальну: її необхідний рівень буде складно досягти у найближчому майбутньому.[4]

Світовий досвід, у тому числі східноєвропейських країн, переконує, що держави/уряди мають застосовувати комплексний підхід у питаннях політики з міграції. Слід:

1) зосередитися на створенні умов, які заохочують людей залишатись/повертатись у державі

2) зміцнювати інститути влади

3) підвищувати рівень участі робочої сили, що залишилася

4) підвищувати продуктивність праці

5) стимулювати населення на витрачання грошових переказів на інвестиції, а не на споживання

6) працювати з діаспорою, у тому числі з точки зору розширення доступу до міжнародного фінансування

Для ефективного регулювання міграції нам необхідно втілювати ці фундаментальні ідеї у життя уже сьогодні. [3]

Однак, створюючи сприятливі умови для повернення заробітчан в Україну, не варто забувати й про інших незахищених громадян. Держава повинна комплексно підходити до вирішення цієї проблеми, допомагаючи одній соціальній групі, не дискримінувати іншу. А для того щоб суттєво зменшити трудову міграцію, в Україні варто створити сприятливі умови для ведення бізнесу та залучення іноземних інвестицій, що сприятиме створенню нових робочих місць. Важливо також подолати корупцію й завершити судову реформу, щоб захистити приватну власність і стимулювати бізнес. Такий комплекс заходів покращить економіку, збільшить заробітні плати й рівень добробуту українців, яким більше не доведеться шукати кращого життя за кордоном. [5]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Електронний ресурс. Режим доступу: УКРІНФОРМ
2. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://news.finance.ua>
3. НОВОЕ ВРЕМЯ.UA
4. Міжнародний центр перспективних досліджень.ua
5. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://Matrix-info.com>

Бендюгіна С.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Сиротенко А.О.

УКРАЇНСЬКИЙ ДИРИЖИЗМ

Збалансоване державне регулювання ключових галузей у сучасному світі є необхідною умовою захисту національного бізнесу та розвитку економіки, створення сприятливих умов для реалізації приватної підприємницької ініціативи за одночасного обмеження апетитів та зловживань окремих гравців, коли їхні дії суперечать інтересам країни.

Україна потребує сьогодні власного дирижизму — ефективного державного регулювання ключових сфер, що поклало б край спіралі деградації, до якої її дедалі більше штовхає небезпечна суміш олігархічного лобізму та соціал-популізму. Напрацьоване за останні десятиліття державне регулювання, попри позірні інші завдання, усі ці роки

насправді було лише засобом обмеження конкуренції та вилучення економічних ресурсів на користь олігархату через монополні та корупційні інструменти.

Причому нині спостерігається тенденція до поглиблення проблеми. Завершуючи витискання соків із таких базових секторів української економіки, як гірничодобувна промисловість, електроенергетика, металургія, хімія, важке машинобудування, зерново-олійна галузь сільського господарства, олігархи активно придивляються до нових «жертв» для «освоєння» у межах характерної для них привласнювальної моделі господарювання. Ними ось-ось можуть стати ті сектори, у яких переважав малий та середній бізнес через менші масштаби та привабливість. Це легка, деревообробна, меблева та харчова промисловість, неолігархічний агробізнес. У зоні ризику також сектори, що досі перебували в комунальній або державній власності, як-от медицина, житлово-комунальне господарство, частина електроенергетики та газовидобутку, військово-промислового комплексу тощо.

У таких умовах украй важливим є належне державне регулювання, спрямоване на ліквідацію монополій, усебічне сприяння створенню нового й розвитку наявного малого та середнього бізнесу, підтримку на старті, навчання та перекваліфікацію громадян, готових узяти активну участь в економічному ривку. Дані багаторічних соціальних моніторингів Інституту соціології НАНУ свідчать, що частка громадян, для яких була дуже важливою можливість підприємницької ініціативи, залишається надзвичайно високою. У 2016-му вона перевищила 63% проти 46,3% у 2006-му. Проте цей потенціал не реалізується в умовах тотальної монополізації економіки і, як наслідок, несправедливого й економічно неефективного розподілу національного багатства та інвестиційного ресурсу.

Тому головним завданням державного регулювання на першому етапі є заходи, спрямовані на якнайшвидшу демонополізацію економіки. Для цього потрібна обов'язкова ідентифікація кінцевих власників — фізичних осіб у всіх компаніях. А інакше їхня діяльність має припинитися протягом місяця. Необхідно сформувати реєстр монополістів із фактичними кінцевими бенефіціарами, а не формальними юридичними особами, як це є сьогодні.

Природні монополії, які не можуть бути розділені з об'єктивних причин, мають перебувати виключно в держвласності, адже, попри всі недоліки державного менеджменту, як показує досвід останніх десятиліть, контролювати й коригувати дії державних монополій із погляду суспільних інтересів усе ж таки значно простіше, ніж приватних.

Якнайшвидший перехід до ринкового формування цін на всі енергоносії та житлово-комунальні послуги за одночасного усунення монопольного диктату окремих гравців — єдиний спосіб покласти край не лише політизації цієї теми, а й періодичному соціальному резонансу у зв'язку з невідворотним коригуванням цін у бік збільшення. Такий крок також допоможе зробити згадані сфери повноцінними галузями економіки, створити передумови для конкуренції в них національного малого та середнього бізнесу.

Окрім широкого поля для формування численного національного бізнесу запровадження ринкових і конкурентних умов роботи в цих сферах лишається єдиною можливістю уникнути колапсу в житлово-комунальному господарстві, підвищити якість послуг, подолати хронічну енергетичну залежність, нераціональне споживання енергоресурсів, а також поліпшити реалізацію внутрішнього потенціалу їх отримання та диверсифікації.

Ключову роль у системі державного регулювання економіки має відігравати перетворення банківсько-фінансового сектору на інструмент стимулювання появи національного неолігархічного бізнесу, динамічного нарощування ним виробництва та експорту товарів і послуг. Банківська система повинна насамперед мотивувати громадян і бізнес на примноження заощаджень, відповідально ставитися до їх інвестування та використовувати на розвиток, а не споживання.

Від наявності потужної національної банківської системи, здатної виконувати такі завдання, залежить не лише перспектива розвитку економіки, а й здатність провадити самостійну економічну політику в національних інтересах.

Зовнішні ресурси незалежно від того, йдеться про кредити, інвестиції чи безоплатну допомогу, мають залучатися тільки за умови, що використовуватимуться вони відповідно до

внутрішніх пріоритетів фінансування і щодо цих коштів не буде вимог, які змушуватимуть коригувати національну економічну політику.

Не менш важливим напрямом державного регулювання є створення умов для переформатування транспортної системи країни з постколоніальної в національно орієнтовану. Неприпустимою є ситуація, коли система транспортних комунікацій у країні розвиватиметься за колоніальним типом із пріоритетом кількох потужних транскордонних, транзитних коридорів за одночасного занепаду й без того слабкої мережі внутрішнього сполучення.

Стара політика «знімання вершків» у транспортній галузі підконтрольними олігархами чи топ-чиновниками приватних компаній без будь-яких інвестицій у довгостроковий розвиток комунікацій і перекладання цього завдання на традиційно дефіцитний бюджет залишається однією з основних причин того, що надприбутки офшорних прокладок переважно олігархічного бізнесу зростали прямо пропорційно деградації автошляхів та залізниць. Оператори комерційних перевезень мають активніше долучатися до фінансування транспортної інфраструктури. Її розвиток тісно пов'язаний із розбудовою нових національних виробництв та інших бізнесів у суміжних сферах. А збільшення інвестицій, своєю чергою, здатне створити потужний внутрішній попит на матеріали й техніку для цього.

Ключовим завданням державного регулювання також є сприяння оптимальній галузевій селекції в економіці. Пріоритетні галузі, які з об'єктивних причин мають більші шанси на розвиток і водночас здатні забезпечити економіці України вищу додану вартість та більше ефективних робочих місць, держава повинна підтримувати через цільові програми та підготовку кваліфікованих працівників. В Україні має стати вигідно, попри ризики, запроваджувати найрізноманітніші інноваційні розробки. В ІТ важливо сприяти розвитку галузей, орієнтованих на продукування розробок для інших секторів економіки з високим потенціалом зростання в нашій країні.

При цьому не можна допускати перетворення політики плекання національного бізнесу на захист його від конкуренції, створення для нього «теплої ванни». Вона має стати лише інкубатором, покликаним виростити численний і потужний національний бізнес в умовах максимально суворой внутрішньої конкуренції між якомога більшою кількістю гравців. Усі учасники цього процесу від початку мають орієнтуватися на вихід на глобальні ринки й агресивну зовнішню економічну експансію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / Під заг. ред. А.С. Гальчинського.- К.: НІСД, 2018.
2. Лук'янов В. С. Державні регуляторні імперативи сучасних фінансових ринків: автореф. дис. д.е.н. / В.С. Лук'янов. – К.: Національна академія управління, 2017

Булат Д.В., відділення агроекології та економіки,
спеціальність «Менеджмент», III курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів».
Науковий керівник – викладач, Куліш Н.В.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Аграрний сектор нашої держави з його системною структурою відіграє особливу роль в національній економіці. Саме цей сектор формує засади збереження суверенності держави – продовольчу, економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток різних галузей національної економіки та формує соціально-економічні напрями політики.

Особлива роль аграрного сектору в житті країни обумовлюється унікальним поєднанням сприятливих природно-кліматичних умов та географічним положенням, спроможністю нашої країни використати свій природно-ресурсний потенціал, зайняти вигідну нішу на світовому продовольчому, енергетичному та екологічному ринку. Україна

може і повинна годувати не тільки себе, але й зробити вагомий внесок у забезпечення продовольчої безпеки інших країн [2].

Зростання цін на продукцію сільського господарства у світі непокоїть споживачів та уряди багатьох держав. Проте, таке світове подорожчання продовольства створює унікальні можливості для стрімкого розвитку агропромислового комплексу України. Але для цього усі хто причетний до аграрної справи країни, повинні об'єднати свої зусилля для розвитку сільського господарства.

Досягнутий рівень конкурентоспроможності аграрного сектору, а також перспективи його розвитку в умовах глобальної конкуренції безпосередньо впливають на рівень життя населення, вартість споживчого кошика, умови та якості відтворення робочої сили в національній економіці.

Перспективи розвитку українського агробізнесу обумовлені наступним:

- збільшення обсягів валової продукції сільського господарства, налагодження ринків збуту та лідируючі позиції на окремих сегментах світового ринку продовольства;
- природно-кліматичні умови і родючі землі України сприяють вирощуванню усіх зернових культур і дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно в достатніх об'ємах для потреб внутрішнього ринку і розвитку експорту;
- Україна – одна з небагатьох країн світу, де існують аграрні холдинги, які обробляють більше ніж 6 млн. земель сільськогосподарського призначення;
- великі структури АПК здебільшого є вертикально-інтегрованими, що передбачає об'єднання за принципом технологічного ланцюга «сировина – переробка – торгівельні мережі»;
- збільшення податкових надходжень, обсягів експорту сільськогосподарської продукції та продовольства з одночасним зростанням середньомісячної заробітної плати працівників сільських господарств [1].

Головну роль в аграрному секторі відіграє земля, яка виконує свою місію через договори оренди, що обмежує права власників у розпорядженні нею та перешкоджає вкладанню коштів в агробізнес. На даний момент ідея вільної купівлі-продажу землі є предметом активних дискусій. Зі зняттям мораторію на вільну купівлю-продаж землі, аграрний сектор України стане в рази привабливішим для інвесторів, а інвестиції – це один з основних факторів, який необхідний для розвитку. З введенням закону «Про ринок земель» виграють не лише підприємці, зацікавлені у вкладанні коштів у цю сферу, а й Україна в цілому, а значить і всі її громадяни.

На сьогоднішній день фінансово-економічна підтримка аграрного сектора здійснюється переважно через комплекс програм, кожна з яких має на меті підвищення ефективності виробництва та дохідності товаровиробника. При цьому, через брак коштів Державного бюджету України, ця підтримка на 80 % здійснюється за рахунок сприятливої податкової політики, що є непрямою формою субсидювання галузі.

Відомо, що сільське господарство є специфічною галуззю економіки. Це проявляється в тому, що, на відміну від багатьох інших галузей економіки, результати його діяльності значно залежать від природнокліматичних умов. Тому одним із важливих напрямків розвитку сільськогосподарського виробництва є зменшення ризиків від природнокліматичних умов та забезпечення подальшого розвитку аграрного сектора шляхом удосконалення системи захисту господарств [5].

Значним бар'єром для успішного розвитку і функціонування аграрного сектору в Україні є недосконалість нормативно-правових актів щодо аграрної політики держави. Тому їх необхідно переглянути і сформулювати правову базу, яка б захищала інтереси виробників сільськогосподарської продукції. Особливістю функціонування організаційно-правового механізму підтримки розвитку аграрного сектора сьогодні в Україні є те, що, з одного боку, відсутнє в повному обсязі фінансове забезпечення законів, що приймаються, а з іншого – невиконання вже прийнятих законів та інших нормативно-правових актів, тобто низька виконавча дисципліна в державних органах влади [3].

Значну роль повинна відігравати інноваційна діяльність. Пріоритетним напрямом інноваційної діяльності в аграрному секторі є впровадження найбільш перспективних

агротехнологій і на цій основі підвищення продуктивності виробництва з метою зниження витрат на одиницю продукції та зміцнення її конкурентоспроможності на внутрішньому і світовому ринках.

Аналіз агробізнесу України дозволив виділити його основні сильні та слабкі сторони.

Таблиця 1

Переваги та недоліки розвитку агробізнесу в Україні

Переваги	Недоліки
Територіальний аспект	
- 70% території України займають сільськогосподарські угіддя - Сприятливий клімат - Великі запаси чорноземів - Забезпеченість водними ресурсами - Вигідне географічне розташування	- Недотримання сівозміни - Зменшення родючості ґрунтів - Значна територія радіаційного забруднена - Деградація земель внаслідок ерозії - Зниження рівня ґрунтових вод
Соціальний аспект	
- 14 млн населення проживають в сільській місцевості - Зростання престижу аграріїв	- Необхідність реформ - Ризик безробіття на селі
Економічний аспект	
- Фіксований сільськогосподарський податок - Експорт зерна	- Низький рівень державної підтримки - Негативний імідж України

Незважаючи на проблеми, які притаманні сучасному етапу розвитку сільськогосподарського виробництва, агробізнес України має більше переваг ніж недоліків, тому повинна розвивати виробничі потужності сільського господарства, щоб у найближчі декілька років наша сільськогосподарська продукція могла вийти на світовий ринок і конкурувати з продукцією інших розвинутих країн світу.

Отже, аграрний сектор України повинен стати провідною ланкою економіки, що сприятиме її зростанню. Вирішити окреслені проблеми або зменшити їх вплив можливо за допомогою заходів, які дозволять активно реалізовувати вітчизняну продукцію на міжнародних ринках; змін в системі оподаткування аграрного сектора; удосконалення державного контролю, орендних відносин; налагодження ефективної системи логістики; моніторингу ринку сільськогосподарської продукції; раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення та ряду інших заходів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top100-latifundistov-ukrainy>
2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року // Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16823>
3. Недбаєва С. М. Державне регулювання страхуванням сільськогосподарських ризиків / Недбаєва С. М. // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. - №24. – С. 88-91.
4. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.
5. Саблук П. Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2009. - №12. – С. 3-13.
6. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки (на період до 2020 р.) з внесеними змінами і доповненнями НААН. – К., 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uaan.gov.ua/sites/default/files/strateg_do_2020r

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА» У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Забезпечення якості освіти – головна мета реформи вищої освіти в Україні, а якість освітніх послуг і масштаби наукових досягнень українських закладів вищої освіти на шляху інтеграції до європейського освітнього простору мають ставати співвідносними із відповідними європейськими вимогами [1].

В умовах зазначених викликів великого значення має надаватися формуванню професійних компетенцій майбутнього фахівця аграрної сфери, а саме: методологічним та методичним засадам його організації, інноваційним та інформаційним технологіям навчання, умінь і навиків студентів, поєднанню теоретичного і практичного навчання, практики з роботою на виробництві, залученню майбутніх фахівців до дослідницької і наукової роботи тощо.

Економіка й підприємництво є складними динамічними структурами, які охоплюють різні види діяльності людини: управління, виробництво, торгівлю, бухгалтерські операції, фінансування тощо і відкривають необмежене поле для реалізації здібностей людини. Умовами забезпечення готовності до такої діяльності є оволодіння знаннями й уміннями у сфері менеджменту, формування характерних рис характеру й управлінських навичок. У зв'язку з цим професійно значущими є, насамперед, такі якості: конструктивні, комунікативні, гностичні та організаторські здібності. Провідна ідея готовності майбутнього фахівця аграрної галузі до управлінської діяльності, розвитку здібностей ефективно керувати підприємствами та сільськогосподарськими колективами висвітлюється у дослідженнях П.Г. Лузана [2], В.І. Свистун [3].

Модернізація аграрної освіти, особливо з викладання дисципліни «Економіка підприємства» у студентів здійснюється успішніше при узгодженні її як з програмою моніторингу знань студентів в цілому, так і з кожним з його етапів (діагностичний, прогностичний, корекційний) [4].

Одним з найбільш ефективних методів підвищення якості і ефективності викладання економіки підприємства є процес впровадження в навчальні заняття ділових ігор, тренінгів, економічних колоквиумів та інформаційних технологій. Ефективність застосування комп'ютерних технологій при вивченні дисципліни «Економіка підприємства» надасть наступні переваги:

- формування у студентів дослідницьких умінь;
- відпрацювання здібностей приймати оптимальні рішення;
- вдосконалення роботи з інформацією;
- розвиток комунікативних здібностей;
- підготовка особистості до ефективного функціонування в умовах інформаційного суспільства [5].

Можна виділити наступні аспекти застосування інформаційних технологій під час викладання економіки підприємства:

- розробка мультимедіа-презентацій для представлення інформації при проведенні лекцій і практичних занять;
- використання мережі Інтернет при підготовці самостійних домашніх завдань;
- збір і аналіз економічної інформації;
- впровадження дистанційного навчання;
- проведення атестації знань студентів;
- створення інформаційної бази оцінки знань [6].

В умовах сучасності, які вимагають професійних та комплексних знань від фахівця природничого профілю з економічними знаннями в аграрній сфері, здатного швидко орієнтуватись у змінах економічного становища, вміти творчо підійти до вирішення професійних питань, головний акцент переноситься на якість освіти. Однією з важливих вимог сучасності є здатність фахівця постійно оновлювати та підвищувати свій рівень знань. Професійна підготовка повинна бути універсальною, адаптованою до сучасного ринку праці, з використанням особистісно-орієнтованого підходу до навчального процесу, його інформатизацією та безперервністю. Вона покликана послідовно формувати у спеціалістів економічне мислення та свідомість, свідоме ставлення до обраної професії в умовах інтеграційних процесів, що відбуваються у державі; озброювати спеціалістів теоретичними знаннями та практичними навичками щодо особливостей праці, формування потреби здійснення економічного аналізу, бачення перспективи; вчити оволодівати основами наукової організації праці в умовах ринкових відносин; формувати у студентів бажання та потребу повсякденно поліпшувати результати своєї праці, виховувати в собі якості бережливості, ініціативності, діловитості, дисциплінованості [7].

Отже, перехід до ринкового саморегулювання аграрної економіки з усіма його основними елементами: вільним ціноутворенням, конкуренцією, вільним прийняттям рішення учасниками економічних процесів, розвинутою ринковою інфраструктурою, все це треба враховувати при економічній підготовці спеціалістів у ЗВО аграрного спрямування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Реформа вищої освіти в Україні: як це буде. Режим доступу: <https://konkurent.in.ua/publication/22916/reforma-vischoyi-osviti-v-ukrayini-yak-ce-bude-/>.
2. Лузан П.Г. Теоретичні і методичні основи формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних закладах освіти: автореф. дис. д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти // П. Лузан. К.: 2004. 42 с.
3. Свистун В.І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності: Монографія. К.: Науково-методичний центр аграрної освіти, 2006. 343 с.
4. Калашникова Е. Ю., Коновалова И. А., Ловянникова В. В. Методика преподавания экономических дисциплин в современных условиях модификации // Молодой ученый. 2013. №12. С. 901-903.
5. Методика преподавания экономики: опыт и проблемы. Сб. методич. статей. Вып. 1 / Под ред. доцента Е.В. Огурцовой. Саратов: Издательский центр «Наука», 2010. 72 с.
6. Кривонос Ю.Е. Проблемы повышения качества преподавания экономических дисциплин в гуманитарных вузах. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-povysheniya-kachestvaprepodavaniya-ekonomicheskikh-distiplin-v-gumanitarnyh-vuzah>.
7. Вітер С. Вимоги до майбутніх фахівців економічного профілю у контексті підготовки для аграрної сфери. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_6_35

Гирін О.В., економічне відділення
спеціальність “Економіка “ ІІІ курс
ДВНЗ «Бердичівський коледж промисловості, економіки та права».
Науковий керівник – викладач, Шкрабак В.Я

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Стан української економіки є доволі складним і неоднозначним. Хитка політична ситуація, тимчасова відчуженість окремих територій, глобалізаційні виклики, постійний дефіцит внутрішніх (власних) коштів вимагає від усіх учасників господарського процесу пошуку ефективних форм господарювання.

За таких умов інвестиції розглядаються як джерело, що дає можливість забезпечити життєдіяльність і розвиток підприємства.

Сьогодні розвиток багатьох підприємств залежить від ефективної організації інвестиційної діяльності, оскільки значна їх частина вже є учасниками інвестиційного процесу, а ще більше прагне долучитися до нього. Залучення інвестицій є можливістю для

підприємств забезпечити конкурентні переваги як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Оскільки підприємство є відкритою динамічною соціально-економічною системою, то на його діяльність, зокрема й інвестиційну, впливають чинники внутрішнього і зовнішнього середовища. Саме це спонукає суб'єкти господарювання використовувати ефективну, динамічну і гнучку систему управління, яка спрямована як на ефективне залучення, так і на використання інвестиційних ресурсів і, як наслідок, – забезпечує досягнення стійкого економічного розвитку. Ефективний менеджмент підприємств повинен забезпечити досягнення не тільки економічних, але й інноваційних, соціальних, екологічних та інших цілей від залучених і раціонально використаних інвестиційних вкладень.

Бердичів – економічно привабливе місто для вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Підтвердження цьому - діючі бізнес-проекти, впровадження нових технологічних процесів і освоєння десятків нових найменувань продукції.

Для успішного функціонування будь-якого підприємства важливе значення має вдале розташування виробництва, професійні та сумлінні робочі кадри, а також належна співпраця з відповідними структурами. Все це мають підприємства, які ведуть свою діяльність на території міста Бердичева.

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння інвестицій, у 2018 році залишаються: у процентному співвідношенні зображено на круговій діаграмі (рис.1)

Значні інвестиції у власний розвиток залучають підприємства ТОВ «Бердичівський хлібозавод» (виробництво хлібу), ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» (виробництво костюмів чоловічих), ТОВ «Шкірзавод ВЕЛЕС» (обробка шкіри), ТОВ «Бердичівський пивоварний завод»- встановлено силоси (ємкості для зберігання зерна), ТОВ «Три ведмеді» (виробництво морозива та напівфабрикатів), ТОВ «Сейф Гласс Факторі» (обробка скла), ТОВ «Сончик» (виробництво спальних матраців та м'яких меблів), ПрАТ «Дніпровуд» (виробництво меблів).

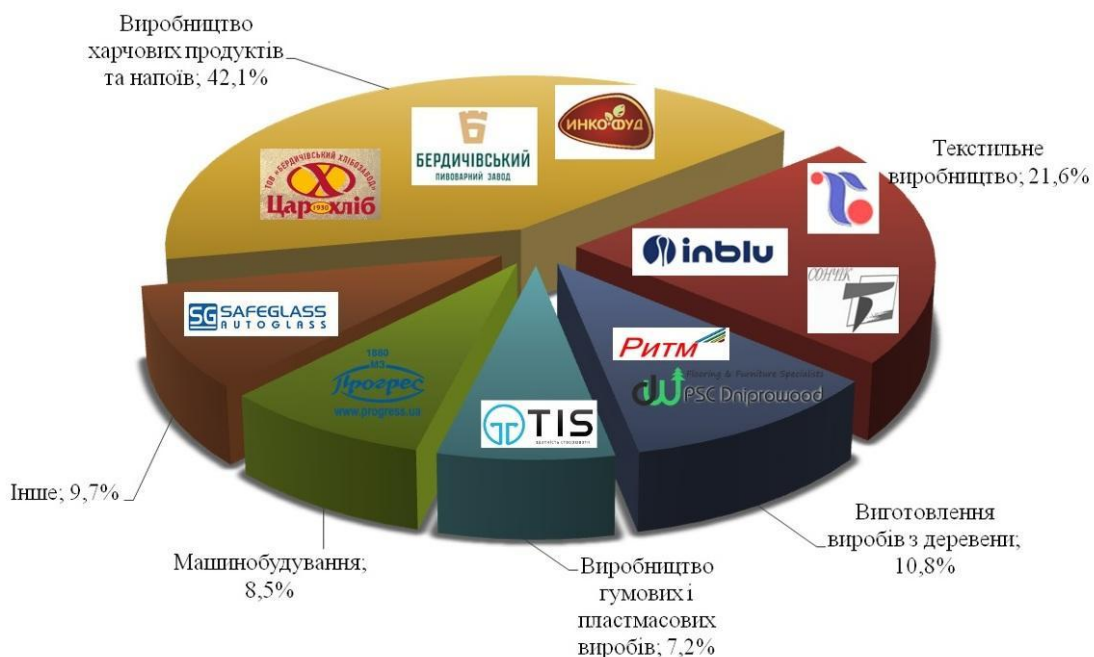

Рис.1. Провідні сфери економічної діяльності за обсягами освоєння інвестицій

У даний час на підприємствах інвестиційна діяльність зводиться переважно до операцій реального інвестування. Підприємство ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» не є винятком, його інвестиційна діяльність орієнтована на впровадження реальних інвестицій. Дане підприємство здійснює свою господарську діяльність у сприятливому середовищі і є провідним підприємством у своєму регіоні. Дослідивши історію розвитку підприємства та переглянувши новини м. Бердичева щодо його діяльності, можемо ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» назвати інвестиційно активним підприємством. Воно постійно розробляє та реалізує інвестиційні проекти, які позитивно впливають на показники його роботи, якісні результати якої підтверджені численними нагородами.

Серед інвестиційних проектів можна виділити наступні:

- реконструкція холодильного відділення та встановлення установки для водопідготовки;
- розробка за власною рецептурою і впровадження у реалізацію нових видів продукції;
- впровадження нової фірмової пляшки;
- н/ж бродильне відділення;
- встановлення силосів для зберігання зерна;

- проведено реконструкцію варильного цеху з використанням німецького обладнання, яке не тільки допомагає покращити якість продукції, але й дозволяє збільшити обсяги виробництва пива.

- в рамках програми «Енергозбереження житомирської області» пивоварний завод за рахунок власних коштів реалізував такі проекти: реконструкція парового котла; встановлення автоматизованих компресорів; впровадження обладнання для компенсації реактивної потужності.

Отже, ТОВ «Бердичівський пивоварний завод» - підприємство, яке проводить одні з найбільших інвестиційних вливань в напрямку модернізації та розширення виробництва, приділяє увагу розробці нової продукції, впровадженню передових технологій.

Розглянувши інвестиційний розвиток м.Бердичева, зазначимо що загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку міста склав 15,1 млн. дол. США. У місті працює 29 підприємств з іноземними інвестиціями з 14 країн світу. Найбільші обсяги іноземних інвестицій зосереджено в промисловості міста.

Частина обсягу прямих іноземних інвестицій міста у структурі області займає друге місце після Житомира і становить 6,6% в порівнянні з іншими містами області.

Капітальні інвестиції склали 150,4 млн. грн., що на одну особу населення міста становить 1962,7 грн.

Для розміщення виробничих підприємств, будівництва комерційних, житлових та соціальних об'єктів на території Бердичева маємо ряд відповідних пропозицій земельних ділянок та виробничих приміщень, які можна орендувати або придбати у власність.

У 2016 році у місті створено веб-сайт «БЕРДИЧІВ інвестиційний портал» [2]. Серед можливостей інвестиційного порталу можна відмітити: каталог інвестиційних пропозицій, перелік незадіяних приміщень, можливість подання інвестиційного запиту та розміщення інвестиційного тізеру. Постійно ведеться робота щодо його наповнення актуальною інформацією.

Досягнення ефекту від залучених інвестицій підприємствами можливе за умови застосування ефективної системи управління, яка уможливить досягти наперед визначену мету. За допомогою інвестицій можна мінімізувати вплив кризових явищ і забезпечити стійку реалізацію стратегічної мети розвитку кожного підприємства. Саме тому на підприємствах потрібно реформувати згідно з сучасними умовами існуючу систему управління інвестиційною діяльністю та використати нові, ефективні інструменти з метою забезпечення їх поступального випереджального розвитку. Ефективна політика управління інвестиційною діяльністю повинна стати таким засобом, який дасть можливість покращити економічні, соціальні, інноваційні та інші показники діяльності підприємств.[5]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Борщ Л. М. Інвестування: теорія та практика: навч. посібн. / Л.М. Борщ, СВ. Герасимова. — вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. — К. : Вид-во "Знання", 2007. — 685 с.
2. Веб-сайт «Бердичів» офіційний портал. Режим доступу: [//www.berdychiv.com.ua/](http://www.berdychiv.com.ua/)
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV // zakon1.rada.gov.ua.
4. Музиченко А. С. Інвестиційна діяльність в Україні: навч. посіб. / А. С. Музиченко. — К. : Кондор, 2005. — 406 с.
5. Кудря Я.В. Актуальні проблеми управління акціонерними товариствами в Україні / Я.В. Кудря //Актуальні проблеми економіки – 2007. – №2(68) – С.68-73.

6. Карпенко Г.В. Нормативно-правове забезпечення корпоративного управління: проблеми залучення інвестицій на вітчизняні підприємства / Г.В.Карпенко, А.П.Данькевич // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С.39-46.

7. Кравченко В.В. Інвестиції, як один із шляхів покращення конкурентоспроможності підприємств /В.В. Кравченко.

8. Черток Д.Л. Проблеми залучення інвестицій в економіку України та шляхи їх рішення / Д.Л.Черток, С.П.Тітова

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Дідківська А.В., спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
«Ірпінський державний коледж економіки та права».
Науковий керівник - викладач, Довбуш Н.Є.

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Інноваційна політика держави є важливою складовою економічної політики. Державна інноваційна політика – це сукупність певних форм і методів діяльності держави, що спрямовані на підтримку та розвиток інноваційної діяльності у всіх сферах суспільного та економічного життя. Активна реалізація інноваційних процесів є способом повернення до життя традиційних видів економічної діяльності, який полягає в повторному впливанні в них рушійних сил, здатних забезпечити конкурентоспроможність і створити нові робочі місця за допомогою цілеспрямованого розвитку всієї технологічної бази. Для цього використовують цілу низку технологій: електроніка, інформаційні технології, засоби гнучкої автоматизації, нові технології одержання, переробки й обробки матеріалів, способи і засоби економії енергії, а також тип організації, що краще реагує на потреби виробничого процесу і ринку, сприяє зменшенню витрат і усуненню недоліків[2]. Тому важливо приділяти увагу інноваціям на державному рівні.

Значний внесок у вивчення проблем інноваційної політики держави зробили такі вітчизняні науковці: Г.О. Андрощук, Ю.М. Бажал, А.С. Гальчинський, Л.І. Федулова та інші.

Інноваційні механізми існують на всіх рівнях економіки. На макrorівні вирішуються три основні завдання, серед яких: формування державної інноваційної стратегії, створення сприятливого інноваційного клімату для економіки у цілому та реалізація державних інноваційних програм, він визначає економічну потужність країни та її перспективи на світовому ринку. На регіональному рівні аналогічні завдання прив'язуються до особливостей певних регіонів. Ці два рівня створюють умови для інтенсивного розвитку інноваційних процесів на рівні підприємницьких структур і покликані спрямувати підприємницьку ініціативу в русло інноваційних пріоритетів[3].

Сфера прояву інноваційних процесів не обмежується лише комерційною діяльністю. Інновації також впроваджуються для забезпечення суспільних інтересів. Велика кількість сучасних розробок стосується екологізації виробництва (не без впливу держави), які таким чином несуть певні збитки самим виробникам, оскільки також потребують інноваційних інвестицій.

Діяльність суб'єктів підприємницької діяльності щодо конструювання, створення, освоєння й виробництва якісно нових видів техніки, предметів праці, об'єктів інтелектуальної власності, технологій, а також впровадження досконаліших форм організації праці й управління виробництвом є необхідною для стабільного розвитку країни. Частка капітальних інвестицій, що були здійсненні для розвитку таких сфер економіки, як інформація та комунікації, а також професійну, наукову та технічну діяльність дуже низька і коливається у межах 1,5-4 %.

В Україні за останні роки динаміка інноваційної активності тримається на рівні 16-17 %, що свідчить про не розповсюдженість цього виду діяльності. Витрати у 2013-2014 роках різко зменшуються, лише у 2015-2016 роках спостерігається збільшення показника у порівнянні з попереднім роком. Причинами цього слугує як мала частка підприємств

зацікавлених у розвитку інновацій, так і недостатня фінансова підтримка з боку держави та інших суб'єктів економіки.

Фінансування інноваційної діяльності в країні відіграє ключову роль у розвитку як всієї економіки, так і нових видів діяльності. За статистичними даними розвиток інноваційної діяльності в Україні розвивається за рахунок власних коштів підприємств (більше 95 %), лише незначна частка належить державі (0,4). Щодо іноземних інвестицій, то їх частка різко скоротилась у 2014-2015 роках через погіршення політичної та економічної ситуації в країні, знизившись до 2 % у 2016 році у порівнянні з 25 % у 2012 році[1].

В Україні відбувається поступова деградація інноваційного потенціалу: за даними Держстату, кількість дослідників в Україні стрімко скорочується (зі 133 744 осіб у 2010 році до 59 392 у 2017 році), наукоємність ВВП 3 (витрати на дослідження та розробки за всіма джерелами у відсотках до ВВП) у 2017 р. становила лише 0,45 %, динаміка кількості підприємств, що займаються інноваціями, негативна (у 2017 році відбулося скорочення кількості підприємств промисловості, що провадили інноваційну діяльність, на 9% порівняно з 2016 р. до 16,2% всіх промислових підприємств), хоча окремі приклади інноваційного підприємництва та високих технологій, що успішно розвиваються, у нашій економіці існують. Інвестиції у нематеріальні активи протягом останніх п'ятнадцяти років становили близько 2-4% усіх капітальних інвестицій, а частка видів діяльності, що відносяться до високотехнологічних та середньовисокотехнологічних, в обсязі реалізованої промислової продукції у 2017 році становила 11,3%.

Для виправлення ситуації необхідно сприяти зміні структури експорту у бік скорочення частки експорту сировини та товарів з низькою доданою вартістю і розвитку видів діяльності з високою доданою вартістю, тобто перейти від низькотехнологічної ресурсної до високотехнологічної інноваційної економіки.

Сучасні тенденції розвитку світової економіки та технологічного прогресу призвели до того, що у сфері переробної промисловості – основі високотехнологічного виробництва - конкурують між собою країни з дешевою робочою силою (переважно, розташовані у субтропічному та тропічному кліматі, де вартість життя істотно нижча, ніж в Україні) та розвинуті країни зі стабільним і сприятливим інвестиційним кліматом, який дозволяє мінімізувати інвестиційні ризики при створенні високотехнологічних виробництв. За таких конкурентних умов Україна не має достатньо переваг, аби бути привабливою для великих інвестицій

Промисловість зможе бути рушієм прискорення економічного розвитку та якісних змін у структурі економіки лише після суттєвої 4 модернізації, виправлення ситуації зі зношеністю основних фондів на більш ніж 80% та впровадження новітніх і переходу до виробництва конкурентоспроможних продуктів з високою часткою доданої вартості.

Іншим рушієм економічного зростання у найближчій перспективі може виступати аграрний сектор як такий, що має високий потенціал до модернізації, упровадження новітніх технологій та підвищення рівня переробки власної продукції, але його перспективи обмежені. Наразі в Україні він створює близько 10% ВВП. Водночас, у переважній більшості розвинутих країн частка аграрного сектору не перевищує 5% ВВП. Навіть в Аргентині, відомій своїм високоприбутковим аграрним сектором, за даними Світового Банку, його частка становить тільки 6%.

Зважаючи на це, саме інноваційний потенціал має стати рушієм економічного зростання та, у свою чергу, сприяти розвитку усіх сфер економіки, зокрема й промисловості та аграрного сектору. Україна має низку конкурентних переваг, які дозволяють їй успішно виробляти інтелектуальні продукти, найвигідніші з яких – це інновації, передусім (але не тільки) науково-технічного характеру. Основою української інноваційної конкурентоспроможності має стати людський капітал, а також знання й результати наукових досліджень. Їх ефективна реалізація в Україні з можливістю виходу на світові ринки сприятиме розвитку країни

Глобалізація та сучасні технології зв'язку створюють можливості для існування та розвитку успішних інноваційних підприємств і кластерів, навіть попри загальну технологічну відсталість, низьку купівельну спроможність споживачів та територіальну

віддаленість, через включення у міжнародні ланцюжки створення доданої цінності (вартості). Це позитивно відобразиться на розвитку переважної більшості сфер економіки та надасть додаткові можливості для вітчизняних малих і середніх підприємств. До того ж інновації здатні масштабуватися, що найкраще реалізується на загальносвітовому ринку, в якому частка вітчизняного сектору наразі становить 0,12%. Проте ці можливості використовуються, вочевидь, недостатньо: надходження від застосування українських інновацій за кордоном становили у 2017 році менше 30 млн грн, з яких близько половини пов'язані з використанням франшизи та торгівельної марки.

Сучасна українська держава має дуже обмежену фінансову та інституційну спроможність. Відтак наявні ресурси і потенціал доцільно зосередити на створенні суспільних благ, зокрема у сфері інновацій – на підтримці наукових досліджень, які є однією з основ інноваційного потенціалу.

Отже, інновації спрямовують економіку на інтенсивний шлях розвитку, забезпечують прискорення зростання продуктивності факторів виробництва. Вони є елементом підвищення ефективності економіки в промисловості, її конкурентоспроможності та зміцнюють статус країни у глобальній економіці. Тому державна підтримка інноваційної діяльності вкрай необхідна.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Давидова І.О. Інноваційна зайнятість в аспекті її сутнісних характеристик [Електронний ресурс] / Давидова І.О. // Ефективна економіка. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4041>.
2. Пашута. М. Інновації як фактор випереджального розвитку економіки [Електронний ресурс] // Персонал. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://personal.in.ua/article.php?ida=300>.
3. Дідченко, О. І. Сутність та класифікація інновацій [Електронний ресурс] / Дідченко, О. І., Бибочкіна О.Ю. // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_048.pdf.
4. Стратегія інноваційного розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] 2018 - Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiyogo-rozvitku-ukraini.pdf>

Дубовська А.Є., відділення агроекології та економіки,
спеціальність «Менеджмент», III курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів».
Науковий керівник – викладач, Якимовський Р.В.

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Враховуючи сучасні умови середовища соціальна відповідальність стала вагомим основою функціонування підприємств, адже бізнес є частиною суспільства і не може працювати ізольовано. Соціальна відповідальність є найскладнішою та найважливішою частиною сталого розвитку, адже вона впливає на всі етапи життєвого циклу організації. Впровадження соціальної відповідальності є важливою передумовою конкурентоспроможного розвитку організації. Тому основним завданням компанії є створення сприятливого середовища всередині компанії, мотивація персоналу, забезпечення безпечних умов праці, а також вдосконалення існуючих та запровадження нових методів управління та розвитку власного персоналу, де ключове місце займає значення соціальної відповідальності. Розглянемо підходи до визначення соціальної відповідальності різними науковцями [2].

Соціальна відповідальність – це добровільна діяльність організації, яка шляхом визначення пріоритету на сталий розвиток та якісної співпраці з персоналом, бере на себе зобов'язання перед суспільством, цим ж підвищуючи свою конкурентоспроможність та репутацію.

В основі створення стратегії соціальної відповідальності є визначення, організація діалогу і співпраці з ключовими заінтересованими сторонами або стейкхолдерами. Стейкхолдерами (stakeholders) є групи, які можуть впливати на діяльність організації або навпаки здатні відчувати на собі вплив від діяльності організації, виробленої нею продукції або послуг тощо. Групи зацікавлених сторін ділять на внутрішніх і зовнішніх по методу впливу на організацію. Внутрішні стейкхолдери: менеджери, акціонери, персонал, профспілка. Зовнішні стейкхолдери: постачальники, конкуренти, партнери, освітні установи, органи влади, потенційні інвестори, споживачі, місцеве співтовариство, громадські організації, ЗМІ. Багато експертів та науковців вважають, що працівники є основними стейкхолдерами організації.

Модель соціальної відповідальності бізнесу включає у себе три рівні [3]:

Перший рівень (базовий) – це так званий «етап листів», коли незадоволені профспілки та держава нав'язують власнику компанії ті або інші заходи. Даний етап передбачає виконання наступних зобов'язань: своєчасну сплату податків, виплату заробітної плати, по можливості створення нових робочих місць.

На другому рівні (корпоративний) компанія вступає у взаємодію зі своїми стейкхолдерами, з метою виявлення взаємовигідних напрямів соціальних інвестицій у контексті комерційної політики. Тому даний етап передбачає забезпечення співробітників адекватними як роботи, так і життя: підвищення кваліфікації, профілактичне лікування, розвиток соціальної інфраструктури.

На третьому, найвищому рівні соціальної відповідальності бізнес займає активну позицію, ініціюючи реалізацію соціальних проектів. На даному етапі організація на добровільній основі займається благодійністю.

Звідси, можна виділити основні принципи корпоративної соціальної відповідальності:

- 1) налагодження тісних та довгострокових відносин зі споживачами, робітниками, постачальниками та іншими діловими партнерами;
- 2) отримання репутації надійної організації, яка відповідально відноситься до соціальних та екологічних проблем;
- 3) орієнтація на споживача, лідерство у якості, сервісному обслуговуванні та надійності;
- 4) прискорення розробки високоякісних товарів і послуг та скорочення термінів їх просування на світовий ринок;
- 5) новаторство, безперервне удосконалення;
- 6) формування банку кваліфікованої та мотивованої на високу продуктивність робочої сили.

В основі концепції соціальної відповідальності лежить розуміння пріоритетності людських цінностей, а отже, і людського ресурсу в реалізації основних бізнес-цілей і стратегії розвитку підприємства. Людський капітал як один з основних показників соціально відповідального суспільства.

Таблиця 1.

Форми і інструменти реалізації соціальної відповідальності

Внутрішня форма реалізації СВ	Зовнішня форма реалізації СВ
1	2
1. Розвиток та підтримка персоналу: – програми підбору та адаптації співробітників; – участь співробітників у прийнятті управлінських рішень; – підвищення рівня кваліфікації; – мотиваційні схеми оплати праці; – створення умов для відпочинку та дозвілля; – підтримка внутрішніх комунікацій; – формування корпоративної культури.	1. Природоохоронна діяльність: – заходи щодо повторного використання і утилізації відходів; – заходи щодо запобігання забруднення навколишнього середовища; – скорочення шкідливого впливу виробничої діяльності на навколишнє середовище; – економне споживання природних та енергоресурсів; – організація екологічно безпечних

	перевезень; – акції по озелененню та прибиранню територій.
2. Охорона праці: – підтримання гідних умов праці; – забезпечення лікувально-профілактичних заходів; – профілактика професійних захворювань; – створення робочих місць, що відповідають усім нормам і вимогам; – медичне обслуговування персоналу компаній і членів їх сімей.	2. Суспільні інтереси: – спонсорування спортивних організацій і місцевих культурних, освітніх заходів; – здійснення соціальних проектів, акцій; – підтримка наукових і прикладних досліджень в соціальному напрямку; – активне участі в благодійних заходах; – проведення заходів щодо підтримки соціально незахищених верств населення; – збереження і розвиток житлово-комунального господарства та об'єктів культурно-історичного значення.
3. Соціально відповідальна реструктуризація: – організація і проведення програм перенавчання і перепідготовки співробітників; – скасування структурних елементів за допомогою аутсорсингу і додання самостійності структурним підрозділам; – реорганізація трудових процесів; – економічно обґрунтоване скорочення робочих місць; – наявність компенсаційних виплат; – зменшення рівнів ієрархії.	3. Розвиток добросовісної ділової практики: – організація програм розвитку і сприяння малому та середньому підприємству; – спільне проведення заходів з органами державного управління, асоціаціями споживачів, професійними об'єднаннями та іншими громадськими організаціями; – прозорість щодо власників, постачальників, бізнес-партнерів, клієнтів і зацікавлених сторін; – інформаційна відкритість; – відповідальність перед споживачами.

Управління людськими ресурсами відіграє вирішальну роль у забезпеченні того, щоб компанія впровадила програму соціальної відповідальності у свою діяльність. Саме HR-менеджмент керує реалізацією плану СВ та активно стежить за його реалізацією. Соціальна відповідальність проявляється на всіх рівнях управління та залучена у всіх функціях менеджменту.

Рис. 1. Місце соціальної відповідальності у забезпеченні розвитку персоналу

Найбільш істотними аспектами позитивного впливу соціальної відповідальності на збільшення ефективності бізнесу є:

- репутаційний ефект. Очікуваним результатом діяльності організацій в області соціальної відповідальності є поліпшення корпоративного іміджу. Це допомагає збільшенню нематеріальних активів соціально відповідальних організацій, підвищує цінність їх імені та формує кредит довіри, що в кінцевому рахунку впливає на рівень продажів, якість тощо;
- впровадження інновацій. Бізнес стає провайдером позитивних змін та інновацій в рамках своєї основної діяльності, в тому числі через підтримку наукових досліджень, розробку соціально значущих продуктів і послуг і освоєння порожніх ринків, і одночасно збільшує свою конкурентоспроможність і ефективність;
- підвищення лояльності персоналу. Створення привабливих умов праці, можливостей для професійного і кар'єрного зростання і формування корпоративної культури, заснованої на загально гуманітарних цінностях, все це сприяє залучення в компанію перспективних кваліфікованих фахівців, а також підвищує лояльність, вмотивованість персоналу, продуктивність праці та зменшує плинність кадрів;
- залучення інвестицій і вихід на світові ринки;
- збільшення управлінської ефективності та мінімізація не фінансових ризиків. Інтеграція екологічних і соціальних аспектів в процес прийняття управлінських рішень дозволяє компанії розширювати горизонти свого планування і враховувати більш різносторонній спектр ризиків і можливостей, що створює передумови для довгострокового та сталого розвитку.

Отже, розвиток людини як особистості, як професіонала, як носія та споживача культурних надбань, традицій і цінностей є визначальним критерієм соціально-економічного розвитку будь-якої організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Грішнова О. А., Міщук Г. Ю., Олійник О. О. Соціальна відповідальність у трудових відносинах: теорія, практика, регулювання ризиків: [монографія] — Рівне : НУВГП, 2014. — 216 с.
2. Дейч М. Є. Соціальна відповідальність бізнесу в системі соціалотрудових відносин // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. — 2012. — № 2(4). — с. 52—60.

3. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – 180 с.

Зайцев І.С., відділення «Ветеринарна медицина»,
спеціальність «Ветеринарна медицина», IV курс
ВП НУБіП України «Немішайвський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Бадюк Л.А.

ФЕРМЕРСТВО ЯК БІЗНЕС ІДЕЯ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ

В Україні аграрний сектор може стати локомотивом розвитку економіки і наповнення бюджету. Сьогодні він забезпечує 12% ВВП і близько 40% валютних надходжень від експорту. І найбільший потенціал для його розвитку міститься саме у сфері малого та середнього бізнесу в селі. Фермерський бізнес досить актуальний в сучасних ринкових умовах: у населення зростає інтерес до здорового способу життя і якісних свіжих продуктів. Але у нього є і свої «підводні камені». Необхідно ретельно розрахувати всі витрати, подумати про ринки збуту, проаналізувати конкурентів. Грамотний підхід допоможе оцінити свої сили, сформулювати кращу стратегію розвитку. Вивчивши ситуацію на регіональному ринку і склавши докладний бізнес-план можна зайняти порожню нішу і забезпечити організації успішний старт.

Насамперед необхідно вирішити наступні актуальні питання:

Головним питанням для фермера є вибір напрямку і продукту для ведення господарства. Наприклад, можна займатися рослинництвом або тваринництвом. Тут багато що залежить від того, який прибуток планується в майбутньому - сезонний або всесезонний, від фінансових можливостей, досвіду, ситуації на ринку. Наприклад, якщо рослинництвом, то де знаходиться сучасне овочесховище.

Скласти детальний бізнес-план. У ньому потрібно детально підрахувати витрати і передбачуваний дохід, визначитися з термінами окупності вкладень. Важливо враховувати особливості ситуації на регіональному ринку.

Для початку варто виписати і оцінити такі показники:

- Стартовий капітал і його складові: власні кошти, кредити, субсидії і т.ін.
- Територія під ферму: власна, орендована, придбана.
- Витрати на закупівлю основних складових вибраної діяльності: розведення тварин, вирощування овочів, зернових або фруктів тощо.
- Витрати на будівництво: необхідні споруди - хлів, теплиці і т.ін.
- Витрати на закупівлю обладнання: комунікації та забезпечення роботи ферми.
- Зарплати співробітникам.
- Комунальні платежі, податки та інші обов'язкові регулярні витрати.
- Витрати на маркетинг і просування. Необхідно відразу продумати шляхи збуту виробленої продукції.
- Чистий прибуток, розрахований з урахуванням усіх показників.

Бізнес-план слід складати за наступною схемою:

- Короткий опис майбутнього фермерського господарства - відмінні риси, цілі та завдання.
- Докладний опис господарства - розмір території, наявність необхідних будинків, проведених комунікацій, обладнання і т.ін.
- Зведений розрахунок економічних і господарських показників - виробничі витрати, чисельність працівників, плани виробництва і продажів, окупність, прибутковість.
- Джерела фінансування підприємства.
- Прогноз ризиків, опис заходів для їх зменшення або ліквідації.

Складений бізнес-план необхідний підприємцю, оскільки саме за цими документами майбутні інвестори або держава зможуть зробити висновок про доцільність взаємодії з даним бізнесом.

Визначитись з системою оподаткування. Фермерські господарства мають право працювати на загальній системі оподаткування зі сплатою податку на прибуток або як платники єдиного податку. Фермерські господарства без статусу юридичної особи, які організовуються на основі діяльності фізичних осіб-підприємців (ФОП), теж можуть бути як загальносистемниками (зі сплатою ПДФО), так і спрощенцями.

Пройти **процедуру державної реєстрації**. Щоб зареєструвати власне фермерське господарство необхідно:

1. Знайти земельну ділянку, на якій буде вести діяльність фермерське господарство.
2. Подати особисто державному реєстратору (за місцем проживання засновника або за місцем знаходження земельної ділянки) документи.
3. Зареєструватися у податковій службі.
4. Зареєструватися в органах статистики і отримання ЄДРПОУ.
5. Виготовити печатку.
6. Відкрити рахунок у банку.

Звернутися за державною підтримкою. Держава пропонує вигідні умови сільськогосподарським підприємствам.

На сьогодні існують наступні напрями державної підтримки:

- компенсація дорадчих послуг;
- компенсація вартості насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції категорій базове, сертифіковане;
- дотація на утримання корів - 1500 гривень на голову;
- компенсація 50% за купівлю племінних ресурсів;
- компенсація за будівництво тваринницьких комплексів;
- компенсація до 40% від вартості придбаної техніки та обладнання;
- компенсація відсоткової ставки за кредитами

Визначитись з необхідністю страхування. Страхування є одним з інструментів для зменшення фінансових втрат від природних катаклізмів. Виробництво сільськогосподарської продукції є одним із найбільш ризикованих видів діяльності. Пов'язано це з великим впливом на процес вирощування продукції природних умов та різних природних катаклізмів (повеней, посух, граду тощо), які практично щороку спричиняють загибель значної частини урожаю і завдають великих збитків аграріям. Мінімізувати наслідки настання цих несприятливих подій можна, застрахувавши урожай. На сьогодні страхування сільськогосподарської продукції є добровільною справою. Приймати рішення про доцільність страхування повинен сам фермер, спираючись на свої можливості.

Фермерство - вигідний вид бізнесу, оскільки задовольняє найважливішу потреба людини: в їжі. Попит на продукти харчування є завжди, незалежно від економічних умов, що робить фермерство стабільним і стійким бізнесом. Такий вид бізнесу може бути привабливий і для інвесторів, і для різних видів співробітництва. Якщо врахувати всі нюанси і ретельно підготуватися, то фермерство може стати відмінним бізнесом і приносити регулярний дохід своєму власнику.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про фермерське господарство» - Редакція від 15.08.2018/№ 973-IV/ Режим доступу zakon.rada.gov.ua/laws
2. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» редакція від 15.08.2018, № 1877-IV/// Режим доступу zakon.rada.gov.ua/laws
3. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств, затверджений постановою КМУ від 07.02.2018 р. № 106.
4. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Веб-сайт]//Режим доступу: http://minagro.gov.ua/uk/support_apk.

ВИКОРИСТАННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Сучасний комерційний банк має доступ до складних інформаційних систем вітчизняних та міжнародних фінансово-кредитних установ. Крім того, банк встановлює зв'язки з державними установами, партнерами, клієнтами, контактними аудиторіями, посередниками, конкурентами, бюро кредитних історій, колекторськими компаніями та агентствами. Загалом кожний елемент складної системи комунікацій є джерелом інформаційних потоків, які впливають на ефективність банківської діяльності щодо просування продуктів і послуг, що є неможливим без використання маркетингових засобів.

Маркетинг сьогодні має на меті забезпечити підприємства та організації інформацією про перспективні напрями діяльності з погляду сьогоднішніх і майбутніх потреб ринку. Одним з інструментів ефективності рівня розвитку маркетингу, який дає змогу застосувати в єдності та взаємозв'язку стратегію і тактику активного просування до потреб потенційних покупців, є маркетингова політика комунікацій. Якщо маркетинг – це різновид людської діяльності, спрямованої на задоволення потреб споживачів за допомогою обміну, то маркетингові комунікації забезпечують взаємозв'язок між виробниками та споживачами товарів у процесі його обміну. Це єдиний комплекс, який об'єднує учасників, канали розповсюдження і прийоми комунікацій підприємств та організацій [2].

Як зазначають Г. Армстронг та Ф. Котлер, маркетингові комунікації – це специфічне поєднання засобів реклами, особистого продажу, стимулювання збуту, зв'язків з громадськістю (або паблік рілейшнз) та інструментів прямого маркетингу. Всі ці інструменти використовуються підприємствами для досягнення рекламних та маркетингових цілей. До основних засобів просування належать: реклама; особистий продаж; стимулювання збуту; зв'язки з громадськістю; прямий маркетинг [1].

Слід відзначити, що до цих пір не вдалося створити вичерпну класифікацію форм маркетингових комунікацій. Загальна програма комунікаційної політики, яка є комплексом просування – це поєднання засобів реклами, особистого продажу, пропаганди, стимулювання продажу та інструментів прямого маркетингу.

Зазначені засоби сприяють досягненню маркетингових цілей банку. Основні засоби просування банківських продуктів і послуг:

- реклама – це довільна платна інформація щодо якісних та економічних характеристик конкретних банківських продуктів і послуг, персональна її презентація через засоби масової інформації та іншим чином з метою створення попиту чи збільшення його обсягів;

- особистий (персональний) продаж – це індивідуальне усне пред'явлення банківських продуктів і послуг під час бесіди з конкретним реальним чи потенційним клієнтом з метою здійснення купівлі продажу продукту чи послуги та встановлення тривалих взаємовигідних стосунків з клієнтом;

- пропаганда (public relations) – це організація громадської думки, яка сприяє ефективній діяльності комерційного банку. До основних інструментів PR належать: контакти з пресою, створення репутації продуктів (послуг), корпоративні комунікації, зустрічі представників банку з контактними аудиторіями тощо;

- стимулювання продажів – це короткострокові заходи, спрямовані на швидке з'ясування реакції клієнтів (потенційних клієнтів) у відповідь на пропозиції банку; разові спонукальні заходи, які заохочують до придбання певного продукту чи послуги;

- прямий маркетинг – це надання банком комерційно важливої інформації про продукти чи послуги безпосередньо цільовим клієнтам з метою здійснення продажу. Передбачає використання пошти, e-mail, телефону, Інтернету та інших каналів зв'язку, які дозволяють звертатися до певної категорії клієнтів чи отримувати їх негайну реакцію [3].

Кожна категорія засобів маркетингових комунікацій використовує свої специфічні прийоми. Наприклад, рекламу можна подати в ЗМІ в електронному чи іншому вигляді. У персональному продажу використовуються презентації, заходи фінансового лікбезу. Стимулювання збуту містить рекламу у місцях продажу, знижки, купони, премії, демонстрації. Серед засобів прямого маркетингу – каталоги, телемаркетинг, факс, Інтернет тощо. Завдяки досягненням інформаційних технологій клієнти мають можливість отримувати інформацію не тільки за допомогою традиційних носіїв: газет, радіо, телебачення, телефонів, але й за допомогою факсів, мобільних телефонів, комп'ютерів. Водночас, поряд із зазначеними вище традиційними інструментами маркетингових комунікацій зростає значення і нових засобів, серед яких директ маркетинг, Інтернет-маркетинг, маркетинг pointof-sale (POS) та різні види Sales Promotion, а також низка інноваційних інструментів і підходів (наприклад, маркетинг подій Cause Related Marketing). Зазначимо, комунікаційна політика не обмежується лише інструментами просування. Якість банківських продуктів і послуг, сервісне обслуговування, розробка цільових програм лояльності, політика ціноутворення, мережа філій, наявність розгалуженої мережі банкоматів і терміналів, аутсорсинг, сучасність банківських технологій, можливості IT-архітектури банків, доступ до інформаційних баз, партнерські відносини, – все це забезпечує обмін інформацією, яка суттєво впливає на ефективність банківської діяльності та взаємовідносин із клієнтами.

Реклама є невід'ємною частиною загальної системи маркетингу банку. Вона формує попит на банківські продукти і послуги, активно впливає на їх трансформацію, сприяє досягненню ефективних результатів діяльності банку. Реклама вимагає оперативності і якості, мальовничості, яскравості, вона повинна запам'ятовуватись своїм девізом, який є ідеєю просування відповідного продукту (послуги), або позиціонування банку загалом.

Що стосується пропаганди, то її основною особливістю є незалежність, а тому об'єктивність інформаційного джерела, що збільшує довіру потенційних клієнтів комерційного банку.

Щодо стимулювання збуту банківських продуктів і послуг, то цей засіб маркетингових комунікацій поєднує широке коло заходів: знижки, купони, пільгові кредити, премії, подарунки, сувеніри, гарантії, проведення спеціальних семінарів, тренінгів, сертифікаційних програм навчання для підвищення кваліфікації персоналу мережі філій банку, персоналу торговельних мереж, які є партнерами банку тощо [4]. На етапі впровадження нових або трансформованих банківських продуктів і послуг особливого значення набуває персональний продаж, оскільки він є інструментом комунікаційної політики банку і забезпечує збільшення обсягів продажу безпосередньо під час особистого контакту з клієнтами.

Прямий маркетинг забезпечує персоніфікацію та гнучкість відносин банку з клієнтами.

Отже, маркетингові комунікації є невід'ємною частиною формування конкурентоспроможності банку, а проблема підвищення ефективності маркетингових комунікацій є спільною для усіх українських банків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бутенко Н. В. Основи маркетингу [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Бутенко. – К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2004. – 140 с.
2. Лук'янець Т. І. Маркетингова політика комунікацій [Текст] : навч. посіб. / Т. І. Лук'янець. – 2-ге вид. доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – 524 с.
3. Косар Н.С. Особливості маркетингових стратегій банків у сучасних умовах / Н.С. Косар, Є.О. Угольков, А.Б. Гайдук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 6. – С. 184–187.
4. Міланокіс Дж. Аналіз клієнтів банків та оцінювання послуги іпотечного кредитування: наслідки політики сегментації ринку / Дж. Міланокіс // Банки та банківські системи. – 2007. – № 3. – С. 150–165.

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТУ В УКРАЇНІ

Кожна країна, яка ставить перед собою завдання розвитку економіки, повинна розвивати експорт. Створення сприятливих умов для експортування вітчизняних продукції та послуг на міжнародний ринок є актуальною проблемою та повинно бути одним із перспективних напрямів державної політики.

Проблеми розвитку експорту в Україні висвітлюються у працях вітчизняних науковців, зокрема О. С. Власюка, Д. Г. Лук'яненко, В. Р. Сиденко, В. О. Шевчука, Т. М. Циганкової, Я. В. Белінської [2].

Механізм підтримки експорту є найбільш ефективним напрямом державної політики щодо бізнесу і одним з головних стимулюючих елементів зовнішньої торгівлі. Підтримка експорту є невід'ємним фактором сталого економічного зростання, і його розширення дозволяє покращувати структуру економіки держави.

У світовій практиці використовують адміністративні (національне законодавство, норми міжнародного права), планові (програми) та фінансово-економічні (податки, відсотки, ціни тощо) інструменти підтримки експорту.

Держава, яка надає ефективну підтримку та стимулює розвиток нових технологій і сприяє виходу підприємств на нові зовнішні ринки, має всі ознаки сучасної розвиненої держави. При цьому витрати бюджету на таку підтримку компенсуються зростанням доходів від діяльності суб'єктів господарювання, підтриманих державою, розширюється інфраструктура, збільшуються інвестиції [2].

На відміну від головних торговельних конкурентів, Україна не має власної системи державної фінансової підтримки експорту й тому не може стимулювати достатньою мірою розвиток експорту, зокрема високотехнологічної продукції, що робить товари вітчизняної промисловості неконкурентоспроможними на світових ринках і не дає можливості підприємствам потужно використовувати експортне кредитування та страхування на території України. Державна політика щодо підтримки експортної діяльності в Україні потребує докорінних змін у підходах та інструментах, у правилах застосування. Упровадження ефективних механізмів у політиці зовнішньої торгівлі дасть змогу сформулювати нові можливості для розвитку економіки держави [2].

Україна останніми роками, наприклад, збільшує обсяги експорту своєї сільськогосподарської продукції та продовольства до ЄС. Так, за інформацією Міністерства аграрної політики та продовольства України, експорт української аграрної продукції до країн Євросоюзу за січень – грудень 2017 р. становив 5,8 млрд. дол. і збільшився на 37,1 % порівняно з аналогічним періодом 2016 р. [4].

За інформацією, яку оприлюднив Урядовий портал, економіка України зростає 10 кварталів поспіль. За перше півріччя 2018 року зростання цього показника становило 12,7% порівняно з аналогічним показником для цього періоду 12 місяців тому. В абсолютних цифрах обсяг товарного експорту перевищив \$23,2 млрд. Одночасно рівень експорту послуг з України зріс на 5,7%, склавши у абсолютному виразі \$5,38 млрд та перевищивши імпорт. Позитивне сальдо торгівлі послугами за перше півріччя 2018 року склало \$2,8 млрд. Також в уряді зазначають, що для України Євросоюз залишається ключовим зовнішнім ринком. Обсяг експорту товарів та послуг до ЄС за підсумками першого півріччя 2018 року перевищив \$11,1 млрд [5].

Політику державної підтримки експортерів, здійснювану в Україні протягом понад 20 років, не можна назвати цілком ефективною та оптимальною, оскільки зрештою вона не сприяла підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товарів та послуг на світових ринках, розвитку та впровадженню у виробництво технологічних та інноваційних досягнень, розбудові ринкової інфраструктури. Заходи, що вживалися в Україні, не змогли достатньо захистити на зовнішніх ринках вітчизняних експортерів від конкурентів в інших країнах [2].

Для розвитку українського експорту найбільше значення має ситуація на міжнародних ринках сільськогосподарської продукції та продовольства, чорних металів, залізно-марганцевих руд та продукції деяких галузей машинобудування, на які у 2017 р. припадало понад 80 % від загального обсягу експорту українських товарів [3].

Враховуючи сучасний стан української економіки і актуальність проблем розвитку зовнішньоторговельного потенціалу країни, а також те, що недосконалість існуючої фінансової підтримки експортерів, зокрема низька дієздатність систем державного експортного кредитування і страхування є одними з основних причин формування негативного сальдо зовнішньоторговельного балансу, головними завданнями в галузі фінансового сприяння експорту мають стати наступні:

- удосконалення нормативно-правової бази, яка має чітко затвердити головні напрями підтримки національних виробників;
- фінансування програм розвитку пріоритетних проектів розвитку стратегічних експортоорієнтованих підприємств;
- надання кредитно-страхової підтримки та податкових пільг підприємствам-виробникам високотехнологічної та інноваційної продукції, яка експортується;
- надання державою гарантійних зобов'язань щодо кредитних ресурсів, які залучаються уповноваженими банками для забезпечення обіговими коштами виробництв і організацій, орієнтованих на експорт своєї продукції;
- страхування експортних кредитів від комерційних та політичних ризиків для забезпечення захисту експортерів;
- надання зв'язаних кредитів країнам-імпортерам вітчизняної продукції (як це практикують у своїй діяльності ексїмбанки Німеччини, Японії та інших країн);
- створення національної лізингової компанії, яка б забезпечувала сприятливі умови для закупівель іноземними замовниками високотехнологічних українських товарів. Це могло б стати одним із напрямів реалізації програм з фінансування потенційних покупців вітчизняної продукції;
- впровадження системи добровільного страхування експортних кредитів на випадок неплатоспроможності покупця через форс-мажорні обставини, зростання втрат від коливань валютного курсу, відмови іноземного покупця від продукції тощо [1].

Щоб покращити ситуацію на зовнішньому ринку потрібно використовувати найпоширеніші фінансові стимули галузевих програм допомоги в межах українського законодавства – це податкові пільги: звільнення від сплати імпортного мита, звільнення від сплати ПДВ на імпорт і внутрішні операції продажу, звільнення або відтермінування сплати податку на прибуток, земельного податку, звільнення від сплати акцизного збору тощо. А також потрібно захищати національні інтереси вітчизняних виробників, об'єктивно це має стати в нашій країні основною ідеологією здійснення політики державної підтримки експорту [2].

Отже, для дотримання інтересів експортерів високотехнологічної продукції і нейтралізації можливих ризиків національної системи підтримки експорту потрібно вносити зміни до чинного законодавства і внутрішніх правил механізмів державної підтримки експорту України. Держава має спрямовувати значні зусилля на подолання проблем, які існують у сфері розвитку експортного потенціалу. Тому з метою вирішення цих проблем та реалізації перспективних державних управлінських заходів вирішити всі завдання. Це дозволить створити сприятливі умови для динамічного розвитку експорту на основі прогресивної зміни спеціалізації та підвищення конкурентоспроможності національної економіки, підвищити якість української продукції і закріпити присутність національних експортерів на традиційних ринках збуту продукції та сприяти виходу на нові зовнішні ринки, а також забезпечити процес інтеграції України у європейську та світову економічні спільноти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алимова О. О. Експортний потенціал України: проблеми та перспективи / О. О. Алимова. // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – №3. – С. 1–4.

2. Іванова І.М. Державна підтримка експорту як інструмент захисту національних інтересів: досвід ЄС, СОТ та уроки для України [Електронний ресурс] / Іванова І.М. // Стратегічні пріоритети. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/9-1436778980.pdf>

3. Кулицький С. Зовнішня торгівля України: стан, проблеми й перспективи [Електронний ресурс] / Кулицький С. // Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3600:suchasnij-stan-ukrajinskoji-zovnishnoji-torgivli-2&catid=64&Itemid=376

4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/eksport/>

5. Українська економіка зростає 10 кварталів поспіль [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://nachasi.com/2018/08/15/ekonomika-ukrayiny/>

Ковальчук В.С., економічне відділення
спеціальність “Економіка”, III курс
ДВНЗ “Бердичівський коледж промисловості, економіки та права”
Науковий керівник – викладач Шкрабак В.Я.

МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ЗАЛУЧЕННЯ І УТРИМАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ

У економічній літературі є безліч визначень мотивації, які розкривають її сутність із різних сторін. Ефективність праці за інших рівних умов визначається особистим відношенням людини до праці, її трудовою поведінкою. У свою чергу трудова поведінка визначається впливом багатьох факторів, що діють з різною силою в різних напрямках.

У загальному розумінні мотивація – це сукупність рушійних сил, що стимулюють людину до виконання визначених дій. Ці сили можуть мати як зовнішнє, так і внутрішнє походження і змушувати людину свідомо або несвідомо робити ті або інші вчинки [4].

Мотивація – це процес свідомого вибору людиною того або іншого типу поведінки, зумовленої комплексним впливом зовнішніх (стимули) і внутрішніх (мотиви) чинників.

Нині у практиці управління застосовуються різноманітні теорії мотивації, які дають уявлення про основні принципи мотивації праці та свідчать про роль мотивації в управлінні персоналом. [2].

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки збереження і залучення співробітників стало одним з найважливіших питань, що стоять перед організацією, оскільки саме працівники є рушійною силою для розвитку і досягнення основних цілей організації. Процес утримання потрібно починати на самих ранніх етапах підбору персоналу. Це безперервний процес, так як впливає майже на всі аспекти бізнесу, і безпосередньо зачіпає як роботодавця, так і самого співробітника. Більшість співробітників залишаються на своїх посадах, якщо вони отримують так звані бонуси. В даний час зарплата не єдине, що може мотивувати співробітників, щоб залишитися в тій чи іншій компанії. Багато фахівців вважають, що не грошові мотиватори можуть бути більш ефективними в довгостроковій перспективі, ніж фінансові стимули. До негрошових мотиваторів, як правило, відносять: пільгові програми, гнучкий графік роботи. Одним з важливих чинників залучення і утримання співробітників є корпоративна культура, цінності компанії. Співробітникам важливо відчувати, що вони є частиною команди, потрібно підключати їх до участі в прийнятті рішень, що стосуються подальшого напрямку розвитку діяльності організації [1].

Роботодавці можуть підвищити лояльність і залученість співробітників через ряд стратегій, орієнтованих на своїх співробітників. Ефективна програма утримання повинна охоплювати різні аспекти політики компанії, щоб створити робочу атмосферу, в якій співробітник міг би відчувати себе комфортно. Якщо б стратегія не була прийнята, організація повинна забезпечити, щоб дії, спрямовані на досягнення поставлених цілей, були узгоджені з місією, баченням, культурою, цілями і цінностями організації.

Генрі Форд вважав, що «лише два стимули змушують людей працювати: бажання заробітної плати та страх її втратити». Але чи так це сьогодні? Чого прагне працівник, коли

влаштовується на роботу? Які його потреби необхідно задовольнити роботодавцеві для досягнення найкращого результату?

Існує велика кількість класифікацій, моделей і теорій мотивації: ієрархія потреб Маслоу; теорія потреб Альдерфера, теорія мотивації Мак-Клелланда; двофакторна теорія мотивації Герцберга; теорії «Х» і «Y» Мак-Грегора; теорія драйвів Фрейда; теорія мотивації Портера – Лоулера; теорія очікувань Врума та інші.

Основними завданнями мотивації є:

- формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці;
- навчання персоналу і керівного складу психологічним основам внутрішнього спілкування;
- формування в кожного керівника демократичних підходів до керування персоналом з використанням сучасних методів мотивації.

Для вирішення цих завдань необхідний аналіз:

- процесу мотивації в організаціях;
- індивідуальної і групової мотивації;
- змін, що відбуваються в мотивації діяльності людини при переході до ринкових відносин [3].

Парадокс у тому, що розробляючи системи грейдів і бонусів, організовуючи корпоративні свята й тренінги, компанії не можуть відмовитися від негативних стимулів. Крик, прилюдна критика, перехід від робочої ситуації на особистість працівника, а часто й штрафи, які маскуються більш прийнятним терміном «депреміювання», використовують на практиці багато українських компаній. Цю систему вони не афішують, щоб не зменшити таким чином потік претендентів і не зіпсувати бренд роботодавця. Часто під час працевлаштування або взагалі не попереджають про штрафи, або інформують про них частково, а про повний перелік порушень, за які передбачено штраф, працівник дізнається вже працюючи в компанії. У деяких випадках система штрафування персоналу чітко не сформована і носить суб'єктивний безсистемний характер, який залежить від настрою керівника або його стосунків з працівником.

Система штрафів ґрунтується на страху й уникненні, але страх покарання не є гарантією недопущення помилки, він швидше блокує нормальну розумову діяльність і призводить до падіння працездатності.

Які ж методи допоможуть досягти працівникам максимальних результатів без негативних наслідків?

- нейтралізувати демотивуючі фактори: страх, недовіру, привселюдну критику, неповагу;
- повідомляти працівникам те, що для них важливе. Добре організована інформаційна політика компанії дає можливість працівнику відчувати себе її частиною;
- підтримувати з працівниками зворотний зв'язок щодо виконаних завдань і досягнутих цілей, а також стосовно помилок;
- персоналізувати інструменти мотивації на базі цінностей працівників;
- змінити тотальний контроль і численні узгодження на довіру, гнучкість і швидкість ухвалення рішень;
- допомагати людям виявити їх сильні сторони і ставте перед ними досяжні цілі, співвідносні з їх можливостями;
- делегувати працівникам не лише завдання, а й відповідальність. Дайте їм відчувати свою причетність і важливість.

Та насамперед першим кроком до спонукання працівника ефективно виконувати завдання стане ставлення до нього як до найкоштовнішого ресурсу, адже емоційний підйом мотивує працювати продуктивно й досягати найвищих результатів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Генкін Б.М. Мотивація і організація ефективної роботи (теорія і практика): монографія. 2-е вид. Норма, НДЦ ИНФРА-М, 2016. 352 с;

2. Економіка підприємства: магістерський курс : підручник. Ч. 1 / М. В. Загірняк [та ін.] ; ред. М. В. Загірняк, П. Г. Перерва, О. І. Маслак. – Кременчук : ТОВ "Кременчуцька міська друкарня", 2015. – 736 с.;
3. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2005. – 337с.;
4. Никифорова В.Г. Управління персоналом: Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Одеса: Атлант, 2013 р. – 275 с.

Ковтяга Н.С., економічне відділення,
спеціальність "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність", III курс,
ВП НУБіП України "Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О. Майнові"
Науковий керівник - викладач Леденко О.П.

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сільське господарство сучасної цивілізації пройшло неймовірно складний шлях становлення і розвитку. За час переходу до індустріального укладу сільське господарство набуло характеристик провідних промислових секторів економіки. Завдяки досягненням машинобудування, хімії, біології відбулися якісні зміни щодо вирішення продовольчої проблеми, зокрема, значно зросла врожайність сільськогосподарських культур та продуктивність тварин. Проте, у результаті глобальних змін клімату, виснаження екологічної системи, скорочення природних ресурсів, придатних для ефективного ведення сільськогосподарської діяльності, питання розвитку аграрного сектора набуває особливої актуальності.

Земля, природні умови, відповідні економічні відносини, реалізація аграрних технологій (зрошення, знищення бур'янів, внесення поживних речовин, розпушування ґрунту, боротьби зі шкідниками і хворобами рослин і тварин) забезпечують отримання необхідної сільськогосподарської продукції.

Для виробництва продукції сільськогосподарські підприємства мають бути забезпечені необхідною кількістю відповідних засобів виробництва і насамперед – засобами праці. З 1991 року по 2014 рік у сільськогосподарських підприємствах кількість тракторів, що задіяні у виробництві продукції зменшилася у 3,3 рази, зернозбиральних комбайнів – у 3,2 рази, при цьому їх потужність значно не збільшилася. Але протягом останніх років сільськогосподарські підприємства збільшують закупівлю нової техніки, у тому числі з більшою потужністю, переважно – іноземних фірм-виробників.

Одним із важливих факторів агропромислового виробництва є забезпеченість трудовими ресурсами. Зайнятих у сільській місцевості налічується майже 6,4 млн осіб, з них: у сільському господарстві, мисливстві, рибальстві та рибництві зайнято 575,8 тис. осіб, решта – працюють в інших сферах економічної діяльності.

Ефективність використання трудових ресурсів переважно залежить від рівня мотивації робітників. Рівень оплати праці в сільському господарстві на 33% нижчий від середнього по економіці України. Скорочення сільськогосподарського виробництва і падіння життєвого рівня призводить до того, що значна частина працездатного населення витісняється з сільськогосподарських підприємств, посилюються безробіття і міграційні процеси. За межею бідності перебувають 19,7% сільських домогосподарств, частка селян із доходами, нижчими середнього рівня, досягла 58,8 %. Все це призводить до суттєвого погіршення демографічної ситуації на селі.

Важливою складовою прискорення розвитку аграрного сектора України є наукова та інноваційна діяльність, які мають свої специфічні риси. В Україні нараховується найбільше сільськогосподарських організацій серед інших галузей, які виконують наукові та науково-технічні роботи (151 одиниця), спостерігаються позитивні тенденції фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт. Проте вважається незадовільним процес комерціалізації розробок та зацікавленість сільгоспвиробників у них. Зокрема, кількість підприємств, які використовували передові технології у 2017 році склала 8 одиниць.

У ринкових умовах господарювання для підприємств аграрного сектора економіки України однією з головних проблем є залучення інвестиційних ресурсів. Останніми роками після тривалого спаду інвестиційні процеси в сільському господарстві активізувалися. Зокрема, у 2008 – 2018 роках обсяги інвестицій в основний капітал зростали щорічно в середньому на 80,4%, стабільно перевищуючи середні темпи по економіці в цілому. Подібна ситуація із залученням зовнішніх інвестицій, обсяги яких також щорічно збільшуються. Проте, в 2017 році капітальні інвестиції в сільське господарство зросли лише на 14%, а прямі іноземні інвестиції – на 0,7%. Не зважаючи на зростання інвестиційної привабливості країни та ведення бізнесу, про що свідчить рейтинг Світового банку, на думку експертів, інвестування в аграрний сектор є досить ризикованим, особливо проблематичними є захист інвесторів, сплата податків, ведення міжнародної торгівлі, до того ж нарощування інвестиційних процесів поки що не в змозі забезпечити адекватну стабільну віддачу від інвестицій.

За рівнем розвитку сільського господарства регіони України дуже неоднорідні. У 2017 році найменший показник валової продукції сільського господарства спостерігається в Закарпатській області (4045 млн грн), найбільший – у Вінницькій області (15065 млн грн), що майже в 3,7 разів більше. У 2018 році найменший показник валової продукції сільського господарства так і залишився в Закарпатській області (4207 млн грн), а найбільший – в Київській – 14791 млн грн, інтервал розмаху зменшився до 3,5 разів. Переважна більшість регіонів виробляють сільгосппродукцію в діапазоні від 6900 млн грн до 9600 млн грн. За рівнем розвитку сільського господарства всі регіони України нами були поділені на 3 групи (табл. 1).

Таблиця 1.

Розподіл регіонів України за показником валової продукції сільського господарства

Група	Діапазон розподілу, млн. грн.		Найменування регіонів	
	2017 р.	2018 р.	2017 р.	2018 р.
1 група (нижче середнього значення на 10%)	4045-8413	4207-8037	Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Волинська, Рівненська, Луганська, Житомирська, Тернопільська, Сумська, Миколаївська, Львівська	Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Волинська, Рівненська, Луганська, Житомирська, Тернопільська, Миколаївська, Запорізька
2 група (валова продукція має середні значення +/- 10%)	8414-10283	8038-9823	Чернігівська, Запорізька, Хмельницька, Херсонська, Одеська	Сумська, Одеська, Херсонська, Львівська, Кіровоградська, Чернігівська,
3 група (валова продукція вище середнього значення на 10 %)	10284-15065	9834-14492	Кіровоградська, Донецька, Харківська, Київська, Дніпропетровська, Черкаська, Полтавська, Вінницька	Донецька, Хмельницька, Дніпропетровська, Харківська, Полтавська, Черкаська, Вінницька, Київська

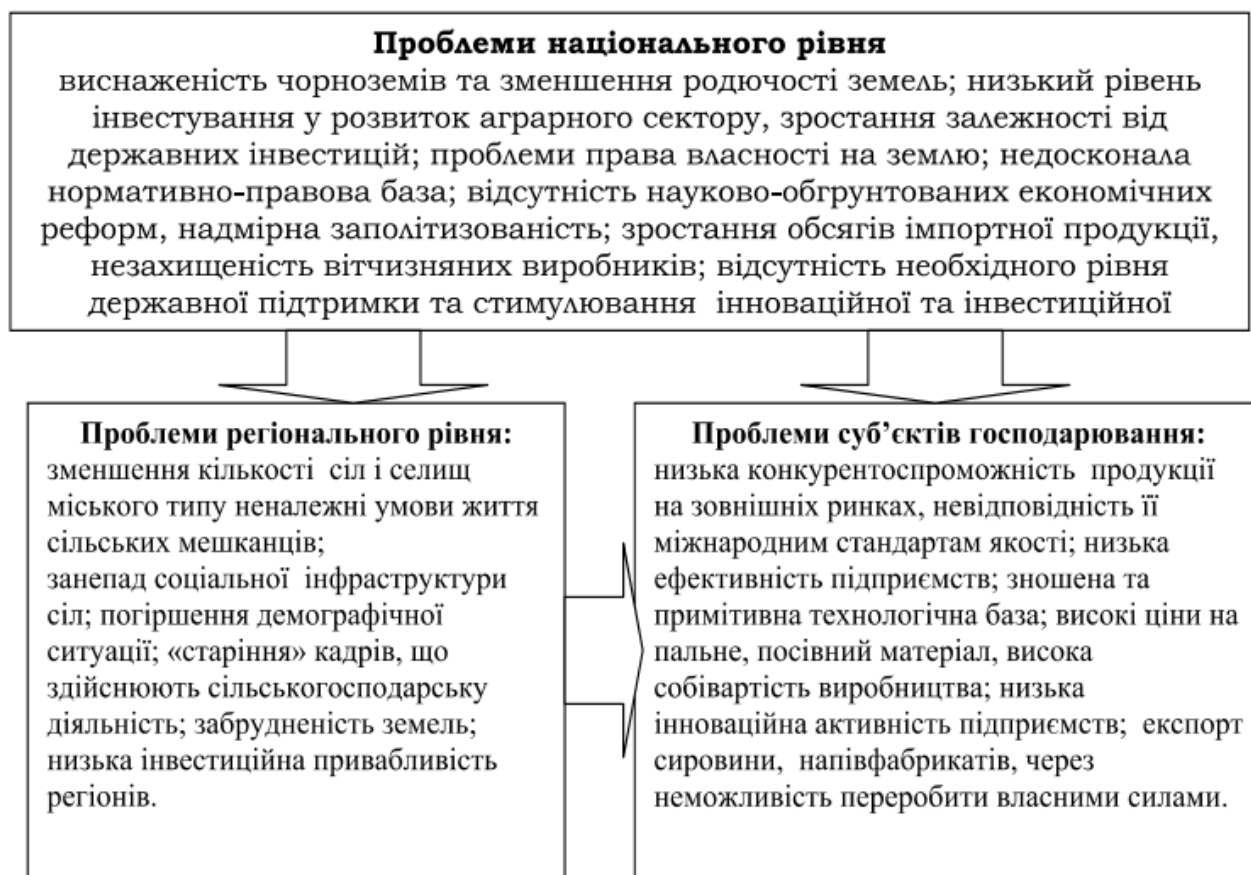
Частка першої групи у 2018 році складає 31,1%, другої – 23%. На частку третьої групи, найбільш розвиненої з точки зору сільського господарства, припадає 8 областей і 45,9% у загальному обсязі виробництва валової продукції сільського господарства. Внесок першої

групи у виробництво продукції рослинництва складає – 29,1%, другої групи – 25,1%, решта (45,8%) припадає на регіони третьої групи. Майже такою ж є частка третьої групи (45,9%) у загальному обсязі виробництва продукції тваринництва, на відміну від першої та третьої групи (35, 19,1% відповідно).

Регіональні відмінності в розвитку аграрного сектора обумовлені як відмінностями природно-кліматичних умов, так і особливостями економічного характеру. Райони, що наближені до великих міст мають в порівнянні з периферійними районами кращу фондоозброєність, забезпеченість трудовими ресурсами, кращу соціальну інфраструктуру, а отже, кращу продуктивність і прибутковість. Периферійні ж райони є непривабливими для інвесторів, що знижує ефективність аграрного сектора економіки регіону в цілому.

Проблеми аграрного сектора, виявлені у процесі дослідження й визначено за допомогою опитування керівників суб'єктів господарювання та власників сільськогосподарських підприємств, відображено на малюнку.

Дослідження сучасного стану аграрного сектора економіки України вказують на існування проблем, які потребують негайного вирішення, а саме: формування конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва продукції на основі інтеграційних процесів, що забезпечить встановлення прямих зв'язків між учасниками, усунення посередницьких ланок, скорочення витрат та збільшення прибутку, забезпечення фінансової сталості учасників інтеграційної системи; диверсифікації сільськогосподарського виробництва шляхом розвитку промисловості та переробки; покращення соціальної сфери села, підвищення зайнятості та доходів населення; створення сприятливого інвестиційного клімату в аграрному секторі; підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції в контексті еко- та біорозвитку.

Мал.1. Проблеми аграрного сектора

На сучасному етапі економічного розвитку агропромисловий сектор України є однією з найважливіших ланок економічних систем більшості країн світу з ринковою економікою. Він розвивається в умовах високої енергетичної забезпеченості, застосування широкого спектра агротехнічних прийомів, екологізації на основі використання сучасних енерго- та природозберігаючих технологій, методів і способів меліорації та хімізації.

Виробнича база агропромислової сфери спирається на розгалужену інфраструктурну мережу та систему науково-дослідного забезпечення її розвитку.

Шляхи розвитку агропромислового сектору України передбачають збалансовані та взаємозв'язані структурні перебудови усіх його галузей, максимальне впровадження у виробництво найважливіших досягнень науково-технічного прогресу, світового досвіду, найбільш прогресивних форм економіки і організації виробництва на основі першочергового розв'язання актуальних проблем: перерозподіл землі та майна, включаючи поглиблення відносин власності на землю та запровадження механізмів реалізації права на власність; приватизація переробних підприємств; реструктуризація підприємств та форм господарювання; розвиток кооперації; впровадження ринкових методів господарювання – менеджменту та маркетингу; державне регулювання аграрної економіки шляхом ефективнішого використання цінових важелів, фінансово-кредитної і податкової систем; розвиток ринків сільськогосподарської продукції, матеріально-технічних ресурсів та послуг; інтенсифікація і диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Пріоритетність розвитку агропромислового сектору України і його провідних галузей дає можливість забезпечити населення продовольчими товарами, промисловість – сировиною, а зовнішню торгівлю – експортними товарами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зубець М.В. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. — К. : ННЦ ІАЕ, 2015. — 1000 с.
2. Пасхавер Б.Й. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / Б.Й. Пасхавер, О.В. Шубравська, Л.В. Молдован. — НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. — К., 2014. — 432 с.,
3. Хвесик М.А. Сільськогосподарський комплекс України: соціально-економічні пріоритети розвитку / А.М. Хвесик, А.С. Лисецький. — К. : РВПС України НАН України, 2014. — 216 с.
4. Сільське господарство України у 2017 р. [Електронний ресурс] : аналітична доповідь — Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/sg/dop/dsg_2012.zip.
5. Сільське господарство України 2017 рік [Електронний ресурс] : статистичний збірник. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
6. Праця України у 2017 році [Електронний ресурс] : статистичний збірник. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
7. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2017 році [Електронний ресурс] : статистичний збірник. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Кондратенко І.С., відділення «Аграрний бізнес»,
спеціальність «Економіка», III курс
ВП НУБіП України «Немішайвський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач Білан Ю.Б.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА АГРОПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Формування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів повинно набувати найближчими роками важливого значення в аграрному секторі економіки України, оскільки в обслуговуючій кооперації зацікавлені саме дрібнотоварні фермерські та особисті селянські господарства. Слід зауважити, що кооперування є також доцільним серед приватних підприємств, які мають подібний матеріально-технічний стан, спільні господарські проблеми та однакову мотивацію вступу до кооперативу [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ефективному функціонуванню та проблемам розвитку обслуговуючої кооперації присвячені наукові дослідження зарубіжних і вітчизняних вчених, серед яких В. І. Андрійчук, В. В. Гончаренко, О. В. Грищенко, Ф. В. Горбонос, О. М. Демченко, М. А. Журба, В. В. Зіновчук, А. В. Ключник, О. В. Крисальний, І. І. Лукінов, П. М. Макаренко, О. В. Макушок, М. Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, О. М.

Могильний, П. Т. Саблук, І. Н. Топіха, М. Туган- Барановський, Ю. В. Ушкаренко, О. В. Чаянов, І. І. Червен, В. С. Шебанін, О. М. Шпичак, В. В. Юрчишин, Т. І. Яворська та інші дослідники.

За кордоном виробничі та обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи діють більше двохсот років. Традиційно їх створювали за такими основними напрямками: постачально-збутові кооперативи, кооперативи кредитування фермерів, сервісні кооперативи (надають консультації, здійснюють різні послуги, будівництво тощо) [2]. Так, у Франції вже тривалий період функціонує мережа обслуговуючих кооперативів, створених на засадах спільного використання технічних засобів. Нині там налічується близько 10 тис. таких формувань, які обслуговують понад 250 тис. фермерських господарств, або 25% від їх загальної кількості. Слід зазначити, що з боку держави таким кооперативам надаються різні пільги, зокрема, в оподаткуванні, придбанні нових технічних засобів тощо [3]

В Україні для успішної діяльності сільськогосподарських кооперативів сформовано достатнє нормативно-правове поле. Зокрема, це Закони України «Про кооперацію», «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про споживчу кооперацію», «Про кредитні спілки», Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку кооперативного руху та посилення його ролі в реформуванні економіки України на ринкових засадах.

Прикладів досить успішних кооперативів багато. Є кооперативи, які вже 16-18 років виконують свою місію, надають послуги, покращують економіку фермерських селянських господарств. Наприклад, СОК «Ратай» у Заліщицькому районі Тернопільської області у складі якого 250 фермерських і особистих селянських господарств, СОК «Західний» Рівненської області нараховує 30 членів у вигляді фермерів та ОСГ, сільгоспокооператив «Енеїда» у м. Херсон та цілий ряд інших, що були утворені у перші роки становлення сільськогосподарської кооперації. Пізніше утворені кооперативи також успішно розвиваються. Наприклад, сільськогосподарський кооператив по виробництву овочів Каховського району на Херсонщині нараховує 12 фермерських господарств або молочний кооператив у Херсонській області, який сформований після 2000 року та демонструє позитивні результати протягом усього періоду діяльності. Загалом, СОК зорієнтовані не стільки на збільшенні валового виробництва, скільки на задоволенні потреб своїх колективних членів. У плані покращення просування та реалізації продуктів вони досить успішно стоять на ринку сільгосппродукції. Якщо характеризувати динаміку зростання СОК, вона є стрімко зростаючою умовно через цілий ряд перешкод у їхній діяльності. Розвиток СОК серйозно стримує законодавча неврегульованість питання неприбуткової діяльності та системи оподаткування.

СОК мають набагато більше навантаження, ніж сільськогосподарські підприємства або фермери. Кооператив має набагато складнішу або подвійну бухгалтерію, я маю на увазі по навантаженню ті суми сплати податків набагато вищі, ніж в окремо узятих фермерських чи особистих господарств, сільгосппідприємств. Це є головною перешкодою щодо створення СОК, бо кожен фермер має привілей у системі сплати податків, а якщо вони об'єдналися, тобто надають послуги, то потрапляють в іншу систему оподаткування, яка набагато складніша. Це сповільнює широке поширення розвитку сільськогосподарської кооперації і ті кооперативи, які утворилися, мусять маневрувати. Однак статистика свідчить, що за останні ріки кількість СОК зростає, що демонструє позитивну динаміку розвитку. Безумовно, ми ще не отримали таких, я б сказав, регіональних масштабних кооперативів, які серйозно впливають на ринки продукції і на формування цінової політики.

Узагальнюючи вищезазначене, можна виділити чотири основні перешкоди на шляху розвитку СОК. Перше - недосконалість податкової політики, друге - відсутність державної підтримки, третє – низький рівень навчання, інформаційної роботи, дорадництва серед потенційних груп, які можуть створити сільгоспокооперативи, четверте – відсутність менеджерів, активістів, лідерів серед кооперативного руху.

Сільськогосподарська кооперація є найбільш успішною у молочній галузі. Дрібні виробники займають 82% молочного ринку і без кооперації говорити про безпеку продуктів, про їх якість, про конкурентоздатність безперспективно. Не секрет, що у селянських господарствах молоко низької якості і дотримання стандартів не завжди виконується.

Переваги СОК у тому, що є можливість забезпечити охолодження, контроль за якістю і доведення цієї продукції до споживача. За таких умов зростає закупівельна ціна на молоко і це є основним стимулюючим фактором для збільшення виробництва та участі у кооперативах.

Тип багатфункціональних кооперативів також набув значного поширення. Дані кооперативи задіяні у багатьох напрямках сільськогосподарського виробництва, диверсифікуючи свою діяльність. Основною ціллю СОК є вирішення проблем дрібних фермерів, що об'єднуються. Наприклад, об'єднуються 10 фермерів по зберіганню зерна і між ними ніякої конкуренції не може бути. Вони налагоджують (умовно) зберігання зерна, його транспортування, формування оптової партії та її продаж на вигідних умовах. У результаті цього виграє не кооператив, а виграє фермер, тому що ціна, за яку вигідно продали, повертається виробнику. Суть у тому, що через об'єднання спільних зусиль кожне фермерське господарство повинне виграти. Сільгоспокооператив – це менеджмент, який працює отримуючи зарплату і він не переслідує цілі прибутковості як посередник, який ставить за мету саме отримання прибутку. Тобто, учасники СОК домагаються як покращення якості продукції, її переробки, фасування, зберігання, транспортування, так і підвищення ціни реалізації. У цьому сутність сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, яка сприяє покращенню дохідності.

Таким, чином, за результатами дослідження кооперативного сегмента аграрного ринку виявлено, що ключовими проблемами функціонування і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є наступні:

Низький рівень державної підтримки розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.

Подвійне оподаткування обслуговуючих кооперативів.

Низький рівень професійних знань управлінського персоналу обслуговуючого кооперативу щодо цілей і мети створення, особливостей оподаткування та господарської діяльності об'єднання, шляхів подальшого розвитку кооперативу через відсутність спеціалізованої підготовки фахівців у цій сфері у системі вищої освіти.

Розвиток кредитної кооперації в Україні стримують відсутність загальнодержавної системи гарантування вкладів членів кредитних спілок (як це має місце щодо вкладників банків); відсутність нормативно-правових та інституційних умов розвитку фінансової інфраструктури ринку кредитної кооперації; недостатність реальних механізмів захисту прав членів кредитних спілок, що є одночасно їх власниками та клієнтами [4]. Водночас, в існуючих умовах, коли банкам не вигідно кредитувати дрібних сільгоспвиробників (якими є переважна більшість фермерів, одноосібників та особистих підсобних господарств), кооперативна система фінансово-кредитної взаємодопомоги, яка належить селянам, повинна бути фінансовою основою їх розвитку і стати джерелом забезпечення сільських жителів доступними кредитами та іншими фінансовими послугами.

Отже, існуючі в Україні організаційно-економічні та правові умови не забезпечують розвиток кооперативного руху на селі. Водночас об'єднання селян у кооперативи сприятиме ефективній реалізації ресурсного потенціалу сільського господарства при збереженні робочих місць, соціальному розвитку сільських територій. Поряд зі зміцненням фермерства та крупнотоварного приватного виробництва необхідно розвивати кооперативний рух на селі, який має стати важливим фундаментом структурної перебудови сільського господарства.

Таким чином, розвиток вітчизняної сільськогосподарської обслуговуючої кооперації сприятиме створенню якісно нових відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками, об'єднанню їх зусиль для вирішення економічних проблем, покращенню добробуту селян.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Орлик О. В. Сільськогосподарська кооперація в умовах ринкових перетворень в аграрному секторі економіки [Електронний ресурс] / О. В. Орлик – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vznu/eco/2010_3/207-213.pdf

2. Макаренко П. М. Фермерство України у контексті тенденцій розвитку світового сільського господарства / П. М. Макаренко, Л. Л. Мельник // Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 145–151.

3. Кожушко І. Г. До питання матеріально-технічного забезпечення в сільському господарстві / І. Г. Кожушко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, (Дніпропетровськ, 11–12 квітня 2006 р.) / М-во аграр. політики, Дніпр. держ. аграр. ун-т, 2006. – С. 112–114.

4. Малік М.Й. Науково-методичне забезпечення розвитку кооперації в аграрній сфері економіки / М.Й. Малік // Економіка АПК. – 2010. – №12. – С. 103-108.

Коновчук А.Ю., відділення "Аграрний бізнес"
спеціальність 051 "Економіка", III курс
ВП НУБіП України "Немішаївський агротехнічний коледж"
Науковий керівник - викладач Добroneцька Т.Б.

ЛОГІСТИКА В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

Аграрна логістика як наука розробляє наукові принципи, методи, математичні моделі, що дають змогу планувати, контролювати й управляти транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними і нематеріальними операціями, що виникають у процесі:

- ☐ доведення сировини та матеріалів до аграрного підприємства;
- ☐ організації виробничого процесу;
- ☐ доведення аграрної продукції до споживача відповідно до його вимог;
- ☐ передачі, зберігання й обробки відповідної інформації.

Як сфера бізнесу аграрна логістика трактується як сукупність, транспортно-експедиторсько-складських операцій з метою виробництва та постачання аграрної продукції певного виду й якості в певній кількості певному споживачеві в певне місце на певний час із оптимальними витратами. У сучасних умовах глобалізації процесів подання, виробництва, збуту інструментарій аграрної логістики є важелем зменшення логістичних витрат у процесах матеріального забезпечення виробничого процесу, виробництва, переробки, зберігання та реалізації сільськогосподарської продукції. Отже, аграрна логістика є критичним чинником успіху в агробізнесі й тому є важливим джерелом конкурентної переваги на ринку.

Як функцію господарського управління якістю аграрної продукції логістику визначають як форму управління рухом і зберіганням сировини, матеріалів, напівфабрикатів та готової продукції в господарському обігу від первинного джерела сировини до кінцевого споживача сільськогосподарської продукції, а також пов'язаною із зазначеними операціями інформацією.

Вищенаведена функція аграрної логістики підтверджує її важливе значення для державного регулювання ринкового господарства, його процесів і товарних потоків. Крім того, саме контроль товарних потоків дає змогу державі цивілізованими методами вести боротьбу з економічними злочинами.

Метою аграрної логістики є впровадження раціональних форм матеріального забезпечення аграрних підприємств, виробництва та доведення сільськогосподарської продукції до ринків збуту. Відповідно до мети повинні бути сформовані завдання аграрної логістики:

- ☐ задоволення потреб виробників сільськогосподарської продукції в матеріальних ресурсах і споживачів аграрної продукції в потрібних товарах та послугах у потрібний час, у потрібному місці, в потрібних обсягах, асортименті й якості;
- ☐ оптимізація економічних витрат за максимального корисного ефекту сільськогосподарської діяльності;
- ☐ оптимізація економічних потоків у логістичних ланцюгах і системах;
- ☐ ресурсозбереження в потокових процесах;
- ☐ екологічна та соціально-етична орієнтація аграрної логістики.

Термін постачання - фундаментальна компонента ефективності логістики.

Недотримання терміну постачання призводить до втрат сільськогосподарської продукції, зниження її якості та додаткових витрат коштів і знижує фінансові показники аграрного підприємства.

Таблиця 1

Наслідки недотримання терміну постачання

За умов постачання	Проміжний наслідок	Кінцевий результат
Матеріально-технічних ресурсів	Одержання меншої кількості продукції та зниження якості через несвоєчасно проведені сільськогосподарські роботи	Втрати прибутку
Сільськогосподарської продукції	Витрати, пов'язані із зберіганням сільськогосподарської продукції через псування	Втрати прибутку

Виробничий транспорт забезпечує зв'язок із транспортом загального користування через транспортні засоби, під'їзні та технологічні шляхи та ін.

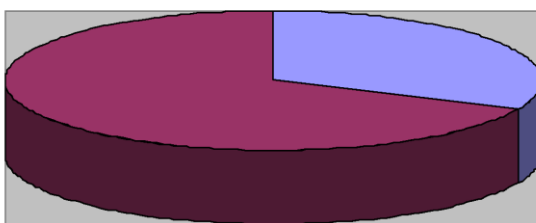
Комплекс різних видів транспорту, які під час здійснення перевезень є взаємозалежними і знаходяться у взаємодії, утворює транспортну систему, що різниться за рівнем складності.

Показники транспортабельності важливі для всіх трьох типів сільськогосподарської продукції - кінцевого споживача, проміжної, сировини, оскільки характеризують ступінь її придатності до перевезення і до навантажувально-розвантажувальних робіт відповідними засобами і способами. Найважливішими показниками транспортабельності є клас і габарити вантажу (продукції), затрати часу і коштів для підготовки продукції до перевезення, вартість тари і пакування, витрат на вантажно-розвантажувальні роботи, вартість перевезення.

Рух матеріального потоку від первинного джерела сировини вздовж ланцюга виробничих, транспортних, посередницьких та інших ланок до кінцевого споживача супроводжується постійним зростанням вартості. У вартості продукції, яку отримує кінцевий споживач, понад 70% становлять витрати, пов'язані зі зберіганням, транспортуванням, пакуванням та іншими операціями, що беруть участь у просуванні матеріального потоку.

Таблиця 2

Структура вартості товару

Виробнича складова 30%

Логістична складова 70%

В умовах ринкової економіки якість продукції відіграє надзвичайно важливу роль у підвищенні її конкурентоспроможності. Економічне суперництво підприємств, окремих об'єднань, їх боротьба за ринки збуту зосереджуються не тільки на ціні, а й значною мірою на нецінових факторах. Серед цих факторів - реклама, створення сприятливих умов для реалізації продукції, забезпечення (за необхідності) після продажного обслуговування покупців - особливе місце займає якість продукції. Зрозуміло, що за однакової ціни більшим попитом користується продукт, який має вищу якість. Водночас істотне поліпшення підприємством якості продукції порівняно з аналогічною продукцією конкурентів дає можливість підвищувати ціну на неї, не втрачаючи при цьому своїх споживачів, а в деяких випадках навіть збільшуючи обсяг продажу.

Висока частка витрат на логістику в кінцевій ціні товару свідчить про значні резерви покращення економічних показників діяльності суб'єктів господарювання шляхом оптимізації управління матеріальними потоками. Крім того, застосування логістики дозволяє значно знизити час проходження товарів (включаючи їхні складові) по ланцюгу, від первинного джерела сировини до кінцевого споживача.

Головна ідея логістики полягає в тому, що всі стадії у циклі «первинне джерело сировини – споживач готової продукції» необхідно розглядати як єдиний та безперервний процес трансформації й руху матеріальних і пов'язаних з ними інформаційних, фінансових, сервісних та правових потоків. За оцінками зарубіжних спеціалістів, застосування логістики дає змогу знизити рівень запасів на підприємстві на 30-50 % та скоротити час руху продукції (її складових) на 25-45 %, що позитивно впливає на якість продукції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Смірнов І.Г., Косарева Т.В. Транспортна логістика: Навч. Пос. – Центр учбової літератури, 2008. – 224с.
2. Рижмань Д.І., Криворучко І.М., Віннічук Г.Я., Пилявець М.Т. Економіка підприємства: Навч. Пос. – Аграрна освіта, 2011. – 531с.
3. Банько В.Г., Логістика: Навч. Пос. – К.: КНТ, 2007. – 332с.
4. Сокур І.М., Транспортна логістика: Навч. Пос. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 222с.

Кравчук А.В., економічне відділення,
спеціальність «Економіка», III курс
Житомирський агротехнічний коледж.

Науковий керівник – викладач вищої категорії, Магнушевська Т.М.

АЛГОРИТМ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Поняття антикризового управління є відносно новим у сучасній вітчизняній науці та практиці, що обумовлює різні підходи до тлумачення його сутності і змісту. Відповідно до фаз розвитку кризи на підприємстві еволюціонувало і визначення змісту антикризового управління. Так, в умовах, коли кризи виникали несподівано, під антикризовим управлінням розуміли подолання несподіваної кризової ситуації. При цьому успіх у її ліквідації залежав від професіоналізму керівництва та стану або фази кризи, що відображає наступна дефініція: «Антикризове управління – це реагування на непередбачені обставини, коли немає часу на планування» [1].

З часом прийшло розуміння того, що подолання кризової ситуації – це не одноразова дія, а комплекс взаємопов'язаних заходів, що належать не тільки до самого моменту кризи, але і стосовно її періодів (або фаз розвитку). Таке розуміння відображено у визначенні: «Антикризове управління – це скоординовані дії, спрямовані на запобігання кризовій ситуації, ослаблення гостроти кризи і усунення її негативних наслідків» [1].

У процесі подальшого усвідомлення суті кризової ситуації вчені і практики дійшли висновку, що важливим є як усвідомлення кризи (що вимагає негайного і рішучого реагування), так і встановлення її характеру. Розуміючи те, що ефективність подолання кризи залежить від виваженої та своєчасної її ідентифікації, суть антикризового управління стали тлумачити як три етапи дій, що включають в себе ідентифікацію кризи, планування антикризових заходів та здійснення заходів з подолання кризи [3, с. 53].

Розрізняють тактичні і стратегічні заходи (дії) щодо управління кризою. До тактичних відносяться керівні дії щодо усунення поточної збитковості підприємства, отримання кредитів, відстрочки платежів, зміцнення дисципліни, проведення кадрових змін, залучення спеціалістів тощо. При цьому тактичні антикризові заходи бувають захисного і наступального характеру. До управлінських впливів захисного характеру відносяться: мобілізація внутрішніх резервів, зниження витрат, скорочення персоналу, скорочення виробництва і збуту, закриття підрозділів тощо. Наступальними тактичними антикризовими

заходами можуть бути активізація маркетингової політики підприємства, модернізація і оновлення виробництва, ресурсозбереження та інші [2].

Стратегічні антикризові заходи передбачають аналіз й оцінку виробничого потенціалу, виробничих програм підприємства, політики його доходів та інвестицій. На основі цих оцінок розробляється концепція фінансового оздоровлення підприємства та план відповідних заходів. Антикризовий процес (рис. 1) починається з діагностики стану діяльності підприємства, першим кроком якої є встановлення причин його неплатоспроможності. Без цього не можуть бути правильно визначені антикризові заходи, що може привести до ліквідації перспективних підприємств, до санації неспроможних підприємств або до загострення інтересів боржників і кредиторів. Експрес-діагностика стану діяльності сільськогосподарського підприємства здійснюється за основними показниками на основі річної фінансової звітності та оперативних даних, після чого оцінюються проблеми у внутрішній діяльності підприємства та глибина кризи.

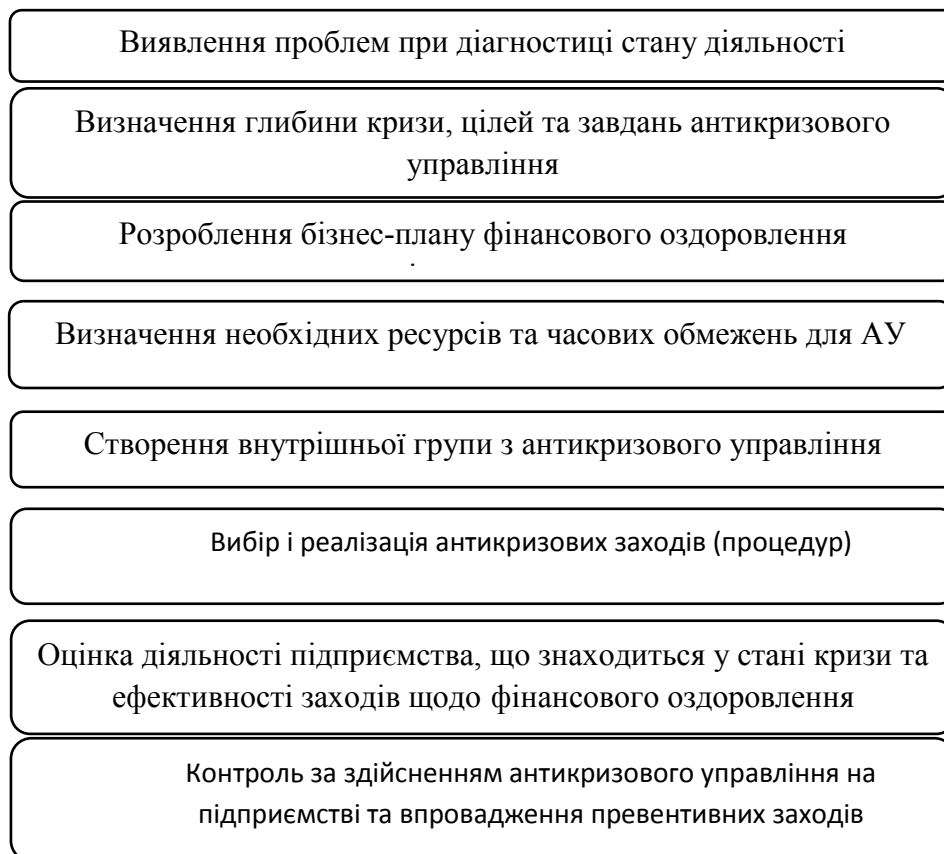

Рис. 1. Алгоритм антикризового процесу управління у сільськогосподарських підприємствах

Ідентифіковані проблеми діяльності трансформуються у визначення цілей та завдань антикризового управління для досягнення основної мети – виходу з кризового стану. На основі визначених цілей і завдань здійснюється розроблення бізнес-плану повернення сільськогосподарського підприємства до режиму попереднього функціонування і окреслюються часові рамки його досягнення. Визначається обсяг ресурсів, необхідних для впровадження розробленого бізнес-плану, і співставляється з наявними ресурсами. Одночасно здійснюється формування групи з антикризового управління, в якій обов’язковою умовою є наявність спеціаліста з антикризового менеджменту (принаймні фінансового менеджера, який підвищив кваліфікаційних фах на спеціальних курсах). Антикризовий менеджер має володіти такими навичками, як: професіоналізм, лідерські якості, необхідні для об’єднання усіх творчих конструктивних сил, здатність до здійснення управління в екстремальних ситуаціях та формування антикризової команди. Ці якості суб’єкта антикризового управління мають доповнюватися підтримкою з боку трудового колективу та власників підприємства.

Створена група (або фахівець) з антикризового менеджменту, володіючи спеціальними знаннями та досвідом, обирають і здійснюють антикризові заходи і процедури відповідно до характеру кризових домінант (проявів, явищ, ситуації, системної кризи) та їх глибини, що, по суті, і становить технологію антикризового менеджменту.

Важливою ланкою процесу антикризового управління є оцінка ефективності заходів щодо фінансового оздоровлення та характеру їх дії (реактивний, превентивний, ситуаційний або «ручний»). Залежно від умов проведення антикризового управління – раннього попередження кризи чи фінансового оздоровлення і реінжинірингу структури управління – здійснюються відповідні види контролю (попередній, поточний, заключний).

Оскільки система антикризового управління призначена для вирішення поставлених завдань, її структуру складають взаємопов'язані функції антикризового управління:

- безперервне діагностування стану організації;
- виявлення факторів, які його обумовлюють;
- розроблення плану антикризових заходів, його реалізація й проведення аналіз отриманих результатів;
- розроблення заходів з інформаційного забезпечення антикризового управління;
- регулювання часу прийняття і виконання рішення;
- розроблення рекомендацій щодо розвитку або перепрофілювання діяльності підприємства тощо [3, с. 102; 2, с. 97].

Окреслені функції антикризового управління дозволяють підприємствам не тільки своєчасно впроваджувати заходи щодо усунення кризи, виділяючи при цьому ознаки або симптоми її наближення, але й ураховуючи виявлені недоліки у системі управління підприємством виходити на якісно новий рівень розвитку. Проте у сучасних умовах не кожне підприємство з різних причин здійснює антикризове управління, що, в свою чергу, призводить до необхідності введення арбітражним судом процедур банкрутства.

Для успішного впровадження антикризового управління у діяльність вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників не менш важливо, поряд з усвідомленням його необхідності та відповідним ресурсним забезпеченням, вирішити низку інших важливих заходів:

1. Поліпшити якість інформації для своєчасного і повного забезпечення усіх етапів прийняття рішень щодо подолання кризової ситуації.

2. Підвищити здатність менеджменту до передбачення і швидкої реакції на появу ознак кризи. Раптовість кризи та негативний характер її наслідків вимагають від управлінців термінового аналізу інформації. Будь-які симптоми кризової ситуації мають бути своєчасно помічені, негайно розглянуті і враховані.

3. Здійснювати стратегічне планування, яке в умовах динамічно мінливого середовища є найважливішим чинником стійкості й розвитку підприємства. Обрання ефективної стратегії визначається відповідними внутрішніми параметрами підприємства, його становищем на ринку і у зовнішньому середовищі в цілому.

4. Передбачати статтю витрат на здійснення антикризових заходів при формуванні бюджету і фінансового плану сільськогосподарських підприємств.

5. Підвищити якість колективних рішень, організовувати обговорення проблем з урахуванням різних точок зору, щоб знизити ймовірність диктату лідера.

6. Робота щодо попередження і подолання кризи вимагає напруженої діяльності значної кількості учасників усіх рівнів управління і є складною задачею для керівництва. Тому використання в кризових ситуаціях знань, умінь і досвіду спеціальних менеджерів належить до важливих факторів успіху подолання кризи.

7. Здійснювати профілактику кризових ситуацій за такими напрямками: фінансово-господарська діяльність; якість управління підприємством; інноваційна активність; моніторинг зовнішнього і внутрішнього середовищ підприємства, критерії прийняття рішень.

Таким чином, реалізація антикризових заходів потребує здійснення комплексного підходу до визначення кризової ситуації на підприємстві, який передбачає використання спеціальних методів і прийомів управління процесами попередження, переборювання та

ліквідації кризи та формує ефективну систему антикризового управління на підприємстві, адекватну сучасним умовам господарювання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Crisis management [Electronic Resource]. Mode of access: URL: World Wide Web: http://www.lancsresilience.org.uk/Documents/Bcm/London_Chamber_of_Commerce.pdf.
2. Букреев А. М., Кремер К. И., Дударев О. Е. Экономический механизм антикризисного управления предприятием : монография. Воронеж: Научная книга, 2007. 232 с.
3. Орехов В. И., Орехова Т. Р., Карагодина О. В. Экономическая безопасность современной России в условиях кризиса: монография; науч. ред. Т. Р. Орехова. М.: ИНФРА-М, 2014. 105 с.

Крило К.В., економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Гурська Л.Л.

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «МИРОНІВСЬКИЙ ХЛІБОПРОДУКТ»)

У сучасних умовах господарювання інновації є одним із ключових факторів, що визначають перспективи соціального та економічного розвитку підприємств. В Україні проблема ефективного економічного розвитку на основі інноваційних розробок є надзвичайно актуальною, тому що активізація інноваційної діяльності може стати рушійною силою забезпечення розвитку агропромислових підприємств через удосконалення існуючих виробничих процесів, підвищення ефективності всіх аспектів виробничої та господарської діяльності, виявлення нових перспективних форм і напрямів ведення бізнесу. Значення активізації інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку ринкових відносин важко переоцінити, оскільки сучасний економічний розвиток відбувається переважно на інноваційній основі.

Питанням інноваційного розвитку економіки присвячена значна кількість фундаментальних досліджень. Перш за все, варто виокремити праці таких вчених: А.М. Амоша, О.Г. Білоруса, К.О. Дорошкевича, Б.І. Валуєва, Т.Г. Васильціва, Б.М. Данилишина, І.О. Дергачова, О.О. Маслака, І.І. Іщенко, М.Б. Ковальчука, Н.О. Кухарської, Л.Ф. Чумака, Л.І. Федулової та ін. Вчені вважають, що Україна може вийти з кризового стану насамперед за рахунок власних сил і коштів, якщо спрямовуватиме їх на інноваційну діяльність.

Головною метою управління інноваційною діяльністю підприємства є отримання максимального прибутку не тільки в поточному, але і у перспективному періодах. Це передбачає розв'язання низки питань, зокрема: розробки інноваційної стратегії підприємства; пошуку і формування ресурсів для освоєння інновацій; оцінки ефективності їх запровадження; оцінки інноваційної привабливості підприємства та ін [3, с.272].

В Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності, сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, що слугує підґрунтям для успішної реалізації інноваційних проектів [1].

Показовим прикладом сучасного українського підприємства, на якому втілюються найкращі досягнення українських та зарубіжних спеціалістів є агроіндустріальний холдинг «Миронівський хлібопродукт». МХП – вертикально інтегрований лідер українського аграрного виробництва з європейським акціонерним капіталом і закордонними виробничими активами, що працює в галузях птахівництва, рослинництва, зернопереробки, виробництва комбікормів, м'ясопереробки та тваринництва. Компанія заснована в 1998 році. Головою правління компанії і основним акціонером є Юрій Косюк.

ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» (МХП) - один з найбільших агропромислових комплексів України, що об'єднує 26 підприємств по всій території країни і є найбільшою українською компанією з розведення птиці, зерновиробництва, а також виготовлення та

продажу продуктів із курячого м'яса. МХП – провідний виробник курятини в Україні з найбільшою часткою на ринку і високою впізнаваністю бренда своїх продуктів. МХП контролює всі етапи виробництва курятини: від вирощування зернових та олійних культур, виробництва комбікормів до виробництва інкубаційних яєць і вирощування бройлерного поголів'я, переробки, збуту, дистрибуції та продажу м'яса птиці (зокрема, через партнерські брендовані точки). Вертикальна інтеграція мінімізує залежність МХП від постачальників і цін на сировину. Крім економічної ефективності, вертикальна інтеграція дозволяє МХП втілювати сувору політику біобезпеки, контролювати якість сировини, а також безпечність продукції до точок продажу. Для підтримки продажів МХП контролює дистрибуційну мережу, яка складається з 11 дистрибуційних центрів у великих містах України. МХП використовує власні вантажівки для доставки своєї продукції, що зменшує загальні транспортні витрати і час доставки.

ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» забезпечує 55% вітчизняного ринку м'яса курки. До українського споживача м'ясо курки потрапляє під торговою маркою «Наша ряба», а також у вигляді напівфабрикатів під торговими марками «Легко!», «Башинський», «Сертифікований Ангус», «Фуа Гра» та інші.

У IV кв. 2018 р. обсяги виробництва курятини зросли на 13% до 159 431 тонн (IV кв. 2017 р.: 141 544 тонн); протягом 12 міс. 2018 р. збільшилися на 9% до 617 943 тонн (12 міс. 2017 р.: 566 242 тонн), (табл. 1) завдяки збільшенню виробництва більш важкої курки, зменшення відсотка вибірки птиці, а також у результаті запуску нових майданчиків вирощування птиці другої черги.

Таблиця 1

Виробництво курятини в ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» [5]

Показники	2017 р.	2018 р.	%	2017 р.	2018 р.	%
	IV кв.			12 міс.		
Обсяг продажів третім особам, тонн.	113 746	144 183	27	532 727	593 527	11
Внутрішній ринок	68 704	71 253	4	311 743	306 680	-2
Експорт	45 042	72 929	62	220 983	286 846	30

Річний обсяг продажів курятини зріс на 11% і склав 593 527 тонн згідно зі стратегією маркетингу та експортних продажів. Обсяг продажів курятини на внутрішньому ринку (як свіжої, так і замороженої) залишається стабільним протягом аналізованого періоду.

ПРАТ МХП здійснює експорт курятини. За IV кв. 2018 р. обсяг експортних продажів зріс на 62% і склав 72 929 тонн, а за 12 міс. 2018 р. збільшився на 30% та склав 286 846 тонн у порівнянні з аналогічним періодом минулого року.

У IV кв. 2018 р. середня ціна на курятину (як в Україні, так і на експорт) залишилась стабільною і склала 40,56 грн за 1 кг натуральної ваги (без ПДВ). Середня ціна на курятину за 12 міс. 2018 р. зросла на 12% протягом аналізованого періоду та склала 39,86 грн. Зростання ціни за 12 міс. 2018 р., протягом двох років, спричинено здебільшого збільшенням експортної ціни внаслідок оптимізації продуктового асортименту, відповідно до експортної стратегії компанії, а також у результаті зростання цін на внутрішньому ринку на свіжу курятину.

Таблиця 2

Ціна на курятину в ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» [5]

	2017 р.	2018 р.	%	2017	2018	%
	IV кв.			12 міс.		
Курятина	40,71	40,56	0,15	35,63	39,86	12

Земельний банк МХП становить близько 370 тис. га., завдяки чому агрохолдинг посідає провідну позицію в рослинництві: компанія здійснює обробку земель, виробництво сільськогосподарських культур як для власних потреб компанії, так і для продажу. Агрохолдинг орендує сільськогосподарські угіддя, які розташовані здебільшого в родючих

чорноземних регіонах України. МХП вирощує кукурудзу, соняшник, пшеницю та ріпак. Кукурудза та насіння соняшника використовуються на заводах підприємства, пшениця та ріпак йдуть на продаж.

У 2018 р. в галузі рослинництва було зібрано врожай у розмірі 2 654 622 тонн зерна з 363 000 гектарів (табл.3). Порівняльна характеристика урожайності с/г культур в господарствах агрохолдингу та в середньому по Україні вказана в таблиці 4. Показник врожаю 2018 р. близько 33% вище ніж у 2017 р. завдяки рекордному врожаю кукурудзи агроіндустріальний холдинг має майже 94 000 га, засіяних озимими культурами, з яких майже 50% засіяно озимою пшеницею і 41% зимнім рапсом.

Таблиця 3

Виробництво с/г культур в ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» [5]

	2017 р.		2018 р.	
	Виробництво, тонн.	Площа, га	Виробництво, тонн	Площа, га
Кукурудза	893 149	121 908	1 344 547	123 398
Пшениця	293 765	48 676	295 640	48 379
Соняшник	205 079	68 931	235 245	72 981
Рапс	104 782	31 968	125 346	38 541
Соя	82 793	39 684	114 322	37 558
Інші	419527	44 913	539 322	41 964
Всього	1 999 095	356 080	2 654 622	362 820

Таблиця 4

Порівняльна урожайність с/г культур [5]

	2017 р.		2018 р.	
	В середньому по МХП	В середньому по Україні	В середньому по МХП	В середньому по Україні
Кукурудза	7,3	4,9	10,9	7,8
Пшениця	6,0	4,2	6,1	3,7
Соняшник	3,0	2,1	3,2	2,3
Рапс	3,3	2,9	3,3	2,7
Соя	2,1	1,9	3,1	2,6

МХП застосовує новітні технології в різних сферах виробництва. Підприємства холдингу МХП – одні з найсучасніших технічно оснащених в Україні та світі. На підприємствах МХП встановлено обладнання від провідних європейських виробників: Big Dutchman (Німеччина), MOBA (Нідерланди), VDL (Нідерланди), Meyn Food (Нідерланди), Ras Reform (Нідерланди), CFS (Нідерланди), Sprout Matador (Данія), Harlev (Данія), Buhler AG (Швейцарія). Автоматизація більшої частини виробничих процесів МХП ефективно й економно забезпечує незмінно високу якість продукції. В 2018 році агрохолдинг «Миронівський хлібопродукт» реалізував проект з оцифрування земельного банку компанії, як один з етапів впровадження точного землеробства. Тепер менеджеру компанії достатньо натиснути одну клавішу на ком'ютері, щоб вивести на екран будь-яку інформацію про певну земельну ділянку.

Позиція керівництва компанії полягає в тому, що застосування сучасного обладнання та передових технологій позитивно впливає на показники продуктивності (зокрема, на показник виживання поголів'я) і скорочує витрати на виробництво. Застосування прогресивних методів ведення сільського господарства і сучасної техніки в рослинницькому сегменті дозволяє МХП збільшити врожайність, знизити витрати.

ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» є експортером м'яса птиці в Україні № 1. Продукцію МХП постачають на ринки 80 країн світу. Зарубіжні виробничі активи холдингу представлені підприємствами в Нідерландах і Словаччині. 15 травня 2008 року МХП став першою українською аграрною компанією, яка залучила іноземний акціонерний капітал під час IPO на Лондонській фондовій біржі. Акції МХП торгуються під тікером МНРС. Серед партнерів холдингу щодо реалізації великих інвестиційних проектів – Міжнародна фінансова корпорація (IFC) Групи Світового банку, Європейський інвестиційний банк і провідні європейські інституційні інвестори. Компанія продовжує відстежувати та досліджувати потенційні можливості злиття та поглинання, зокрема в Європі та країнах Близького Сходу, а також розвивати можливості експорту на світовому ринку, починаючи з переробних підприємств в ЄС та офісу з продажу та дистрибуції в ОАЕ.

Агроіндустріальний холдинг МХП – один із найбільших національних платників податків і роботодавців. Близько 30 підприємств холдингу сприяють розвитку 14 регіонів країни та забезпечують зайнятість більше ніж 28 тисяч осіб. МХП один із найбільших національних провайдерів проектів у сфері корпоративної соціальної відповідальності. За підсумками 2018 року МХП інвестував у розвиток соціальних та інфраструктурних проектів для розвитку громад і територій понад 200 млн. грн.

За результатами опитування претендентів і провідних експертів, проведеного міжнародним кадровим порталом «HeadHunter Україна», МХП увійшов до галузевого ТОП-10 кращих роботодавців країни 2018 року. «МХП СТАРТ» – фіналіст номінації «Корпоративна репутація» престижної міжнародної премії в галузі реклами та брендингу «Effie Awards Ukraine 2018». Міжнародний кадровий портал «HeadHunter Україна» відзначив програму «МХП СТАРТ» спеціальною нагородою «За вагомий внесок у розвиток HR-брендингу в Україні» в межах професійної премії «HR-бренд Україна 2018».

У більшості номінацій рейтингу кращих роботодавців МХП – єдина компанія, що представляє український аграрний сектор, поряд із такими міжнародними флагманами бізнесу, як Ernst & Young, Deloitte, Procter & Gamble, Microsoft, Metro.

Компанія прагне забезпечити максимум можливостей для людей, які працюють у ній, і в холдингу є низка програм для досягнення цієї мети. Оскільки холдинг прагне наймати кращих нових людей, керівництво зосереджується, серед іншого, на виявленні тих, хто демонструє прагнення та підприємницький дух. Пошуку молодих і перспективних працівників значною мірою допомагає проект «МХП СТАРТ» для студентів університетів.

ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» – соціально відповідальне вертикально інтегроване сільськогосподарське підприємство, усвідомлює важливість ведення господарської діяльності з дотриманням принципів стійкого розвитку. Природоохоронну роботу кожного підприємства групи компаній «МХП» здійснює штатний еколог. Керівництво компанії приділяє пильну увагу питанням підвищення компетентності екологів і осіб, відповідальних за природоохоронну роботу. Компанія розробила такі програми у сфері охорони довкілля:

- програма управління у сфері екології на підприємствах ПРАТ «Миронівський хлібопродукт»;
- програма впровадження системи екологічного менеджменту на підприємствах ПРАТ «Миронівський хлібопродукт»;
- програма зниження викидів парникових газів на підприємствах ПРАТ «Миронівський хлібопродукт»;
- план управління пестицидами на підприємствах ПРАТ «Миронівський хлібопродукт».

Варто зауважити, що МХП поєднує виробничу діяльність із реалізацією соціальних проектів.

Конкурс «Село: кроки до розвитку» – щорічний конкурс, спрямований на розвиток мікропідприємництва на селі. Метою конкурсу є розвиток мікропідприємництва в селах, вихід бізнесу з тіні, генерація нових ідей розвитку підприємництва, ґрунтованого на розвитку потенціалу краю з використанням місцевих ресурсів. Проект «Соціальний магазин» діє на території діяльності окремих підприємств компанії та надає можливість сільським мешканцям придбати продукти харчування за пільговими цінами. Програма розрахована на

малозабезпечені верстви населення. Проект «Лелека» розрахований на співробітників, пайовиків та мешканців сіл на підприємствах агроіндустріального холдингу. В рамках соціальної програми молоді батьки отримують фінансову винагороду від підприємств МХП. Благодійний фонд «Майбутнє для громади» має за мету надання місцевим громадам можливостей для реалізації суспільно корисних ідей, розв'язання соціальних проблем та майбутнього перспективного розвитку, а також створення ефективної комунікаційної платформи для місцевих громад, бізнесу та влади. Проект «Культурна спадщина» спрямований на відновлення, підтримку, розвиток історичних національних цінностей: споруди, пам'ятки, традиції, ремесла тощо, діє на території діяльності підприємств холдингу. Проект «Добробут громади» втілюється з 2019 року, спрямований на надання рекомендацій, проведення семінарів, лекцій-тренінгів щодо ефективного економічного, соціального та інвестиційного розвитку територіальних громад, які вже об'єдналися або планують об'єднуватись. Мета проекту – формування у керівництва адміністративного корпусу ОТГ можливих сценаріїв розвитку територіальних громад, розуміння існуючих ризиків, інструментів впливу на розвиток регіону, зайнятість та добробут населення, вміння бачити існуючі ресурси. Проект «Лідери змін» має за мету впровадити і поширити волонтерський рух серед співробітників компанії, їх близьких, рідних і друзів задля реалізації соціальних кампаній, покращення добробуту громад та сталого розвитку регіонів, де присутні підприємства холдингу.

Керівництво компанії визначає пріоритети агрохолдингу на 2019-2020 роки:

- продовжити будівництво другої черги «Вінницької птахофабрики» з метою збільшення компанією загального обсягу виробництва курятини до близько 900 тис. тонн на рік до 2023 року;
- продовжувати розвиток експорту, закріплюючи позицію МХП на існуючих територіях і досліджувати та використовувати нові можливості;
- розглядати і надалі потенційні цільові придбання та спільні підприємства як у Європі, так і в регіонах Близького Сходу;
- підтримувати інвестиції МХП у людей і розвивати репутацію компанії як високоякісного, відповідального і прозорого роботодавця;
- сприяти сталому розвитку бізнесу, приділяючи особливу увагу впливу МХП на навколишнє середовище (включаючи проекти альтернативної енергетики), добробут тварин і соціальну відповідальність. У 2019-2020 роках МХП продовжуватиме зміцнювати свої позиції як провідна міжнародна агропромислова компанія з високим рівнем зростання на внутрішньому та світовому ринках.

Отже, для України пріоритетним напрямком розвитку є проведення інноваційної діяльності, яка приносить новітні технології для оновлення економіки країни. Інновації — це один із ключів до інтеграції ринково орієнтованої й демократичної України в Європу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Амоша А. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / А. Амоша // Економіст. – 2015. – № 6. – С. 28-32.
2. Закон України “Про інноваційну діяльність” // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – 266 с.
3. Маслак О.О. Чинники впливу на інноваційну діяльність промислових підприємств / О.О. Маслак, К.О. Дорошкевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип.22.8. – С.269-274.
4. Федулова Л.І. Проблеми і передумови формування в Україні економіки новітнього технологічного укладу / Л.І. Федулова // Управлінські інновації. – 2012. – Вип. 1. – С. 9-20.
5. ПРАТ «Миронівський хлібопродукт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mhp.com.ua/ru/home>

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Зрозуміло, що управління підприємством – процес планування, організації, мотивації, контролю й регулювання дій персоналу, постановки стратегічних цілей і тактичних завдань підприємства, ухвалення управлінських рішень і забезпечення їх виконання. Що включає в себе оптимальна система управління підприємством, що спонукає її ефективно працювати?

Система управління включає такі компоненти:

- принципи і завдання управління;
- організаційна структура апарату управління;
- правові основи та економічні методи управління;
- інформація й технічні засоби їх оброблення.

Система управління підприємством передбачає диференціацію та координацію управлінської діяльності за виконуваними функціями.

До основних функцій управління відносять:

- 1) планування;
- 2) організацію;
- 3) мотивацію;
- 4) контроль.

Планування – функція управління, що визначає перспективи розвитку економічної системи та її майбутній стан, обумовлені темпами розвитку, джерелами, обраними методами і формами виробництва для досягнення сформульованої мети у вигляді конкретних планових моделей (розрахунків) завдань і показників з установленням термінів виконання.

Організація – функція управління, метою якої є формування керівної і керованої систем, а також зв'язків і відносин між ними, що забезпечують кооперування людей і знарядь праці з максимальною ефективністю протікання їх спільної трудової діяльності. Особливість функції організації стосовно інших полягає у тому, що вона є єдиною функцією, яка забезпечує взаємозв'язок і підвищує ефективність всіх інших функцій управління.

Результатом здійснення функції організації є створення на основі об'єктивних функцій управління відповідних органів управління; побудова чіткої структури апарату управління; обґрунтоване формування управлінських підрозділів; розробка положень про органи управління і посадових інструкцій; встановлення взаємозв'язків між управлінськими підрозділами; розстановка управлінських кадрів за функціональною ознакою; розробка нормативів, методик, технологічних карт тощо.

Мотивація – функція управління, яка вказує на комплекс причин, які спонукають членів трудового колективу до спільних впорядкованих і узгоджених дій для досягнення поставленої перед суб'єктом господарювання мети.

Контроль – функція управління, яка завершує будь-яку діяльність і представляє собою перевірку, а також постійне спостереження з метою перевірки чи нагляду. Він найщільніше переплетений з іншими елементами системи управління, відтак за його допомогою можна визначити, наскільки ефективно працює підприємство. Контроль не є самоціллю, він лише коригує вироблену стратегію. [1, 91]

В завдання управління персоналом відповідно до стратегії розвитку підприємства і поточними потребами виробництва входять:

- забезпечення підприємства кадрами необхідної кваліфікації заданого професійного складу і чисельності;
- навчання працівників відповідно до прийнятої на підприємстві технології й організації виробництва продукції;
- розстановка персоналу за робочими місцями;

- проведення об'єктивної оцінки і оплати результатів діяльності кожного працівника як основи ефективної мотивації його праці;

- забезпечення прав і соціального захисту;

- забезпечення безпеки і нормальних умов праці.

З метою реалізації вказаних завдань до системи управління персоналом на великому підприємстві, як правило, входять відділи кадрів, навчання, оцінки персоналу й оплати праці, техніки безпеки.

Основним завданням підсистеми управління виробництвом є організація виготовлення і постачання продукції необхідної якості й встановленої собівартості в заплановані терміни. На практиці це означає, що органи даної підсистеми управління повинні забезпечувати дотримання технологічної дисципліни, принципів ресурсо зберігання, виробничого режиму шляхом відповідної організації виробництва і праці. [2, с.183]

Управління маркетингом є однією з найважливіших підсистем управління підприємством. Від неї залежить, з одного боку, правильність визначення того, яку продукцію виробляти в якій кількості й в який термін, а з іншого - ефективність постачання підприємства факторами виробництва за цінами, що не сприяють зростанню витрат виробництва, формування ринку збуту продукції в необхідному обсязі та за цінами, які забезпечують отримання прибутку.

Управління фінансами підприємства включає організацію і контроль надходження грошових коштів від реалізації продукції або стягування сум за попередніми угодами за надані послуги, а також грошових надходжень від цінних паперів тощо. Найважливішими завданнями управління фінансами є також оплата поставок сировини і матеріалів, призначених для виробництва; платежі за рахунками, які підлягають оплаті за раніше придбані товари; платежі за експлуатаційними витратами (реклама, страхування тощо); виплата заробітної плати працівникам підприємства; виплата податків і здійснення інших платежів до бюджету і позабюджетних фондів.

Управління інвестиціями включає:

- постійне вдосконалення організації виробництва і праці на базі пошуку, відбору, розробки і впровадження інноваційних пропозицій;

- формування банку інноваційних ідей і варіантів їх рішення;

- організацію процесу виявлення проблем розвитку і їх рішення;

- формування на підприємстві клімату новаторства, пошуку нових ідей.

Перераховані підсистеми управління підприємством реалізують такі функції:

- 1) постановка цілей і завдань відповідно до прийнятої стратегії із специфікою підсистеми;

- 2) планування необхідних ресурсів для вирішення поставлених завдань;

- 3) організація і регулювання процесу виконання відповідно з метою і поставленими завданнями, які забезпечують об'єднання зусиль і ресурсів у заданому напрямі;

- 4) стимулювання працівників, спрямоване на підвищення ефективності їх праці для досягнення поставленої мети;

- 5) контроль і коригування діяльності підсистеми і прийняття необхідних заходів для отримання результату.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрієнко В. М. Стратегічне управління підприємствами реального сектору економіки : механізми, методи, моделі : монографія / [В. М. Андрієнко та ін.]; Донецький нац. ун-т. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – 155 с.

2. Головка В. І. Фінансово-економічна діяльність підприємства : контроль, аналіз та безпека. : навч. посіб. / В. І. Головка, А. В. Мінченко, В. М. Шарманська. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 448 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ

За останні десять років використання терміна "імідж" вийшло за рамки вузькоспеціалізованих видань і міцно увійшло в повсякденний побут. Поняття "імідж" знайшло застосування в різних сферах людської діяльності. Можна говорити про імідж окремої персони, політика, бізнесмена, імідж торгової марки, імідж організації і т.д. При сучасному рівні розвитку виробництва і стані насиченості ринку, конкуруючі фірми пропонують покупцям велику кількість однотипних товарів, які не вирізняються своїми споживчими якостями.

Важливим завданням кожного підприємства є підвищення конкурентоспроможності за рахунок формування позитивного іміджу на ринку. Імідж грає істотну роль в оцінці конкурентоспроможності організації, і недостатня увага до його формування несе за собою негативні наслідки та збитки [1, с. 178]

Особливе значення імідж має для великих або добре відомих організацій, адже знаходиться в центрі уваги громадськості і засобів масової інформації. Тому великі організації постійно працюють з громадською думкою, використовуючи як власні підрозділи паблік рілейшнз (комунікацій), так і залучаючи зовнішні агентства. У світі функціонує окрема індустрія, яка займається створенням іміджу, – це фахівці з паблік рілейшнз та реклами, іміджмейкери, спічрайтери, консультанти, експерти, ньюзмейкери та інші спеціалісти.

Важливим завданням кожного підприємства є підвищення конкурентоспроможності за рахунок формування позитивного іміджу на ринку. Імідж грає істотну роль в оцінці конкурентоспроможності організації, і недостатня увага до його формування несе за собою негативні наслідки та збитки. Для досягнення бажаного успіху існують деякі умови, за допомогою яких можливо досягти бажаної мети. Однією із цих умов є імідж організації. Тому в останні роки сфера технологій формування іміджу керівника, персоналу та фірми є особливо затребуваною .

Існує велика кількість визначень поняття "імідж", що розглядають його з різних точок зору. Понятійнокатегоріальний апарат поняття "імідж підприємства" являє собою певну "суміш" понять: репутація, гудвіл, бренд тощо. Відомий соціолог Ервін Гоффманн сказав, що імідж – це мистецтво "управляти враженням". Поняття імідж було запропоноване американським економістом К. Болдингом у 1961 р.

На думку А.К. Семенова, імідж – це навмисне спроектований в інтересах підприємства, що ґрунтується на особливостях діяльності, внутрішніх закономірностях, властивостях, перевагах, якостях і характеристиках образ, який ціленаправлено входить у свідомість (підсвідомість) цільової аудиторії відповідає її очікуванням і вирізняє компанію від аналогічних [2].

Одним з головних елементів іміджу організації є імідж керівника, який може стати конкурентною перевагою при створенні образу організації. Імідж керівника – це цілісний несутеречливий образ керівника в свідомості оточуючих та підлеглих, який відповідає цілям, нормам, цінностям, прийнятим в організації і очікуванням, що пред'являються до керівника. Основним механізмом формування корпоративного іміджу є персоніфікація, тобто приписування організації властивостей особистості, персони. Образ керівника виступає як символ, уособлення організації. Ось чому так важливо приділяти увагу іміджу керівника.

Серед ділових людей міцно закріпилося усвідомлення того, що імідж необхідний кожному бізнесмену, чиновнику, громадському функціонеру. Адже, сильний позитивний імідж є необхідною умовою для досягнення стійкого та тривалого ділового успіху.

Позитивний імідж підвищує конкурентоспроможність фірми, оскільки приваблює клієнтів та партнерів та полегшує доступ до фінансових, інформаційних, людських,

матеріальних ресурсів. Отже, корпоративний та особистий імідж керівника являють собою об'єктивний фактор, який відіграє важливу роль в оцінці організації, у сприйнятті її в очах клієнтів і співробітників. Правильно сформований імідж організації дає змогу контролювати сприйняття його діяльності суспільством і клієнтами, зміцнює конкурентні позиції, сприяє успішній діяльності організації в подальшому, збільшує популярність, що відбивається на рівні продажів і полегшує впізнання продукції організації на ринку. Таким чином, формування і постійна оцінка ефективності іміджу є важливим етапом у житті будь-якої організації в умовах ринку.

Основними завданнями іміджу є:

1. Підвищення ефективності реклами і різних заходів щодо просування товару.
2. Полегшення введення на ринок нових товарів (послуг), тому що фірмі зі сформованим іміджем вивести товар на ринок легше.
3. Підвищення конкурентоздатності фірми, тому що в умовах рівного товару конкуренція ведеться на рівні іміджів фірм [1, с. 179].

Корпоративний імідж формується на основі інформації про різноманітні сторони діяльності організації та складається з наступних компонентів:

1. Імідж власників або керівників організації – включає в себе уяву про наміри, мотиви, ціннісні орієнтири та психологічні характеристики засновників на основі сприйняття таких характеристик як: зовнішній вигляд, культура поведінки, соціально-демографічна приналежність (стать, вік, рівень освіти, сім'я тощо), особливості поведінки, форма поведінки в певних ситуаціях, вчинки та параметри неосновної діяльності.

2. Імідж товару (послуг, робіт) – уява людей про відносно унікальні характеристики (назва, дизайн, упаковка, якість тощо), які, на їх думку мають товари (послуги) фірми. Імідж товару формують враження від товару та реклама.

3. Імідж споживача товару або послуг формується на основі стилю життя, суспільного статусу та характеру споживачів.

4. Імідж персоналу – це узагальнений образ персоналу, що передбачає характерні риси: професіоналізм, компетентність, досвід, мобільність, акуратність у виконанні обов'язків, точність виконання роботи, інформованість, культура, доброзичливість, ввічливість, ерудиція, вільне володіння мовами тощо.

5. Внутрішній імідж організації – це уява співробітників про свою організацію. Працівники розглядаються не лише як фактор конкурентоспроможності організації, а й як одна з ключових груп суспільства, важливе джерело інформації про організацію для зовнішніх аудиторій. Основними детермінантами внутрішнього іміджу є культура організації та соціально-економічний клімат.

6. Візуальний імідж організації – це уява про організацію, яка формується на основі інформації про інтер'єр офісу, торгових та виставкових залів, зовнішнього вигляду персоналу, фірмової символіки.

7. Соціальний імідж організації – уява широкого кола споживачів про соціальні цілі та організації в економічному, соціальному, культурному житті суспільства. Соціальний імідж сприяє збільшенню продажів, яке відбувається завдяки підтримці населення саме тих компаній, які постійно і публічно підтримують і реалізують соціальну відповідальність. гідно з даними дослідження переваг споживачів, проведеного у США в 2005 р., 83 % опитаних набагато більше довіряють саме тим компаніям, які роблять внески в різні соціальні і добродійні програми, тобто є соціально відповідальними. За даними компанії МКК, 79 % опитаних працівників українських компаній виявляють бажання працювати в соціально відповідальних корпораціях [2].

На формування позитивного іміджу безпосередньо мають вплив такі основні засоби, як маркетинг, дизайн, психологія, реклама, PR-фахівці, що в результаті формують імідж у власних очах споживача, соціальній сфері, у державній сфері, внутрішній імідж у персоналу, та імідж у бізнес товаристві. Слід впроваджувати такі заходи: вивчаючи потреби клієнтів надавати переваги тим товарам або послугам, які відповідають їх потребам та очікуванням; використовувати нові технології; максимально наблизити інформацію про товар і фірму до клієнтів; проводити інформаційний моніторинг; вдосконалювати відносини між персоналом

та підтримувати внутрішній позитивний емоційний клімат; проводити заходи, що демонструють соціальну та екологічну відповідальність підприємства; удосконалювати управління персоналом, що підвищить імідж підприємства як роботодавця; покращувати якість менеджменту, який зобов'язаний чітко розуміти корпоративну стратегію, та впроваджувати її;

У результаті чого виникає соціальний та економічний ефект. Економічний ефект дає можливість отримувати більш високу винагороду за бренд, можливість розширення частки ринку, тобто збільшення обсягів продажів, та підвищує цінність бренду. Дуже суттєву роль відіграє соціальний ефект, що у свою чергу чинить досить великий вплив на споживачів, які обирають продукцію або послугу організації. При підвищенні економічного ефекту зростає соціальний ефект, оскільки організація має можливість приймати участь у благодійних акціях, спонсорстві, меценатстві, громадських рухах, підтримці екології та зайнятості населення, що є досить актуальними проблемами на сьогодні, цей засіб є досить популярним у сучасному світі та має вагомий ефект у питанні рекламування бренду [2, с. 180]

Таким чином, процес формування позитивного іміджу підприємства є достатньо вагомим і складним процесом у сучасних умовах економіки. Причиною ускладнення формування позитивного іміджу підприємства є загострена економічна та політична ситуація у державі та невизначеність у зовнішньому середовищі, що дає керівникам організацій невпевненість у подальшому розвитку бренду та можливості конкурувати на нових ринках збуту, що в результаті уповільнює розвиток організації та іміджу в цілому.

Отже, імідж керівника організації може складатися стихійно або формуватися цілеспрямовано. Стихійне формування найчастіше приводить до різноспрямованої дії факторів, що формують імідж керівника, і, як результат, негативного впливу на загальний корпоративний імідж. Сучасні топ менеджери приділяють все більше уваги свідомому формуванню власного іміджу, намагаючись впливати на нього в бажану сторону або самотійно, або за допомогою послуг професійних фахівців. Це свідчить про зростаючу практичну значущість іміджу керівника для загального корпоративного іміджу організації, а також про перетворення іміджу з абстрактної категорії у чинник перемоги в конкурентній боротьбі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Семенчук Т.Б., Гера О.Г. Сучасна модель формування іміджу організації. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. №7. С. 178-181. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_07/156.pdf
2. Стрючок Ю.В. Сутність та значення позитивного іміджу для підприємства. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/18766/1/52-243-248.pdf>

Малько Н.В., відділення «Аграрний бізнес»
спеціальність «Економіка», III курс
ВП НУБіП України «Немішайівський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Ісаєнко Г.О.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА

Сучасний соціально-економічний стан розвитку суспільства, процеси інтеграції України у світовий економічний простір, соціальний запит на висококваліфікованих і компетентних фахівців вимагають постійного вдосконалення підготовки майбутніх менеджерів для їх успішної адаптації до умов професійного середовища, підвищення конкурентоспроможності, здатності протистояти стресогенним процесам та ефективно вирішувати складні професійні завдання. Сучасна парадигма вищої освіти орієнтована на оновлення змісту підготовки фахівців з менеджменту, пошуки нових ефективних форм і методів навчання, створення умов для гармонійного розвитку майбутнього фахівця, його професійного самовдосконалення та становлення.

Успішна підприємницька діяльність у будь – якій сфері у вирішальній мірі залежить від кадрів. Тому, не втрачає свого значення відоме більш як тисячу років гасло: «Кадри вирішують все».

Досвід засвідчує, що залучення до роботи на підприємстві чи в корпорації справді талановитого менеджера є значно важливішим, ніж фінансові ін'єкції, створення нових додаткових виробничих потужностей тощо [1, ст.22].

Менеджер - це керівник, що як правило, має спеціальну управлінську освіту і відповідає за розробку і прийняття рішень з організаційних питань менеджменту. На відміну від спостережних і контрольних органів, менеджер завжди наділяється виконавчою владою і несе повну відповідальність за очолювану ділянку роботи.

Ринкова економіка, що ґрунтується, головним чином, на конкуренції і свободі підприємців, а не на ієрархічній підлеглості соціально – економічних процесів волі центру, вимагає якісного вищого рівня діяльності менеджера.

Необхідність ефективно управляти викликає потребу спеціальної підготовки кадрів, проведення серйозних монографічних досліджень діяльності керівників різних ієрархічних рівнів з тим, щоб створити сучасну наукову базу, зокрема, еталони – зразки вмілого розв'язання конкретних управлінських задач [2, ст.46].

У безпосередній управлінській практиці часто з'являються чинники, які утруднюють, а нерідко унеможливають досягнення керівником очікуваних результатів роботи. Англійські консультанти з управління Майк Вудкок і Дейв Френсіс до таких чинників зараховують:

1. Невміння керувати собою, незнання своїх психологічних можливостей, соціально – професійного потенціалу.

2. Розмиті особисті цінності

3. Невиразні особисті цілі

4. Зупинений саморозвиток

5. Невміння розв'язувати проблеми

6. Дефіцит творчого підходу та інші.

Якості особистості керівника – найстійкіші характеристики, що мають вирішальний вплив на управлінську діяльність.

У психологічному аспекті вони залежать від характеру, структури, спрямованості, досвіду, здібностей, особистості, умов праці.

Це складні, багатогранні феномени, конкретні вияви яких залежать від структури особистості і від дії різних чинників.

Найчастіше виокремлюють такі обов'язкові для управління якості:

1. Компетентність (кожен керівник має знати, як виконувати свою роботу на високому професійному рівні);

2. Висока відповідальність, особиста гідність;

3. Відчуття нового та вміння йти на розумний ризик, творчо розв'язувати проблеми, сміливість у прийнятті рішень;

4. Гнучкість, розуміння ситуації, гостре сприйняття нових потреб, відчуття часу, подій;

5. Висока працездатність, постійне прагнення бути кращим і робити все як найдосконаліше;

6. Комунікабельність, здатність встановлювати контакти;

7. Увага до підлеглих.

До узагальненого портрета керівника належать біографічні характеристики, здібності, особисті риси, а також вікові особливості.

Зарубіжні психологи В.Зазикін та Чернишев вважають, що ефективність управлінської діяльності залежить від таких суб'єктивних чинників, як досвід, здібності та якості керівника [4, ст.22].

Досвід вони розглядають як якість особистостей, сформовану шляхом навчання, як узагальнюючі знання, вміння і звички, управлінські здібності, як особливості й якості особистості, що є суб'єктивними умовами успішного здійснення певного виду діяльності, які не можна звести до знань, умінь і навичок керівника.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Балабанова Л.В., Германчук А.М. Комерційна діяльність: маркетинг і логістика. – К.:ВД «Професіонал», 2004.
2. Гріняк О.М., Лазановський П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум. – К.: «Магнолія плюс», «Львів.: «Новий світ -2000», 2003.
3. Гріфінін Р., Яцура В. Основи менеджменту.- Львів.: БАК, 2001.
4. Гаркавенко С.С. Маркетинг.- Лібра, 1998.
5. Завадський Й.С. Менеджмент - у 3 –х томах.- К.:Вид –во Європ.університет, 2001.
6. Бондарчук В.В. Менеджмент. – Л:Магнолія плюс, 2002.

Мошенець О.О., економічне відділення,
спеціальність "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність", III курс,
ВП НУБіП України "Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О. Майнової".
Науковий керівник – викладач, Леденко О.П.

СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ

Сучасний ринок праці України характеризується дисбалансом між попитом та пропозицією робочої сили, який відображається у професійно-кваліфікаційній невідповідності. Дисонанс якісної та кількісної підготовки кадрів призводить до підвищення структурного безробіття, що має вплив на ефективність функціонування економіки, розвиток науково-технічного прогресу; зниження виробництва товарів та послуг, а, отже, скороченню ВВП, – зазначають співробітники відділу соціально-економічних проблем праці Інституту економіки та прогнозування НАН України.

Сьогодні в Україні поряд з надлишковою пропозицією робочої сили існує і незадоволений попит на вакантні робочі місця, однією з причин якого є невідповідність пропонованих вимог фактично наявним у працівників професіям та рівнем кваліфікації.

Структурні зрушення на ринку праці обумовлені трансформацією суспільних і економічних відносин в сучасному глобалізованому світі. Посилення конкуренції, розвиток економіки знань, інформаційних технологій, зміни в змісті і формах праці потребують оновлення системи регулювання ринку праці. Для України також актуальними є внутрішні чинники соціально-економічної нестабільності, пов'язані із посиленням соціальної напруги в суспільстві на фоні зниження рівня життя, погіршенням умов зайнятості, територіальними та професійно-кваліфікаційними диспропорціями між попитом та пропозицією на ринку праці, загостренням ситуації на локальних ринках праці.

В сучасних умовах основними факторами, що впливають на процеси, які відбуваються на ринку праці, є: структурна перебудова економіки, зокрема переважаючий розвиток галузей сфери послуг; прискорене економічне зростання; нарощування потенціалу підприємництва; науково-технічний прогрес, інформатизація суспільства; державне регулювання розвитку трудового потенціалу, ринку праці та зайнятості.

Останніми роками ринок праці України перебуває у стані трансформації, що супроводжується окремими негативними наслідками, зокрема пов'язаними із зниженням продуктивності праці, погіршенням умов зайнятості, поширенням сегменту нестандартної зайнятості тощо. Значними є прояви професійно-кваліфікаційного дисбалансу попиту та пропозиції на національному ринку праці, збільшення навантаження на регіональні ринки праці, зростання рівня безробіття та соціальної напруги в країні.

Так, за даними Державної служби статистики України, чисельність зайнятого населення у I півріччі 2018 року, у порівнянні з I півріччям 2017 року, зросла на 162 тис. осіб та становила 16,3 млн. осіб. За віковими групами: майже половину зайнятих громадян становили особи віком 40-59 років, 29% – особи у віці від 30 до 39 років, 19% – у віці від 15 до 29 років. За професійними групами: 41% зайнятих становили керівники, службовці, професіонали та фахівці, 19% – особи, що займали робочі місця, які належать до класу найпростіших професій, 17% – працівники сфери торгівлі та послуг, 12% – кваліфіковані

робітники з інструментом та сільського господарства, 11% – робітники з обслуговування та машин.

Рівень зайнятості зріс з 56,0% до 56,8%. Зростання рівня зайнятості відбулося в усіх регіонах, найбільш суттєво в Луганській (з 54,7% до 56,6%), Запорізькій (з 55,5% до 56,8%), Тернопільській (з 50,8% до 52,0%) та Черкаській (з 56,2% до 57,4%) областях. Найвищий рівень зайнятості спостерігався у м. Києві (62,3%), Харківській (61,5%), Київській (58,8%), Дніпропетровській (58,7%) та Миколаївській (58,1%) областях, а найнижчий – у Тернопільській (52,0%), Донецькій (49,9%) та Волинській (49,3%) областях.

Кількість зайнятих громадян у неформальному секторі економіки скоротилася на 109 тис. осіб та становила 3,6 млн осіб. Питома вага зайнятих у неформальному секторі, серед усього зайнятого населення, зменшилася з 22,7% у I півріччі 2017 року до 21,8% у I півріччі 2018 року. Серед видів економічної діяльності найбільш поширеною неформальна зайнятість була у сільському, лісовому та рибному господарствах (43%), у оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів (19%), а також у будівництві (15%).

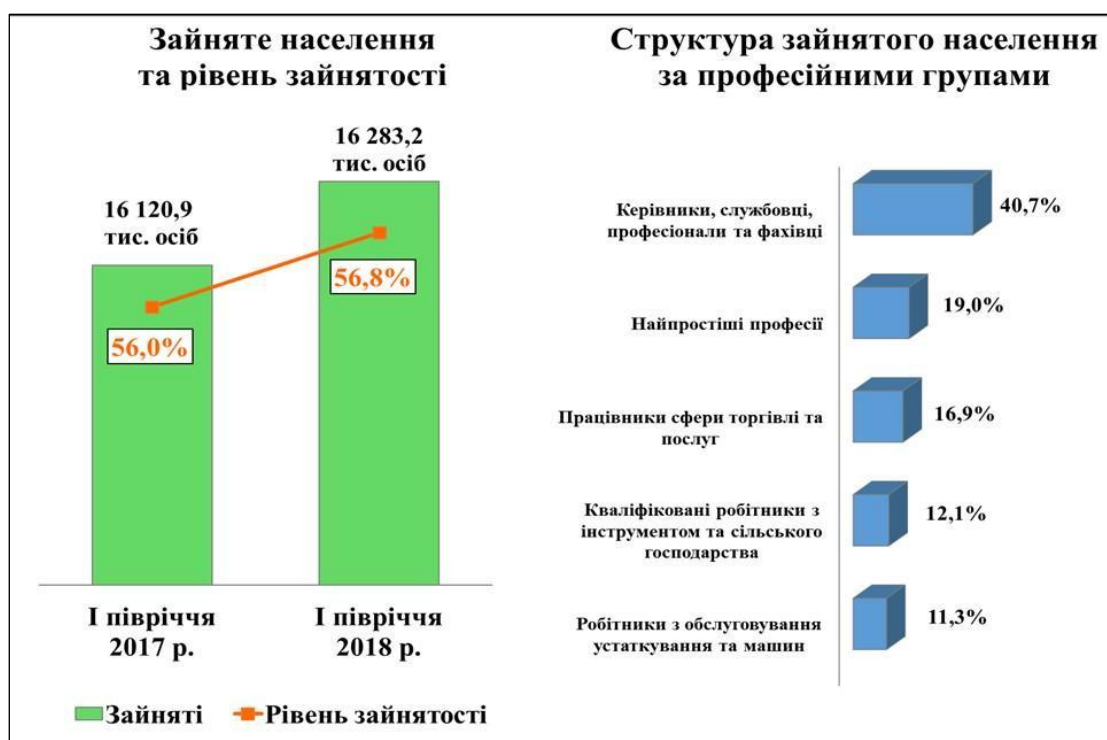

Рис. 1. Рівень зайнятості та структура зайнятого населення України

Чисельність безробітного населення (за методологією МОП) у I півріччі 2018 року, у порівнянні з I півріччям 2017 року, скоротилася на 109 тис. осіб та становила 1,6 млн. осіб. За віковими групами: серед безробітних 29% становили особи віком від 15 до 29 років, 31% – особи у віці від 30 до 39 років, 22% – у віці від 40 до 49 років. За причинами незайнятості: серед безробітних частка осіб, які звільнилися за власним бажанням, становила 36%, вивільнених з економічних причин – 22%, частка безробітних, у яких робота мала сезонний характер – 12%, частка осіб, які не змогли знайти роботу після закінчення строку контракту – 9%, після закінчення навчальних закладів – 8%.

Рівень безробіття (за методологією МОП) скоротився з 9,6% економічно активного населення у I півріччі 2017 року до 8,9% у I півріччі 2018 року. Скорочення рівня безробіття відбулося в усіх регіонах. Найнижчий рівень безробіття спостерігався у Харківській (5,1%), Київській (6,2%), Одеській (6,7%) областях та місті Києві (6,6%), а найвищий – у Полтавській (11,7%), Кіровоградській (11,8%), Волинській (12,2%) областях. Протягом січня-жовтня 2018 року роботодавцями було подано інформацію про заплановане масове вивільнення 158 тис. працівників, що на 6% менше, ніж у відповідному періоді минулого року. Із загальної кількості попереджених про масове вивільнення 34% становили працівники державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування, 30% – охорони здоров'я та надання соціальної допомоги.

З метою забезпечення професійно-кваліфікаційного рівня шукачів роботи вимогам роботодавців, у січні-жовтні 2018 року за сприяння Державної служби зайнятості 136 тис. безробітних проходили професійне навчання. Зокрема, кількість безробітних, які навчалися у центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості, зросла на 13% та становила 46 тис. осіб. Найбільш поширеними професіями, які здобули безробітні, є: перукар, тракторист-машиніст, кухар, електрогазозварник, манікюрник, продавець, водій, швачка, адміністратор, кравець, касир, машиніст котельної, кондитер.

Кількість осіб, охоплених профорієнтаційними послугами у січні-жовтні 2018 року становила 2,9 млн осіб, з яких 867 тис. осіб мали статус зареєстрованого безробітного. Також профорієнтаційними послугами було охоплено 1,1 млн осіб, що навчаються у навчальних закладах різних типів, з них учні загальноосвітніх шкіл становили 980 тис. осіб. Ваучер на навчання та підвищення кваліфікації у січні-жовтні 2018 року отримали 983 особи (у січні-жовтні 2017 року – 591 особа).

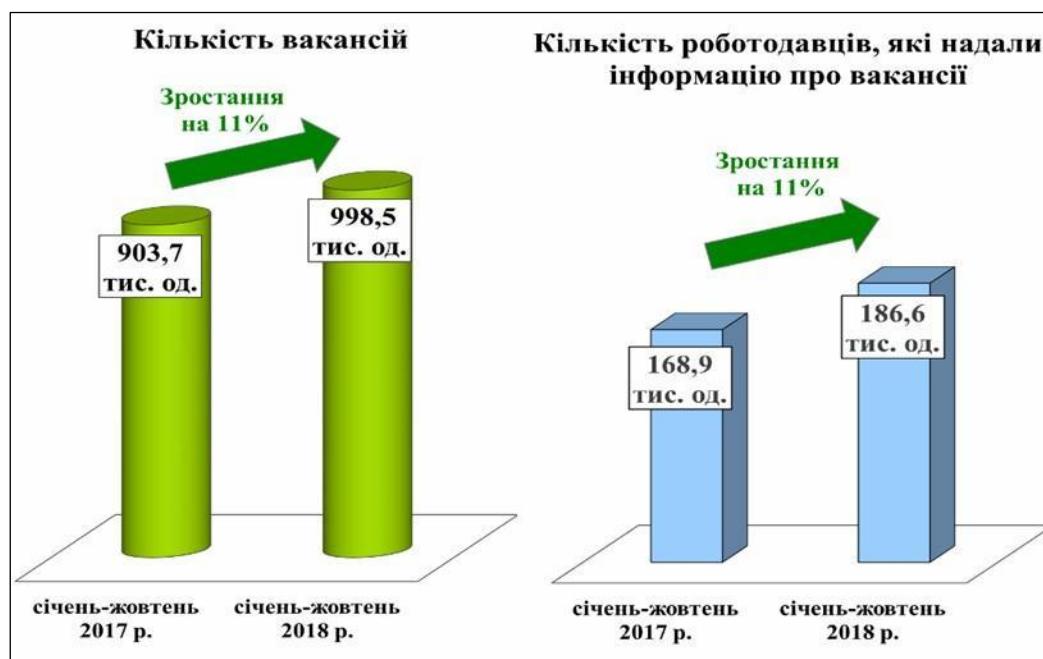

Рис. 2. Кількість вакансій та роботодавців, що подали інформацію до ДСЗ про вакансії, тис. од.

Структура зареєстрованих безробітних станом на 1 листопада 2018 року виглядає таким чином. За статтю: у загальній кількості зареєстрованих безробітних, чоловіки становили – 105 тис. осіб (або 39%), жінки – 166 тис. осіб (або 61%). За віковими групами: 33% зареєстрованих безробітних були у віці до 35 років; 28% – у віці від 35 до 45 років; 39% – у віці понад 45 років. За освітою: 51% зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 32% – професійно-технічну, 17% – загальну середню освіту.

За видами економічної діяльності: серед зареєстрованих безробітних 19% раніше були зайняті у сфері торгівлі; 17% – у державному управлінні, обороні, обов'язковому соціальному страхуванні; 14% – у переробній промисловості; 13% – у сільському, лісовому та рибному господарстві.

Наведена вище інформація показує, що, попри трансформаційну (перехідну) природу української економіки, вітчизняний ринок праці фактично функціонує відповідно до циклів ділової активності в нашій державі. Тому й попит на робочу силу в Україні збільшується із зростанням національної економіки і навпаки. На сучасному етапі, коли національна економіка зростає, активізувався й попит на робочу силу. При цьому відносно вищими темпами зростає попит на кваліфікованих працівників. А оскільки вітчизняний ринок за таку робочу силу конкурує з європейським ринком, де аналогічні посади оплачуються значно вище, то проблема нестачі кваліфікованої робочої сили в Україні може суттєво загостритись вже в найближчі роки.

Отже, можна стверджувати, що пріоритетними напрямками вдосконалення ринку праці є розширення можливостей одержання населенням офіційних основних і додаткових доходів, соціальна підтримка окремих груп; поліпшення якості та підвищення конкурентоспроможності робочої сили; сприяння ефективним і доцільним переміщенням працездатного населення; запобігання зростанню безробіття. Невід'ємною передумовою вирішення проблем ринку праці й зайнятості населення та ефективного державного регулювання цих процесів в умовах відкритого економічного простору є розробка прогнозів відтворення населення і трудових ресурсів, стратегії економічного і соціального розвитку на державному і регіональному рівнях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зареєстроване безробіття у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
2. Удосконалення системи економічних механізмів державного регулювання ринку праці як чинник забезпечення продуктивної зайнятості населення / В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, Ю.Б. Пінчук // Економіка та держава. – 2016. – № 1. – С. 13–16.
3. Ковбаско О.М. Закордонний досвід підвищення кваліфікації керівників підрозділів служб зайнятості / О.М. Ковбаско // Сучасні проблеми маркетингу ринку праці: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 25 жовтня 2017) / редкол.: О.Ю. Вілкова, Л.Г. Новаш, М.В.Судаков. – К.: ІПК ДСЗУ, 2012. – С.89–90.
4. Чикуркова А.Д. Напрями державного регулювання регіональних ринків праці / А.Д.Чикуркова // Економіка АПК. – 2014. – № 4. – С. 138–142.
5. Міненко В.Л. Стан та перспективи розвитку методичного праці і зайнятості населення / В.Л. Міненко // Економіка та держава. – 2016. – № 7. – С. 82–85.
6. Пономарьова О., Біденко Т. Реформування системи зайнятості в Україні для забезпечення конкурентних переваг національного ринку праці / О. Пономарьова, Т. Біденко // Україна: аспекти праці. – 2013. – № 2. – С. 11–14.
7. Кірян Т. Створення конкурентного ринку праці в умовах інтеграції України у світову економічну систему / Т.Кірян // Україна: аспекти праці. – 2018. – № 5. – С. 3–11.

Островерх А.О., будівельне відділення,
спеціальність «Будівництво та експлуатація будівель і споруд», IV курс
ДВНЗ «Харківський коледж будівництва, архітектури та дизайну».
Науковий керівник – викладач, Неділько Т.В

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УКРАЇНІ

Сучасний керівник підприємства – це спеціаліст, володіючий сумою теоретичних знань з питань економіки, які підкріплюються практичними навичками з питань господарювання, організації виробництва, бізнесу, маркетингу, управління фінансів, соціології, права, психології, аналізу господарських рішень.

Керівник на своїй посаді – це особа з неповторними рисами. До цих відносяться:

- 1)Темперамент.
- 2)Характер.
- 3)Здібності.

Темперамент впливає на діяльність керівника. Він означає стійкі психічні властивості, які надаються особі з народження. Керівником згідно теорії темпераменту може бути особа, яка швидко приймає управлінські рішення, врівноважена, енергійна, цілеспрямована, активна, розумна. Такі якості притаманні холерику та сангвініку. Характер керівника – це важлива психологічна властивість особи. Ці риси проявляються у вигляді відношення особи до визначених обставин. До цих рис у психології ділових відносин і особи та групи відносяться:

●Якості, які пов'язані з відносинами у колективі та відокремленими людьми (доброта, доброзичливість, дисциплінованість);

- Якості, висловлюють відношення до праці (працелюбство, лінь, добродійність, відповідальність, дисциплінованість);
- Якості, які відображають відношення до речей (охайність, бережне відношення до майна);
- Якості, які відображають відносини особи до себе (самолюбство, гордість, скромність, честолюбство).

Структурні якості характеру доповнюються такими рисами:

- Активність.
- Сила.
- Глибина рис характеру.
- Стійкість – вміння відстоювати свої принципи.
- Пластичність-компромісність.

Характер керівника значно проявляється у конфліктних ситуаціях.

Ці ситуації дозволяють керівнику використовувати весь набір методів та стилів керівника, які будуть спрямовані на запобігання та вирішення складних обставин. Все це робиться для формування оптимального робочого середовища.

Здібності керівника теж важливі змістові частини його майбутньої діяльності.

Здібності згідно з підсумків психології- це такі психологічні якості людини, від яких залежить успішність вмінь, навичок у процесі роботи на посаді керівника.

Здібності дозволяють керівникові прийняти оптимальні (раціональні) управлінські рішення.

Здібності виявляються лише у процесі діяльності людини. Засобами виявлення здібностей є тестування розумової обдарованості майбутніх керівників (IQ).

Здібності бувають загальні та спеціальні.

Найвища ступінь розвитку здібностей - це талант.

Талановита людина у змозі успішно, самостійно, творчо, неординарно поводитись при виконанні будь-якої складної обставини праці.

Якості таланту – це:

- Добре розвинена пам'ять;
- Гнучкість розуму;
- Наявність багатой фантазії;
- Сильна воля;
- Глибокі інтереси;
- Працездатність;
- Потреби у праці.

Це сукупність психологічних рис при наявності досвіду роботи на посаді керівника, комплекс знань і вмінь формують управлінського робітника сучасного часу.

Для того, щоб успішно працювати в умовах ринку, кожне підприємство повинно мати відповідні кадри управлінців (менеджерів). Особливо це стосується підприємств виробничої сфери через які здійснюється випуск матеріалів, видів продукції, що допомагають задовольнити різноманітні потреби суспільства. Діяльність керівника в сучасних умовах можна і треба оцінювати тільки через економічні показники успіхів або невдач.

Щоб ефективно приймати управлінські рішення, які будуть спрямовані на успіх, сучасний керівник повинен мати наступні риси, здібності і вміння:

- Аналітичність;
- Здібність приймати управлінські рішення;
- Оперативність;
- Уміти вирішувати нестандартні проблеми;
- Кваліфікація;
- Адаптованість.

Управлінець повинен уміти бачити майбутнє, тобто бути здатним на підставі існуючого ринку не тільки відчувати поточну його динаміку за допомогою обміну звітності, а й прогнозувати перспективний розвиток, що вимагає знань економетрії, прогностики, інформатики та особистих рис людей.

А ще, повинен сприяти створенню нового ринку, для чого треба володіти маркетингом, знаннями інноваційного та інвестиційного менеджменту.

В Україні для поширення бізнесу, відкриття нових робочих місць, формування середнього класу, підвищення соціальних стандартів без професійних управлінців (менеджерів) не обійтись ні виробничим, ні невиробничим сферам діяльності.

Управлінець – це одна з головних змістових частин будь-якої справи.

Ця справа буде функціонувати у разі динамічності, інтуїції, мислення, знань організаторських здібностей та вміння працювати з підлеглими.

Від ефективності управлінських рішень керівника, як продукту його діяльності, буде залежати ефективність виробництва та бізнесу. Таким чином, управлінець (менеджер), керівник відповідної ланки виробництва – це основний чинник економіки. Ідеальний керівник це перш за все – професійна людина, яка здатна творчо мислити і оперативно здійснити свої думки. Це пов'язано також з конкретними діями та їх результатом.

На наш погляд сучасний керівник будь-якого рівня управління обов'язково повинен:

- Вміти керувати людьми;
- Поважати підлеглих;
- Бути ввічливим з людьми;
- Позбуватись від непридатних працівників;
- Вміти логічно мислити;
- Виявляти ініціативу;
- Бути впевненою людиною;
- Бути прикладом для підлеглих і колег;
- Бути пунктуальним;
- Мати мотивацію до успіху;
- Діяти не стандартно.
- Вміти говорити «Ні»

Підсумовуючи наведені риси можна узагальнити та відмітити, що відмінний керівник (менеджер) повинен мати наступні основні психологічні риси своєї діяльності:

- Уміння вести людей до цілей підприємства;
- Уміння чітко організовувати справи;
- Бути наполегливим;
- Вміння приймати ефективні самостійні управлінські рішення.

Підходячи з оцінкою їх ділових якостей, можна охарактеризувати такі типи керівників:

Перший тип: Це людина, яка знає що і як треба робити, вона: здібна, енергійна, наполеглива. Ця людина першокласний керівник. (найчастіше холерик та сангвінік)

Другий тип: Це людина, швидко знаходить спосіб, як потрібно робити. Ця людина може бути керівником і виконавцем (найчастіше сангвінік та флегматик).

Третій тип: Це людина, яка знає що треба робити, але не знає як треба робити. Ця людина не може бути адміністратором (найчастіше флегматик та меланхолік).

Четвертий тип: Це людина, яка не знає ні що треба робити, ні як треба робити. Вона не керівник (меланхолік).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Скібіцька Л.І. Менеджмент: навчальний посібник - К., 2007.
2. Мазарані А.А. Менеджмент: навчальний посібник - Х., 2007.
3. Волкогонова О.Д., Зуба Т. Стратегічний менеджмент: підручник, 2006.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Кожен починаючий підприємець, як керівник, повинен розуміти, що в управлінні підприємством можуть виникати певні труднощі, які можуть призвести до порушення роботи підприємства і, в кінці, повного банкрутства. Розглянемо, що таке підприємство?

Підприємство – основна організаційна ланка народного господарства України. У законодавстві України цей термін трактують, як самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який має права юридичної особи та здійснює виробничу, науково-дослідницьку і комерційну діяльність з метою одержання відповідного прибутку. Від того наскільки є успішним підприємство залежить ВВП країни, соціально-економічний розвиток країни та ступінь задоволення потреб споживачів.

Головними завданнями підприємств є:

1. Одержання прибутків його власникам.
2. Створення робочих місць для населення.
3. Охорона навколишнього середовища.
4. Забезпечення підприємства заробітною платою.
5. Створення персоналові нормальних, прийнятних умовами праці, забезпечення споживачів продукцією. [1, с.13]

Основною метою діяльності підприємства має бути задоволення потреб споживача при раціональному, ефективному використанні ресурсів з метою отримання максимального прибутку, процвітання підприємства шляхом просування своєї продукції.

Кожен керівник повинен розуміти, що являє собою управління

Управління є функцією економічної системи підприємства з вирішення проблем. Управління виникає тоді, коли керівник приймає рішення, коли розробляється новий порядок відносин між елементами системи для подолання проблемної ситуації, коли встановлюються нові зв'язки між структурними підрозділами, пов'язані з модифікацією організаційної структури.

В сучасних умовах нестабільності економіки України вітчизняні підприємства функціонують в умовах ризику та невизначеності, що може негативно вплинути на їх фінансовий стан та результати діяльності і в подальшому призвести до банкрутства. У зв'язку із цим для суб'єктів господарювання набувають актуальності заходи щодо виявлення та нейтралізації можливих проблем та ризиків, а також пошуки нових шляхів забезпечення економічної безпеки підприємства. Адже своєчасна та якісна діагностика проблем, виявлення та систематизація ризиків і загроз дозволяють уникнути як матеріальних збитків, так і запобігти банкрутству підприємства.

Існують три головних зовнішніх джерела загрози для підприємства. На думку З. С. Варналія, загроза – це сукупність умов і факторів, які створюють небезпеку для реалізації економічних інтересів, яка в свою чергу може створювати різноманітні ризики. [2]

Отож, перша загроза – несприятлива економічна політика держави. Так, держава може суперечити виробничій, комерційній або фінансовій стратегії підприємства за допомогою різних методів, серед яких найпоширенішими є: зміна ставок митного тарифу; податкових ставок; коливання валютного курсу тощо.

Іншу серйозну загрозу для підприємства із боку держави представляють певні дії по згортанні чи обмеженні економічних зв'язків. Економічні санкції, з боку держави мають досить негативний вплив і призводять до взаємної недовіри, дестабілізують безпеку в області економіки на міждержавному рівні.

Другим джерелом зовнішньої загрози для підприємства є дії інших суб'єктів господарювання. Мова йде про несумлінну конкуренцію. Підприємства-конкуренти мають безліч методів, які здатні негативно вплинути на діяльність та безпеку підприємства, до них належать: порушення прав конкурентів на промислову власність (несанкціоноване

відтворення продукції конкурента, розкриття секретів виробництва конкурента, промислове шпигунство); дезорганізація виробництва конкурентів, яка здійснюється шляхом підкупу та заманювання їхніх робітників та службовців з метою заволодіння секретами виробництва та торгівлі; підривання репутації конкурента (невідповідна реклама, поширення хибних та неправдивих зведень, що дискредитують підприємство) та інші, такі як демпінг, бойкот тощо.

Третім джерелом стають кризові явища в світовій економіці, оскільки вони надходять із країни в країну через канали зовнішніх економічних зв'язків. Такі явища як структурна перебудова, падіння попиту та цін на енергоносії породжує залежність вітчизняних підприємств від процесів, що відбуваються у світі.

До інших зовнішніх загроз можна віднести наступні:

- рівень інфляції;
- брак коштів для інвестування підприємства;
- законодавча нестабільність;
- корупція;
- несприятливі макроекономічні умови (криза, війна, загальноекономічна ситуація в країні).

Внутрішні загрози – це загрози, які залежать від діяльності власне підприємства. До них відносяться:

- дії чи бездіяльність працівників, які суперечать інтересам комерційної діяльності підприємства;
- низький рівень кваліфікації персоналу;
- слабе маркетингове опрацювання ринку;
- порушення правил використання технічних засобів;
- підлив ділового іміджу підприємства;
- неконкурентна цінова політика;
- невизначеність цілей та стратегій.

Всі ці загрози створюють проблеми для економічної безпеки підприємства і порушують його функціонування на ринку. Тому управлінському персоналу необхідно постійно здійснювати пошук нових шляхів забезпечення безпеки для підприємства. [2]

Отже, варто завжди пам'ятати, що проблема управління розвитком підприємства складна та багатогранна, вона містить цілий спектр комплексних задач, який визначає різноманіття підходів до її вирішення. Одним з таких підходів є управління розвитком підприємства на основі дослідження хвильового циклічного характеру процесів, що протікають у зовнішньому та внутрішньому середовищах підприємства. Управління підприємствами України створює ряд протиріч між прагненням керівництва управляти розвитком підприємства на основі планомірної діяльності і неповною творчістю в діяльності співробітників; прагненням до стійкості розвитку підприємства як системи і його мінливістю; цілісністю підприємства і свободою його підрозділів; централізацією управління; науковим підходом і мистецтвом у підготовці і прийнятті рішень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гриньова В. М. Управління підприємством в умовах розвитку ринку : монографія / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2010. – 268 с.
2. Режим доступу: <https://ukrbukva.net>

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗ У ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Поняття передумов кризи в економічній літературі означає безпосередньо явища або процеси, які передують виникненню та обумовлюють появу кризових ситуацій на підприємствах. У свою чергу, під фактором розуміють рушійну силу будь-якого процесу або явища, яка визначає характерні ознаки (умови), що спричиняють виникнення кризи на підприємстві. Передумовами виникнення кризових ситуацій на підприємствах сільського господарства можуть бути:

- низький рівень кредитної підтримки;
- скорочення державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників;
- диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію і продукцію галузі промислового виробництва (техніку, мінеральні добрива, засоби захисту рослин тощо);
- обмеженість обігових коштів для розвитку виробництва;
- зниження купівельної спроможності населення;
- вплив несприятливих агрокліматичних умов на урожайність і валові збори;
- низька фондозабезпеченість підприємств;
- невідповідність якості виробленої продукції міжнародним вимогам та стандартам та інші.

Зазначені передумови за тих чи інших обставин – зміни економічної та ринкової кон'юнктури, рівня інфляції, загострення конкуренції, зниження потенціалу підприємств щодо розвитку тощо – здатні перетворюватися у фактори кризи, спричиняючи або зменшуючи імовірність її виникнення. Фактори кризових явищ виникають як у внутрішньому середовищі підприємств (зміни у ресурсній базі, виробництві та збуті), так і у їх зовнішньому середовищі – безпосередньому та опосередкованому, посилюючи їх або відвертаючи, для запобігання виникнення кризи.

Розглянемо основні тенденції у ресурсному потенціалі сільськогосподарських підприємств України, які можуть обумовлювати їх вразливість щодо кризових явищ.

Таблиця 1

Забезпеченість сільськогосподарських підприємств України основними факторами виробництва

Показник	Рік					2017 р. до 2013 р., %
	2013	2014	2015	2016	2017	
Кількість сільськогосподарських підприємств	48256	49415	49046	46199	45379	94,0
Площа сільськогосподарських угідь, тис. га	36483	36480	36395	36417	36452	99,9
Площа ріллі, тис. га	30980	31035	31032	31066	31131	100,5
Кількість найманих працівників, тис. осіб	632	621	579	528	491	77,7
Землезабезпеченість, га на 1 працівника	49	50	54	59	63	128,6
Працебезпеченість, га на 1 працівника	80	80	80	80	85	106,3

Основним ресурсом виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств є земля, у володінні якою і у її використанні у сучасних умовах відбуваються радикальні зміни. Як свідчать дані табл. 1, протягом досліджуваного періоду відбулося зменшення чисельності

сільськогосподарських підприємств на 5,4%, а площа сільськогосподарських угідь, оброблених ними, зменшилась усього на 0,3%. Показник середньої землезабезпеченості господарств не змінився, оскільки процеси розпаювання землі у суспільному секторі в цілому завершені. У структурі сільськогосподарських угідь переважає рілля, частка якої зросла з 84,9 % (2017 р.) до 85,4 % (2013 р.), що свідчить про провідну роль рослинництва у виробничій спеціалізації підприємств. Чисельність найманих працівників сільськогосподарських підприємств України зменшилась на 22,3 %, а працевлаштованість із розрахунку на 1 га угідь – зросла на 6,3 %.

Важливим фактором розвитку сільськогосподарських підприємств є їх матеріально-технічна база. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільськогосподарських підприємствах України відображено у табл. 2.

Таблиця 2

**Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей
у сільськогосподарських підприємствах України**

Показник	Рік					2017 р. до 2013 р., %
	2013	2014	2015	2016	2017	
Сільськогосподарська техніка в сільськогосподарських підприємствах						
1	2	3	4	5	6	7
Трактори, тис. шт	86	85	88	90	94	109,3
Середня потужність двигуна трактора, кВт	2,4	2,3	2,4	2,5	2,6	109,4
Зернозбиральні комбайни тис. шт	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	81,3
Кукурудзозбиральні комбайни, тис. шт	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	94,1
Бурякозбиральні машини, тис. шт	3,8	3,6	3	2,7	2,4	63,2
Льонозбиральні комбайни, тис. шт	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	50,0
Фондозабезпеченість на 100 га сільськогосподарських угідь сільськогосподарських підприємств, тис. грн	20,2	15,4	17,1	16,3	17,4	86,1
Фондоозброєність одного середньооблікового працівника, тис. грн	100,9	90,4	107,2	99,4	89,5	88,7
Установки та агрегати для доїння корів, тис. шт	10,8	11,2	11,2	10,5	10,2	94,4
Енергозабезпеченість – енергетичні потужності з розрахунку на 100 га посівної площі, кВт	187	213	218	208	166	88,8

Недостатня фондозабезпеченість сільськогосподарських підприємств та застаріла техніка обумовлюють технологічну відсталість, яка також може стати потенційною причиною виникнення кризових явищ. Наведені у таблиці 2.2 розрахунки ілюструють зменшення у динаміці фондозабезпеченості сільськогосподарських підприємств на 13,9 % та фондоозброєності на 11,3 %. Така тенденція погіршує умови виробничої діяльності підприємств. Енергозабезпеченість виробничих процесів у сільськогосподарських

підприємствах понизилась за період дослідження на 11,2 %, що погіршить стан енергоозброєності праці.

Господарська діяльність здійснюється на загальній посівній площі сільськогосподарських культур, яка за період дослідження зменшилась лише на 1,4%, проте відчутніші зміни відбулися у структурі посівних площ. Якщо на рівні 2013 р. зернові і зернобобові культури становили 56,8 % посівних площ, то у 2017 р. – лише 53,2 %. частка технічних культур зросла за період дослідження з 26,8 % до 30,1 %, а кормових знизилась – з 8,9% до 7,1%. Обсяг валової продукції збільшився у сільськогосподарських підприємствах на 9 %, а реалізованої – у 2,9 раза. Частка продукції рослинництва у валовій продукції зросла за період дослідження у 3,3 раза, а у реалізованій – в 1,9 раза, що також підтверджує провідну роль рослинництва в галузі, яке є вразливим як по відношенню до несприятливих соціально-економічних, так і до природних умов.

Основним фінансовим результатом діяльності сільськогосподарських товаровиробників є прибуток. Для його отримання дохід від реалізації виробленої продукції має перевищувати витрати. Чистий дохід сільськогосподарських товаровиробників від реалізації продукції зріс за період дослідження у 2,7 раза. При цьому приріст чистого прибутку в 4,0 раза перевищив приріст чистого збитку. Найбільш рентабельною була операційна діяльність підприємств, середній рівень якої склав 24,7 %. Середній рівень рентабельності усієї діяльності – 16,7 %. Слід зазначити, що показники ефективності діяльності за період дослідження мали тенденцію до зменшення, що є відбитком макроекономічної та фінансової криз, а також локальних кризових ситуацій у діяльності підприємств. Відбулося різке зниження державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, яка на рівні 2017 р. порівняно з 2013 р. складала лише 28,3 %. У 21 раз зріс фіксований сільськогосподарський податок (зараз єдиний податок четвертої групи).

Продуктивність праці є мірилом ефективності індивідуальної праці кожного зайнятого у виробництві сільськогосподарських підприємств. Динаміка продуктивності праці у сільському господарстві України є мінливою. У цілому по галузі цей показник має тенденцію до зростання. Продуктивність праці у рослинництві була вищою, ніж у тваринництві впродовж 2013-2016 р.р., а на рівні 2017 р. продуктивність праці була вищою у тваринництві.

Проведене дослідження свідчить про те, що поряд з оцінкою передумов і факторів кризових явищ, що існують у зовнішньому середовищі діяльності підприємств, актуальну інформацію щодо їх проявів та імовірності можна отримати у ході проведення аналізу внутрішнього середовища суб'єктів господарювання, а саме за допомогою SWOT та PEST-аналізу. Отже, вплив факторів на діяльність сільськогосподарських підприємств, які мають зовнішній та внутрішній характер, є надзвичайно важливим елементом у перевірці ефективності здійснюваної діяльності суб'єктами господарювання та проведенні антикризового управління на підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Державна служба статистики України. Публікації. Сільське, лісове та рибне господарство [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Коптелова К. І. Актуальні проблеми аналізу фінансової стійкості підприємств. Молодий вчений. 2016. № 8. С. 555–558.
3. Сільське господарство України 2017 [Електронний ресурс] : стат. зб. / Держ. служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Орехов В. И., Орехова Т. Р., Карагодина О. В. Экономическая безопасность современной России в условиях кризиса: монография; науч. ред. Т. Р. Орехова. М.: ИНФРА-М, 2014. 105 с.

РЕКЛАМА ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА

Роль рекламних посередників полягає в додаванні цінності продуктам їхніх клієнтів. Це головна суть діяльності агентства. При цьому цінність агентства визначається тим, наскільки чітко воно зможе пояснити своєму клієнтові бажання споживачів, і тільки потім рекламувати товар чи послугу так докладно, щоб споживачі віддавали перевагу рекламованому товару чи послугі, акцентуючись на споживчій вигоді придбання.

Раніше всіма питаннями реклами зазвичай займалися промислові й торговельні підприємства. Водночас реклама була розширеною інформацією для споживачів, яка передавалася за допомогою особистих зустрічей чи листувань між зацікавленими сторонами. Із розвитком суспільства почали вдосконалюватись й організаційні форми реклами. Реклама перетворилася на один із важливих засобів боротьби за оволодіння новими ринками збуту. Для збереження і зміцнення позицій на ринках підприємства розвинених країн змушені вживати додаткових рекламних заходів і здійснювати значні витрати на рекламу.

Щоб привести рекламну справу у відповідність до кон'юнктури товарного ринку, потрібно було організовувати виготовлення рекламної продукції, наслідком чого стало формування самостійної економічної галузі, поява рекламних посередників, чи, як прийнято їх називати, ринку реклами.

Із появою рекламних посередників промислові та торговельні підприємства не припинили самостійної роботи з рекламування своїх товарів і послуг. Багато великих промислових і торговельних підприємств мають власні рекламні відділи, але частина функцій рекламних відділів підприємств була віддана рекламним агентствам.

Головна роль рекламних посередників полягає в тому, щоб на основі складеного плану рекламної кампанії створити дієві рекламні засоби. Але для того, щоб реклама була ефективною, необхідно попередньо всебічно вивчити ринки збуту і реклами. Тому рекламний посередник повинен добре знати проблеми ринку, сучасну техніку торгівлі, методи просування товарів та отримання інформації і бути в змозі давати рекламодавцеві розгорнуті рекомендації щодо найбільш прийнятних рекламних засобів і методів, які варто використовувати для ефективного збуту конкретного товару.

Відповідальність за визначення рекламної політики кампанії лежить на рекламодавцеві, але рекламне агентство має бути здатним запропонувати солідні рекомендації щодо визначення політики, скласти повний план кампанії, визначити терміни й періодичність заходів у часі та сформував рекламний бюджет. [3]

Заощаджуючи гроші, більшість рекламодавців виготовляють рекламну продукцію самостійно. Водночас результати реклами оцінюються з погляду знань і характеру уявлень цільової аудиторії про фірму та її товари. Створити уявлення в людей — досить важке завдання, та ймовірність цього визначається рівнем професіоналізму людей, що цим займаються. Тому великі рекламодавці, незважаючи на те, що в їхній структурі є рекламні служби, прагнуть підвищити ефективність бізнесу за допомогою рекламних агентств.

Сучасна реклама є досить могутньою силою, оскільки націлена на видозміни позицій споживача і його поведінкового шаблону стосовно локальної ідеї в найкращому для нього вигляді. Переконаючи людину в необхідності дотримання певної «big idea», реклама приводить до поліпшення її задоволення в забезпеченні потреб, зменшує ринкові ризики, стає постійним контролером над суспільною думкою.

За умов ринкових відносин перебільшити значення реклами практично неможливо. Реклама — це і мистецтво, і інструмент впливу, і рушійна сила економічного розвитку. Рекламу, фактично, можна назвати сучасною філософією фірми. А будь-яка філософія має здатність впливати на людську свідомість та формувати її. Реклама, за визначеннями сучасних дослідників, має за мету створити репутацію фірми, дати інформацію про атрибути її торгової марки, познайомити покупця з новою продукцією і за рахунок цього збільшити

потік та обсяг продажу, викликати стійку асоціацію почуттів у споживача з маркою, нагадувати або стимулювати його до збільшення обсягів придбання.

Створення іміджу фірми і її торгової марки – це елементи рекламного процесу. З'єднавши всю сукупність елементів, рекламодавець отримує те, до чого прагне будь яка фірма: поліпшення ставлення до неї з боку громадськості, і як результат цього – керована купівельна поведінка споживачів. [2]

За часом подачі рекламу можна поділити на рекламу, що забезпечує як довгостроковий (для підтримки деяких маркетингових схем) так і короткостроковий (для подачі серій рекламних оголошень) ефект. За виконуваними функціями рекламу класифікують на товарну (комерційну) і нетоварну рекламу іміджу. Товарна реклама може бути двох напрямів: перший – пряма фактична реклама, в основі якої лежать локальні ідеї. Другий – емоційний, що «забезпечує» користь. Рекламу можна також класифікувати як нав'язливу і ненав'язливу.

Передові організації та підприємства дедалі більше починають розуміти переваги орієнтації на довготривалі соціальні зв'язки з громадськістю в порівнянні з традиційним збутом своїх товарів і послуг.

Зважаючи на вищевикладене, реклама іміджу, або як її ще називають, корпоративна реклама повинна бути: зрозумілою (якщо зміст рекламного повідомлення та його мотиви не ясні, люди його просто не розуміють); переконливою (недостатньо проінформувати, треба ще й уміти переконати людей); делікатною (реклама повинна зосереджуватись не на тому, що треба організації, а концентруватись на тому, чого бажає споживач); чесною (якщо організація хоче, щоб їй повірили, реклама повинна бути щирою і відвертою, без будь-яких спроб обдурити людей); гуморною (гумор роззброює скептично налаштовану публіку: викликавши посмішку, легше схилити громадськість до бажаної точки зору). [1]

Нетоварна реклама іміджу поширюється організаціями у випадках реструктуризації, кадрових змін, інформування про ресурси, виробничі потужності, послуги, клієнтів, зміну назви, історію зростання, наголошенні на фінансовій міцності і стабільності, необхідності захисту торгової марки та в незвичайних ситуаціях. [4]

Пошук нових підходів до іміджотворюючої реклами сприяє вирішенню складних соціальних проблем й підкреслює високий статус організації, її ділову репутацію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. «Про рекламу»: Закон України, прийнятий від 03.07.1996, в поточній редакції від 06.01.2018 №270/96-ВР: [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бабіна В.О. Реклама як маркетингова технологія формування іміджу суб'єктів політичної діяльності на регіональному рівні / В. О. Бабіна. // Політологічні записки. - 2013. - № 7. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2013_7_27.
3. Бондаренко С.М. Імідж організації: сутність, зміст та основні етапи формування / С.М. Бондаренко, К.В. Ліфар. // Технології та дизайн. - 2014. - № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2014_2_14
4. Шпилик С. Реклама, як засіб створення іміджу / С. Шпилик. // Тернопільський Національний технічний університет імені Івана Пулюя. – 2010.

Смоляр Д.М., економічний факультет
спеціальність «Облік і оподаткування», II курс скорочений термін
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник – к.е.н, доцент Симоненко О.І.

ВИКОРИСТАННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ В ДОСЛІДЖЕННІ ВАЛОВИХ ЗБОРІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Важливим методологічним питанням в економічному аналізі господарської діяльності підприємств є вивчення та вимірювання впливу факторів виробництва на величину результативних економічних показників. Без глибокого і всебічного аналізу факторів

неможливо сформулювати обґрунтовані висновки про результати діяльності підприємства, виявити резерви підвищення його ефективності, обґрунтувати управлінські рішення.

Факторний аналіз дає можливість кількісно описати вплив факторів на зміну результативного показника і є основою кількісної оцінки ролі окремих факторів у динаміці зміни узагальненого показника.

Методи факторного аналізу застосовуються в тих випадках, коли існує необхідність: розрахувати вплив окремих факторів на зміну результативного показника на основі моделі детермінованої факторної системи. Цей метод економічних досліджень не враховує впливу одночасно діючих факторів, які не використовуються в моделі. Мета факторного аналізу – виявлення найбільш значущих факторів і оцінка ступеню їх впливу. Тому при використанні детермінованих моделей необхідно, виходячи з мети дослідження, намагатися будувати модель із залученням нових, суттєвих факторів [1].

Спосіб абсолютних різниць для мультиплікативної моделі є однією з модифікацій елімінування. Мультиплікативна модель має вигляд $y = a \cdot b \cdot c$, де y – результативний показник, a , b , c – фактори. Як і спосіб ланцюгової підстановки він застосовується для розрахунку впливу факторів на приріст результативного показника в детермінованому аналізі, але тільки в мультиплікативних і мультиплікативно-адитивних моделях типу: $Y = a \cdot (b - c)$ і $Y = (a - b) \cdot c$. Його використання обмежене, але його алгоритм не складний і тому він, у переважній більшості, використовується в дослідженнях аналізу господарської діяльності підприємств. Метод застосовується, якщо вихідними даними є абсолютні відхилення факторних показників. Тоді вплив факторів розраховується множенням абсолютного приросту досліджуваного чинника на базисне значення факторів, які знаходяться праворуч від нього, і на фактичну величину факторів, розташованих ліворуч від нього в моделі.

Таблиця 1

Культури	Площа посіву, га		Зміна +-	Урожайність, ц/га		Зміна +-
	2017	2018		2017	2018	
Культури зернові та зернобобові	14560	14794,1	233,8	42,5	47,4	4,9
Соя	1981,9	1728,7	-253,2	19,7	25,8	6,1
Ріпак озимий та кольза (ріпак ярий)	785,7	1039,3	253,6	27,9	26,5	-1,4
Соняшник	6060,7	6166,5	105,8	20,2	23	2,8
Буряк цукровий фабричний	313,6	274,7	-38,9	474,9	508,5	33,6
Картопля	1323,2	1319,6	-3,6	167,8	170,5	2,7
Культури овочеві	446,3	440,3	-6	207,9	214,3	6,4
Кукурудза кормова	288,4	258,8	-29,6	227,1	268,9	41,8

На основі факторного аналізу було проведено дослідження впливу урожайності та площі посіву сільськогосподарських культур на їх валовий збір в цілому по Україні за 2017-2018 роки.

Таблиця 2

Культури	Валовий збір, ц		Віхилення		
	2017	2018	загальне	за рахунок площі	за рахунок урожайності
Культури зернові та зернобобові	619167	700565,3	81 399	9 937	72 491
Соя	38994	44607,7	5 614	-4 988	10 545
Ріпак озимий та кольза (ріпак ярий)	21948	27506,0	5 558	7 075	-1 455

Соняшник	122355	141651,7	19 297	2 137	17 266
Буряк цукровий фабричний	148816	139677,0	-9 139	-18 474	9 230
Картопля	222082	225039,7	2 958	-604	3 563
Культури овочеві	92863	94402,0	1 539	-1 247	2 818
Кукурудза кормова	65462	69551,5	4 090	-6 722	10 818

За результатами розрахунків можна зробити висновки, що протягом цих періодів відбулося збільшення валового збору зернових та зернобобових культур на 81 399 ц у 2018 році порівняно з 2017 роком, що зумовлено збільшенням посівних площ, а також зростанням урожайності. За рахунок збільшення посівних площ валовий збір зернових та зернобобових культур зріс на 9 937 ц, за рахунок підвищення урожайності культур на 72 491 ц.

Спостерігалось збільшення валового збору сої у 2018 році порівняно з попереднім роком на 5 614 ц. за рахунок підвищення урожайності, валовий збір культури зріс на 10 545 ц. При цьому варто зазначити, що посівну площу під культуру у 2018 році було зменшено порівняно з 2017 роком, що й призвело до зменшення обсягу виробництва на 4 988 ц.

При вирощуванні ріпака виникла негативна тенденція, тобто зменшилась середня урожайність з порівняно з попереднім звітним періодом, це призвело до зменшення валового збору культури на 1 455 ц. Дану тенденцію було подолано за рахунок збільшення посівних площ на 253,6 га, отже в цілому спостерігаємо збільшення обсягу виробництва ріпаку на 5 558 ц.

Обсяг виробництва соняшнику зріс у порівнянні з минулим звітним періодом на 19 297 ц, з них 17 266 ц за рахунок підвищення урожайності культури.

Негативну тенденцію спостерігаємо при виробництві буряка цукрового, зокрема обсяг виробництва у порівнянні з минулим звітним періодом зменшився на 9 139 ц. Дане явище викликано зменшенням посівних площ на 38,9 га, тобто зменшення валового збору на 18 474 ц. При цьому варто зазначити, що підвищення врожайності культури зумовило скорочення розриву з показниками минулого періоду на 9 230 ц.

Аналіз розрахунків свідчить про те, що було незначне зростання обсягу виробництва картоплі у 2018 році на 2 958 ц. Зокрема, за рахунок підвищення урожайності культури обсяг виробництва зріс на 3 563 ц. Зменшення обсягу виробництва на 604 ц було обумовлено зменшенням посівних площ на 3,6 га.

Валовий збір овочевих культур зріс на 1 539 ц. Завдяки збільшенню урожайності культур він зріс на 2 818 ц, зменшення показника на 1 247 ц, відбулося через скорочення посівних площ.

Причиною збільшення обсягу виробництва кормової кукурудзи на 10 818 ц є підвищення урожайності даної культури, проте скорочення посівних площ зменшило його на 6 722 ц. В цілому можна відзначити зростання валового збору на 4 090 ц.

У підсумку можемо відмітити, що галузь рослинництва збільшує обсяг виробництва, в деяких випадках це зумовлено як зростанням урожайності так і збільшенням посівних площ, в інших випадках це зумовлено лише значним зростанням одного з факторів, навіть при зменшенні іншого. Недоліком використання факторного аналізу в економічних дослідженнях є те, що він не враховує усі можливі витрати та їх вплив на валові збори сільськогосподарських культур.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Режим доступу до електронного ресурсу:
https://stud.com.ua/87070/ekonomika/metodi_faktornogo_analizu_ekonomichnih_pokaznikiv
2. Режим доступу до електронного ресурсу:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm

ЕКОНОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР

Ефективним інструментом аналізу тенденцій та прогнозування перспектив економічного зростання підприємств є використання економетричних методів та моделей. Побудова та ефективність використання економетричних моделей для дослідження результатів діяльності, в останні роки, призвела до суттєвого зростання уваги до методів економіко-математичного моделювання. Під економетричним моделюванням розуміють побудову рівнянь регресій та їх сукупностей, які встановлюють кількісні співвідношення між економічними показниками. Економетричні моделі – особливий вид економіко-математичних моделей, в яких можна прослідити причинно-наслідковий зв'язок між залежними і незалежними змінними.

На практиці економічні процеси змінюються під впливом багатьох різноманітних факторів (чинників), які потрібно вміти виявити та оцінити. Одним із таких показників є показник рівня рентабельності. Оскільки виробництво зернових та зернобобових культур є провідною ланкою сільського господарства України, тоді аналіз ефективності роботи підприємства є вкрай необхідним процесом.

Рентабельність – це відносний показник ефективності роботи підприємства, який обчислюється як відношення прибутку до витрат ресурсів. Рівень рентабельності виробництва дає можливість визначити як ефективність всього підприємства в цілому, так і ефективність його окремих напрямків виробництва [2]. Зростання рівня рентабельності має велике значення не тільки для подальшого розвитку підприємства, галузі, але й для усього сільськогосподарського комплексу України.

Метою даної роботи є аналітичне дослідження економетричної моделі, що характеризує залежність рівня рентабельності виробництва від зібраної площі та урожайності зернових та зернобобових культур за 2000-2017 рр. та побудова прогнозного значення рівня рентабельності на основі даних Державної служби статистики за 2019 рік [1].

Лінійну багатофакторну економетричну модель зручно розглядати за допомогою теорії матриць. Для цього запишемо модель:

$$y = a_0 + a_1 x_1 + a_2 x_2 + u$$

y – залежна змінна, рівень рентабельності, %;

a_0, a_1, a_2 – невідомі детерміновані параметри;

x_1 – посівні площі сільськогосподарських культур, тис. га;

x_2 – урожайність сільськогосподарських культур, ц з 1 га площі збирання;

u – значення випадкової змінної.

Для визначення кореляційного зв'язку між змінними даної моделі розраховано коефіцієнти парної кореляції. Між змінною y і x_1 існує середній обернений кореляційний зв'язок (коефіцієнт кореляції від'ємний $r = -0,62$), тобто при збільшенні посівної площі на 1 тис. га значення рівня рентабельності зменшується. Між змінною y і x_2 також існує обернений слабкий кореляційний зв'язок ($-0,14$).

Значення коефіцієнта кореляції, що досліджує зв'язок між змінними x_1 і x_2 свідчить про те, що дані факторні змінні не мають мультиколінеарних зв'язків і передумови використання методу найменших квадратів для визначення параметрів економетричної моделі виконуються.

Оператор оцінювання параметрів моделі за 1МНК має вигляд:

$$A = (X'X)^{-1} X'Y$$

Згідно з оператором оцінювання знайдемо:

$$\begin{aligned}
1) (X'X) &= \begin{pmatrix} 18 & 269755.00 & 565.00 \\ 269755.00 & 405650213.00 & 8509910.80 \\ 565.00 & 8509910.80 & 18993.86 \end{pmatrix} \\
2) (X'X)^{-1} &= \begin{pmatrix} 17,6169065 & -0,0012050 & 0,0158405 \\ -0,0012050 & 0,0000001 & -0,0000029 \\ 0,0158405 & -0,0000029 & 0,0008933 \end{pmatrix} \\
3) X'Y &= \begin{pmatrix} 444,6 \\ 6505904,6 \\ 13607,06 \end{pmatrix} \quad 4) \hat{A} = \begin{pmatrix} 208,4181 \\ -0,01257 \\ 0,14856 \end{pmatrix}
\end{aligned}$$

За результатами розрахунків було побудовано лінійну багатофакторну економетричну модель використовуючи метод найменших квадратів (МНК) з використанням матриць, для сукупності $n = 18$, яка матиме вигляд:

$$\hat{Y} = 208,4181 - 0,01257x_1 + 0,14856x_2$$

На основі даної моделі можна зробити висновок, що при збільшенні посівних площ на 1 тис. га рівень рентабельності виробництва зернових та зернобобових культур зменшиться на 0,01257 %; при збільшенні урожайності на 1 ц рівень рентабельності виробництва зернових та зернобобових культур зросте на 0,14856 %.

Для перевірки на суттєвість параметрів моделі побудовано t -статистику для параметрів a_0, a_1, a_2 . Табличне значення t -критерія Стьюдента для рівня значущості $\alpha = 0,05$ і $n - k = 15$ ступенів свободи дорівнює 2,13. Оцінюючи отримані показники можемо зробити висновок, що $a_0 = 3,547$, $a_1 = 3,053$, $a_2 = 3,55$ є суттєвими, оскільки $t_{a_0, a_1, a_2} > t_{\text{табл}}$.

Для побудови прогнозу необхідно економетричну модель рівня рентабельності виробництва зернових та зернобобових культур перевірити на відповідність модельованому процесу. Адекватність моделі перевірена за допомогою критерія Фішера. Табличне значення F -критерія для ступенів свободи (2;15) і $\alpha = 0,05$ буде становити 3,7. $F_{\text{факт}} = 9,81$. Оскільки $F_{\text{факт}} > F_{\text{табл}}$, тоді побудована модель за критерієм Фішера адекватно описує економічну систему, що є необхідною і достатньою умовою для побудови прогнозних значень рівня рентабельності.

На основі побудованої економетричної моделі рівня рентабельності зернових та зернобобових культур з 2000-2017 рр. сформовано точковий прогноз на 2018 рік.

Точковий прогноз будується за формулою (з урахуванням відомих значень незалежних

$$X_0 = \begin{pmatrix} 1 \\ 14839,4 \\ 47,4 \end{pmatrix}$$

змінних за даними Державної служби статистики за 2019 рік):

$$\hat{Y} = 208,4181 - 0,01257 * 14839,4 + 0,14856 * 47,4 = 28,93\%$$

На основі точкового прогнозу визначається інтервальний за формулою:

$$\begin{aligned}
\hat{Y}_0 - t_{\text{табл}} \sigma_{n(i)} &\leq Y_0 \leq \hat{Y}_0 + t_{\text{табл}} \sigma_{n(i)} \\
28,93 - 2,13 * 7,708 &\leq Y_0 \leq 28,93 + 2,13 * 7,708 \\
12,51 &\leq Y_0 \leq 45,35
\end{aligned}$$

Отже, інтервальний прогноз (12,51; 45,35) із ймовірністю 0,95 дійсне значення залежної змінної Y_0 буде попадати в знайдений інтервал. Тобто, прогнозний рівень рентабельності виробництва зернових та зернобобових культур в 2018 році буде коливатись в межах від 12,51 до 45,35 %.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник / С.Ф. Покропивний. – [Вид. 3-є, перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2006. – 528 с.

Ступак О.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», II курс
Ірпінський державний коледж економіки та права.
Науковий керівник – викладач, Деміденко Л.С.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

На сьогодні все актуальнішою стає проблема переходу національної економіки від індустріального до постіндустріального ладу, що характеризується розвитком електронного середовища та інформаційних технологій, тобто "цифрової економіки". У зв'язку з цим, виникає потреба у розгляді та виявленні основних тенденцій і перспектив розвитку цифрової економіки України в сучасних процесах євроінтеграції.

В червні 2014 року при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України був створений департамент цифрової економіки, серед головних завдань якого є розвиток широкосмугового доступу в Інтернет, створення інформаційного суспільства, широке впровадження електронних адміністративних послуг, а також нові стандарти навчання цифровим навичкам (digitalore-skills), підтримка інвестицій в інновації та start-up. [2].

У листопаді 2017 року на Брюсельському саміті «Східного партнерства» Президент України Петро Порошенко вкотре підтвердив європейські прагнення України, оголосивши про наміри поступової інтеграції в цифровий ринок ЄС. Результатом саміту стала спільна декларація, де погодилися співпрацювати «для поширення переваг Цифрового єдиного ринку на партнерські країни». Після саміту голова Європейської Ради Дональд Туск назвав кібератаки та гібридну війну головними проблемами країн Східного партнерства, отже, Україні належить розвивати цифрову економіку й ІТ-технології [4].

І нарешті на початку 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію розвитку цифрової економіки України до 2020 року і затвердив план заходів для реалізації цієї ініціативи.

Цифрова економіка (англ. Digialeconomy) – економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Цифрову економіку також іноді називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою. Все частіше "цифрова економіка" переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування складнішим. Під цифровою економікою розуміють виробництво, продажі і постачання продуктів через комп'ютерні мережі.

В кінці 20-го сторіччя в світі стало зрозуміло, що стара економічна модель зі всіма своїми недоліками поступається місцем більш досконалій цифровій економіці. Термін "цифрова економіка" з'явився в 1995 році, завдячуючи Дону (Дональду) Тапскотту (одному з найголовніших світових авторитетів в галузі бізнес-стратегії), він визначив її таким чином: цифрова економіка – економіка, що заснована на домінуючому застосуванні цифрових технологій; а американський програміст Ніколас Негропonte (засновник медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту) сформулював її концепцію – у стислому вигляді вона звучить як "перехід від обробки атомів до обробки бітів" [2].

Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких сьогодні впливає на традиційну економіку. Внаслідок цього вона трансформується від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси.

Інтернет забезпечує майже миттєву доставку по всьому світу. Також, дякуючи світовій інформаційній мережі, значно збільшилася швидкість грошових трансакцій. Таким чином, Інтернет став провідною, ключовою технологією сучасної економічної взаємодії [4].

Слід зазначити, що, важливим складником цифрової трансформації економіки України є цифровізація освітніх процесів та набуття цифрових компетенцій суспільством.

У науковій літературі існує низка загальноприйнятих параметрів, за допомогою яких

визначають ступінь цифровізації економіки (digitalization of the economy) країни, зокрема найбільш поширеними вважаються: охоплення Інтернетом; частка електронної торгівлі в роздрібному товарообігу; частка суспільства, яка володіє цифровими компетенціями й отримує послуги від держави онлайн. Згідно з такими параметрами цифровізації економіки, Україна істотно відстає від середньостатистичного рівня деяких країн ЄС.

Показник частки цифрової економіки України є відносно невеликим порівняно з показниками в економіці США або ЄС. Причиною є обмежена участь у процесі цифровізації економіки держави. Але існують чотири чинники, які сприяють підвищенню частки цифровізації економіки: витрати домогосподарств у цифровій сфері, частка інвестицій у цифрову сферу приватних компаній, інтенсивність державної участі у цифровізації й частка інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у зовнішній торгівлі. Саме приватний сектор в Україні демонструє найбільшу зацікавленість у цифровізації. Це однозначно свідчить на користь твердження про те, що цифровізація економічної діяльності, широке застосування інформаційних технологій сприяють зростанню продуктивності праці й ефективності підприємницької діяльності.

На сучасному етапі розвитку цифрової економіки в Україні виділяють дві тенденції:

1. Показники проникнення (охоплення) Інтернету (як стаціонарного, так і мобільного) у повсякденне життя українців мало відстають від аналогічних показників деяких країн ЄС, наприклад Польщі.

2. По інших показникам (частка онлайн-торгівлі, частка організацій, які застосовують CRM-системи, частка людей, які купують онлайн, наявності сайту в організації) Україна відстає майже вдвічі.

Причина відставання по даним показникам в тому, що низка процесів цифровізації в українській економіці почалася значно пізніше, ніж в європейських країнах, і це відставання спостерігається досі. Слід зазначити, що серед самих країн ЄС рівень цифровізації економіки істотно відрізняється. Так, серед «старих» членів Союзу, а також у скандинавських країнах це показник максимальний. Водночас у центральноевропейських країнах ступінь цифровізації економіки аналогічний українському показнику [1, с. 75].

Українські ІТ спеціалісти входять в п'ятірку найкращих професіоналів галузі в світі, українські ІТ-компанії справедливо асоціюються з міжнародним простором інновацій. Водночас в Україні існує ряд проблем, які гальмують процес цифровізації економіки, а саме: нерозвинена інфраструктура та загальний синдром «застарілих технологій», масове віртуальне піратство й низька технологічна освіченість серед населення.

Цифрова інфраструктура в Україні зовсім нерозвинена, тому що запровадження цифрової економіки в Україні фактично звужується до розвитку комунікаційних та інформаційних мереж. За даними ресурсу Speedtest.net позиції України в світі за показниками якості Інтернет-з'єднання неймовірно низькі: 114 місце за якістю мобільного інтернету та 45-те – за якістю широкопasmового інтернету.

Цифрова економіка – це також цифровий ринок. Якщо українські ІТ-компанії можуть дозволити собі найсучасніше обладнання, то малий та середній бізнес, потенційні покупці їх товарів та послуг в Україні, обмежені як у техніці, так і у фінансах. Це стосується й середньостатистичного споживача, якому, з тих же причин, не доступні сучасні цифрові блага (наприклад, «розумне житло», автоматизовані пересувні магазини чи навіть найпримітивніші каси самообслуговування). Тут діє проста формула: більше доступної функціональності товарів та послуг – більший оборот грошей, більше робочих місць [4].

Подальше прискорення економічного та соціального розвитку можливе лише за умови цифрових перетворень, тому саме цифрова економіка є акселератором соціально-економічного життя суспільства у сучасному світі, саме вона здатна стрімко підвищити ВВП країни. Отже, цифрова інфраструктура буде розвиватися в будь-якому разі, з підтримки держави або за сукупністю локальних бізнес-ініціатив. Поступовий перехід на електронний облік й електронне управління, приєднання до міжнародного онлайн-бізнесу – це не вибір, а необхідність.

За даними Всесвітнього економічного форуму, у 2015 році частка цифрової економіки у загальносвітовій економіці перевищила 20% і стрімко зростає. Успішний досвід Естонії,

Ірландії, Швеції та Ізраїлю свідчить, що безпосередній ефект від комплексного розвитку цифрової економіки становить 20% ВВП протягом п'яти років, а ROI (рівень рентабельності) інвестиції в цифрову трансформацію сягає 500% [3].

Сьогодні близько 35% сільського населення України взагалі не мають доступу до широкосмугового Інтернету. 53% українських шкіл і 99% медичних закладів теж не підключені. Виправити цю ситуацію можливо: за допомогою проектів державно-приватного партнерства та за кілька років досягти покриття широкосмугового Інтернету понад 80%.

Для сфери медицини цифрова економіка означає поступовий перехід до онлайн-медицини. Наприклад, замість періодичного медичного огляду ми маємо сенсори та датчики онлайн-спостереження за окремими групами.

Для освіти цифрова економіка – це запровадження поняття "цифрова освітня послуга", коли учень має в школі доступ до Wi-Fi з високою мінімальною швидкістю, електронні підручники, планшет, мультимедійний контент. Навчання тоді буде цікавою грою, а не нудним зубрінням поживчих підручників.

Цифрова економіка передбачає цифрове перетворення всіх сфер життєдіяльності, надаючи їм значний економічний та соціальний ефекти. Усе це відкриває нові потужні можливості для держави, суспільства та громадян [3].

Отже, в Україні є всі умови для здійснення "цифрового стрибка" та переходу на більш високий технологічний рівень розвитку, який має охопити всі галузі економіки та базові сфери життєдіяльності, передусім освіти й медицини. Необхідно максимально інвестувати в розвиток цифрових інфраструктур, інновації та сучасні технології. Цифрова економіка – це не мода і не забаганка, це необхідність та основа нашого майбутнього. Інакше ми ризикуємо відстати від провідних економік світу назавжди.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Данніков О.В., Січкаренко К.О. Концептуальні засади цифровізації економіки України. *Ukrainian economy's digitalization: conceptual grounds*. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 17. С.73-79. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://market-infr.od.ua/journals/2018/17_2018_ukr/15.pdf
2. Коляденко С.В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2016. № 6. С. 105-112.
3. Риженко О. Як цифрова економіка змінить України. *Економічна правда*. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/16/633057/?fb_comment_id=1596379903762829_1596640313736788.
4. Щербатенко О. Перспективи та перешкоди цифрової економіки в Україні. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://nachasi.com/2018/01/29/what-makes-ukraine-digital/>

Шкурат В.С., управління та адміністрування,
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», II курс
Лубенський фінансово-економічний коледж ПДАА.
Науковий керівник – викладач–методист, Орошан Т.А.

КЛАСТЕР: ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМЦІВ

На сьогоднішній день українська економіка знаходиться в такому стані, що потребує невідкладних та глобальних змін. Гостро стоїть проблема прискорення зростання національної та регіональної економіки. Однією із таких можливостей для вирішення даної проблеми є кластерна форма організації підприємств, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіону, збільшення його потенціалу та економічного зростання.

Кластери можуть стати двигунами розвитку для українських регіонів, адже цей підхід забезпечує кращу продуктивність. Коли на якійсь території концентруються гравці навколо однієї продуманої спеціалізації, з'являються нові ефекти.

Кластер (англ. cluster – група) – своєрідний холдинг невеликих підприємств з однієї сфери діяльності, об'єднаних технічно та організаційно у неформальну або формальну структуру з метою захисту своїх інтересів, зниження собівартості виробничих процесів і спільного просування продукції та послуг.

Кластер – це група взаємопов'язаних компаній та інших організацій суміжних галузей/секторів економіки на певній географічній території, що співпрацюють та конкурують між собою. Простими словами, кластер схожий на автостоянку чи авторинок, на якому зібрано багато подібних автомобілів, але від різних виробників та з різними характеристиками. Кластери можуть створюватися не тільки за тематичною, але й за географічною ознакою, і є важливим фактором розвитку регіонів, за що їх підтримує місцева влада. Розберемо, хто, навіщо та як створює кластери в Україні.

Кластери дають змогу:

- 1) посилювати процеси спеціалізації і розподіл праці між учасниками;
- 2) ширше приваблювати клієнтуру, створюючи тісну взаємодію виробників та споживачів послуг;
- 3) знижувати вартість одиниці послуги і продукції, яка виробляється на основі спільної діяльності;
- 4) посилювати потоки ідей і інформації між учасниками;
- 5) підвищувати іноваційність виробництва послуг;
- 6) ефективніше використовувати місцеві природні ресурси;
- 7) створювати здоровий соціальний капітал, забезпечувати баланс ринкової ефективності і соціальної гармонії.

Кластер не потрібно сприймати як просто об'єднання декількох спільних за діяльністю компаній чи підприємницьких структур задля вирішення своїх проблем чи задля свого збагачення. Кластер – це щось більше, це насамперед різноманітні можливості для зростання свого бізнесу і себе, спільної комунікації як між собою, так і з зовнішнім світом, владою та навчальними закладами тощо. Для когось кластер – це можливість розвитку свого стартапу, втілення бізнес-ідеї, безкоштовне приміщення, маркетингові та піар- чи юридичні послуги для бізнесу, а для когось – це можливості отримати нові знання та навички.

Американський вчений Майкл Портер дав визначення кластерам - це група географічно близьких взаємопов'язаних компаній і асоційованих інститутів у певній сфері діяльності, що характеризуються спільністю та взаємодоповненням один одного [1]. Вони зазвичай формуються в тих географічній зонах, де комунікації, логістика та людські ресурси є легко доступними.

С. Соколенко, один із українських дослідників кластерного підходу, говорить, що кластер – це новий ефективний спосіб і система взаємодії, постійного ділового спілкування територіально і економічно споріднених учасників виробничого процесу для отримання підсумкового синергетичного комерційного результату.

У багатьох розвинених країнах активно створюються кластери як запорука розвитку регіональної та державної економік. Існує величезна кількість кластерних об'єднань підприємств, які досягли значного успіху та світового визнання, до такого можна віднести - Кластер Бордо.

До нього входять виноробні підприємства, підприємства з виробництва добрив, засобів захисту рослин, розсадники і селекційні господарства, виробники машин і обладнання для виноградарства та виноробства, імпортери корку, дубових бочок і стружки, виробники пляшок і етикеток, компанії з сертифікації продукції, дистриб'ютори, торгові мережі. До кластеру входить HoReCa, котра забезпечує близько половини прибутків кластеру. Тут же Інститут енології, Винна школа, Школа винного бізнесу та громадські організації інтелектуальної власності, захисту прав споживачів тощо. Їх обслуговують юридичні, консалтингові, дизайнерські та маркетингові фірми. Перевага кластеру - розвинена інформаційна інфраструктура. Інформаційні потоки між підприємствами кластеру із споживачами є інтенсивними. Друковані видання, сайти, виставки, фестивалі, конференції, аукціони всіх рівнів проводять кілька разів на місяць. Спільна стратегія – просувати вина Бордо як еталонні у світі, завдяки чому вони конкурують при експорті всі разом [2].

Також до найвідоміших кластерів у світі можна віднести [4]:

- Силіконова долина (Silicon valley, Каліфорнія, США), у сфері комп'ютерних технологій;
- американське автовиробництво у Детройті (Detroit, США);
- центр нанотехнологій, біотехнологій, відновлювальних джерел енергії та цифрового друку у Нью-Мексико (New Mexico, США);
- Бангалор (Bangalore, Індія), програмне забезпечення;
- долина Дахран (Dhahran Techno-Valley, Саудівська Аравія), енергетика;
- Лондонський фінансовий сектор, Сіті (The City, Східний Лондон, Великобританія);
- Лондонський поштовий та логістичний центр Сохо (Soho, Лондон, Великобританія);
- авіаційна та космічна галузь у Тулузі (Toulouse, Франція);
- контейнерний порт Роттердаму (Rotterdam, Нідерланди);
- технологічний парк, машинобудування для друкарської галузі Гейдельберг (Heidelberg, Німеччина);
- центр діамантів у Антверпені (Antwerp, Бельгія).

Прикладами кластерів в Україні є:

- ІТ-кластер – модний і перспективний напрямок синергії для компаній цього профілю. Зазвичай основна мета ІТ-кластера – популяризація ІТ-сфери серед майбутніх співробітників та клієнтів, спільний маркетинг і навчання. ІТ-кластер Cluster bit в Чернівцях – це об'єднання 15 підприємницьких структур пов'язаних із ІТ-сферою. Представників кластера долучають до різноманітних робочих груп міської ради, запрошують на всілякі зустрічі, форуми, конференції. Міська рада виступає замовником різноманітних тренінгів і курсів, пов'язаних із можливостями ІТ-сфери та бізнесу.

- Organic Cluster - об'єднання виробники органічних продуктів, фруктів та овочів, ягід та молочної продукції, переробники з сертифікатом organic, навчальні заклади, які мають у своїй програмі курс лекцій з органічного господарювання, ресторани, які використовують у своїх стравах органічні продукти. Також експортери, виробники органічних добрив, тобто препаратів, сертифікованих та дозволених до використання в органічному землеробстві.

- Туристичний кластер Львова сформувався навколо культурної та архітектурної спадщини міста з метою залучення туристів. Туристичні бюро, агенції, готелі, ресторани, виробництво та продаж сувенірів – усі ці бізнеси зацікавлені були у розвитку інфраструктури, транспорту, безпеки у місті, домоглися співпраці з місцевими державними органами у цьому, а також створення туристичного інформаційного центру та встановлення інформаційних табло. Фестивалі та інші масові заходи залучають клієнтів для всіх цих бізнесів одночасно. Маркетинг міста Львова як головного туристичного центру України – спільна заслуга цих бізнесів. Окрім Львова за таким самим принципом зараз формуються кластери Передкарпатсько-Сколівсько-Бескидський, Розтоцький, Надбузький, Верхньо-Надністрівський. Так само почали активно розвиватися туристичні кластери Одещини та Азовського регіону, кожен залучаючи гостей до себе. Миколаївський та Одеський виноградарсько-виноробні кластери виникли завдяки наявності виноградників та заводів, а також винарень. Крім спільної логістики для малих підприємців і фермерів ці кластери дають змогу спільного маркетингу.

- Швейні кластери можуть бути перспективним напрямком для малого бізнесу. Для дизайнерів-початківців логічним є замовляти пошиття своїх моделей у професіоналів, а купувати якісні тканини потрібного гатунку та візерунка у дистриб'юторів за оптовими цінами, а не на ринку. Об'єднання таких постійних партнерів у кластер з розподілом праці вирішило би проблему нестачі гарних технологів, швачок, закрійників, з якою стикається наразі українська швейна промисловість. Звісно, потрібно спершу знайти спільні інтереси, домовитися про контроль якості на всіх етапах і маркетинг.

Українські регіони стикаються із багатьма проблемами при спробах втілити в життя кластерні ініціативи. Багато із цих проблем необхідно вирішувати на державному рівні. До причин повільного впровадження кластерних моделей в Україні можна віднести наступні:

- в Україні відсутня нормативно - правова база регулювання кластерних ініціатив;
- органи влади необізнані щодо потенційних можливостей кластерів;

- слабка інституційна підтримка кластерного розвитку;
- недостатня кількість кваліфікованих досвідчених спеціалістів із кластерного розвитку;
- недостатньо фінансових ресурсів;
- відсутні критерії оцінки економічної ефективності кластерів;
- вітчизняний бізнес погано інформується про кластерні ініціативи;
- складна політична ситуація;
- економічна криза.

Створити кластер може й одна людина, головне, щоб їй вдалося вміло донести ідею необхідності кластера іншим. Але в ідеалі це має бути команда орієнтовно з 3-5 чоловік. Просто не всі бізнесмени через свою зайнятість зможуть займатися напрямку й стабільно розвитком кластерів.

Для кластера потрібні координатори проектів, комунікатори, проект-менеджери та інші зацікавлені особи. Потрібен й управлінський персонал: директор, менеджер, бухгалтер, як мінімум: «Фінанси – це перш за все членські внески учасників у вигляді добровільних відрахувань. Наприклад, певний процент від продукції виробника, реалізованої з допомогою кластеру. Адже кошти за товар надходять безпосередньо виробникові, кластер лише сприяє знаходженню покупця, залученню інвестицій».

Варто зазначити, що потреба в кластерній формі організації підприємств обумовлюється не збільшенням і недостатніми темпами розвитку суттєвої частки господарюючих суб'єктів, а якістю і результатами їх функціонування.

Отже, кластер підвищує конкурентоспроможність цілих галузей і регіонів, і тому в умовах слабкої економіки є дієвим способом для малих підприємств конкурувати на внутрішньому ринку з великими і виходити на зовнішні ринки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Портер М. Конкуренція : [пер. с англ.] / М.Портер ; под ред. Я.В.Заблоцкого. – М. : ИД Вильямс, 2003. – 496с.
2. Кузьмін О. Кластери як чинник інноваційного розвитку підприємств і територіальних утворень / О. Кузьмін, В. Жежуха // Економіка України. – 2010. – № 2. – с.14-23.
3. Концепція створення кластерів в Україні // Департамент інвестиційної та інноваційної діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
4. Європейська кластерна обсерваторія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.clusterobservatory.eu>.

Шурига С.В., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Сиротенко А.О.

ПЕРСПЕКТИВИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ У 2019 РОЦІ

Рік буде доволі складним як в політичному, так і в економічному сенсі. Українська економіка – здебільшого, сировинна й експортоорієнтована. Відтак, вона є дуже чутливою до змін на глобальному рівні, до зовнішньоторговельної кон'юнктури. Низка міжнародних експертів (в тому числі – і речники МВФ) не виключають виникнення глобальної економічної кризи. Навіть, якщо ці «апокаліптичні» прогнози не справдяться, все одно на нашу країну вплинуть такі зовнішні ризик-чинники, як потенційне охолодження світової економіки через зменшення монетарного стимулювання, торгові війни (зокрема, між США і Китаєм), критична ситуація в Європі, де вже не тільки Великобританія, а й Італія погрожують вийти з ЄС, невизначеність цін на нафту, врешті-решт, загострення міжнародних збройних конфліктів. Все це може призвести до падіння попиту та зниження світових цін на українську металургійну, аграрну й іншу продукцію, які є основними статтями нашого експорту. Внаслідок цього можливе зменшення золото-валютних резервів

України, що, своєю чергою, негативно вплине на стабільність гривні. Ще одним негативним фактором для нашої економіки стане зростання облікових ставок у розвинутих країнах (зокрема, ставки ФРС у США). Це вже призводить до відтоку інвестицій на більш сприятливі фінансові ринки, виведення капіталів з держав, що розвиваються, та збільшення для них вартості фінансового ресурсу для запозичень.

Тиск на українську економіку міжнародних факторів, безумовно, посилиться ще й тим, що 2019 – це рік пікових боргових навантажень на бюджет, у зв'язку із величезними виплатами за зовнішніми зобов'язаннями. Їхня загальна сума (погашення та обслуговування) складає 5,85 мільярдів доларів США, що становить 40 % запланованих доходів державного бюджету. Такий борговий тягар істотно зменшує можливості для поліпшення соціально-економічних показників, унеможливорює суттєве підвищення зарплат, пенсій, соціальних виплат, не кажучи вже про будівництво нових доріг, шкіл, лікарень, дитсадків, реалізацію масштабних інфраструктурних проектів. Також є цілком очевидним, що системного прориву у виході України з боргової «ями» в новому році не очікується. Єдиний концепт, яким і надалі керуватиметься наша влада в борговій «політиці» – це подальше залучення мільярдних запозичень від іноземних урядів, міжнародних фінансових організацій та приватних інвесторів – для погашення попередніх кредитів. Зважаючи ж на передвиборну турбулентність, так само лишається під питанням надходження нових траншів від МВФ. А відтак, уряд змушений буде і далі виходити на вельми недешеві запозичення на ринку євробондів у 9 % річних, що ще більше поглибить боргову кризу.

Ризики-2019 для нашої держави підсилюються ще й тим, що українське вище керівництво живе «сьогоднішнім днем», не маючи ані плану дій на випадок світової кризи, ані стратегії погашення боргів за рахунок власних ресурсів. Зважаючи ж на те, що 2019 – це рік подвійних виборів, навряд чи нинішній уряд перейматиметься цими стратегічними питаннями. І чи не найголовніші з них – уникнути дефолту, втримавши гривню у коридорі 28-30 грн. за долар США, а інфляцію – у межах прогнозованих Мінфіном 7 %. Щоб забезпечити стабільність гривні і утримати зростання цін, Нацбанк, скоріше за все, й надалі вдаватиметься до підвищення облікової ставки, що зробить дорожчим вартість кредитних ресурсів для банків. А це означає, що український бізнес не матиме доступу до кредитів із прийнятними відсотковими ставками, а отже – не зможе інвестувати в оновлення капітальних фондів і в імплементацію інноваційних технологій. Водночас, фіскальна політика держави в новому році для приватного бізнесу так само не віщує нічого хорошого. Підвищення акцизів, додаткове навантаження на фонди заробітної плати, збільшення фіскально-адміністративного тиску через скасування мораторію на податкові та інші «контрольні» перевірки – все це призведе до ще більшого застою в економіці. На цьому тлі навіть заплановане зростання ВВП на 3 % (а не прогнозовані Нацбанком 2,5 %) сприйматиметься мало не як «подвиг» українського уряду. Хоча, за великим рахунком, такі «фонові» темпи зростання дозволять нашій країні лише втриматися на плаву й далі «змагатися» з Молдовою за звання найбіднішої країни Європи.

Серед вагомих внутрішніх викликів 2019 року можна назвати відсутність стимулів з боку держави до впровадження економічної модернізації та нової індустріалізації. Найбільше ж цьому перешкоджатиме як передвиборчий популізм усіх мастей, намагання влади економічно задобрити виборця за бюджетний кошт, так і її небажання кардинально реформувати заскорузлу, неефективну податкову та регуляторну систему для зростання бізнесу й економіки. Скоріше за все, і в новому році не буде введено податок на виведений капітал, який би стимулював компанії та підприємства вкладати кошти в оновлення основних фондів, у впровадження в бізнес-«ланцюжки» новітніх технологій (штучного інтелекту, великих даних, віддаленої ідентифікації тощо).

Ефективність економіки й бізнесу, їх орієнтованість на споживача, а отже – і якість життя українських громадян прямо залежить від рівня розвитку електронного врядування, дистанційних публічних сервісів. На жаль, і тут не передбачається вагомих проривів, а перемога над паперовою бюрократією все ще лишається відтермінованою на невизначений строк. Річ у тім, що видатки на розробку й впровадження е-сервісів, на жаль, так і залишаються низько-бюджетними, а відтак, споживачеві електронних адміністративних

послуг годі і сподіватися на їх покращення. Більше того, чимало з цих сервісів заледь функціонують, і далі перебуваючи на стадії тестових «бета-версій». І тут не можна не згадати історію з електронним квитком на столичний муніципальний транспорт. Ще в 2016 році було витрачено десятки мільйонів на імпортне обладнання, протягом двох років кілька разів відкладали введення цієї сучасної й зручної технології. Врешті-решт, наприкінці минулого року київська влада гучно відрепортувала, нібито електронний квиток нарешті-таки «запустять» для пасажирів. Та потім виявилось, що це «фальстарт» - е-квиток і далі тестуватимуть протягом майже цілого року.

Вкрай важливо, щоб у 2019 році були реалізовані повноцінні, а не бутафорні реформи в житлово-комунальній сфері. Насамперед, це стосується виконання низки законів, спрямованих на демонополізацію ЖК-послуг. Йдеться, насамперед, про скасування сумнозвісної корупційної формули «Роттердам +», введення конкурентного ринку електроенергії, виконання правових вимог щодо комерційного обліку газу й тепла для побутових споживачів, комплексні заходи з енергозбереження, а надто – про комплексну реформу управління багатоквартирними житловими будинками, стимулювання споживачів до створення ОСББ. Там же, де їх ще не організовано – важливо забезпечити допуск на ринок незалежних від місцевої влади приватних компаній, які б замінили «радянські» ЖЕКи й надавали якісне обслуговування мешканцям.

Показовим економічним «маркером» наступного року має стати прозорість й ефективність використання безпрецедентно високої суми у 48,1 млрд. грн. бюджетних коштів, виділених на дорожнє будівництво. І тут є надзвичайно важливим, аби ці гроші традиційно не «закопувались в асфальт», а якість нових доріг ретельно перевірялася не лише заангажованими державними контролерами, а й незалежними громадськими організаціями. І якщо будуть виявлятися серйозні технологічні порушення, то кошти від несумлінних підрядників мають повертатися державі.

За великим рахунком, ефективність, прозорість і демократичність влади в новому році буде вимірюватися ступенем залучення місцевих громад і організацій «третього сектору» - як до прийняття рішень на всіх адміністративних рівнях й участі в проектах громадських бюджетів, так і до фінансового контролю й оцінки якості інфраструктурних та місцевих проектів. І чи не основним викликом для місцевих громад у новому році стануть ризики, пов'язані з поглибленням децентралізації. Адже, вже сьогодні подекуди з'являються тривожні сигнали з української «глибинки»: деякі місцеві еліти трактують цю важливу реформу на свій лад, перетворюючи її на «феодалізацію» і беручи під свій корупційний контроль зрослі фінансові потоки з «центру».

Назагал, численні економічні ризики 2019 року вже сьогодні суттєво посилюються політичною турбулентністю, спричиненою президентськими і парламентськими виборами. Втім, хто б на них не переміг, ця політична сила так чи інакше зазнає фіаско, якщо не почне кардинально перезавантажувати українську економіку і ставити для себе, на перший погляд, недосяжні цілі надшвидкого розвитку країни. І серед них, передовсім, – щорічне зростання ВВП у 7-10 %, щорічний обсяг прямих іноземних інвестицій у розмірі не менше, як 10 млрд. дол. США (адже, нинішні 2 мільярди дол. і вихід на український ринок IKEA і Rynair – це лише «крапля в морі»), створення ефективної банківсько-кредитної системи, максимальна дерегуляція й лібералізація бізнеса. Це і - «нульові» мита для ввезення високотехнологічної продукції, податкові «канікули» для IT-сектору та інноваційних сфер економіки, впровадження висококонкурентного бізнес-середовища із сильним Антимонопольним комітетом, створення фінансових та соціальних стимулів для українських заробітчан, аби вони працювали в національній економіці. Власне, всі ці складові економічної реформи мають бути чітко прописані українським урядом – програмно і покроково, з фінансово-інституційною деталізацією, визначеними «стейхолдерами» та їхніми функціями й повноваженнями, з чіткими критеріями оцінки і термінами реалізації. Звісно, все це не вміститься в один 2019 рік – але починати треба вже в нинішньому фінансовому році.

Слід також пам'ятати, що в умовах кризи існують реальні точкові можливості для зародження і злету успішних проектів. Україна, за всього негативного навантаження на економіку, все ж поки ще лишається країною можливостей і розумних, наполегливих

підприємців. Звісна річ, потрібні інвестиції і, вочевидь, відсотки по запозиченнях можуть бути вищими через високі ризики, в тому числі – і вищезгадані у статті. Втім, той, хто знайде в собі сміливість ризикнути, скоріше за все, вип'є шампанське – маючи під собою ґрунт високого економічного потенціалу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://replyua.net>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://domik.ua/novosti/nacbank-opublikuvav-zvit-pro-finansovustabilnist-ta-riziki-ukrayinskoyi-bankivskoyi-sistemi-u-2018-roci-n254455.html>.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://e-news.com.ua/show/428535.html>.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/macrolevel/vidrodzhennya-ekonomiki-ukrayinizvolikannya-nebezpechne-.html>.

Щава К.Р., відділення агроекології та економіки,
спеціальність «Менеджмент», III курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів».
Науковий керівник – викладач, к.е.н. Рубан О.О.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Прибутковість та дохідність підприємства є одними з найголовніших показників, що відображають фінансовий стан підприємства. Вони визначають мету підприємницької діяльності, проте сьогодні в умовах фінансової кризи економіки, в Україні спостерігається тенденція до значного зниження рівня доходів суб'єктів господарювання, що призводить до зменшення прибутковості чи навіть збитковості багатьох підприємств. У зв'язку із цим управління підприємством вимагає знаходження шляхів підвищення прибутку та прибутковості.

Головною задачею сучасного етапу розвитку економіки є опанування підприємцями та керівниками ефективними методами управління підприємством, зокрема, прибутком в процесі здійснення підприємницької діяльності.

При створенні підприємства, його власників хвилює, перш за все прибутковість, тобто щоб прибуток організації покривав витрати. Чим більший прибуток тим ефективніше відбувається розвиток і з'являються можливості для розширення виробничої діяльності підприємства, оскільки основним показником для визначення ефективності діяльності підприємства є рентабельність тому його аналіз є особливо актуальним.

Питання підвищення прибутковості підприємства є об'єктом уваги багатьох вчених. Їх досліджували в своїх роботах Аранчій В.І., Бандурка О.М., Бланк І.А., Іщенко Є., Корінев В.Л., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я., Шуляк П.Н. Незважаючи на велику кількість розробок і значні досягнення в теорії та практиці зростання прибутковості та рентабельності, варто зазначити, що проблеми мобілізації резервів збільшення прибутку виробничого підприємства саме у сучасних умовах вимагають подальшого аналізу.

З метою аналізу та забезпечення ефективного управління формуванням прибутку розрізняють декілька видів прибутку підприємства: маржинальний, валовий, операційний, від звичайної діяльності, та чистий. Відповідно до чинних в Україні положень (стандартів) бухгалтерського обліку, загальний прибуток підприємства складається з прибутку, отриманого підприємством від звичайної діяльності та від надзвичайних подій. Прибуток від звичайної діяльності становить близько 95% загальної суми отриманого підприємством прибутку.

Рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу в процесі виробництва. Саме рентабельність характеризує ступінь дохідності, вигідності, прибутковості. Якщо сума прибутку показує абсолютний ефект від діяльності, то рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний рівень прибутковості підприємства або продукції, що виробляється. Рентабельність як показник дає уявлення про

достатність прибутку порівняно з іншими окремими величинами, що впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства [1, с. 191].

Для рентабельного функціонування суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин найбільше значення має виявлення резервів збільшення об'єму продукції, зниження собівартості та ріст прибутку. Всупереч прямо пропорційному зв'язку впливу обсягу продажу товарної продукції на рівень прибутку зв'язок між величиною прибутку і рівнем собівартості зворотний. Чим нижча собівартість продукції, яка продається і визначається рівнем затрат на її виробництво і продаж, тим більший прибуток, і навпаки.

Дискусійним є питання щодо визначення рівня рентабельності і норми прибутку, які є необхідними для розширеного відтворення і сталого розвитку підприємства. Більшість науковців вважають, що для цього в сільському господарстві рівень рентабельності повинен становити як мінімум 20,0%, а оптимальним (раціональним) для розширеного відтворення, оновлення основних фондів та застосування сучасних технологій рівень рентабельності має бути 40-45%, а норма прибутку – 15% [2; 3, с. 14].

Проблему прибутковості будь-яких господарюючих суб'єктів, як відомо, вирішує ринковий механізм. Він діє спонтанно як природна сила. Належна прибутковість, образно кажучи, гарантується тим підприємствам, у яких витрати виробництва продукції відповідають або навіть менші за середньосупільні. Тобто, ринковим умовам не суперечить факт наявності певної частки низькоприбуткових і навіть збиткових підприємств. Але частка останніх може бути не виправдано високою, якщо порушується дія закону вартості щодо певної галузі економіки. Такою, на жаль, є сільське господарство, якому притаманний істотний диспаритет цін не на користь сільського господарства, тобто з боку підприємств першої й третьої сфер АПК. Він в значній мірі зумовлює той факт, що у абсолютній більшості аграрних підприємств прибуток не виправдано низький.

Шляхи збільшення прибутку продукції: нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції; поліпшення якості продукції; продаж зайвого устаткування та іншого майна або здача його в оренду; зниження собівартості продукції за рахунок більш раціонального використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей і площ, робочої сили і робочого часу; диверсифікація виробництва; постійне проведення наукових досліджень аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів; грамотна побудова договірних відносин із постачальниками, посередниками, покупцями та ін. Разом із цим, слід зазначити, що абсолютний розмір прибутку не може бути достатньою основою для характеристики ефективності роботи підприємства, оскільки величина отриманого прибутку залежить (за інших рівних умов) від обсягу виробництва, який зумовлюють багато інших чинників.

Отже, для того щоб підприємство було прибутковим, воно повинне найбільш повно використовувати ресурси, що знаходяться в його розпорядженні. Збільшення випуску знижує витрати на одиницю продукції, тобто витрати на її виготовлення в розрахунку на одиницю продукції знижуються, а отже, знижується собівартість, що в кінцевому результаті веде до збільшення прибутку від реалізації продукції. Ну, а крім цього, додаткове виробництво рентабельної продукції вже саме по собі дає додатковий прибуток.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності / І.Ю. Єпіфанова, В.С. Гуменюк // Економіка та суспільство. – 2016. – Вип. 3. – С. 189–192 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economyandsociety.in.ua>.
2. Хорунжий М.Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / М.Й. Хорунжий // АПК. – 2011. – № 1. – С. 57–61.
3. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. – К.: ННЦ "ІАЕ", 2013. – 762 с.

Бухгалтерський облік і оподаткування

Андрійчук Н.Л., Лівіцька В.Л., економічне відділення
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП «Ірпінський економічний коледж»
Науковий керівник - викладач Іванова С.М.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІЛЬГИ В УКРАЇНІ

У сфері оподаткування доходів фізичних осіб основна мета трансформаційних змін має зводитися до підвищення через посилення стимулюючої та соціальної функцій податків на доходи, індивідуальної платоспроможності в сегментах поточного споживання, інвестицій та заощаджень, зменшення контингенту суспільства, залежного від бюджетного ресурсу у вигляді різноманітних соціальних допомог, житлових субсидій тощо. Досягнення таких цілей вбачається доцільним розглядати в контексті загальної постановки проблеми.

У забезпеченні досягнення належного рівня таких стандартів вагому роль відіграють податкові преференції при оподаткуванні доходів громадян, на які покладається завдання підвищення соціальної та регулюючої функцій податку. Базовою такою преференцією під час оподаткування доходів фізичних осіб є податкова соціальна пільга.

ПДФО – це податок з доходів фізичних осіб, який утримують щомісяця із заробітної плати працівника. Цей податок стосується тих працівників, які офіційно працевлаштовані. Актуальна тема через те, що кожен працівник отримує заробітну плату і має знати які утримання роблять з його заробітної плати.

ПДФО є основним джерелом поповнення бюджету, він належить до загальнодержавних податків. Утримання податку здійснюють як фізичні особи, так і роботодавці. Ставка податку дорівнює 18%. Нововведення 2019 року є те, що тепер ПДФО будуть утримувати із стипендій також, якщо її розмір становитиме більше ніж 2690 грн ($1921 \cdot 1,4$).

Але зберегти свою заробітну плату можна, якщо застосовувати податкову соціальну пільгу. Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового періоду (місяця), такого як заробітна плата, якщо її розмір перевищує суму, яка дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму діючого для працездатної особи на 01.01. звітного податкового року $\cdot 1,4$ та округленого до найближчих 10 грн.

При розмірі прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 01.01.2019 у сумі 1921 грн граничний дохід для застосування ПСП у 2019 році становить $1921 \text{ грн} \cdot 1,4 = 2690 \text{ грн}$.

Однак розмір мінімальної зарплати з 01.01.2019 становить 4173 грн. Тож, менш як ця величина не може нараховуватися зарплата працівникові за виконану місячну норму праці.

Виходить, що ПСП не застосовуватиметься до доходів переважної більшості працівників, бо розмір їх зарплати має бути вищим за 4173 грн, а граничний дохід для застосування ПСП на 2019 рік — 2690 грн.

Розмір загальної ПСП на 2019 рік сягає 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року (пп. 169.1.1 ПКУ): $1921 \text{ грн} \cdot 50\% = 960,50 \text{ грн}$.

Працівники, які мають право на застосування ПСП у 2019 році: особи, які працюють на неповний робочий час (неповний робочий день, неповний робочий тиждень чи їх поєднання); сумісники (працівник має право обрати місце застосування ПСП за одним із своїх місць роботи). Для отримання ПСП працівник-сумісник має написати заяву, в якій зокрема повідомити про те, що він не одержує ПСП за іншими місцями роботи (чи вони в нього відсутні). Також залишаються податкові соціальні пільги на дітей, де граничний розмір доходу на отримання ПСП становить щонайменше 5380 грн.

Крім основної («базової») ПСП існують ще й 2 підвищені: 150% та 200% від основної ПСП на ставку 150% мають право:

- особа, віднесена законом до першої або другої категорії осіб, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами

- учень, студент, аспірант, ординатор, ад'юнкт ("Студентська ПСП")*.

- інвалід I або II групи, у т. ч. з дитинства (крім інвалідів, зазначених у пп. "б" пп. 169.1.4 ПКУ)

- особа, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів

- учасник бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (крім інвалідів, зазначених у пп. "б" пп. 169.1.4 ПКУ)

На ПСП у розмірі 200% мають прово:

- Герой України, Герой Радянського Союзу, Герой Соціалістичної Праці або повний кавалер ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особа, нагороджена чотирма і більше медалями "За відвагу"

- учасник бойових дій під час Другої світової війни або особа, яка у той час працювала в тилу, та інвалід I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"

- колишній в'язень концтаборів, гетто й інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особа, визнана репресованою чи реабілітованою

- особа, яка була насильно вивезена з території колишнього СРСР під час Другої світової війни на територію держав, що перебували у стані війни з колишнім СРСР або були окуповані фашистською Німеччиною та її союзниками

- особа, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська Федерація) у період з 8 вересня 1941 року до 27 січня 1944 року

Отже, податкова соціальна пільга, як преференційний інструмент у системі оподаткування доходів фізичних осіб є важливим елементом. Тому необхідно користуватися нею всім суб'єктам трудових відносин, звісно, якщо даний суб'єкт має таке право. Якщо суб'єкт скористається правом на застосування ПСП то у нього зменшується сума утримань із заробітної плати, як наслідок, він отримає більший дохід.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Податковий кодекс України. Редакція від 01.01.2019 року.
2. Сайт для бухгалтерів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua>.

Андріюк А.О., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВСП «РК НУБіП України».
Науковий керівник – викладач, Бондарчук І.П.

КОНТРОЛЬ І РЕВІЗІЯ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Сучасні форми господарювання зумовлюють гостру потребу в розробленні механізмів управління фінансовою діяльністю підприємств та банків України. Особливої уваги заслуговують питання достовірності та правильності розрахунків з підзвітними особами в банку. Підтвердити технічні розрахунки та бухгалтерські записи на рахунках може аудиторська перевірка операцій з підзвітними особами. Тому виникає необхідність удосконалення методики проведення аудиту розрахунків з підзвітними особами.

При ревізії розрахунків з підзвітними особами слід керуватись Податковим кодексом України, Інструкцією про службові відрядження в межах України та за кордон, наказом Міністерства фінансів України., Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 20.12.2017 №148 зі змінами та доповненнями.

Метою розрахунків з підзвітними особами за Бутинцем Ф.Ф. є встановлення правильності щодо ведення обліку відповідно до чинного законодавства [1], а згідно з Усачем Б.Ф. - задача аудиту розрахунків з підзвітними особами полягає у виявленні незаконних та недоцільних з господарського погляду витрат.[2]

А Давидов Г.М вважає, що метою аудиту є:

- перевірка реальності операцій за розрахунками з підзвітними особами, що відображаються в обліку;
- перевірка повноти відображення в обліку операцій за розрахунками з підзвітними особами;
- перевірка відповідності бухгалтерського обліку розрахунків з підзвітними особами діючим вимогам;
- дотримання вимог діючого законодавства з питань обігу готівки щодо підзвітних осіб;
- перевірка відповідності залишків відображених у бухгалтерському обліку, балансі підприємства реальному стану розрахунків з підзвітними особами.
- перевірка підзвітних сум, оформленні документів, які додані до авансових звітів, своєчасності повернення невитрачених сум; виявлення незаконних і недоцільних, з господарської точки зору, витрат.[3]

Об'єктом аудиту розрахунків з підзвітними особами виступають такі документи, як авансові звіти, додані до них підтверджувальні документи — рахунки, чеки, посвідчення про відрядження, квитки на проїзд, закордонні паспорти, акти та інші виправдовуючі документи, накази, розпорядчі документи, а також бухгалтерські записи.

Предметом аудиту розрахунків з підзвітними особами виступає первинний аналітичний та синтетичний облік.[1]

Завдання аудиту розрахунків з підзвітними особами полягають у перевірці дотримання правил видачі (повернення) авансів; контролі за своєчасністю здачі авансових звітів; контролі правильності використання підзвітних сум, оформленні документів, які додані до авансових звітів, своєчасності повернення невитрачених сум; виявлення незаконних і недоцільних, з господарської точки зору, витрат.

Ревізія розрахунків із підзвітними особами проводиться суцільним способом. Перевірку розрахунків з підзвітними особами доцільно починати із знайомства з організацією та попереднього розгляду сальдо й місячних оборотів за кореспондуючими рахунками до рахунка 372 «Розрахунки з підзвітними особами». Як джерела інформації та об'єкти ревізії використовуються підшиті в окремі справи помісячно журнал 3, відомість за субрахунком 372 «Розрахунки з підзвітними особами» та первинні документи до них (накази та розпорядження по підприємству), авансові звіти з доданими до них виправдувальними документами (квитанціями, рахунками з місць проживання, квитками на проїзд, звітами про результати відряджень, посвідченнями про відрядження з позначками при прибутті і відбутті та ін.).

Ревізуючи операції розрахунків за субрахунком 372 «Розрахунки з підзвітними особами», необхідно перевірити:

- 1) список підзвітних осіб;
- 2) дотримання діючого порядку видачі підзвітних сум на операційні та адміністративно-господарчі видатки, службові відрядження;
- 3) своєчасність здачі авансових звітів про використання підзвітних сум і виконання завдань по службових відрядженнях;
- 4) законність і доцільність проведених витрат та правильність оформлених виправдувальних документів та арифметичних підрахунків у них;
- 5) правильність бухгалтерської кореспонденції рахунків щодо отримання і використання підзвітних сум;
- 6) своєчасність повернення невикористаних підзвітних сум.

Аванси під звіт видаються із каси підприємства для операційно-господарських витрат і на службові відрядження. Тому ревізор перевіряє використання підзвітних сум за цільовим призначенням.

Для встановлення реальності та законності видатків на операційно-господарські потреби слід зіставити дані авансових звітів і прикладених до них документів на оплату готівкою за виконання навантажувально-розвантажувальних робіт, а також за придбання матеріальних цінностей з даними документів, які підтверджують фактично виконану роботу і надходження матеріальних цінностей на склад підприємства.

Перевіряючи купівлю товарно-матеріальних цінностей за рахунок підзвітних сум особливо ретельно слід перевірити правильність застосування цін і розцінок. У випадку безпідставного їх завищення, ревізор повинен встановити причину цього та одержати пояснення від підзвітної особи з цього приводу.

Окрім цього перевіряє правильність оформлення авансових звітів і прикладених до них документів та своєчасність подання їх у бухгалтерію підприємства, стан обліку розрахунків з підзвітними особами.

Ретельно перевіряють витрату підзвітних сум на відрядження. Обов'язково ревізор повинен вивчити необхідність та доцільність направлення працівника у відрядження і дотримання граничних термінів відрядження, з'ясувавши чи не направлялись працівники для вирішення питань не пов'язаних з службовою діяльністю, або без наявної виробничої потреби. [4]

Зробивши всі необхідні перевірки ревізор повинен з'ясувати правильність відображення операцій пов'язаних з розрахунками з підзвітними особами в Ж-О ЗА с.-г. і відповідність оборотів і залишків по журналу-ордеру, головній книзі, балансу. При цьому особливо звертають увагу на кореспонденцію рахунків та списання підзвітних сум.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бутинець Ф.Ф. Аудит: навч. посібник / Ф.Ф. Бутинець. — Житомир: Рута, 2005. — 512с.
2. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту: навч. посібник / Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос. — К.: Знання, 2006. — 295 с.
3. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту: навч. посібник / Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос. — К.: Знання, 2006. — 295 с.
4. Контроль і ревізія. Навчальний посібник 2-е вид., перероб. і доп./ Л. В. Дікань — Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. — 394 с.

Безух С.Ю., економічний факультет,
спеціальність «Облік і оподаткування», І с.т. курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник –к. е.н, доцент Кузик Н.П.

СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА ЯК ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Кардинальні зміни в структурі та формах власності, в організації та управлінні виробництвом обумовлюють необхідність удосконалення інформаційної системи бухгалтерського обліку, яка є основою прийняття управлінських рішень. Відтак, метою дослідження є поглиблення розуміння сутності собівартості як обліково-економічної категорії та запропонувати єдині підходи до її калькулювання.

Свинарство – це галузь сільськогосподарського виробництва, що забезпечує населення багатьох країн світу цінними продуктами харчування. У 2018 році в Україні було вироблено 200 тис. тонн цього виду м'яса, що на 9,3% менше, ніж в 2017 році. Якщо розглядати це в річному вимірі, грудень 2017-го до грудня минулого року, то виробництво свинини знизилось на 11,7 відсотків.

У різних регіонах нашої країни свинарство з давніх часів було традиційною галуззю тваринництва. Цінні корисні ознаки свиней - швидкість, високий забійний вихід і енергетичність продуктів забою – гарантують їх перевагу у виробництві м'яса в порівнянні з продуктами інших видів тварин.

Загалом, на сьогоднішній день не можна сказати, що вирощування продукції

свинарства є ефективним виробництвом. Затрати на виробництво збільшуються (оскільки ціна на зерно збільшується), а ринок збуту обмежується. Тому важливо переглянути реалізацію завдань обліково-аналітичного забезпечення управління витратами. Головними завданнями, на наш погляд, є облік витрат виробництва продукції свинарства з метою встановлення причин, що призвели до скорочення її виробництва та змін собівартості на основі первинної документації і поточних облікових записів; облік кількісних і якісних показників виробництва конкурентоспроможної продукції свинарства, калькулювання її собівартості.

Собівартість продукції тваринництва можна розглядати як витрати сільськогосподарського підприємства на виробництво і реалізацію продукції, виражені в грошовій формі [2]. Від її рівня залежать фінансові результати діяльності підприємства, їх облік, фінансовий стан суб'єктів господарювання, їх аналітична оцінка. Проте, як показали дослідження, поняття «витрати» (та собівартість як сума витрат) залишається найменш визначеним терміном в обліку, оскільки використовується в багатьох різних значеннях [1].

Під час дослідження було встановлено, що у Плані рахунків назви рахунків класу 8 та класу 9 включають термін «витрати», в П(С)БО 16 «Витрати» у п. 21, 22 при визначенні економічних елементів витрат вказується матеріальні затрати, а у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)» ряд. 2500 має назву «Матеріальні затрати». Очевидно, має місце неточний переклад аналогічних термінів з російської мови.

Загалом, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що під собівартістю необхідно розуміти вартісну оцінку ресурсів, які використано в процесі виробництва і реалізації продукції для одержання прибутку. Поняття «собівартість» та «витрати виробництва» необхідно розмежовувати, оскільки собівартість продукції, відображає кінцевий результат виробничого процесу та витратами виробництва являється первісне споживання ресурсів.

У спеціалізованих господарствах собівартість продукції свинарства розраховують загалом по галузі і кожній технологічній групі, а в неспеціалізованих – тільки загалом по галузі. Для більш точнішого визначення собівартості для усіх господарств (як спеціалізованих так і неспеціалізованих) пропонуємо використовувати розрахунок як по галузі, так і по кожній спеціалізованій групі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бондаренко Н.М. Собівартість продукції: економічна сутність та її види // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип.11 (Ч. 2). С. 51 –54.
2. Маниліч М.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>

Болобан О.С., відділення економіки логістики
та інформаційних систем, спеціальність 071 «Облік та оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Федоренко Л.В.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бухгалтерська звітність — це система узагальнення показників, що характеризують господарсько-фінансову діяльність підприємств за попередній період (місяць, квартал, рік).

Бухгалтерська (фінансова) звітність подається відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність", а також положень (стандартів) бухгалтерського обліку, нормативно-правових актів, що регламентують питання фінансової звітності.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визначення й розкриття її елементів.

Фінансова звітність розрахована на потреби користувачів в умовах ринкової економіки. Показники фінансової звітності мають деталізуватись, розкриватись та контролюватись підсистемою управлінського обліку та внутрішнього контролю. Програма реформування

бухгалтерського обліку в Україні передбачає збереження стабільності бухгалтерського обліку і створення умов для еволюційного його розвитку без руйнування накопиченого досвіду його ведення в народному господарстві.

Перед початком складання звітності підприємства виконують велику підготовчу роботу:

- перевіряють повноту відображення в поточному обліку господарських операцій, оформлюють їх відповідними документами;
- уточнюють розподіл витрат і доходів між суміжними звітними періодами;
- перевіряють стан розрахунків і списують в установленому порядку нереальну дебіторську, а також кредиторську заборгованість, за якою минули строки давності позову;
- розподіляють витрати на обслуговування виробництва й управління;
- визначають фактичну собівартість випущеної з виробництва та реалізованої продукції;
- визначають та списують фінансовий результат від реалізації продукції та позареалізаційних операцій;
- списують прибуток, використаний протягом року;
- перевіряють правильність облікових записів, взаємно звіряють дані синтетичного та аналітичного обліків;
- перед складанням річного звіту здійснюють повну інвентаризацію.

Для характеристики господарської діяльності підприємств використовують певну систему показників. За способом обчислення ці показники поділяють на первинні, які визначають зведенням даних спостереження і подають у вигляді абсолютних величин, і похідні, що утворюються від первинних. За ознакою часу виокремлюють інтервальні показники, які характеризують явище за певний час, і моментні, які характеризують діяльність підприємства на певний момент часу. Зазначимо, що інтервальні й моментні показники можуть бути як первинними, так і похідними.

Залежно від того, який напрямок діяльності підприємства характеризують показники, їх поділяють на кількісні та якісні.

До кількісних належать показники обсягу чи певних процесів (обсяг заготовлених виробничих запасів, виробленої та реалізованої продукції). Якісні показники характеризують економічну ефективність діяльності підприємства. Виокремлюють такі якісні показники:

- прибуток — різниця між виручкою підприємства від реалізації продукції (робіт, послуг) і сумою витрат на виконання господарської діяльності;
- рентабельність — процентне відношення суми прибутку до обсягу реалізованої продукції (вартості капіталу, вкладеного в підприємство);
- ефективність — порівняння показників рентабельності з плановими показниками підприємства чи в динаміці за певну кількість звітних періодів або з показниками інших підприємств, що працюють у таких самих умовах;
- собівартість продукції (виробленої та реалізованої);
- рівень витрат обігу.

На фінансовий стан підприємства впливають економічні ресурси, які воно контролює, його фінансова структура, його ліквідність та платоспроможність, а також здатність адаптуватися до змін середовища, в якому воно функціонує. Інформація стосовно економічних ресурсів, які контролюються підприємством, і стосовно його здатності в минулому змінювати ці ресурси є корисною для визначення здатності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти у майбутньому. Інформація щодо фінансової структури є корисною при прогнозуванні майбутніх потреб у позиках, при визначенні розподілу майбутніх прибутків та потоків грошових коштів серед власників підприємства; вона також корисна і для визначення вірогідності залучення фінансів в майбутньому. Інформація щодо ліквідності та платоспроможності підприємства є корисною для прогнозування спроможності підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Ліквідність стосується наявності грошових коштів у найближчому майбутньому після виконання фінансових зобов'язань даного періоду. Платоспроможність стосується наявності

грошових коштів упродовж більшого періоду часу для вчасного виконання фінансових зобов'язань

Користувачами фінансової звітності можуть бути фізичні та юридичні особи, які потребують інформації про фінансово-господарську діяльність під-приємства для прийняття рішень. Такими особами можуть бути власники, засновники підприємств, трудові колективи цих підприємств, органи державної статистики, інші органи виконавчої влади та користувачі відповідно до законодавства.

Фінансові звіти складаються багатьма підприємствами і надаються зовнішнім користувачам у багатьох країнах світу. І хоча такі фінансові звіти можуть виглядати однаково, вони відрізняються один від одного, оскільки кожна країна має свої соціальні, економічні та законодавчі особливості. Крім того, при встановленні національних вимог беруться до уваги потреби різних користувачів фінансових звітів.

Це розмаїття обставин призвело до використання різних визначень елементів фінансових звітів, наприклад таких, як активи, зобов'язання, власний капітал, дохід та витрати. Вони також спричинили використання різних критеріїв визнання статей фінансових звітів та різних баз оцінки. Це також вплинуло на обсяг фінансових звітів і розкриття інформації.

Фінансові звіти у своїй більшості складаються відповідно до моделі бухгалтерського обліку, яка базується на очікуваному відшкодуванні історичної собівартості та на концепції збереження номінального фінансового капіталу. Інші моделі й концепції можуть виявитися більш відповідними меті надання інформації, корисної для прийняття економічних рішень, проте консенсусу щодо змін нині не досягнуто. Дана концептуальна основа була розроблена з метою використання в умовах існування різних моделей бухгалтерського обліку та концепцій капіталу і його збереження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бухгалтерський облік в Україні / За ред. Р.Хом'яка. – 2010.
2. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник / За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. — Житомир: ЖІТІ, 2009.
3. Грабова Н.Н., Добровский В.Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях. — К.: А.С.К., 2011.

Бондар Г.О., відділення управління і адміністрування,
спеціальність «Облік і оподаткування», II курс
Вінницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ.
Науковий керівник – викладач, Бабій Л. С.

ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

Особливістю бухгалтерського обліку є суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями, що здійснюються на підприємстві. Для забезпечення такого спостереження кожен господарську операцію оформляють відповідним документом. Документ є основою обліку. Жодна господарська операція не може бути облікована, якщо вона не оформлена документом. Документ – це письмове свідчення про здійснення господарської операції, що надає юридичної сили даним бухгалтерського обліку [2].

Бухгалтерський документ - це письмове свідцтво певної форми і змісту, яке містить відомості про господарську операцію, є доказом законності її здійснення і правильності записів про неї у регістрах бухгалтерського обліку [3].

Сукупність документів, якими оформляються господарські операції називається документацією. Суцільне і постійне документування господарських операцій є одним з основних елементів методу бухгалтерського обліку, оскільки слугує для первинного спостереження за господарською діяльністю.

Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 88 від 24 травня 1995 р. , визначає порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання

первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків) незалежно від форм власності.

Від якості оформлення документів значною мірою залежить повнота і достовірність показників обліку і звітності. Тому до документів ставляться вимоги: своєчасність складання, достовірність показників, правильність оформлення. Щоб бути доказовим і мати юридичну силу, документ має містити обов'язкові реквізити. Такими реквізитами для будь-якого первинного бухгалтерського документа є: назва документа (форми); дата і місце складання; назва підприємства, від імені якого складено документ; зміст та обсяг господарської операції; одиниця виміру господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особистий підпис або інший знак, що дає змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Залежно від характеру операцій до первинних документів можуть бути внесені додаткові реквізити: ідентифікаційний код підприємства чи особи; номер документа; підстава для здійснення операції; дані про документ, що засвідчує особу; інші додаткові реквізити.

Якщо у документі немає будь-якого обов'язкового реквізиту такий документ недоказовий і не може бути підставою у бухгалтерському обліку. Такі документи, як правило, є причиною ретельного вивчення органами перевірки і контролю і накладення штрафних санкцій.

До оформлення первинних бухгалтерських документів ставлять такі вимоги: первинні документи мають бути складені в момент здійснення операції, а якщо це неможливо, безпосередньо після її закінчення; документи складають на бланках типових форм, затверджених Держкомстатом України, або на бланках спеціалізованих форм, затверджених відповідними міністерствами і відомствами, а також виготовлених самостійно, які мають містити обов'язкові реквізити типових або спеціалізованих форм; у разі складання та зберігання первинних документів на машинних носіях інформації підприємство зобов'язане за свій рахунок виготовити їх копії на паперових носіях на вимогу інших учасників господарських операцій, а також правоохоронних органів та відповідних органів у межах їхніх повноважень, передбачених законами; записи в первинних документах роблять у темному кольорі чорнилом, кульковою ручкою, друкарськими засобами чи принтером, що забезпечує зберігання цих записів протягом встановленого терміну зберігання документа; вільні рядки в первинних документах прокреслюють; у грошових документах суми проставляють цифрами і прописом, перше слово суми записують скраю і з великої літери.

Кожен первинний документ має містити дані про посаду, прізвище і підписи осіб, відповідальних за його оформлення; керівник підприємства затверджує перелік осіб, які мають право давати дозвіл (підписувати первинні документи) на здійснення господарських операцій, пов'язаних з відпуском товарно-матеріальних цінностей, майна, видачою грошових коштів і документів; забороняється приймати до виконання документи на господарські операції, які суперечать законодавчим і нормативним актам.

У банківських і касових документах помилки не виправляють. Якщо в таких документах допущено помилку, їх анулюють, а замість них оформлюють нові; підприємство вживає всіх необхідних заходів щодо запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах та забезпечує їх належне зберігання протягом встановленого терміну, який регулюється спеціальним переліком; у випадках, встановлених законодавством, а також міністерствами і відомствами України, бланки первинних документів можуть бути віднесеними до бланків суворої звітності. Їх друкують за зразками типових або спеціалізованих форм з обов'язковим зазначенням номера; відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи; первинні документи можуть бути вилученими у підприємства тільки за постановою уповноважених державних органів відповідно до чинного законодавства України. З дозволу і в присутності представників

органів, які здійснюють вилучення, посадові особи підприємства можуть зняти копи та скласти реєстр документів, що вилучаються, із зазначенням підстав і дати вилучення.

Для оформлення різноманітних господарських операцій, що здійснюються на підприємствах, використовують різні за своєю формою і змістом документи. Правильному складанню і використанню документів в обліку допомагає їх класифікація - поділ на групи за певними відмітними ознаками.

За призначенням документи поділяють на: розпорядчі, виправдні (виконавчі), бухгалтерського оформлення і комбіновані. Розпорядчими називають документи, які містять розпорядження (наказ, завдання) на здійснення господарської операції. Проте, розпорядчі документи не підтверджують факту здійснення операції, а тому не служать підставою для відображення їх в обліку. Виправдними (виконавчими) називають документи, які підтверджують факт здійснення господарської операції (тобто містять дані про її виконання), а тому служать обґрунтуванням для облікових записів. Для виконавців (банків, матеріально відповідальних осіб тощо) вони є виправданням у використанні коштів або матеріальних цінностей.

За порядком складання документи поділяють на первинні і зведені. Первинні документи складають в момент здійснення господарської операції. Зведені документи складають на підставі однорідних первинних документів шляхом групування і узагальнення їхніх показників.

За способом охоплення операцій документи поділяють на разові і накопичувальні. Разові документи використовують для оформлення однієї або кількох операцій, які записують до документа одночасно. Відмітною особливістю цих документів є одноразове їх використання для початкової реєстрації господарських операцій. Накопичувальні документи використовуються для оформлення однорідних господарських операцій, які систематично повторюються і накопичуються в міру їх здійснення протягом певного періоду - тижня, декади, місяця.

За місцем складання документи поділяють на внутрішні (що складаються на самому підприємстві) і зовнішні (що надходить від інших підприємств і організацій), а за способом складання - на документи, що складаються вручну, і документи, що складаються за допомогою обчислювальної техніки [7].

Класифікація документів за розглянутими ознаками дає змогу правильно зрозуміти їх зміст, призначення і використання для відображення господарських операцій підприємств і організацій.

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

- кожна господарська операція має бути зафіксована в первинному документі;
- первинні документи мають юридичну силу і доказовість як у бухгалтерських, так і в податкових цілях тільки за наявності обов'язкових реквізитів;
- електронні документи створюють і застосовують у бухгалтерському обліку з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг;
- помилки в первинних документах і облікових регістрах, створених у паперовій формі, виправляють одним з таких способів: «червоне сторно», додаткових бухгалтерських проводок або коректурним.
- первинні документи і додатки до них, які фіксують факт виконання господарських операцій і стали підставою для записів у регістрах бухгалтерського обліку та податкових документах, а також облікові регістри в загальному випадку потрібно зберігати не менше 3 років [4].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ткаченко Н.Т. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. – К.: Алерта, 2016. – 982 с.
2. Загородній А.Г., Партин Г.О., Пилипенко Л.М., Партин Т.І. Бухгалтерський облік. Основи теорії і практики: підручник. Четверте видання, доопрацьоване і доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 280 с.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com>
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studopedia.com.ua>

Гаврилiшин О.О., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
Ірпінський державний коледж економіки та права.
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шара Є.Ю.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПОТРЕБ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Характерні риси постіндустріального суспільства, глобалізаційні процеси в економіці, складність бізнесу та широке використання інформаційних технологій зумовлюють високий динамізм вимог до професійної діяльності бухгалтерів:

володіння розвиненою компетенцією на професійному рівні;
вміння оцінювати нову інформацію та здійснювати інтерпретації в контексті цих знань;
вміння практично осмислювати й інтерпретувати новітні явища в теорії та на практиці.

Сучасний висококваліфікований бухгалтер, окрім досконалого знання фінансового та управлінського обліку, норм законодавства, повинен орієнтуватися в інтернет-технологіях, вміти працювати зі спеціалізованим програмним забезпеченням.

Комп'ютеризація бухгалтерського обліку та інтеграція його підсистем задля задоволення інформаційних потреб зацікавлених користувачів означає тісну взаємодію бухгалтерів та фахівців у сферах комп'ютерних технологій.

Виходячи з основних вимог до комп'ютеризованих інформаційних систем, слід відмітити, що зростає роль пошуку адекватних рішень завдань, які знаходяться на стику двох процесів – організації обліку й розширення меж використання інформаційних технологій в процесі управління. Одним з суттєво важливих завдань є удосконалення концепцій проектування і розробки адаптивної моделі інтегрованої системи бухгалтерського обліку. Вирішенням даної проблеми стане поєднання методологічних, технічних і організаційних підсистем інтеграційного процесу при впровадженні адаптивної моделі інтегрованої системи бухгалтерського обліку.[1]

Комп'ютеризація підприємства є одним із завдань стратегічного планування і повинна відповідати економічному напрямку розвитку підприємства, сприяти інтеграції підприємства в єдиний інформаційний простір країни в цілому. Даний процес повинен починатися з визначення цілей соціально-економічного розвитку об'єкта комп'ютеризації, виявлення напрямів та сфер діяльності, що забезпечують досягнення цих цілей. Проведений аналіз ефективності програмних продуктів (у розрізі сфер застосування, термінів і вартості впровадження) дозволив визначити найбільш перспективною для побудови інтегрованої системи бухгалтерського обліку у складі корпоративної інформаційної системи концепцію ERP, а також запропоновано створення "Центрів даних", що дозволило суттєво скоротити витрати на комп'ютеризацію через надання суб'єктам господарювання в оренду серверів, каналів зв'язку та спеціалізованого програмного забезпечення.

В умовах застосування комп'ютерних систем бухгалтерського обліку змінюються підходи до організації системи бухгалтерського обліку та облікового процесу, при цьому теоретичні та організаційні засади бухгалтерського обліку не зазнають змін. Впровадження комп'ютерних технологій не впливає на принципи реєстрації фактів господарського життя, змін зазнають процедури накопичення та обробки бухгалтерських даних. Відбувається трансформація елементів методу бухгалтерського обліку в умовах застосування комп'ютерних технологій, в результаті чого доведено, що кожен із елементів методу зберігає своє значення в умовах використання комп'ютерної форми ведення бухгалтерського обліку, але за сутністю й формою трансформується, що, в свою чергу, призводить до змін у їх застосуванні.

Основна перевага електронної технології полягає не стільки в підвищенні продуктивності праці обліковців та якості документів, скільки у формуванні на машинних носіях облікових даних, які описують предметну сферу (фактичний стан господарювання) в реальному масштабі часу. Саме це є визначальним з позиції можливості інформування

різних фахівців для оперативного втручання. Для комп'ютеризації господарського обліку на ринку програмних продуктів пропонують десятки пакетів програм, проте щороку фірми-розробники заявляють про випуск нової програми, яка, на їх думку, є потужнішою, "розумнішою" і перевершує всі відомі.

Одним з таких прикладів є інформаційна система "БЕСТ" - це програма (комплекс бухгалтерських, складських і торгових програм), що є сімейством програм, орієнтованих на промислові та торговельні підприємства. Базові версії цих програм призначені для автоматизації управлінських робіт на малих підприємствах, а повні версії — на середніх. Розробленням та впровадженням інформаційної системи керує компанія "Інтелект-Сервіс".

Відомо кілька версій системи, а саме: "БЕСТ-2"; "БЕСТ-3"; "БЕСТ-4", "БЕСТ-ПРО".

За своєю суттю "БЕСТ" - це багато використовувана інформаційна система, призначена для автоматизації оперативного та бухгалтерського обліку на різноманітних підприємствах і в установах. Основні функціональні можливості системи передбачають здійснення:

- суцільного обліку, тобто обліку всіх аспектів господарської діяльності підприємства;
- забезпечення безперервного обліку, тобто будь-яка господарська операція зареєструється в момент її здійснення;
- ведення обліку в натуральних і вартісних вимірниках;
- документування.

Документ є елементарною інформаційною одиницею системи і засобом збереження даних; одноразовості введення даних, багаторазовості їх використання тощо. Інформаційна система "БЕСТ" має модульну архітектуру.

Модуль - це прикладна програма системи, призначена для автоматизації певної ділянки господарського обліку. Він має відносну самостійність і може експлуатуватись як у складі комплексу, так і локально. Модулі інформаційної системи "БЕСТ" структурно складаються з набору прикладних функцій, частина з яких є обов'язковою, а частина - додатковою. Основні (обов'язкові) функції модуля забезпечують експлуатацію цієї прикладної програми, а додаткові - реалізують нестандартні бізнес-процедури чи забезпечують сервісні можливості. Так, основними функціями модуля "АРМ головного бухгалтера" ІС "БЕСТ-4" є:

- здійснення обліку господарських операцій;
- ведення книги реєстрації документів;
- ведення системи рахунків;
- ведення валютних рахунків;
- формування довідників;
- робота з архівами даних;
- формування загальносистемної та зовнішньої звітності.

Останньою версією інформаційної системи "БЕСТ", що надійшла на ринок програмних продуктів України, є "БЕСТПРО". Складовою процесу автоматизованого розв'язування облікових задач у системі "БЕСТ-ПРО" є інтерфейс користувача. Як і в системі "Підприємство", його налаштовано на роботу з екранними вікнами (формами), такими як: робочий стіл користувача, простий реєстр, настроєний реєстр, комбінований реєстр, документ, ієрархічний список, поле зі списком, вікно із закладками, блокнот із закладками. Розроблення і впровадження інформаційних систем типу "ПАРУС" здійснює корпорація з такою самою назвою. На підприємствах та в організаціях України функціонує кілька видів інформаційних систем цієї корпорації.

Так, інформаційна система "ПАРУС-БЮДЖЕТ" використовується для автоматизації управлінських робіт на підприємствах і в установах, які фінансуються з державного чи місцевих бюджетів.

Інформаційна система "ПАРУС-КОРПОРАЦІЯ" пропонується для автоматизації обліку на підприємствах зі складною холдинговою структурою, де виникає потреба у веденні консолідованого обліку і формуванні консолідованої звітності.[2]

Отже разом з запровадженням сучасних технологій поступово пройде внесення змін у функціональні обов'язки бухгалтера, зокрема, щодо виключення реєстрації даних та посилення аналітичних функцій. Крім того, враховуючи можливості автоматичної підготовки первинних документів, обсяги роботи бухгалтерів значно скоротяться.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Пашніна А.О. Розвиток організації обліку на підприємствах в умовах використання інформаційнокомп'ютерних технологій: дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.09 / А.О. Пашніна ; Національний університет водного господарства та природокористування. – Рівне, 2016. – 242 с

2. Адамик О.В. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: Опорний конспект лекцій. – Тернопіль: ТНЕУ 2017. – 52 с.

Доманчук В.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Кошик В.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ ОНЛАЙН-БУХГАЛТЕРІЇ В УКРАЇНІ

Інформаційні технології завжди відігравали особливу роль у розвитку та підвищенні конкурентоспроможності підприємств, допомагали збільшувати прибутковість і відповідати вимогам постійно мінливого маркетингового середовища.

Бухгалтерський облік як галузь управлінської діяльності підприємств має всі передумови для впровадження сучасних інформаційних технологій з метою автоматизації виконуваних операцій. У зв'язку з цим у сучасному бухгалтерському обліку активно використовують технології електронних таблиць, систем управління базами даних, розподілені технології зберігання і обробки інформації, технологію «клієнт-сервер» і багато інших. При цьому актуальними є проблеми ефективності впровадження нових інформаційних технологій у дану сферу.

Уже давно стали звичними для пересічного громадянина інтернет-сервіси електронної пошти, офісних додатків, графічних редакторів тощо – все це елементи «хмарних» технологій, що бурхливо розвиваються сьогодні. Ці технології активно входять в життя сучасного бізнесу, автоматизують багато з його повсякденних завдань, у тому числі ведення бухгалтерського обліку.

У сучасній науково-методичній літературі питання особливостей «хмарних» технологій, он-лайн бухгалтерії висвітлені на недостатньому рівні, не повною мірою розкриті чинники вигідності їх впровадження в сучасний бізнес, не вивчені проблеми та перспективи їх використання. У зв'язку з цим публікації з цієї тематики актуальні й цікаві широкому колу фахівців.

У перспективі в найближчі декілька років більшість бізнес-процесів буде переведено в онлайн обробку. Сучасні технології вже достатньо розвинені, щоб можна було автоматизувати цей напрямок за допомогою сервісів онлайн-бухгалтерії, а час і гроші, які вивільняться в результаті, направити на розвиток свого бізнесу.

Існує ряд переваг, які можуть бути вагомим аргументом на користь використання таких онлайн-сервісів. При використанні «хмарних» бухгалтерських рішень ви вже не прив'язані до одного комп'ютера, наприклад, у своєму офісі. Дані розміщені на віддалених серверах або в «хмарі», а деякі сервіси також надають своїм користувачам мобільні додатки-клієнти. Таким чином, ви можете отримати потрібну інформацію про свій бізнес завжди і всюди – за допомогою веб-браузера або через мобільний додаток.

Практично будь-яке програмне забезпечення, особливо якщо йдеться про професійний софт, потребує регулярного оновлення та виправлення помилок. Якщо говорити про настільну версію, встановлену на комп'ютер, цим повинен займатися співробітник компанії. У випадку з веб-версією все оновлення здійснюється постачальником послуг – ви зможете використовувати найновішу версію програмного забезпечення без будь-яких додаткових витрат.

У випадку з онлайн-бухгалтерією всі дані надійно зберігаються в «хмарі», вони надійно захищені на сервері, адже їхня безпека забезпечується розробниками, які витрачають десятки

тисяч доларів, інвестуючи їх у безпеку. Крім того, ці сервіси використовують резервне копіювання – збереження даних забезпечується їхнім регулярним дублюванням в іншому місці, що дозволяє відновити інформацію з резерву в разі будь-яких збоїв.

Одна з найбільших переваг використання онлайн-бухгалтерії – зниження витрат власника бізнесу, адже не потрібно наймати бухгалтера, оформляти ліцензії на програмне забезпечення і т.ін. Практично всі інтернет-сервіси, які дають можливість ведення бухгалтерського обліку онлайн, працюють за схемою передплати.

Деякі рішення для корпоративних клієнтів дають своїм користувачам ще й таку корисну можливість, як електронна звітність. Створювати документи і відправляти до відповідних державних органів можна в будь-який час і без необхідності відвідувати їх особисто. Відсутність необхідності заповнювати такі документи вручну, крім того, вилучає можливість помилки.

Обов'язковою умовою для роботи в онлайн-сервісах є наявність у підприємця ключів електронного цифрового підпису (ЕЦП). За допомогою особистого ЕЦП відбувається засвідчення і шифрування електронного звіту. Ключі ЕЦП можна отримати безкоштовно в інформаційно-довідковому департаменті при податковій інспекції або платно в одному з акредитованих центрів сертифікації ключів (АЦСК).

В Україні використання сучасних технологій для управління бізнесом стає все популярнішою практикою. Якщо говорити про онлайн-бухгалтерію, список сервісів поки недостатньо широкий і складно назвати рішення, яке було б по-справжньому універсальним. Існують наступні сервіси онлайн-бухгалтерії в Україні: Taxer.ua, MoneyPenny.me, iFin.ua, 1С:Підприємство (в хмарі), Приват24 для бізнесу та ін.

Taxer.ua – це сервіс орієнтований як на бухгалтерів, так і на підприємців, зареєстрованих як ФОП, що ведуть свою бухгалтерію самостійно. Він дозволяє відчутно скоротити витрати на бухгалтерію, а також надає підприємцям і бухгалтерам такі переваги, як: регулярна відправка звітів до податкової служби та Пенсійного фонду; покроковий майстер формування первинних документів; податковий календар із повідомленнями; автоматичний розрахунок різниці курсів; можливість завантажувати власні шаблони документів; та інші корисні функції.

MoneyPenny.me – це повноцінний програмний комплекс для автоматизації управління бізнесом і діловодства, який буде однаково зручний як для власників малого бізнесу, так і для фрілансерів, які працюють як незалежні фахівці.

Ведення бухгалтерії на підприємстві та виставлення рахунків-фактур – одна з функцій цієї програми. Дані про витрати зберігаються в хмарі, а за допомогою мобільного додатку доступні і в будь-якому місці за умови наявності підключення до Інтернету. Приємно радує те, що доступна локалізація інтерфейсу українською мовою.

iFin.ua - один із перших в Україні сервісів для створення і відправлення електронної звітності, який працює ще з 2012 року. За допомогою iFin можна вести документообіг без необхідності заглиблюватися в нюанси бухгалтерської справи, відправляти звіти в Фіскальну службу і Пенсійний фонд в режимі онлайн, без необхідності навіть виходити з дому.

Крім перерахованих уже можливостей, користувачеві сервісу доступний такий функціонал, як механізм автозаповнення з усіма реквізитами, електронний документообіг з партнерами, автоматизований розрахунок зарплати співробітників та інших витрат на персонал.

1С: Підприємство (в хмарі) - настільна версія цієї програми. Мабуть, творці 1С зрозуміли, що далеко не для всіх ціна десктопної ліцензії доступна або, цілком можливо, пішли за загальним трендом, але тепер обидва продукти компанії – “Управління невеликою фірмою для України” і “Бухгалтерія 2.0 для України” – доступні як онлайн-сервіс.

Для клієнтів ПриватБанку є приємний бонус – інтеграція з «Приват24 для бізнесу», що істотно розширює можливості з управління підприємством і ведення бухгалтерії. Сервіс Приват24 знайомий багатьом, адже сам ПриватБанк – найбільший банк України, а в плані електронних операцій із грошима – ще й найбільш інноваційним з усіх.

Приват24 для бізнесу – це, по суті, той же інтернет-банкінг, але для корпоративних клієнтів. Якщо говорити про бухгалтерські операції, то він надає такі можливості, як:

цілодобовий доступ до рахунків та контроль за їхнім станом; можливість перераховувати зарплати та інші виплати; операції з обміну валют; створення електронних звітів та їхнє відправлення до державних органів, а також інші можливості.

Таким чином, для підвищення ефективності бізнесу стане корисним використання онлайн-сервісів для ведення бухгалтерії, що стає вдалою інвестицією. Робота «в хмарі» знімає безліч обмежень, обходиться дешевше і в цілому підвищує якість роботи всередині команди.

Низькі початкові інвестиції, зниження операційних непрофільних витрат, швидкий старт, зручна форма оплати, можливості масштабування й доступ з будь-якої точки земної кулі перетворюють хмарні сервіси у високоефективний і затребуваний сучасним бізнесом інструмент.

Зручність і універсальність забезпечуються широкою доступністю послуг і підтримкою різного класу термінальних пристроїв (персональних комп'ютерів, мобільних телефонів, інтернет-планшетів). В епоху активного зростання ринку мобільного Інтернету й популяризації бездротових мережних пристроїв концепція «хмарних» технологій стає особливо актуальною.

В Україні рівень розвитку хмарних сервісів перебуває на початковому етапі, але очікується його бурхливе зростання. Річ у тім, що інфраструктура українських компаній не настільки обтяжена старими технологіями, порівняно з інфраструктурою компаній з розвинених ринків Європи й Північної Америки. У зв'язку із цим «хмарні» технології в Україні розвиватимуться дуже швидко.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бухгалтерія Онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/business/universalnyjereshenija/buhgalteria-online>.

2. Корольова Ю. І. Переваги та недоліки використання хмарних технологій підприємствами України [Електронний ресурс] / Ю. І. Корольова. – Режим доступу: <http://www.bsfa.edu.ua/files/konf2013/62.pdf>.

3. Мачуга Р. І. Віртуалізація і хмарні технології в обліку: далеке майбутнє чи реальне сьогодення? [Електронний ресурс] / Р. І. Мачуга // Ефективна економіка. – 2013. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy. nauka.com.ua/?op=1&z=2008>.

Ікальчик Н.М., відділення економіки,
логістики та інформаційних систем,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Романенко Т.В.

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальною на сьогодні є проблема поновлення програмного забезпечення обліку, оскільки облік виробничих запасів неможливий без застосування комп'ютерних технологій. Контроль запасів необхідно здійснювати у відповідності з такими принципами: 1) завозити матеріали необхідно лише ті, що використовуються у виробництві; 2) розмір запасу кожного виду сировини та матеріалів встановлювати з урахуванням середнього виробничого запасу, який містить поточну потребу, підготовчий та гарантійний запаси; 3) зберігання запасів організовувати за сучасними ресурсозберігаючими технологіями; 4) запаси повинні підлягати повному обліку, маркуванню та етикетуванню; 5) встановити єдиний принцип відпуску сировини та матеріалів у виробництво за методом середніх цін

У промислових підприємствах, ураховуючи технологічні особливості для спрощення процедури поточного обліку виробничих запасів, нами пропонується їх оцінку проводити за методом ФІФО згідно з П(С)БО 9 «Запаси». Вважається, що застосування цього методу є обґрунтованим в умовах інфляції, оскільки під час його використання запаси, які знаходяться у залишку і відображені у балансі, будуть обліковуватися за вартістю, що надійшли

останніми. Таким чином, оцінка запасів у балансі буде наближена до їх реальної вартості. Цей метод простий, запобігає можливості маніпулювання прибутком, забезпечує відображення в балансі суми запасів, яка приблизно збігається з поточною ринковою вартістю, і, на нашу думку, він є найбільш прийнятним для специфічної діяльності підприємства. В умовах сучасної економічної ситуації, що постійно змінюється, необхідно враховувати позитивні і негативні наслідки використання кожного конкретного методу оцінки запасів, що є важливим показником обґрунтування собівартості продукції та розрахунку виробничих витрат [1].

Для підвищення ефективності роботи підприємства потрібно повністю автоматизувати облік виробничих запасів із застосуванням комп'ютерної програми 1С: Підприємство, тобто щоб автоматизований облік був не тільки в бухгалтерії але і в обліковця та комірника, які є матеріально-відповідальними особами, та ведуть первинний облік на складах та заправочній станції. Це дозволить скоротити час на отримання та обробку документів, автоматично здійснювати процес обліку виробничих запасів при їх надходженні і вибутті та інше. «1С:Підприємство 8.0 для України» призначена для автоматизації бухгалтерського й податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності [2].

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність і раціональне використання виробничих запасів. Багато вчених досліджували сутність та методику управління виробничими запасами на підприємствах, аналізували їх діяльність. Для даних підприємств доцільно звернути увагу на те, що потрібно доопрацьовувати та удосконалювати діючі форми документації з оперативного обліку виробничих запасів, а саме: їх рух у процесі виробництва. Тому даним підприємствам доцільно ввести нові форми первинної документації, що мають забезпечити своєчасність надходження та вибуття виробничих запасів підприємства, і застосування яких дасть змогу підвищити рівень обліку і контролю їх використання [3].

Для поліпшення організації обліку виробничих запасів необхідно вдосконалювати процес документування, тобто ширше використовувати накопичувальні документи (лімітно-забірні та комплектуючі карти, відомості та інші), картки складського обліку як витратний документ по відпущених матеріалах. Покращенню документального забезпечення сприяє особливе впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання і витрачання сировини, матеріалів, комплектуючих виробів тощо, обмеження числа посадових осіб, які мають право підпису документів на видачу дефіцитних і дорогих матеріалів. При цьому в обліковій політиці необхідно визначити норми природного убутку по кожній групі запасів, а також порядок і строки проведення інвентаризації. Документи на надходження і витрату матеріалів, які передаються у бухгалтерію, потребують повсякденної обробки і відображення в тих чи інших облікових регістрах. При цьому, для своєчасного відображення і контролю за наявністю і рухом виробничих запасів на підприємстві є доцільно складати і затверджувати графік документообігу та чітко його дотримуватися [4].

Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку. Саме тому можна виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на підприємствах: 1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації; 2) удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності; 3) узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів; 4) обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва; 5) чітка організація

обліково–контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів [5].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Рибалко О.М., Болдуєва О.В. Вдосконалення обліку виробничих запасів // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2014. – № 6. – С. 210-215.
2. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. Посібник / В.В. Сопко. – К., 2014. – 526 с.
3. Бірюк О.Г. Формування облікової політики щодо виробничих запасів / О.Г. Бірюк // Збірник наукових праць Вінницького державного аграрного університету. - 2008. - № 2. - С. 25-29.
4. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. Посібник / В.В. Сопко. – К., 2014. – 526 с
5. Михалевич С.Г. Первинний облік надходження виробничих запасів та шляхи його удосконалення / С. Г. Михалевич // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2010. – № 5. – С. 99-101.

Кілімова О.А., відділення АТБО,
спеціальність “Облік і оподаткування”, II курс
ВСП “Мелітопольський коледж ТДАТУ”.
Науковий керівник — викладач, Панченко Н.С.

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день аутсорсингові послуги стали дуже популярними серед підприємств України. Аутсорсинг використовується для передачі виконання певних функцій підприємства іншим суб'єктам господарювання – спеціалізованим аутсорсинговим компаніям (аутсорсерам) – на умовах контракту. Світовий ринок аутсорсингових послуг стрімко зростає, чим створює передумови для прискорення розвитку інших його секторів. Сучасний стан економіки нашої країни характеризується нестабільністю усіх сфер діяльності та постійним зростанням конкуренції. Тому підприємства прагнуть оптимізувати свою діяльність та зменшують кількість виконуваних функцій.

Аутсорсинг може здійснюватися у різних сферах діяльності підприємства, тому існують численні різновиди аутсорсингу, які зазвичай поєднують у дві основні групи: аутсорсинг бізнес-процесів і виробничий аутсорсинг. Серед різних видів аутсорсингу бізнес-процесів останніми роками все більшої популярності у науковців і практиків набуває фінансовий аутсорсинг, а світовий ринок фінансового аутсорсингу динамічно зростає [1]. Така динаміка спостерігається і в Україні.

До основних різновидів фінансового аутсорсингу належать:

- бухгалтерський аутсорсинг – використання послуг спеціалізованих компаній із метою забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві, складання й надання необхідної звітності у відповідні органи;
- інвентаризаційний аудит – забезпечення обліку майна підприємства; ревізій залишків продукції, товарів;
- забезпечення взаєморозрахунків із персоналом – розрахунок заробітної платні, преміальних виплат, виплат за відрядженням, компенсацій та інші. [3].

Усі види фінансового аутсорсингу взаємопов'язані між собою, зокрема, інвентаризаційний аудит та забезпечення взаєморозрахунків із персоналом поєднані з бухгалтерською звітністю. Провідну роль серед видів фінансового аутсорсингу відіграє бухгалтерський аутсорсинг, який походить від аутсорсингу аудиторських послуг. Фінансовий аутсорсинг тісно пов'язаний із іншими видами аутсорсингу, зокрема, ІТ-аутсорсингом, аутсорсингом персоналу, виробничим аутсорсингом та іншими.

На сьогодні ринок бухгалтерського аутсорсингу в Україні знаходиться на стадії формування. Цими послугами частіше користуються приватні підприємці, малі

підприємства та нещодавно відкриті компанії – близько 40%. Лише 5 % великих підприємств звертаються до бухгалтерського аутсорсингу. І хоча до 2012 року зацікавленість бухгалтерськими послугами зі сторони юридичних осіб зростала, сьогодні спостерігається деякий спад. Проте, цього не можна сказати про приватних підприємців, серед яких послуги ведення обліку користуються стабільним попитом. Таку тенденцію можна виправдати змінами у Податковому кодексі, відповідно до яких юридичні особи отримали можливість працювати з приватними підприємцями без втрати валових витрат.

Фактори, від яких залежить вартість бухгалтерського аутсорсингу:

- виду діяльності,
- обсягу документообігу,
- системи оподаткування,
- кількості працівників,
- кількості контрагентів,
- кількості касових операцій та ін.

Необхідно зазначити, що вартість послуги приблизно дорівнює заробітній платі штатних бухгалтерів, а у деяких випадках – навіть нижче за неї. Переваги, які отримує замовник аутсорсингових послуг:

По-перше, мінімізуються витрати на утримання власної бухгалтерії, обладнання робочих місць, спеціальну літературу та програмне забезпечення, фінансування тренінгів та курсів підвищення кваліфікації [4].

По-друге, відбувається підвищення ефективності бізнесу в цілому за рахунок зниження витрат, пов'язаних із комерційною діяльністю підприємства, пошуку найбільш оптимальних режимів оподаткування, взаємодії з податковими органами та іншими інстанціями.

По-третє, відбувається збільшення капіталізації: за допомогою аутсорсингу можна частково перерозподілити інвестиційний капітал у стратегічно більш важливу для підприємства діяльність.

По-четверте, компанія, що надає аутсорсингові послуги, має у своєму штаті висококваліфікованих фахівців зі значним досвідом у розв'язанні складних завдань. Це свідчить про значне зниження ризику, пов'язаного з некоректністю відображення бухгалтерських операцій та помилками при складанні звітності. По-п'яте, відбувається економія трудових ресурсів, що сприяє підвищенню ефективності функціонування компанії. В організаціях спостерігається посилення концентрації уваги на головних цілях підприємства.

По-шосте, не існує ризику того, що хтось із працівників звільниться, скористується лікарняним або візьме відпустку. Аутсорсингова компанія має у своєму розпорядженні необхідну кількість співробітників, тому існує гарантія своєчасного та повного надання послуги.

Але на шляху розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні існують такі перешкоди:

1. Відсутність необхідної законодавчої бази. Наявність чітких регулюючих норм щодо укладання угод значною мірою підвищило б рівень взаємодії між компанією-клієнтом та компанією-аутсорсером.

2. Виток інформації, що викликає недовіру до аутсорсингових компаній з боку керівництва. Але подібних неприємностей можна уникнути, якщо прискіпливо обирати компанію, спираючись на її репутацію, та заздалегідь узгоджувати всі подробиці спільної діяльності.

3. Загроза банкрутства аутсорсингової компанії, що може спричинити додаткові проблеми з пошуку іншої аутсорсингової фірми та передачі їй всіх справ.

4. Певні труднощі щодо ціноутворення на послуги аутсорсингу, яке часто є недосить зрозумілим і прозорим як для замовників, так і для постачальників; ціна послуг аутсорсингу має враховувати не тільки витрати на оплату праці фахівців, що виконують необхідні функції, а й витрати на підбір і навчання, обладнання робочого місця, управління, сплату податків і ін.

5. Неадекватна оцінка обсягів планованих робіт на момент укладання угоди призводить до викривлення цін на послуги аутсорсингу, що потребує внесення певних застережень щодо можливого перегляду умов угоди аутсорсингу у разі підписання.

6. Недостатній рівень професіоналізму співробітників аутсорсингових компаній для виконання необхідних функцій на належному рівні.

7. Значна плінність кадрів.

8. Неспроможність фахівців аутсорсингової компанії виявити та виправити нетипові помилки, з якими могли б впоратися штатні співробітники.

Не дивлячись на ці перешкоди, ринок фінансового аутсорсингу в Україні та світі невпинно розвивається, що супроводжується розширенням пропозиції аутсорсингових послуг, підвищенням їх якості та посиленням конкуренції. Найбільш привабливими якостями провайдерів аутсорсингових послуг нині є оперативність, відповідальність, розуміння індивідуальних потреб окремих клієнтів, конфіденційність, гнучкість та надійність [2]. При цьому аутсорсерам необхідно доносити інформацію про свої послуги клієнтам та переконувати їх у можливості досягнення істотних переваг у довготривалій перспективі за рахунок аутсорсингу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аалдерс, Р. Аутсорсинг: практическое руководство [Текст] / Р. Аалдерс: – М. : Альпина Бизнес Букс, 2003. – 470 с.

2. Аникин, Б. А. Аутсорсинг: создание высокоэффективных и конкурентоспособных организаций [Текст] : учеб. пособие / Под ред. проф. Б. А. Аникина. – М: ИНФРА-М, 2003. – 187 с.

3. Михайлов, Д. М. Аутсорсинг. Новая система организации бизнеса [Текст] : учебное пособие / Д. М. Михайлов. – М. : КНОРУС, 2009. – 256 с.

4. Фридман, Т. Плоский мир: Краткая история XXI века [Текст] / Т. Фридман; Пер. с англ. М. Колопотина. – М. : АСТ: АСТ МОСКВА: Хранитель, 2006. – 601 с.

Кінаш І.Б., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний коледж».
Науковий керівник - викладач, Рудник В.І.

АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ПІДХІД ТА ВИМОГИ

Застосування сучасних досягнень в сфері інформаційних технологій для управління сучасним бізнесом сприяє забезпеченню своєчасності і повноти інформації про керовані процеси, надає можливість проведення більш глибоко аналізу, моделювання процесів і прогнозування їх розвитку.

Бухгалтерський облік виступає інформаційною базою, на основі якої приймаються найважливіші управлінські рішення керівництвом організації, які є внутрішніми користувачами інформації, і здійснюється оцінка діяльності підприємства зовнішніми користувачами, такими як державні контролюючі органи, акціонери, інвестори, кредитори та ін.

Розвиток інформаційних технологій в бізнес-управлінні в останні роки йде високими темпами. Сучасний бухгалтер сьогодні вже не може уявити собі процес ведення бухгалтерського обліку без широкого використання засобів автоматизації. Саме тому однією з основних прикладних проблем формування бухгалтерської звітності є процес її автоматизації і сполучення з останніми тенденціями в світі комп'ютерних технологій.

Однак, на сьогоднішній день, актуальними продовжують залишатися проблеми, що виникають при автоматизації бухгалтерського обліку.

Різні аспекти автоматизації бухгалтерського обліку вивчаються різними авторами, при цьому головним чином це пов'язано з методичними рекомендаціями щодо впровадження та використання певних програмних продуктів.

Однією з актуальних сучасних проблем бухгалтерського обліку виступає слабо розроблена методологія автоматизованої форми бухгалтерського обліку. Все-таки алгоритми, використовувані програмним забезпеченням, є досить складними, а тому підказки від розробника по використанню програмного забезпечення більш ніж корисні. Але, в той же час, необхідним є розвиток методології автоматизованої форми бухгалтерського обліку, яка, на сьогоднішній день, розроблена дуже слабо. Лише в деяких роботах автори аналізують принципи побудови автоматизованих систем, розглядають не тільки методичні, але і методологічні проблеми розвитку автоматизованої форми бухгалтерського обліку. При цьому автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку має не тільки загальні принципи побудови з бухгалтерським обліком в цілому, але і свої специфічні принципи, без усвідомлення яких неможлива раціональна побудова автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку [1].

Також у зв'язку з переходом на МСФЗ нагальною стає ще одна проблема автоматизації бухгалтерського обліку, обумовлена необхідністю вдосконалення програмних продуктів під нові стандарти ведення обліку.

Іншою важливою проблемою сучасної автоматизації бухгалтерського обліку постає питання забезпечення надійності зберігання даних, тому що інформація стає одним із стратегічних ресурсів організації та набуває все більшого значення в її діяльності.

При цьому має місце ряд проблем застосування хмарних методів зберігання даних. Головною з них виступає проблема забезпечення інформаційної безпеки. На сьогоднішній день не існує спеціальних нормативно-правових актів, а також технологій, які гарантували б стовідсоткову конфіденційність даних. Отже, найбільш цінні дані не рекомендується зберігати на публічній хмарі.

Також актуальними проблемами виступають питання цілісності даних, так як для отримання послуг хмари необхідно забезпечити постійне з'єднання з мережею Інтернет, а в зв'язку з цим можуть виникати проблеми з коректним і своєчасним оновленням інформації в сховищах даних [5].

Вирішення вищезазначених проблем вимагає цілеспрямованих дій щодо усунення передумов втрати інформації або доступу до неї, якщо вона знаходиться у віддаленому доступі на серверах, які не належать компанії (знаходиться в «хмарах») [5].

Крім цього, не дивлячись на зниження витрат, які пов'язані з технічною підтримкою програмного забезпечення, користувач стикається з обмеженнями у використовуваному забезпеченні і часом у нього відсутня можливість повністю налаштувати його під свої власні цілі.

Незважаючи на переваги використання автоматизації бухгалтерського обліку, існують такі проблеми її використання безпосередньо в рамках підприємства:

1. Визначення завдань автоматизації, які полягають в необхідності визначати основи функціонування підприємства і ключові бізнес-процеси, що дозволяє не вийти за рамки реальних потреб підприємства.

2. Часта зміна нормативних актів, що встановлюють правила обліку, звітності та оподаткування не володіють гнучкістю і не здатні враховувати зміни зовнішніх умов.

3. Брак кваліфікованих кадрів.

4. Перенесення наявних даних на підприємстві в нову систему [1].

Всі ці проблеми можуть стати причиною збільшення витрат на впровадження автоматизованої системи ведення бухгалтерського обліку та відсутності економічного ефекту від її впровадження.

Подальші дослідження полягають у розробці оптимальної методики, яка з мінімальними витратами та в стислі терміни дозволить впроваджувати елементи автоматизації обліку на підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лобов С.П. Методи оцінки економічного ефекту від використання автоматизованих інформаційних систем при плануванні закупівель. Науковий вісник Ужгородського

університету. Серія «Економіка». № 10 .2013. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1208/1>.

2. Букало Н.А. Автоматизація обліку в сучасних умовах. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економіка». № 33. 2013. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/8522>.

3. Пономарьова Т.В. Автоматизація обліку розрахунків з ПДВ: підходи та практичні рішення. Вісник НТУ «ХПІ». Серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва». № 61. Х.: НТУ «ХПІ». 2013. № 61. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/8775>.

4. Полянська О.А. Проблемні аспекти автоматизації управлінського обліку. Вісник Львівської комерційної академії. Вип. 35. 2011. URL: <http://global-national.in.ua/archive/4-2015/219.pdf>.

5. Славкова О.П. Автоматизація обліково-аналітичних процедур отримання інформації. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. № 2. 2013. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/19.pdf>.

Комаринська І.П., фінансове відділення,
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування», Шкурс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ.
Науковий керівник - к.е.н., Гриценко О.М.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасні інформаційні технології в бухгалтерському обліку поступово змінили звичну структуру управління підприємством. Засоби обчислювальної техніки суттєво підвищують якість обробки облікової та аналітичної інформації. Робота кваліфікованого облікового працівника стає більш спрямованою на вдосконалення організації облікової роботи. Але в процесі організації бухгалтерського обліку на підприємстві часто виникає проблема про доцільність впровадження інформаційних систем. Адже не всі облікові працівники мають відповідне уявлення стосовно можливостей результативного використання інформаційних систем і технологій. Тому дослідження даної проблеми є актуальним.

Значний внесок у вирішення теоретичних і методологічних питань формування та розвитку інформаційних систем і технологій в обліку зробили такі видатні вчені: І.О. Белебеха, М.Т. Барановський, Р.М. Захарченко, Ф.Ф. Бутинець, Т.Г. Кірюшатова, М.М. Коцупатрий, В.Є. Ходаков, М.Ф. Огійчук, С.В. Івахненко, та інші.

Поширення інформаційних технологій в економіці та, зокрема, у бухгалтерському обліку, принесло із собою масштабні революційні зміни. Інформаційні системи почали змінювати звичну структуру управління [1].

Впровадження сучасної обчислювальної техніки можливості бухгалтерського обліку значно розширюються. Застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість рутинних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення реєстрів та звітних форм.

Основними можливостями впровадження технологій обліку є: отримання оперативної інформації; автоматизація обліку відповідно до вимог чинного законодавства та облікової політики підприємства; управління господарськими процесами; оперативне отримання інформації про собівартість виробленої продукції; створення системи оперативної звітності. Разом з тим очікувані вигоди від впровадження автоматизованої системи обліку можуть бути такі: підвищення ефективності діяльності підприємства; своєчасність прийняття управлінських рішень; ефективне управління кадрами; підвищення ефективності праці робітників; дієвий контроль за заборгованістю; контроль за результатами діяльності підприємства тощо [2].

Впровадження комп'ютеризованої системи бухгалтерського обліку (КСБО) пов'язані з суттєвими змінами в організації бухгалтерського обліку, зокрема, в первинному документуванні та документообігу, в групуванні облікових даних, їх використанні для управління.

При здійсненні управлінських рішень відбувається на трьох рівнях: стратегічному, тактичному і оперативному. Кожний з цих рівнів потребує відповідного інформаційного забезпечення, яке в у мовах автоматизації діяльності підприємства реалізується засобами інформаційних технологій в обліку [3].

Повністю автоматизованим в даний час може бути лише оперативне управління. Прийняття оперативних управлінських рішень призводить до очікуваних і прогнозованих результатів. Економічні наслідки у разі неправильних управлінських рішень оперативного характеру в значній мірі не впливають на кінцевий фінансовий результат. А це з економічної точки зору підтверджує можливість повної автоматизації прийняття оперативних управлінських рішень на основі інформаційних технологій в управлінському та фінансовому обліку. Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку (КСБО) пройшли великий історичний шлях становлення й розвитку [4].

В сьогоднішній день найбільш відомі бухгалтерські програми це «1С Підприємство», «Парус», «Акцент», «Галактика», «Діасфорт», «Інфін», «Інфософт», «Омега» та інші.

Автоматизація і введення 1С бухгалтерського обліку на підприємстві є однією з найбільш важливих задач. Ситуація така, що сам по собі бухгалтерський облік на підприємстві може розглядатися як внутрішня справа підприємства, а основою для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства з боку держави служить звітність, що повинна щокварталу надаватися в податкову інспекцію по місцю реєстрації підприємства. Призначення бухгалтерської програми - максимально полегшити працю бухгалтера, позбавивши його від одноманітної роботи і звести ймовірність помилок до мінімуму.

Успішне використання великою кількістю підприємств нашої держави цих програм, свідчить про здатність цих систем забезпечити своєчасність і достовірність облікової інформації для прийняття управлінських рішень підприємствами та установами. Саме ці характеристики систем обліку є найважливішими для отримання непрямого економічного ефекту. На жаль, використання бухгалтерських систем в автономному режимі обмежує можливості підвищення ефективності управління [5].

Комп'ютерні технології у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів. Організація бухгалтерського обліку в умовах його комп'ютеризації залежить у першу чергу від реалізованого на відповідних технічних засобах програмного забезпечення.

Бухгалтерський облік надає інформаційну модель стану об'єкта управління і найбільш точно відображає місце його знаходження в багатофазовому просторі станів системи.

На сьогоднішній день застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення реєстрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію й удосконалення обліку. Розвиток інформаційних технологій бухгалтерського обліку за останні роки йде все більш зростаючими темпами.

Наведений перелік категорій програм корисний для уявлення про основні класи бухгалтерського програмного забезпечення та допомагає порівняти їхні можливості і вибрати оптимальну програмну систему для бухгалтерії, а це свідчить, що ефективність бухгалтерського обліку вища при застосуванні сучасних інформаційних систем і технологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. – К., 2003. – 349 с.
2. Гаркуша, С. А. Автоматизація облікових процесів: впровадження та переваги роботи системи [Текст] / С. А. Гаркуша // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2012. – Вип. 4 (52). – С. 60-65.
3. Майорів С.І. Інформаційний бізнес: комерційне поширення маркетинг .- М.: Фінанси і статистика, 2000. – 128 с.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-1507-1.html>

5. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І. І., Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2005. - 187 с.

Коханенко М. П., відділення економіки логістики
та інформаційних систем,
спеціальність «Облік і оподаткування», 3 курс
Ніжинський агротехнічний коледж.
Науковий керівник – викладач, Федоренко Л. В.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРЕДУМОВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Бухгалтерський облік - частина загальної інформаційної системи, яка перетворює первинні дані, зафіксовані в документах, у продукт для управління. Таким продуктом є оброблена інформація, яка має властивості товару.

Із цього погляду, бухгалтерський облік - це засіб виробництва товару особливого роду - інформації, яка має вартість, собівартість, ціну й інші категорії товарного виробництва.

На сучасному етапі розвитку економіки України обов'язковою умовою умовою ефективної підприємницької діяльності є реформування бухгалтерського обліку у відповідності до потреб користувачів.

Розвиток системи бухгалтерського обліку має визначатися тим, яка інформація, кому та в які строки повинна подаватися. Цей підхід дає змогу проектувати систему так, щоб за мінімальних витрат отримати найбільший обсяг інформації та задовольнити потреби найбільшої кількості користувачів. Отож система управління є провідною, а система обліку - забезпечувальною ланкою, а тому основним завданням бухгалтерського обліку на сучасному етапі є упорядкування вхідної та вихідної інформації відповідно до потреб управління. Чим різноманітніша така інформація, тим більше рівнів управління вона забезпечує і тим складніша внутрішня структура системи обліку.

Бухгалтерський облік протягом багатьох років формувався під впливом радянської адміністративно-командної системи господарювання.

Українська бухгалтерія повністю відповідала вимогам та завданням існуючої економічної системи й успішно обслуговувала її. Пріоритетним напрямом було здійснення обліку руху матеріалів, коштів та засобів виробництва. Користувачами бухгалтерської інформації переважно були контролюючі органи. На той час банки були установами, через які держава розподіляла кошти. Фінансовий аналіз підприємства обмежувався зіставленням з директивними цифрами. Діяльність підприємства оцінювалася за результатами виконання планових і нормативних показників.

Успішна інтеграція України в загальноєвропейський та світовий ринки неможлива без використання міжнародних стандартів, зрозумілих для іноземних партнерів.

Міжнародний бухгалтерський облік, на відміну від вітчизняного, протягом багатьох років обслуговує іншу господарську систему, зокрема ринкову. А в ринковій економіці діяльність підприємств спрямована на отримання прибутку та збагачення власників підприємств, тому і ведення бухгалтерського обліку здійснюється насамперед в інтересах власників підприємств [2].

Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні можна охарактеризувати як симбіоз:

- 1) адміністративних та ринкових концепцій;
- 2) національних і міжнародних стандартів;
- 3) юридичної й економічної моделі.

Бухгалтерський облік охоплює всю сукупність господарської та фінансової діяльності підприємств; забезпечує контроль за виробництвом і розподілом матеріальних благ, рухом і збереженням майна підприємства; відображає весь процес виробництва і надає можливість простежити за змінами, що відбуваються.

Зважаючи на постійні зміни в економіці, зміни інформаційного простору, а також зростання значення організації бухгалтерського обліку для підприємства, дана тема потребує постійного дослідження.

Сучасний стан організації бухгалтерського обліку в Україні не можна вважати досконалим, оскільки він потребує значної модернізації.

Серед основних проблем організації бухгалтерського обліку можна виділити такі:

- галузева специфіка обліку та звітності;
- недосконалість законодавчого регулювання;
- підготовка бухгалтерських кадрів.

Сьогодні відбувається активний розвиток недержавних форм власності та різних організаційних форм бізнесу. Разом з цим повинен розвиватися і бухгалтерський облік, адаптуючись до реалій господарювання.

Передумовою подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні є:

- диференціація вимог до фінансової звітності. Так, суб'єкти господарської діяльності повинні застосовувати єдині принципи оцінки та розкриття інформації, але обсяг інформації визначається винятково потребами користувачів;

- перегляд теоретичних основ бухгалтерського обліку з урахуванням ускладнення управління, зростання ролі інтелектуального капіталу як ключового чинника конкурентоспроможності, сучасних інформаційних технологій тобто вивчення сучасних теорій, перегляд предмета й методу бухгалтерського обліку: [3].

- безперервна професійна освіта, сертифікація бухгалтерів, що сприяє зростанню кваліфікації бухгалтерів і престижу професії;

- реуніфікація обліку та звітності, що передбачає відмову від жорстких форм фінансової звітності з обов'язковими кодами рядків, і збереження лише загальної структури фінансових звітів і мінімальних вимог до розкриття інформації тощо;

- формування сучасної парадигми обліку та звітності, метою якої є створення інформаційної інфраструктури, адекватної вимогам ринкової економіки в інтересах усіх членів суспільства [3].

Таким чином, для зменшення усіх існуючих ризиків, рішення про зміни в бухгалтерському обліку повинні прийматися враховуючи його роль в суспільному житті країни та поточних і перспективних завдань, історичні, соціальні та економічні особливості розвитку України. Сьогодні необхідна інституційна перебудова системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності, де держава буде відігравати провідну роль за активної участі професійних громадських бухгалтерських організацій.

У сучасних умовах бухгалтер є виробником дуже важливого продукту – звітної інформації (податкової, фінансової, статистичної, управлінської). У цього продукту є чимало споживачів (власники, інвестори, кредитори, аналітики, податкові органи, менеджери, співробітники тощо), котрі, як і належить споживачам, зацікавлені в його високій якості. Висока якість, у свою чергу, вимагає високої кваліфікації виробника та використання сучасної технології. [2].

Передумовою подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні є:

- перегляд теоретичних основ бухгалтерського обліку;
- диференціація вимог до фінансової звітності;
- відмова від уніфікації обліку та звітності;
- безперервна професійна освіта;
- активна позиція бухгалтерської спільноти;
- формування сучасної парадигми обліку та звітності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Куслій І. П. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку в Україні / Юність науки – 2016: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 18-19 травня 2016 р.): у 7 ч. / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – Ч.3: – 212 с.

2. Кузьмінський Р. Реформування бухгалтерського обліку // Актуальні проблеми бухгалтерського обліку. - Фінанси України. – 2006. - №8. – с.59-63.

МЕТОДИКА РЕВІЗІЇ ГРОШОВИХ КОШТІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Касові операції – операції підприємств (підприємців) між собою та з фізичними особами, пов'язані з прийманням і видачею готівки під час проведення розрахунків через касу з відображенням цих операцій у відповідних книгах обліку. Ревізія грошових коштів є важливою та необхідною процедурою, незважаючи на відносно невелику кількість документів, що підлягають перевірці, та невеликий час, який на неї відводиться.

Ревізію касових операцій здійснюють відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України 20.12.2017 №148 зі змінами та доповненнями. Вимоги цього Положення поширюються на юридичних осіб, крім установ банків і підприємств поштового зв'язку, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, на їхні відокремлені підрозділи, представництва іноземних організацій і фірм, які здійснюють підприємницьку діяльність, а також на зареєстрованих у встановленому порядку фізичних осіб, які є суб'єктами підприємницької діяльності без створення юридичної особи, які здійснюють операції з готівкою в національній валюті, та є обов'язковими для виконання ними.

Метою ревізії є забезпечення контролю за дотриманням законодавчих норм щодо проведення касових операцій, встановленні випадків зловживань, крадіжок, їх попередженні і розробці конкретних заходів для зміцнення касової дисципліни суб'єктів господарювання.

Перед ревізією операцій на рахунках в банку та інших грошових коштів стоять такі завдання:

1. Перевірка своєчасності, законності, достовірності операцій, відображених на рахунках в банку після надходження і списання грошових коштів.
2. Контроль за використанням грошових коштів суворо за цільовим призначенням.
3. Контроль за своєчасністю надходження і перерахування коштів по розрахунках з постачальниками і підрядниками, покупцями та замовниками, бюджетом, банками по позиках, з робітниками і службовцями із розрахунків по заробітній платі.
4. Контроль за дотриманням правил та форм розрахунків із покупцями та замовниками.
5. Контроль за законністю і правильністю операцій з іншими грошовими коштами.

Джерелами ревізії операцій на рахунках банку є:

1. Виписки банку по відповідних рахунках (субрахунках) з додатками, що є підставою для проведення прибутково-видаткових операцій.
2. Копії платіжних доручень, доручень-вимог, заяв на виставлення акредитива, книжки грошових та розрахункових чеків і т.д.
3. Книги аналітичного обліку інших грошових коштів.
4. Облікові регістри по рахунках № 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», Головна книга, Баланс.

Основні напрями ревізії:

- 1) дотримання касової дисципліни:
 - а) дотримання встановленого ліміту готівки в касі;
 - б) своєчасність і повнота здачі виручки чи невикористаної за цільовим призначенням готівки до банку на поточний рахунок;
 - в) дотримання правил розрахунків готівкою;
 - г) дотримання правил ведення касових операцій, установлених нормативними актами Національного банку України щодо цільового використання готівки, правил прийому та видачі грошей з каси; ведення касової книги;
- 2) правильність оформлення касових документів і ведення обліку касових операцій;
- 3) перевірка достовірності і правомірності здійснення касових операцій:
 - а) оприбуткування надходжень до каси;

б) видача з каси готівки на витрати підприємства і здачі до банку виручки від реалізації, невикористаних за призначенням сум; доставка і виплата заробітної плати через громадських касирів у структурних підрозділах підприємства.

При ревізії касових операцій як основний методичний прийом застосовується нормативна перевірка на відповідність здійснених касових операцій чинним нормативним актам Національного банку України щодо порядку оприбуткування готівки в касу, видачі з каси, розрахунків готівкою з поточної виручки, здачі готівки до банку, документації відображення в обліку. Тому ревізор повинен досконало вивчити нормативні акти уряду України, які регулюють такі операції (див. Порядок ведення касових операцій у національній валюті України, затверджений постановою НБУ № 21 від 2.02.95, у редакції з доповненнями від 13.10.97 № 334).

Основні порушення:

- 1) перевищення ліміту касової готівки;
- 2) заниження обсягів реалізації за готівку, несвоечасність здачі виручки структурними підрозділами до каси або касою — до банку;
- 3) порушення правил розрахунків готівкою з каси підприємства;
 - виплата за неналежне оформленими документами;
 - виплата з готівкової виручки заробітної плати та дивідендів;
- 4) наявність протиправних підроблених документів про виплати з каси заробітної плати, депонованої заробітної плати і т. п. (фіктивні документи, додаткові платіжні відомості про подвійну оплату);
- 5) завищення обсягів видатків готівки з каси на погашення заборгованості із заробітної плати за минулий час, за звітний місяць;
- 6) неправомірні бухгалтерські записи на рахунках бухгалтерського обліку.

Проблеми організації контролю та ревізій грошових коштів певною мірою зумовлені недоліками організаційного характеру, і полягають в такому:

- недостатня участь у розробці нових і удосконаленні чинних законодавчих і нормативних актів з даного виду контролю та ревізій;
- недостатня робота по роз'ясненню завдань контролю та ревізій грошових коштів із забезпечення усунення допущених порушень;
- недостатнє застосування в контрольно-ревізійній роботі методик, спрямованих на визначення ефективності використання коштів;
- невиконання положень чинного законодавства в частині забезпечення належної взаємодії між ревізорами та іншими органами державного фінансового контролю, що посилює дублювання та паралелізм у роботі;
- послаблено роботу із засобами масової інформації, спрямовану на профілактику і попередження порушень у використанні бюджетних коштів.

Розв'язання проблеми підвищення ефективності контролю за грошовими коштами слід здійснювати на засадах системного підходу, а саме:

По-перше, даний вид контролю повинен розглядатися як важливий елемент фінансового контролю, який, у свою чергу, є складником системи загальнодержавного контролю.

По-друге, у процесі удосконалення контролю повинні враховуватися принципи такої структуризації контролю, яка означає необхідність розгортання взаємодій контролю з іншими контролюючими органами.

По-третє, вдосконалити внутрішній контроль за процесами інвентаризації та експертної оцінки касових операцій.

Умови сучасного існування підприємств, а також процеси, які відбуваються в економіці України, підтверджують важливість і необхідність грошових коштів для забезпечення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Тому на підприємствах повинні створюватися всі умови для ретельного контролю за оприбуткуванням, видачею та рухом грошових коштів.

Отже, ревізія касових операцій передбачає перевірку операцій підприємств, пов'язаних з обігом готівки у процесі фінансово-господарської діяльності, правильності проведення

відповідно до чинного законодавства. З метою усунення порушень в обліку грошових коштів необхідно здійснювати постійні позапланові інвентаризації. Інвентаризація є одним із дієвих, а тому й актуальних способів контролю за збереженням готівки в касі та станом активів підприємства, що дозволяє виявити всі наявні невідповідності, встановити винних у їх виникненні осіб та відшкодувати їхнім коштом заподіяну підприємству шкоду. Особливу увагу необхідно зосередити на правильності оформлення касових документів: справжність підписів одержувачів, можливі виправлення, правильність віднесення операцій на кореспондуючі рахунки, наявність підпису керівника. Також під час проведення ревізії грошових коштів необхідно застосовувати експертне дослідження стосовно повноти оприбуткування готівкових коштів та цільового їх використання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аудит та інспектування грошових коштів і касових операцій: суть, проблемні аспекти та шляхи їх подолання [Електронний ресурс] // Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна. – 2711. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201374/210-216.htm>.
2. Рогозян Л.Є., Вахлакова В.В. Ревізія і контроль: Навч. посібн. – Алчевськ: ДонДТУ, 2008. – 209 с.
3. Методика ревізії грошових коштів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukr.vipreshebnik.ru/revizor/1177-metodika-reviziji-groshovikh-koshtiv.html>.
4. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [Електронний ресурс] // 29.12.2017 № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>.

Лівіцька В.Л., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Талько Т.В.

ВІДМІННОСТІ ПОНЯТЬ «АМОРТИЗАЦІЯ» ТА «ЗНОС»

Поняття зносу й амортизації мають багато спільного й пов'язані з знеціненням необоротних активів. Разом з тим вони не тотожні і їх варто відрізнити один від одного для ефективного та грамотного управління розміщенням капіталу.

Суттєва частка витрат підприємств пов'язана з витратами на капітальні ресурси, особливість яких полягає в тому, що вони не витрачаються за один виробничий цикл (як виробничі запаси), а служать роками, тобто це вкладення коштів із довгостроковою метою в основні засоби. Але при цьому основні засоби під впливом часу, сил природи та в процесі експлуатації піддаються зносу, втрачають свої первинні фізичні якості та техніко-експлуатаційні можливості.

Відсутня єдина думка науковців щодо визначення категорії «знос». Проте окремо слід наголосити на тих науковцях, які робили особливий акцент на відмінності понять «знос» і «амортизація» при їх практичному застосуванні на вітчизняних підприємствах. Зокрема, заслуговують уваги праці таких авторів, як Т. Г. Бень, Б. Є. Бачевський, А. І. Гінзбург, Л. Дутчак, Є. Л. Кантор, О. В. Клименко, В. П. Круш, Л. Ловінська, І. М. Пиріг, В. І. Подвігіна, О. О. Решетняк, П. Я. Хомин, Н. Чумаченко, В. Ф. Шудра та ін.

Деякі науковців вважають, що знос характеризує фізичне зношування активу; інші розглядають знос як зменшення корисності в результаті дії зовнішніх щодо активу факторів, таких як технічне старіння протягом часу і неадекватність, тобто нездатність виробляти те, на що є попит; також трактували знос як зниження вартості; і навіть як фонд, за рахунок якого здійснюється заміна довгострокових активів у міру їх виходу зі строю.

В економічному сенсі розрізняють фізичний і моральний знос. Фізичний знос пов'язаний із зносом майна при втраті ним своїх властивостей в результаті старіння при використанні цього майна. Він розраховується як відношення часу експлуатації активу до нормативного терміну його служби. Моральний знос відбувається в результаті часткової

втрати основними фондами своєї вартості в результаті появи нових більш досконалих технологій або під впливом інших факторів.

Амортизація являє собою систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується (первісна мінус ліквідаційна вартість) упродовж строку їх корисного використання (експлуатації). Нарахування амортизації проводиться із застосуванням наступних методів: прямолінійного; методу зменшення залишкової вартості; кумулятивного; методу прискореного зменшення залишкової вартості; виробничого [1].

Прямолінійний метод застосовують для амортизації основних засобів, знос яких не залежить від обсягу виробництва (будівлі адміністративного призначення, виробничі цехи). До його переваг слід віднести: по-перше, простоту розрахунку амортизації; по-друге, можливість рівномірного розподілу амортизації в кожному звітному періоді (що зручно для зіставності собівартості продукції, яка випускається, з доходами від її реалізації). Недоліками зазначеного методу є: не враховується моральний знос основних засобів і чинник зростання витрат на ремонт під час їх експлуатації.

Метод зменшення залишкової вартості застосовують тільки тоді, коли передбачається наявність ліквідаційної вартості та у випадку, коли потрібно накопичити кошти з метою заміни основних засобів у випадку їх морального старіння та інфляції. До переваг відносять: накопичення значної суми коштів, необхідних для відновлення основних засобів, упродовж перших років експлуатації об'єкта. Недоліки цього методу є порівняно складні математичні розрахунки.

Кумулятивний метод застосовують, якщо продуктивність обладнання в перші роки експлуатації значно вища, ніж у наступні. Недоліками методу є: неузгодженість суми зносу ні з фактичним використанням основних засобів, ні з обсягом виробленої продукції.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовують, якщо продуктивність обладнання в перші роки експлуатації значно вища ніж у наступні.

Виробничий метод застосовують у випадку, коли інтенсивність використання об'єкта впливає на його експлуатаційні властивості і коли можливо визначити фактичний обсяг виробництва. Переваги: простота та раціональність розрахунку. Недоліки: неможливо (або дуже складно) визначити фактичний обсяг продукції, виробленої з використанням того чи іншого активу.

Зіставлення понять дають такі висновки стосовно їх відмінностей: по-перше, амортизація нараховується в результаті зносу основних засобів, тобто є його наслідком; по-друге, амортизація має грошове вираження і підприємства самостійні у виборі методу її нарахування; по-третє, амортизація не обов'язково залежить від рівня зносу; по-четверте, у бухгалтерському обліку знос не використовується і законодавчо не закріплюється (на відміну від амортизації); знос – показник старіння основних засобів (обладнання), що відображає зменшення їх вартості [2; 3].

У чому ж різниця між зносом і амортизацією? Однозначно, одне поняття є наслідком іншого, тобто на початковому етапі відбувається знос основних засобів, а потім підприємство нараховує амортизацію з метою їх відновлення. Але, з іншого боку, одне поняття не залежить від іншого в прямому сенсі слова, тому що по об'єкту може бути повністю амортизована (тобто списана) вартість на виготовлену продукцію, але вона не повертає повного фізичного зношення і його можна використовувати в майбутньому. Якщо дивитися з іншого погляду, то дороге устаткування може стати непридатним унаслідок його зносу, але вартість його буде списана не повністю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, затверджені наказами Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Ремесник В. О., Акименко О. Ю. Амортизація та знос: ідентичність чи відмінність. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: III Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 27 листопада 2017 р.): тези доповідей. Чернігів: ЧНТУ, 2017. С. 44-45.

3. Яка різниця між зносом та амортизацією. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kakotvet.com/biznes./bjudzhetuvannja>.

Мовчан М.С, Андріяш В.В., відділення управління і адміністрування,
спеціальність «Облік і оподаткування», II курс
Вінницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ.
Науковий керівник – викладач, Бабій Л.С.

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В ПОДАТКОВИХ СИСТЕМАХ КРАЇН

Податок на додану вартість за останні роки привертає до себе велику увагу, тому що він став предметом дискусій щодо потрібності його застосування та наслідків справляння для державного бюджету країни. Податок на додану вартість уперше з'явився у Франції в 1954 році як альтернатива податку з обороту і справляється практично в усіх країнах Західної Європи. Тому в подальшому введення його стало головною вимогою для всіх країн, які мали бажання стати членами в ЄС. На сьогоднішній день податок на додану вартість діє в більшості країн світу та є складовою податкової системи майже в усіх промислово розвинених країнах, за винятком Сполучених Штатів Америки. В Україні податок на додану вартість був введений в дію 1 січня 1992 року Законом «Про податок на добавлену вартість» від 20.12.1991. Закон діяв лише до червня 1993 року — і був замінений декретом КМУ «Про податок на добавлену вартість» від 26 грудня 1992 року. Згодом, 3 квітня 1997 року, було прийнято Закон України «Про податок на додану вартість», який набув чинності 1 липня 1997. Цей закон втратив чинність на підставі нового Податкового Кодексу України від 02.12.2010 року.

Податок на додану вартість (ПДВ) входить до ціни товарів, робіт, послуг і повністю оплачується кінцевим споживачем товарів, робіт і послуг. Цей податок охоплює найбільшу кількість суб'єктів господарювання, займає значну частку у податкових надходженнях (50% і більше), та понад 30% загальних доходів державного бюджету.

В Україні податок на додану вартість є основним джерелом наповнення бюджету (у 2018 році ПДВ становив 31,2% усіх доходів консолідованого бюджету, або 374,2 млрд. грн. (з урахуванням відшкодування) [3]. Серед семи представлених до сплати в Україні податків, найбільш проблемним вважають податок на додану вартість, оскільки серед множинності суб'єктивних та об'єктивних причин найбільш виражену та негативну критику становлять проблемні питання законодавчої площини та реального сприйняття даного податку.

В Україні застосовується одна із найнижчих стандартних ставок ПДВ в Європі – 20%. Нижча стандартна ставка ПДВ – 19% – застосовується лише в Румунії та Німеччині – якщо не рахувати «екзотичні» напівофшори: Кіпр (19%), Люксембург (17%) та Мальту (18%). У більшості ж європейських країн стандартна ставка ПДВ вище за вітчизняну. Зокрема, в сусідніх країнах: Угорщині – 27%, Польщі – 23%, прибалтійських – із числа колишніх радянських республік – 21% [2].

Загальною тенденцією для всіх країн, що ввели ПДВ, стало швидке перетворення цього податку на один з основних у податковій системі. Наприклад, у Франції на долю ПДВ припадає 45 % усіх податкових надходжень до бюджету, у Великобританії та Німеччині – 50 %. Приблизно такою є доля податку на додану вартість до загального обсягу податкових надходжень у бюджет держави і в інших країнах Центральної та Східної Європи.

В Об'єднаних Арабських Еміратах ПДВ справляється за найнижчою ставкою у світі – 5%. Для платників передбачено обов'язкову (при досягненні за 12 місяців визначеного обсягу поставок) та добровільну реєстрацію. Пільгове оподаткування передбачено для постачання нафти і газу, освітньої діяльності, експорту, міжнародних перевезень та деяких інших операцій.

При цьому, в більшості країн ЄС застосовується знижена ставка ПДВ на продукти харчування. Як правило, вона не перевищує 10% – хоча є й виключення, як в один, так і в інший бік. Зокрема, в Угорщині ставка ПДВ на продукти харчування становить 18%, Чехія – 15%, Фінляндія – 14%, Португалія та Греція – 13%, Швеція – 12%. Натомість, у Бельгії,

Нідерландах, Німеччині, Польщі така ставка перебуває в діапазоні 6-8%, а у Ірландії – є нижчою за 5%. Великобританія взагалі застосовує нульову ставку для окремих продуктів харчування [1].

Повертаючись безпосередньо до аналізу ставок в європейських країнах, варто звернути увагу на країну, у якій діє досить висока ставка ПДВ. Румунія належить до категорії країн ЄС, що мають високий рівень оподаткування та, зокрема, ставок податку на додану вартість, оскільки основним джерелом доходів бюджету є непрямі податки – 46% від загального обсягу вступників податкових платежів, тому це пояснюється досить високою застосовуваною стандартною ставкою податку на додану вартість – 24%.

У Франції виділяють чотири види ставок ПДВ: 20% – нормальна ставка на всі види товарів і послуг; 33,33% – гранична ставка на предмети розкоші, автомобілі, алкоголь, тютюн; 7% – пільгова ставка на товари культурного повсякденного вжитку (книги); 5,5% – на товари і послуги першої необхідності.

У Нідерландах знижуються ставки ПДВ на продукти харчування, безалкогольні напої, послуги готельного господарства, пасажирського транспорту, на деякі види комерційної діяльності, а також на банківські, страхові та фінансові послуги, освіту та охорону здоров'я.

В Австрії знижені ставки застосовують при здаванні в оренду нерухомості (крім гаражів і паркінгів), а також при укладанні деяких угод у сфері культури, науки тощо.

У Польщі щодо ПДВ встановленні обмеження на пільги. Податок сплачують юридичні особи, організації без прав юридичної особи та фізичні особи по своїй підприємницькій діяльності. Окремі види продукції та послуг (тваринництво, сільгосппродукція низького ступеню обробки, деякі об'єкти будівництва) звільнені від сплати податку.

З огляду на перспективи використання ПДВ, а також необхідність пошуку додаткових джерел бюджетних доходів у зв'язку із загостренням проблем бюджетних дефіцитів і державного боргу в ряді європейських країн особливого значення набуває питання підвищення його фіскальної ефективності. Резерви для вирішення цього питання існують і пов'язані зі зменшенням масштабів ухилення від справляння податку та пільгового оподаткування.

У 2017 р. спеціальне дослідження Єврокомісії, присвячене втратам у системі справляння ПДВ, оцінило граничний обсяг несплаченого у 2011—2016 рр. у 25 країнах ЄС податку в 106,7 млрд. євро. За даними Зеленого документа - звіту Єврокомісії щодо перспектив ПДВ, різниця між фактичними надходженнями ПДВ і тим, скільки держава — член ЄС теоретично могла б отримати від його справляння відповідно до своїх економічних показників, становила 12% можливих надходжень у 2016 р., а для окремих країн - до 20 %. Крім ухилення від оподаткування ця різниця зумовлена ще й шахрайством із цим податком, частково спричиненим недоліками в чинній системі його правового регулювання. Крім того, за даними Зеленого документа, фактичні надходження ПДВ у ЄС становлять лише 55 % середніх надходжень, які були б отримані, якби кінцеве споживання обкладалося податком за стандартною ставкою. Водночас у таких країнах, як Японія, Південна Корея або Швейцарія, коефіцієнт ефективності системи ПДВ є значно вищим і становить близько 73 % [5].

Європейський досвід свідчить про користь застосування диференційованих ставок ПДВ для окремих груп товарів. Запровадження таких ставок може мати як постійний характер, так і тимчасовий.

Отже ПДВ має високу фіскальну ефективність та є одним із основних бюджетоутворюючих платежів в Україні. Широка база нарахування податку дає змогу зміцнити дохідну частину Державного бюджету України. Також варто зазначити, що понижена ставка ПДВ застосовується не в інтересах суб'єктів господарювання, а в інтересах споживачів – задля забезпечення їм цінової доступності на продукти харчування.

Тому, Україна має орієнтуватись на зарубіжний досвід, зокрема на такі країни як Румунія, Франція та Люксембург, оскільки в них розвивається побудова громадянського суспільства, сталий економічний розвиток та передумови створення дійсно економічно розвиненої країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про спільну систему податку на додану вартість: Директива Ради 2006/112/ЄС від 28.11.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ekonomteacher.do.am/publ/ekonomichni_cikavinki/cikavi_fakti_pro_podatki/
2. Соколовська А.М., Дискусійні питання реформування ПДВ // Фінанси України. - 2017. - № 12. – С. 28 - 29.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/pokaznyky-vykonannia-biudzhetu-ukrainy->
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/2849/1/%>
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/article/rubric/14>

Опанасенко Н.С., відділення «Аграрний бізнес»,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Цах Л.М.

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

В умовах ринкової економіки фінансова політика держави базується на системі фінансових регуляторів. Такими фінансовими регуляторами є насамперед податки, які забезпечують вилучення і перерозподіл створеного валового внутрішнього продукту і формування централізованих фондів грошових ресурсів держави.

Дбаючи про формування державних грошових фондів за рахунок податкових платежів та встановлюючи нові види й форми оподаткування, держава повинна проводити таку податкову політику, яка б оптимально поєднувала інтереси держави і платників податків. Однією з причин нестабільності економіки України є недосконалість податкового законодавства. Високі податки гальмують ринкові перетворення в країні, оскільки значна частина доходів підприємств поглинається під тиском «податкового пресу».

Ухилення від сплати податків, зборів і обов'язкових платежів історично виникло і розвивалося паралельно з появою самих податків та із становленням податкових систем різних країн. Ухилення від сплати податків притаманне будь-якому суспільству. Причиною цього є очевидний вплив податків на доходи і витрати платників, адже саме через податки зменшується частина доходу, що залишається у розпорядженні суб'єкта господарювання, з цього й випливає його прагнення зменшити частину вилученого доходу, що можна зробити шляхом мінімізації або несплати податкових платежів [2].

Це, в свою чергу, призводить до появи фактів ухилення від сплати податків суб'єктами господарювання через значне заниження оподатковуваних доходів, а то й повне уникнення від сплати податків суб'єктами господарювання через перехід у сегмент «тіньової економіки» [3].

В процесі економічних змін в Україні виникла необхідність у визначенні злочинів, пов'язаних із не сплатою податків. Тіньова економіка нашої держави з кожним роком набирає оборотів і становить, за деякими оцінками, більшу частину ВВП, тому ухилення від сплати податків є рушійною силою, що може значно послабити економіку України.

Незважаючи на те, що рівень життя з кожним роком підвищується, платники податків все більше намагаються уникнути їх сплати.

Жорстка податкова система багато в чому не стимулює працю виробника, а, навпаки, підштовхує його до утаювання прибутків та несплати податків. Платник податків не поважає систему, яка не поважає його як платника, не враховує його можливості по сплаті податків. Також низька віддача з боку держави у поверненні суспільних благ.

Ухилення від сплати податків може реалізовуватися двома шляхами: шляхом використання незаконних методів і шляхом легалізованих дій. В Українській економічній енциклопедії [5, с. 778-779] ухилення від сплати податків трактується як сукупність легальних і незаконних способів приховування доходів від оподаткування.

Отже, відсутність довіри між державними органами та платниками податків, високий рівень корупції, недосконалість законодавчої бази є головними показниками, що спонукають громадян та бізнес-одиниць ухилятися від сплати податків.

Варто зазначити, що способи, що використовуються для уникнення від сплати податків або зменшення їх розмірів, досить різноманітні і численні. Найпоширенішими з них є: неподання чи несвоєчасне подання податкової декларації, розрахунку податків та інших документів, що пов'язані з обчисленням та сплатою податків; надання до податкових органів податкової декларації про відсутність об'єкту оподаткування; здійснення господарських операцій з використанням готівкового обігу; надання письмової інформації про відсутність фінансово-господарської діяльності та об'єкта оподаткування; висвітлення у бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій, здійснених пізніше звітного періоду; відкриття та використання декількох розрахункових рахунків у банківських установах; проведення розрахунків за виконані господарські операції з використанням особистих рахунків у банківських установах; дострокове розірвання договору страхування працівників підприємства; сплата грошових коштів в страховій компанії як взаємозалік з іншим суб'єктом підприємницької діяльності; реалізація товару чи продукції під виглядом фінансової допомоги; використання можливостей неіснуючих суб'єктів підприємницької діяльності [6].

Таким чином, формуючи ефективну податкову систему, що, зокрема, має унеможливити ухилення від оподаткування, необхідно: поступово знижувати податкове навантаження, використовуючи міжнародний досвід, адаптуючи його до специфіки розвитку нашої країни; максимізувати добровільність сплати податків, чому має сприяти проведення інформаційної та роз'яснювальної роботи серед населення; активізувати громадську протидію корупціонерам, посилити громадський контроль за роботою правоохоронних органів, що підвищить ефективність боротьби з корупційними діяннями в органах державної влади [7].

Щоб зменшити масштаби ухилення від податків та уникнення їх сплати, необхідно ретельно налаштувати податкове законодавство на потреби забезпечення його прозорості, підвищити ймовірність виявлення фактів ухилення, і насамперед шляхом аналізу діяльності посередників, чії операції сьогодні знижують у багато разів граничні витрати ухилення для платників податку. Ще одним із шляхів мінімізації цієї проблеми, являється виховання у платників патріотичних почуттів щодо обов'язку утримувати державу, завдяки сплати ними податків в обмін на суспільні блага. Отже, створення раціональної податкової системи забезпечить збалансованість загальнодержавних і приватних інтересів, буде сприяти розвитку підприємництва та нарощуванню національного багатства України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Главацька Н.І. Визначення передумов та наслідків ухилення від сплати податків / Н. І. Главацька // Управління розвитком. – 2013. – № 21. – С. 79-81.
2. Евстигнеев Е.Н. Основы налогообложения и налогового права: Учеб. пособие. - М.: ИНФА-М, 2000. - 52-53 с.
3. Економічна енциклопедія/ Відповід. ред. С.В. Мочерний. – К.: Академія. – 2002, т.3. – 952 с.
4. Матвійчук К. А. Тіньова економіка в Україні як наслідок уникнення від сплати податків [Електронний ресурс] / К. А. Матвійчук // I Международная научно-практическая конференция “Финансовый механизм решения глобальных проблем: предотвращение экономических кризисов” (20–21 сентября 2012 года). – Режим доступа :http://www.confcontact.com/2012_09_21/7_matvijchuk.htm
5. Огоновський А. Р. Система податків в Україні та основні напрями її реформування / Зб. наук. пр. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/17_7/228Ogonowski_177.pdf.
6. Пасенкова В.В. Сутність та причини ухилення від сплати податків в сучасних умовах / В. В. Пасенкова // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2014. – №6. – С. 165-177.

Охай В.О., економічний факультет,
спеціальність «Облік і оподаткування», 2ст курс,
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник – доцент кафедри обліку та оподаткування,
к.е.н. Дерев'янко С.І.

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Для формування ринкової економіки в Україні необхідне виробництво конкурентоспроможної продукції та її реалізація на внутрішньому та зовнішньому ринках. Одночасно основною передумовою здійснення господарської діяльності більшості підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів. Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу господарських підприємств потребує створення системи управління виробництвом, де значну роль відіграє інформація про виробничі запаси.

Облік запасів на підприємстві в умовах реформування економіки має особливу актуальність. Це пов'язано з необхідністю отримання точної та достовірної інформації, а сучасна система обліку запасів не здатна задовольнити вимоги ринку. Розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств передбачає вдосконалення обліку і контролю виробничих запасів, які забезпечують менеджерів і керівників належною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Облік виробничих запасів - це робота не з легких, вона потребує уважності, чіткості та своєчасності. Звісно, з цим виникають певні проблеми, які потребують вирішення та не допущення їх в майбутньому.

Проблемі обліку виробничих запасів приділяється значна увага, оскільки від організації їх обліку залежить розвиток як підприємства, так і економіки країни в цілому. Вагомий внесок у дослідження проблем обліку виробничих запасів зробили вітчизняні науковці: О.Бородкін, М.Кужельний, А.Кузьмінський, В.Сопко, М.Чумаченко, Ф.Бутинець, Л.Чижевська, Н.Герасимчук, С.Голов, С.Дерев'янко, П.Смоленюк, В.Ластовецький, Л.Нападовська, Н.Ткаченко та інші. Однак вивчення наукових праць свідчать про те, що і досі залишаються дискусійними теоретичні положення і важливі питання обліку виробничих запасів, що потребують вдосконалення.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» [2] запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Важливим питанням організації обліку запасів є їх класифікація та оцінка [1, с.73]. Так, прийняття рішень щодо їх використання залежить від наявності достовірної інформації про наявність та рух запасів за видами, найменуванням та визначення первісної вартості. Придбані (отримані) або вироблені запаси на баланс підприємства зараховуються за первісною вартістю. Коли на момент оприбуткування запасів визначити її достовірно не можна, то такі запаси оцінюють та відображають за справедливою вартістю з наступним коригуванням її до первісної вартості. Первісною вартістю запасів, які виготовляються власними силами підприємства, визнається їх виробнича собівартість, яка визначається згідно з П(С)БО 16 «Витрати».

Головний бухгалтер має вирішити проблему використання того чи іншого методу оцінки запасів при їх вибутті (реалізації). Обираючи той чи інший метод оцінки, потрібно пересвідчитись у його ефективності, адже сума за розрахунком буде впливати як на собівартість реалізації, так і фінансовий результат від основної діяльності підприємства.

Дискусійним питанням обліку готової продукції є визначення її первісної вартості. Для формування даних про фактичну виробничу собівартість готової продукції, підприємству необхідно, зокрема: визначити склад і перелік прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат; визначити склад і перелік загальновиробничих витрат; здійснити обов'язковий поділ загальновиробничих витрат на постійні та змінні та визначити базу розподілу; визначити справедливую вартість супутньої продукції або ціну можливого використання зворотних відходів; забезпечити обов'язкове документування операцій щодо виправлення та списання браку; обрати методику оцінки незавершеного виробництва; для обчислення витрат за видами продукції та місцями їх виникнення забезпечити класифікацію витрат за калькуляційними статтями; обрати метод обліку витрат виробництва та калькулювання виробництва продукції тощо [1].

Однією з важливих умов якісного обліку матеріалів є застосування комп'ютерних програм для автоматизації обліку з передовими методами організації складського господарства. Для організації безперебійного постачання, розміщення, зберігання і видачі виробничих запасів потрібно правильно організувати складське господарство, тому що в діяльності підприємства не завжди можна добитися повного узгодження темпів постачання матеріальних ресурсів, виробництва і збуту готової продукції.

Доцільно контроль за запасами проводити у відповідності з наступними принципами:

- 1) завозити матеріали необхідно лише ті, що використовуються у виробництві;
- 2) розмір запасу кожного виду сировини та матеріалів встановлювати з урахуванням середнього виробничого запасу, який містить поточну потребу, підготовчий та гарантійний запаси;
- 3) зберігання запасів організовувати за сучасними ресурсозберігаючими технологіями;
- 4) запаси повинні підлягати повному обліку, маркуванню та етикетуванню.

Аналізуючи діяльність підприємства щодо обліку виробничих запасів, доцільно виокремити наступні проблеми:

низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами;

недостатній рівень контролю процесів утворення запасів та обмеженість щодо їх використання;

складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів.

Для вирішення перелічених проблем, доцільно виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами:

- 1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління за умов запровадження інформаційних технологій обробки;
- 2) удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та запровадження сучасних методів проведення інвентаризації;
- 3) обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;
- 4) чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів.

Бухгалтерський облік знаходиться в постійному розвитку. Економічні процеси, що відбуваються на макро- та мікрорівнях впливають на потреби як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів. Таким чином, реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів призведе до суттєвого підвищення результативності фінансово – економічної діяльності підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дерев'янка С.І., Малівська О.В. Сучасні підходи до оцінки вибуття запасів // Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3(11). Луцьк: РВВ Луцького НТУ. 2016. С.70-78
2. Князюк І. Актуальні проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах України // Удосконалення обліку й аналізу в системі управління підприємства. 2012. С.42-46
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0751-99> (дата звернення 30.03.2019)

4. Рибалко О.М. Вдосконалення обліку виробничих запасів // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2008. № 6. С. 210– 215.

Поторока В.В., фінансове відділення,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування», III курс
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ.
Науковий керівник – к.е.н., Гриценко О.М.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

У процесі здійснення своєї діяльності підприємства державного сектору, як і всі інші підприємства, організації та установи, систематично придбавають та використовують різні види запасів.

НП(С)БОДС 123 «Запаси» визначає порядок формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття відповідної інформації у фінансовій звітності [2].

Відповідно до НП(С)БОДС 123 «Запаси» запаси - це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу, безоплатного розподілу, передачі за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі звичайної діяльності суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі для подальшого споживання;
- перебувають у формі сировини чи допоміжних матеріалів для використання у виробництві продукції, при виконанні робіт, наданні послуг або для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі.

Запаси для будь-якого суб'єкта держсектора є вагомою складовою оборотних активів. Від методологічних та методичних аспектів їх обліку залежить порядок формування окремих витрат установи, а також порядок відображення даних у звітності.

Для впровадження бюджетними установами нових вимог щодо групування, облікових оцінок, узагальнення, накопичення інформації та методики відображення в бухгалтерського обліку операцій відповідно до НП(С)БОДС 123 наказом Мінфіну від 23.01.15 р. №11 затверджено Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектора [4].

Рис. 1. Класифікація запасів відповідно до економічної класифікації видатків

Велике різноманіття запасів, які використовуються суб'єктами, що фінансуються з бюджету, вимагає не лише раціональної побудови їх класифікації. Облік за розмежованими класифікаційними групами уможливорює проведення аналітичних обчислень. Зазначене необхідно для раціонального та ефективного використання бюджетною установою запасів.

Класифікацію запасів у підприємствах державного сектора слід розглядати залежно від економічної класифікації видатків бюджетних установ (рис.1).

Крім вищезазначеної класифікації існує класифікація запасів, що використовується для цілей бухгалтерського обліку. Для узагальнення та накопичення в бухгалтерському обліку інформації про рух запасів використовується рахунок 15 «Виробничі запаси» відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України 29 грудня 2015 року №1219 [3].

Важливим аспектом обліку запасів є визнання їх первісної вартості в залежності різновидів способу їх отримання установою (табл.1).

Таблиця 1

Критерії визначення первісної вартості запасів

Господарська операція	Вимоги до визначення первісної вартості
Придбання запасів за плату	Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: - суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; - суми ввізного мита; - суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються суб'єктам державного сектору; - транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів); - інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і приведення їх у стан, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.
Отримання запасів у результаті обміну на інші запаси	Первісна вартість запасів, отриманих у результаті обміну на інші запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів суттєво відрізняється від їх справедливої вартості, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість на дату оприбуткування.

При придбанні запасів особливої пильності потребує питання включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості запасів. Такі витрати доцільно включати до конкретних найменувань, груп, видів запасів при їх оприбуткуванні, у разі якщо можна достовірно визначити суми таких витрат, які безпосередньо відносяться до придбаних запасів.

Якщо транспортно-заготівельні витрати пов'язані із доставкою кількох найменувань, груп, видів запасів, то їх сума може узагальнюватися за окремими групами запасів на окремому субрахунку або аналітичному рахунку.

Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку обліку запасів, щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів станом на кінець звітної місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць.

Відповідно до п. 4 розділ IV НП(С)БОДС 123 вибуття запасів оцінюється за трьома методами, які наведені в табл.2.

Таблиця 2

Методи оцінки запасів та їх сутність

№ по р.	Метод оцінки запасів	Сутність методу оцінки
1	Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	За цим методом оцінюються запаси, які відпускаються, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють один одного
2	Середньозваженої собівартості запасів	Оцінка за щомісячною середньозваженою собівартістю проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітної

	(щомісячної або періодичної)	місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці
		Оцінка за періодичною середньозваженою собівартістю запасів проводиться щодо кожної операції з вибуття запасів діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції
3	Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються в тій послідовності, у якій вони надходили до суб'єкта державного сектора (відображені в бухгалтерії), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів

Отже, підприємство державного сектора для всіх одиниць обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовує лише один із наведених методів. При цьому обраний метод оцінки вибуття запасів визначається в розпорядчому документі про облікову політику, яка має бути єдиною у відповідній галузі. Найбільш поширеною оцінкою вибуття запасів у бюджетній сфері є оцінка запасів за методом ФІФО.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» : наказ Мінфіну 12.10.2010 N 1202 . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України 29 грудня 2015 року № 1219. Наказ застосовується з 01.01.2017 року відповідно до Наказу Мінфіну від 29.12.2015 р. № 1219 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектора: Наказ Міністерства фінансів України 23 січня 2015 № 11 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15>

Регулян А.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Тально Т.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУТСОРСИНГУ

Методика аутсорсингу яка довела свою ефективність і доцільність за кордоном ще не набула широкого застосування в Україні. У всьому світі компанії приділяють максимум уваги ретельному та якісному виконанню своїх головних завдань, передаючи менш важливі напрямки діяльності зовнішнім експертам. Діяльність зовнішніх експертів зосереджена на більш рентабельному та високоякісному обслуговуванні численних замовників. Аутсорсинг – це унікальний метод, який дозволяє компанії зосередитися на основній діяльності, і який передбачає передачу на підставі договору певних бізнес-процесів або виробничих функцій на обслуговування іншій компанії, що спеціалізується у цій галузі. Однією з галузей аутсорсингу, яка на даний момент активно розвивається в Україні є – бухгалтерський аутсорсинг, попит на який здебільшого формується за рахунок компаній малого бізнесу, а також холдингів. Так, як ринок бухгалтерського аутсорсингу в Україні тільки формується, то компанії, що надають професійні послуги з ведення бухгалтерського обліку, виконують лише певні види робіт. У США послугами бухгалтерського аутсорсингу користуються 92% компаній малого та середнього бізнесу, а у країнах західної Європи – 86%.

Актуальність послуг спеціалізованих бухгалтерів зростає у зв'язку з відмовою від тіньової бухгалтерії. Варто зауважити, що за допомогою аутсорсингу підвищується ефективність підприємства в цілому і з'являється можливість вивільнити відповідні

організаційні, фінансові та людські ресурси, адже бухгалтерський аутсорсинг обходиться дешевше, ніж утримання штату власних бухгалтерів. Водночас усувається ризик переривання роботи бухгалтера через відпустку, хворобу, звільнення чи вихід на пенсію. Вагомою перевагою аутсорсингу є висока якість надання послуг. У випадку нарахування пені або штрафу, бухгалтерська компанія несе повну матеріальну відповідальність. В будь-який момент можна скористатись послугами іншого бухгалтера аутсорсингової компанії або перейти на обслуговування до іншої [1, с. 339].

Однак, незважаючи на значні переваги аутсорсингу бухгалтерського обліку, існують певні ризики, пов'язані з таким рішенням компанії, а саме ризик витоку інформації, ризик припинення роботи постачальника послуг та лише формальне виконання обов'язків, адже звіти, підготовлені аутсорсером, – лише виконання зобов'язань перед контролюючими органами, у той час як передусім перед бухгалтерським обліком ставляться інші завдання. Але, при правильному формуванні та оформленні договору про співробітництво з аутсорсинговою компанією, дані ризики можуть бути нівельовані.

На загальнодержавному рівні основними перешкодами для розвитку аутсорсингу є недостатня підтримка держави, відсутність відповідних регулюючих нормативно-правових актів, складність контролю за діяльністю аутсорсера, непередбачуваність його економічного стану, ненадійність партнерських відносин, витік інформації. Щодо переваг, які роблять Україну привабливою для здійснення аутсорсингових операцій, є значна кількість незайнятих кваліфікованих кадрів, нижча оплата праці, ніж в зарубіжних країнах та достатньо високий рівень володіння іноземними мовами [2, с. 179-180].

Варто зазначити, що бухгалтерський аутсорсинг дає можливість значно оптимізувати витрати бізнесу, зробити його більш мобільним і прибутковим.

Актуальною залишається проблема визначення засобів господарсько-правового регулювання для впливу на аутсорсингові відносини, а також розроблення спеціального законодавства для стимулювання використання аутсорсингу українськими компаніями у своїй господарській діяльності, що буде позитивно відбиватися на національній економіці. І тому, саме бухгалтерський аутсорсинг має всі можливості й надалі розвиватися і набувати перспективного напрямку розвитку бізнесу в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Поплюйко А. М. Бухгалтерський аутсорсинг: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні / А. М. Поплюйко // Фінанси, облік і аудит. – 2011. – №18. – С. 335-340.
2. Дідух О. В. Сутність аутсорсингу та перспективи його застосування в Україні / О. В. Дідух // Економічний простір. – 2011. – №54. – С. 173-182.

Сидоренко Т.П., економічне відділення
спеціальність "Облік і оподаткування", III курс
Житомирський агротехнічний коледж.
Науковий керівник – викладач, Левченко О.Ф.

СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ

Оподаткування є найважливішим елементом у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання як підприємницької, так і банківської сфери. Із плином часу роль податків зі зміною економічних форм господарювання постійно трансформувалась від невід'ємної складової державних доходів до інструменту регулювання економіки країни, і навпаки.

І.В. Барановська [1] пояснює податкових надходження як обов'язкові платежі юридичних і фізичних осіб, які відраховуються до бюджету з метою забезпечення загальнодержавних централізованих фондів грошовими коштами. Характеризує оподаткування як історично найдавнішу форму фінансових відносин між державою і членами суспільства.

А.О.Семенець [8] називає оподаткування методом акумуляції державою внутрішніх джерел формування доходів.

Ю.Ю. Мороз [5] ключове призначення податкових надходжень вбачає у забезпеченні країни фінансовими ресурсами з метою фінансування державних видатків.

Нормами чинного Податкового кодексу України [7] встановлено, що податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, зокрема внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Виходячи із досліджень проведених щодо порівняння ознак розрахунків за податками згідно з бухгалтерським та податковим законодавством, за деякими характеристиками є певні відмінності (табл.1), тому доцільно визнати ведення обліку розрахунків за податками за двома системами: згідно з бухгалтерським законодавством та згідно з податковим законодавством.

Таблиця 1

**Характеристика обліку розрахунків за податками
згідно з бухгалтерським та податковим законодавством**

Порівняльна ознака	Облік розрахунків за податками згідно з бухгалтерським законодавством	Облік розрахунків за податками згідно з податковим законодавством
1	2	3
Користувачі інформації	Внутрішні та зовнішні	Податкові органи, аудитори
Обов'язковість ведення обліку	Регулюється Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	Регулюється податковим законодавством
Точність інформації	Незначні відхилення у відображених даних	Великі вимоги до точності
Об'єкти обліку та звітності	Підприємство в цілому	База оподаткування
Мета обліку	Складання звітності для потреб зовнішніх користувачів	Надання інформації про нарахування та сплату податків податковим органам

1	2	3
Принципи обліку	Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку	Облікові процедури суворо регламентовані державою
Вимірники в обліку	Грошовий, трудові, натуральні	Грошові
Періодичність складання	Квартальна, річна	Квартальна, річна, місячна
Терміни подання	У встановленому законодавством порядку або на вимогу користувачів	У встановленому законодавством порядку
Ступінь відкритості	Відкрита та публічна інформація	Інформація надається тільки податковим органам
Ступінь відповідальності за помилки в обліку	Адміністративна	Адміністративна
Часовий аспект інформації	Господарська операція фіксується безпосередньо після її здійснення	Дані формуються залежно від звітного періоду, не обов'язково в день здійснення господарських операцій.

Розрахунки за податками входять до складу джерел утворення господарських засобів та формують поточні зобов'язання, оскільки передбачається їх погашення протягом одного операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців від дати складання балансу [6].

Об'єктом обліку розрахунків за податками згідно з податковим законодавством в цілому має виступати база та/або об'єкт оподаткування і податкові зобов'язання платника податку.

Нині для узагальнення інформації стосовно податкових розрахунків підприємства призначено рахунок 64 "Розрахунки за податками й платежами", за кредитом якого накопичуються нараховані платежі, за дебетом – їх сплата або списання.

Сьогодні в багатьох розвинутих країнах світу поширено методику використання одного рахунку для сукупності податкових платежів, сплачуваних підприємством. Дане питання нині є досить дискусійним серед українських учених та практиків.

Нами пропонується використання єдиного рахунку для обліку податкових платежів підприємства 98 "Податкові платежі підприємства" з відповідними субрахунками (рис. 1).

98 «Податкові платежі підприємства»

→	981 «Податок на прибуток» (за дебетом – нарахування податку, за кредитом – списання на рахунок фінансових результатів)
→	982 «Податок на додану вартість» (за дебетом – суми податкового кредиту та суми до сплати в бюджет, за кредитом – суми податкового зобов'язання)
→	983 «Податок на доходи фізичних осіб» (за кредитом – суми утриманого податку, за дебетом – визнані суми податкового зобов'язання перед бюджетом)
→	984 «Військовий збір» (за кредитом – суми утриманого збору, за дебетом – визнані суми податкового зобов'язання перед бюджетом)
→	985 «Єдиний соціальний внесок» (за кредитом – суми нарахованого внеску, за дебетом – визнані суми податкового зобов'язання перед бюджетом)
→	986 «Інші податкові платежі» (за дебетом – нарахування податкового платежу, за кредитом – списання на рахунок фінансових результатів)
→	987 «Єдиний податок» (за кредитом – списання єдиного податку на фінансові результати, за кредитом – відображення суми визнаного податкового зобов'язання)

Рис. 1. Рахунок обліку податкових платежів підприємства

Запропоноване використання єдиного рахунку для обліку податкових платежів підприємства дає змогу уникнути впливу на собівартість продукції (у частині єдиного соціального внеску), створює умови для провадження ефективного контролю над нарахуванням і сплатою податкових зобов'язань уповноваженими на те особами.

На нашу думку, доцільним також є доповнити примітки до річної фінансової звітності розділом XIV "Податки, збори, внески", що містить інформацію про стан розрахунків за податковими платежами.

Доречним є складання Приміток до податкової звітності, котрі дадуть можливість деталізувати інформацію до рівня, необхідного для прийняття оптимальних управлінських рішень у сфері оподаткування, оскільки запропонований документ надаватиме інформацію керівництву підприємства про стан заборгованості за окремими податками та зборами, суми нарахованих та сплачених податків і зборів, нарахування штрафних санкцій щодо несплати або простроченої сплати податків та зборів тощо.

Заключним етапом удосконалення методики та організації обліку податкових розрахунків підприємства на рівні держави є впровадження в дію єдиного електронного рахунку – рахунку, який відкривається платником у центральному органі виконавчої влади, що реалізує політику держави у сфері податків та зборів і забезпечує:

- спрощення сплати податкових платежів до бюджетів;
- зменшення кількості помилок стосовно недоплати або ж надміру сплачених коштів, що також знаходить своє відображення в обліку;
- підвищення прозорості стосунків "платники – держава".

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барановська І.В. Проблеми реформування податкової системи у умовах кризи / І.В. Барановська // Актуальні проблеми економіки. 2016. № 8. С. 193-197.
2. Білецька Н.В. Напрями вдосконалення обліку і звітності в оподаткуванні суб'єктів підприємництва в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/271>
3. Гойда О.О. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2015/Economics/64263.doc.htm
4. Мороз Ю.Ю. Облік податкових платежів підприємства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/30284/37736>
5. Плахтій Т.Ф. Об'єкти бухгалтерського обліку розрахунків за податками відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/ob-ekti-obliku-rozrahunkiv-za-podatkami-vidpovidno-do-buhgalterskogo-ta-podatkovogo-zakonodavstva.html>
6. Податковий кодекс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Семенець А.О. Обґрунтування теоретичних підходів до формування податкової системи країни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/61.pdf

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Нарахування та виплата заробітної плати є одним з найважливіших аспектів у роботі будь-якого підприємства. Від правильності її нарахування та повноти і своєчасності виплати залежить мікроклімат на підприємстві і ставлення кожного співробітника до своїх обов'язків, адже розмір одержуваної заробітної плати – прямо пропорційний якості праці найманих працівників.

Потрібно сказати, що до 2010 р. питанню щодо термінів виплати заробітної плати не приділялося ніякої уваги. Але із внесенням змін до 115 статті Кодексу Законів про працю ситуація докорінно змінилася і держава дійсно стала на захист прав працівників. У відповідності з цими змінами виплата заробітної плати повинна здійснюватися не менше двох разів на місяць, з проміжком не більше 16 днів. Крім того, остаточний розрахунок за відпрацьований місяць повинен відбутися не пізніше ніж через 7 днів після його закінчення. Важливим моментом є те, що виплата за першу половину місяця (сума авансу) не повинна бути менше, ніж оплата за фактично відпрацьований час. Остаточні терміни виплати і процентне співвідношення закон пропонує закріпити в колективному договорі, а за відсутності такого узгодити з керівництвом, вибравши уповноважених представників в своєму колективі. Перевірити терміни та повноту виплати заробітної плати на підприємстві може інспектор з охорони праці, який крім усього іншого (повноважень у нього багато), за несвоечасну її виплату може залучити керівництво підприємства (директора і бухгалтера) до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу, а заплатять вони його зі своєї зарплати.

На кожному підприємстві (установі, організації) формують Фонд оплати праці (ФОП), який складається із основної, додаткової зарплати всіх працівників підприємства і інші заохочувальних та компенсаційних виплат. У 2019 році підприємці нараховують єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі ЄСВ) на ФОП у розмірі 22% та за ставкою 8,41% для осіб з інвалідністю.

ЄСВ – це консолідований страховий внесок в Україні, збір якого здійснюється в системі загальнообов'язкового державного страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі. Він включає в себе повний соціальний пакет, законодавчо передбачений нашою державою. Цей пакет складається з пенсійного страхування (виплата пенсії), страхування на випадок тимчасової втрати працездатності (оплата лікарняних, догляд за дитиною тощо), страхування, пов'язане з виникненням нещасних випадків на виробництві (компенсація повної або часткової втрати працездатності). Із Фонду оплати праці працівникам виплачують зарплату, яку бухгалтеру необхідно нарахувати та зробити необхідні утримання із неї. Зарплата працівника є доходом, з якого держава одержує податок.

Питання оподаткування доходів фізичних осіб, тінізації економіки та реформування податкової системи досліджувалось багатьма науковцями, а саме: А. Скрипником, А. Бекряшевим, Т. Приходько, В. Бородюком та ін. Разом з тим, низка питань щодо ефективного оподаткування доходів фізичних осіб залишається не до кінця дослідженою. Особливо гостро постає питання щодо стимулюючої ролі податків у боротьбі з тіньовим сектором, зокрема, зарплати «у конвертах». Адже високе навантаження на фонд оплати праці та низькі зарплати стимулюють підприємців приховувати частину заробітної плати, а працівників стимулює до трудової міграції закордон. Нагальним є питання уникнення подвійного оподаткування в умовах вільного переміщення робочої сили за межі України та концентрації надходжень у місцевих бюджетах. Вирішення цих проблем має як фінансову, так й юридичну складову (міжнародне право).

Податок на доходи фізичних осіб (далі ПДФО) виступає формою індивідуального прибуткового оподаткування, яка ґрунтується на взаємовідносинах між державою та

громадянами на основі вилучення частини їх доходу для створення централізованого грошового фонду держави з метою виконання її функцій. Базою оподаткування ПДФО є загальний оподатковуваний дохід. Загальний оподатковуваний дохід - це будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду. Заробітна плата, у відповідності до ст. 14.1.48 Податкового Кодексу України (далі ПКУ), – це основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом. Методика оподаткування заробітної плати регламентується ПКУ. Згідно зі ст. 164.2.8 ПКУ під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування ПДФО визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму податкової соціальної пільги за її наявності [1]. Податкова соціальна пільга з ПДФО, передбачена для деяких категорій населення, звільняє частину (або весь) дохід таких громадян від сплати цього податку. На даний момент ця пільга дорівнює 50 % мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня року в якому проводиться нарахування доходу. Вона застосовується лише в тому випадку, якщо доходи цих громадян не перевищують встановлену межу: прожитковий мінімум для працездатної особи на 1 січня року, в якому нараховується зарплата і множиться на коефіцієнт 1,4 і округляється до найближчих 10 грн. В особливих випадках, коли співробітники, які працюють на підприємстві, мають особливі заслуги або є багатодітною матір'ю або батьком, розмір пільги з ПДФО для них може бути збільшений в 1,5 або 2 рази, з відповідним збільшенням гранично допустимого доходу. Пільга в будь-якому розмірі надається тільки за письмовою заявою співробітника в бухгалтерії підприємства. Ставка ПДФО щодо доходів у формі заробітної плати становить 18% бази оподаткування.

Крім ПДФО із зарплати утримують військовий збір. Ставка військового збору складає у всіх випадках 1,5% від об'єкту оподаткування. З 2015 року об'єкт оподаткування не обмежується лише виплатами, пов'язаними з трудовими та цивільно-правовими стосунками, або виграшем в лотерею або азартну гру. Відповідно до пп. 1.2 пункту 16 підрозділу 10 розділу XX ПКУ «об'єктом оподаткування збором є доходи, визначені статтею 163 цього Кодексу». Отже, база оподаткування включає доходи резидента (згідно п. 163.1 ПКУ): загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання); іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України; доходи нерезидента (згідно п. 163.2 ПКУ); загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання) [2].

На фонд оплати праці нараховується єдиний соціальний внесок, розмір якого залежить від осіб, які працюють на підприємстві (інваліди) і сплачується за рахунок роботодавця [1]. Єдиний внесок підлягає сплаті незалежно від фінансового стану платника. Не сплачують за себе ЄСВ підприємці (незалежно від системи оподаткування), які належать до осіб з інвалідністю, отримують пенсію за віком або досягли віку, визначеного ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», та отримують відповідно до Закону пенсію або соціальну допомогу [6].

Великого значення набуває питання справляння ЄСВ. Саме діюча система справляння ЄСВ в значній мірі стала причиною тінізації заробітної плати, адже в даних умовах нарахування на фонд оплати праці в десять разів перевищує утримання із заробітної плати робітника. На нашу думку в умовах євроінтеграції необхідно збалансувати навантаження ЄСВ на фонд оплати праці (навантаження на податкового агента) та на виплату заробітної плати (навантаження на окремого робітника) наблизивши тим самим вітчизняні умови до умов країн ЄС.

Вивести заробітну плату з тіньового сектору економіки можливо лише з використанням комплексу заходів, які стосуються методики справляння та перерозподілу фіскального навантаження між платником податку та податковим агентом, забезпечити їх зацікавленість у чесному та достовірному веденні обліку заробітної плати та повної і своєчасної сплати зобов'язань, необхідно створити сприятливий фінансовий клімат в державі, забезпечити

стабільність податкового законодавства та дуже важливо вдосконалити фінансовий, а в тому числі, податковий контроль. Тільки за сприятливих умов та ефективного контролю можна досягти детінізації заробітної плати в Україні. Розглянемо більш детально рекомендований нами комплекс заходів щодо детінізації заробітної плати. По-перше, ефективну методику справляння та перерозподілу фіскального навантаження між платником податку та податковим агентом можна створити тільки за умови збалансування навантаження щодо нарахування та утримання ЄСВ, а не перекладання навантаження на нарахування ЄСВ на фонд оплати праці, як пропонується в обох моделях концепції податкової реформи стосовно ПДФО. Слід зазначити, що в умовах діючої моделі близько 90% усіх соціальних внесків здійснюється роботодавцем і лише 10% працівником, тоді як в Австрії з працівника утримується 40% соцвнесків, в Болгарії– 42%, в Іспанія– 16,5%, Італії – 23% [3].

По-друге, зменшення податкового навантаження на заробітну плату окремих соціальних верств населення з обов'язковою диференціацією ставок ПДФО у залежності від обсягу оподатковуваного доходу, а не уніфікація ставки до одного рівня як пропонується в обох моделях концепції. Слід зазначити, що у країнах ЄС застосовуються прогресивні шкали ставок аналогічного податку. Так у Великобританії на період 2014 – 2015 років податкова ставка на прибуток становить: для осіб з доходом до 31,865 тис. фунтів стерлінгів – 20 %, з 31,865 тис. до 150 тис. фунтів стерлінгів – 40 %, понад 150 тис. фунтів стерлінгів – 45 %. У Франції податкова ставка на прибуток становить: для осіб з доходом від 6,012 до 11,991 тис. євро – 5,5 %, від 11,992 до 26,631 тис. євро – 14 %, від 26,632 до 71,397 тис. євро – 30 %, від 71,398 до 151,200 тис. євро – 41 %, понад 151,200 – 45 % [4]. У Німеччині для осіб з доходом 8,131 – 52,881 тис. євро ставка від 14 % до 42 %, від 52,882 до 250,730 тис. євро – 42 %, від 250,731 тис. євро і більше – 45% [5]. Отже, уніфікація та застосування пласкої шкали ставки ПДФО на нашу думку є недоцільним.

По-третє, забезпечити зацікавленість податкових агентів та робітників у чесному та достовірному веденні обліку заробітної плати та повної і своєчасної сплати зобов'язань можливо з одночасним запровадженням системи заохочувальних методів та ефективного фінансового контролю. Досить ефективним заохочувальним методом для робітника може стати запровадження особових рахунків у Пенсійному фонді, за якими кожний робітник зможе перевірити скільки відрахування надійшло на його рахунок. А для роботодавця (податкового агента) можна ввести елементи досвіду європейських країн щодо надання податкових канікул для підприємств, які ведуть чесний та достовірний облік заробітної плати та своєчасно і в повному обсязі сплачують податки. Однак важливою передумовою є посилення контролю з боку Державної фіскальної служби України та Державної інспекції України з питань праці із запровадженням жорстких санкцій для порушників законодавства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/ediniy-vnesok-na-zagalnoobovyazkove-ukraini/62500.html>
2. Податковий кодекс України (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 23 листопада 2018 року №2628-VIII, набирають чинності з 1 березня 2019 року.
3. Ставки прибуткового податку з громадян в країнах ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gov.uk/>
4. Прибутковий податок у Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.french-property.com/>
5. Податки в Німеччині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internations.org>
6. Розміри ЄСВ-2019. «Дебет-Кредит» - сервіси для бухгалтера. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://services.dtkt.ua/catalogues/indexes/13>

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ОФШОРНИХ МЕХАНІЗМІВ В УМОВАХ КРИЗИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ОПОДАТКУВАННЯ

Використання механізму зменшення податкового тиску на бізнес великих компаній через взаємодію з офшорними центрами є актуальним не лише в Україні, а й в усьому світі. З однієї сторони офшорні зони надають бізнесу можливість для заощадження значної кількості фінансових ресурсів за рахунок використання легальних прийомів та інструментів. З іншої сторони ухилення від оподаткування та виведення капіталу з України призводить до недоотримання українським бюджетом значної частини податків.

Окремі питання проблематики офшорних механізмів досліджували такі вітчизняні автори, як М.І. Карлін, З. Луцишин, А.В. Максименко, М.І. Мотовилець, Н.Г. Синютка, Г.М. Яренко та ін. Однак низка аспектів цієї багатогранної проблеми залишилася недостатньо розкритою.

У податковому контексті офшорною є структура, яка, проводячи діяльність в якій-небудь країні, не перебуває під податковим контролем цієї країни.

Поняття «офшор» доволі часто поєднується з поняттям «відмивання» грошей та криміналу і означає тільки фінансовий механізм, за допомогою якого легально здійснюється фінансові операції з метою продуктивного податкового планування. Цей інструмент використовується і в законодавстві, і на практиці в галузі податків, міжнародних угод і фінансових схем.

Проблематичні умови здійснення підприємницької діяльності підштовхують українських бізнесменів до енергійного пошуку шляхів мінімізації суми податків, а саме, створення офшорних компаній. Це спричиняє недоотримання бюджетом податкових надходжень. Але при цьому, створення таких фірм в офшорних юрисдикціях не забороняється законом, а доход офіційно з'являється у суб'єктів господарювання інших держав. Усі шахрайства, які пов'язані з приховуванням доходу в офшорних зонах, називаються «офшорними схемами».

Основні мотиви використання національними підприємствами офшорних зон, серед яких:

- низька або нульова ставка податку. Звичайно, податок на прибуток в офшорних юрисдикціях практично відсутній або не переважає 1–2%. Неодноразово компанії, зареєстровані у цих державах не сплачували жодних інших податків, крім річного збору, незалежно від прибутку, одержаного компанією;
- легкість реєстрації фірми. Приміром, сума статутного капіталу офшорної компанії переважно не обмірковується, а процес реєстрації є умовним та виконується за дорученням;
- відсутність у офшорних юрисдикціях зобов'язання стосовно подачі звітності;
- рух капіталу та нерозголошення даних про його власників;
- добровільна наявність засновників фірми.

Позитивний ефект від діяльності офшорних юрисдикцій, який пов'язаний із припливом капіталу, є таким: створення сприятливого інвестиційного клімату та збільшення обсягів інвестування, а відповідно, і позитивних наслідків в економіку країн від капіталовкладень (розвиток фінансових ринків, створення робочих місць, відсутність необхідності контролю за діяльністю офшорних компаній органами влади цих країн).

Негативними сторонами діяльності офшорних зон є:

- недобросовісна податкова конкуренція та, відповідно, уникнення від сплати податків;
- нестабільність економіки у зв'язку з перспективою акумуляції в офшорних зонах великих обсягів капіталу;
- відтік капіталу;
- зростання тінізації економіки;
- зростання безробіття в країнах-донорах.

Розвиток співробітництва з офшорними зонами для України посідає значне місце, з кожним роком зростають обсяги офшорних операцій. Наші підприємці та олігархічна верхівка прекрасно розуміють усі наведені вище позитиви, які надаються учасникам. Саме тому особливе значення для України має співпраця з Кіпром як найближчою офшорною зоною. І така кількість операцій з капіталом займає дуже велику нішу експортно-імпортних операцій України.

За даними інтернет видання «Бізнес-цензор» з 2015 по вересень 2018 року Україна експортувала продукції п'яти найбільших товарних груп на \$112 млрд. З них \$42 млрд пішли у офшори. Експорт у офшорні країни за 2017 рік становив понад \$11 млрд (близько 260 млрд грн). Це дорівнює сумі всіх токсичних банківських активів 2016 року, або ж сумі бюджетних трансфертів 2018 року. Всього у 2017 році Україна експортувала товарів та послуг на суму \$52,3 млрд, а це означає, що приблизно кожен четвертий долар із валютної виручки країни іде у офшор [1].

В основному через офшори експортують аграрну продукцію та продукцію металургії. Дані галузі приносять найбільше валютної виручки до бюджету, є найбільшими платниками податків та контролюються найбільшими фінансово-промисловими групами країни.

Організація з економічного розвитку та співробітництва оцінює щорічні втрати від розмивання податкової бази у 4-10% сукупних податкових надходжень за рік у всьому світі.

Через неузгодженості у національному та міжнародному законодавстві, Україна по документах експортує товар за заниженою ціною у низькоподаткову юрисдикцію (офшор). Фізично товар йде в країну призначення. Але юридично відбувається його перепродаж через пов'язані компанії, які зареєстровані в офшорних юрисдикціях. Юридично це називається трансфертне ціноутворення. Воно передбачає збут товарів взаємозалежними особами за внутрішньо-фірмовими цінами, які нижче за ринкові. Це робиться для того, щоб знизити базу оподаткування, з якої сплачуються податки [1].

Для економіки України «офшорна схема» має такі негативні наслідки [1]:

- Країна-експортер отримує менше валютної виручки для балансування курсових коливань.

- Через зменшення податку на прибуток бюджет отримує менше надходжень.

- Це значно впливає на конкуренцію та чесний бізнес, адже платити податки стає не вигідно.

Для збільшення надходжень у бюджет існує перелік кроків, розроблених країнами-членами ОЕСР та "Великої двадцятки" щодо запобігання розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування – це план дій BEPS (Base erosion and Profit Shifting).

Висновки і пропозиції:

- 1) Потрібно більше уваги приділяти дослідженню антикризових програм, що розроблені та запроваджуються владою провідних держав світу. Особливу увагу потрібно приділяти заходам з протидії функціонуванню офшорів, боротьба з якими посилилася останніми роками. З огляду на значні втрати від фінансової кризи впровадження антиофшорних заходів є необхідним кроком, що дасть можливість отримати дохід у вигляді податкових надходжень від бізнесу.

- 2) Вирішення проблеми офшорних зон потребують активних дій держави й тісного міжнародного співробітництва. Незважаючи на економічну привабливість офшорних зон для бізнесменів, проведення операцій з ними негативно позначається на економіці України. Отже, проблематику офшорних зон необхідно вирішувати на глобальному рівні, за участю інших країн, міжнародних організацій, з метою створення спільної законодавчої бази та гармонізації податкової системи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Євстігнєєва О., Красовський Б., Насрідінов Р. Скільки Україна втрачає в офшорах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.censor.net.ua/>

2. Карлін М. І. Причини, проблеми та шляхи регулювання діяльності офшорів у світовій фінансовій системі / М. І. Карлін // Історія народного господарства та економічної

думки України. - 2017. - Вип. 50. - С. 316-337. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ingedu_2017_50_20.

3. Луцишин З. Офшорні фінансові центри у глобальному русі капіталів / З. Луцишин, Е. Мехтієв // Міжнародна економічна політика. - 2017. - № 2. - С. 62-94. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер_2017_2_5.

4. Максименко А. В. Офшорні центри як інструмент міжнародного податкового планування / А. В. Максименко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2017. - № 9. - С. 25-30. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2017_9_7.

5. Синютка Н. Г. Історичний ракурс формування офшорних юрисдикцій як глобальної системи ухилення від оподаткування / Н. Г. Синютка, О. М. Синютка // Бізнес Інформ. - 2017. - № 3. - С. 249-253. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_3_41.

Смішна В.В., обліково-агрономічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
Чернятинський коледж ВНАУ.
Науковий керівник – викладач, Новотна Н.М.

ГУДВІЛ – СУТЬ, ПОНЯТТЯ ТА ЙОГО ВИДИ

У загальноекономічному розумінні гудвіл (ділова репутація) — це комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємства без відповідного збільшення активних операцій, включаючи використання кращих управлінських здібностей, домінуюче положення на ринку продукції (робіт, послуг), нові технології. Він виникає при продажу підприємства на конкурсній основі та визнається як різниця між його ринковою ціною (вартістю покупки) і номінальною вартістю підприємства (справедлива вартість).

Згідно із П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», гудвіл — це перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання.

У разі перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання виникає негативний гудвіл. [1]

У П(С)БО 19 під придбанням розуміється об'єднання підприємств, у результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій. [1]

Придбані покупцем ідентифіковані активи, зобов'язання і непередбачені зобов'язання визнаються окремо на дату придбання і відображаються за їх справедливою вартістю, крім необоротних активів, утримуваних для продажу, які оцінюються за чистою вартістю реалізації. Коригування справедливої вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань якщо це передбачено угодою про об'єднання, здійснюється протягом 12 місяців з дати придбання за умови, що сума коригування може бути достовірно визначена.

Зарахований на баланс гудвіл надалі оцінюється на наявність ознак можливого зменшення його корисності в порядку передбаченому Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів. По гудвілу амортизація не нараховується.

Якщо гудвіл на кінець року не відповідає ознакам активу, то він списується з включенням залишкової вартості до витрат.

Якщо на дату придбання або на дату обміну вартість частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів зобов'язань і непередбачених зобов'язань об'єкта придбання перевищує сукупність витрат на об'єднання підприємств та/або видів їх господарської діяльності, то сума перевищення (негативний гудвіл) визнається доходом.

Для узагальнення інформації про гудвіл призначено рахунок 19 «Гудвіл», який має такі субрахунки:

191 «Гудвіл при придбанні»;

193 «Гудвіл при приватизації (корпоратизації)»

За дебетом субрахунка 191 «Гудвіл при придбанні» відображається вартість гудвілу, що виникає при придбанні іншого підприємства, за кредитом — сума списаного гудвілу.

За дебетом субрахунка 193 «Гудвіл при приватизації» підприємства державного, комунального секторів економіки відображають вартість гудвілу, який виник при приватизації (корпоратизації), за кредитом — суму списаного гудвілу в порядку, визначеному Положенням про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності. [2]

Гудвіл є одним із достатньо специфічних видів нематеріальних активів. Перша згадка про гудвіл датується 1571р. Спочатку цей термін вживався юристами, а згодом перейшов до Бухгалтерської практики. Причиною цього було визнання гудвілу майновим правом, через що виникла потреба в його оцінці та прийнятті до обліку. В 1891р. англійський бухгалтер Ф. Мор запропонував підходи до оцінки гудвілу на основі генерованих ним додаткових доходів. У вітчизняній практиці термін «гудвіл» почав використовуватися під час купівлі-продажу підприємств. Бухгалтера звернули увагу на те, що лише згадування тієї чи іншої фірми може підвищувати попит на продукцію, а отже «ім'я» фірми може приносити додатковий прибуток. В зарубіжній практиці гудвіл підприємства, як об'єкт бухгалтерського та податкового обліку, визначається в грошовому еквіваленті як різниця між балансовою вартістю та вартістю продажу. Розрізняють внутрішній та придбаний гудвіл.

Внутрішній гудвіл - накопичений протягом певного часу нематеріальний актив, який дозволяє мати значні конкурентні переваги та забезпечує підприємству вищу ринкову вартість. Відповідно до законодавства лише придбаний гудвіл може бути відображений на рахунках бухгалтерського обліку.

Придбаний гудвіл - це гудвіл, який був отриманий підприємством разом із придбанням іншого підприємства. Відповідно будь-який внутрішній гудвіл може стати придбаним у разі продажу підприємства. Після продажу підприємства внутрішній гудвіл перестає існувати, перетворюючись на придбаний, оскільки змінюється суб'єкт, до якого відноситься даний гудвіл

Різниця між внутрішнім і придбаним гудвілами полягає не тільки у походженні, але й у тому, що внутрішній гудвіл виник як результат робіт колективу підприємства, починаючи від керівника і закінчуючи виконавцями. Як наслідок, внутрішній гудвіл може відтворюватися в процесі діяльності підприємства. Придбаний гудвіл є іншорідним по відношенню до підприємства, тому він не може відтворюватися в новому середовищі, що призводить до його втрати з часом. Для відображення в обліку, як правило, використовується виключно бухгалтерський метод оцінки гудвілу. [4]

Існує декілька методик визначення величини гудвілу при придбанні, які передбачені вітчизняними та міжнародними нормативними актами. Так, відповідно до П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» та МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» гудвіл розраховується як різницю між вартістю придбання підприємства та справедливою вартістю активів і зобов'язань. Гудвіл визначається наступним чином:

$$GW = W_{пп} - IA - Z$$

Де: $W_{пп}$ – вартість придбання підприємства;

IA – вартість ідентифікованих активів підприємства

Z – зобов'язання підприємства Z

Другий підхід передбачає, що гудвіл капіталізується і амортизується. Будь-який актив, як пояснює В.В. Ковальов, відображається в балансі тільки у тому випадку, якщо він передбачає генерування доходів у майбутньому. Прихильники цього підходу свої докази будують на принципі співвідношення доходів і витрат, та пропорційного списання вартості активів на поточні витрати.

Згідно з третім підходом гудвіл трактується як витрати поточного періоду і підлягає негайному списанню. Четвертий підхід схожий до третього й трактує гудвіл як специфічний фактор зменшення капіталу власника, що передбачає його списання за рахунок додаткового капіталу. [5]

Таким чином, в Україні на сьогодні найбільш розповсюдженні перший та четвертий підходи до відображення гудвілу в системі бухгалтерського обліку. Зазначені підходи використовуються для обліку гудвілу, виділеного при придбанні підприємства.

Облік вартості придбання відображається за вартістю, яка є сумою сплачених коштів або їх еквівалентів. Якщо придбання здійснюється шляхом передачі інших активів або прийняття на себе зобов'язання, то вартість придбання на дату придбання дорівнює справедливій вартості активів або зобов'язань, наданих покупцем в обмін на контроль за чистими активами іншого підприємства, збільшеній на суму витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.07.99 р. № 163: станом на 10.01.2012 р. [Електронний ресурс] / Законодавство України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 “Зменшення корисності активів” [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 «Об'єднання бізнесу» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320316/file/IFRS%2003.pdf>
4. Травін В.В. Особливості організації бухгалтерського обліку внутрішнього гудвілу як прояву соціального капіталу на мікроекономічному рівні/ В.В. Травін// Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2010. – № 2 (52). – С. 192–199.
5. Ковалев В.В. Гудвилл как бухгалтерская категория / В.В.Ковалев //Бухгалтерский учет. – 2005. – № 8. – С. 52 – 59.

Созанська Л.О., фінансове відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курсу
Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ.
Науковий керівник – к.е.н., Гриценко О.М.

РОЗРАХУНКИ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

У процесі господарської діяльності у підприємств виникає необхідність видачі з каси готівки працівникам підприємства під звіт на господарські витрати та службові відрядження. У цьому випадку виникають розрахункові відносини з підзвітними особами.

Актуальність даної теми полягає в тому, що розрахунки з підзвітними особами мають місце практично на кожному підприємстві і вельми різноманітні, тому що включають в себе - придбання за готівку запасних частин, матеріалів, палива, канцелярських товарів; оплату дрібного ремонту оргтехніки, транспортних засобів; витрати на відрядження.

Підзвітні особи - це працівники підприємства, які отримали грошові суми підзвіт для майбутніх витрат згідно з наказом керівника. Підзвітними особами можуть бути лише працівники підприємств, яким видаються аванси на здійснення деяких господарських витрат, на відрядження та наукові експедиції. Аванс - це розрахункова сума коштів на передбачені витрати. Аванс може бути виданий готівкою з каси підприємства, чеком та через пластикові картки з рахунків у банківських установ, а також грошовим переказом через органи зв'язку, якщо відрядженій особі продовжується термін відрядження.

Через підзвітних осіб може виплачуватися і заробітна плата, якщо на підприємстві за штатним розкладом не передбачена посада касира або якщо через віддаленість обслуговуваного підприємства платіжна (розрахунково-платіжна) відомість не може бути повернута довіреною особою в касу бухгалтерії протягом трьох робочих днів, відведених на виплату зарплати готівкою.

Готівка видається під звіт з каси підприємств з дозволу керівника підприємства і головного бухгалтера і лише на цілі в межах сум, отриманих на вказані цілі з рахунка у банку, і лише у разі відсутності заборгованості підзвітної особи за раніше отримані аванси.

На службові відрядження аванс видається з розрахунку витрат, необхідних відрядженому на оплату вартості проїзду до місця відрядження і назад, добових та наймання житла. Порядок оплати службових відряджень регулюється Інструкцією про службові відрядження в межах України та за кордон, затвердженою МФУ 13.08.1998 р. (з подальшими змінами). [3]

Термін відрядження визначається керівником підприємства, але не може перевищувати в межах України 30 календарних днів, а закордон - 60. Фактичний час перебування у відрядженні визначається за відмітками у посвідченні про відрядження про дату вибуття та прибуття до місця постійної роботи. При цьому датою повернення вважається день прибуття транспортного засобу до місця постійної роботи.

У випадку якщо аванс на відрядження видавався в Після завершення відрядження працівник зобов'язаний:

1) заповнити і надати Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, за формою, затвердженою Наказом N 996 (абзац перший пп. 170.9.2 п. 170.9 ст. 170 розд. IV ПК України), до якого прикласти документи, що підтверджують понесені у зв'язку з відрядженням витрати;

2) повернути суму надмірно витрачених коштів (за наявності).

У Звіті працівник заповнює усі графи, окрім граф:

- «Звіт перевірено», «Залишок унесений (перевитрата видана) у сумі за касовим ордером», бухгалтерських проводок, розрахунку суми утриманого податку за несвоєчасно повернені витрачені кошти на відрядження або під звіт, що заповнюються посадовцями підприємства, на яких покладений обов'язок виконання вказаних функцій;

- «Звіт затверджено в сумі», яка підписується керівником (податковим агентом).

Працівники бухгалтерії перевіряють правильність оформлення звіту та законність витрачання коштів за призначенням. Перевірений і підписаний бухгалтером звіт подають на затвердження керівникові установи, який зобов'язаний не пізніше вищезазначених днів прийняти рішення про затвердження звіту.

У бухгалтерському обліку підприємств витрати на відрядження відображаються відповідно до положень П(С)БО 16 [2] Так, відповідно до абзацу другого п. 7 П(С)БО 16, витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом визначеного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. В той же час, якщо існує можливість їх віднесення на конкретний об'єкт витрат, такі витрати формують виробничу собівартість цього об'єкту.

Для обліку розрахунків з підзвітними особами передбачено субрахунок 372 «Розрахунки з підзвітними особами».

По дебету субрахунку 372 відображаються суми, видані працівникам під звіт, а також суми відшкодування працівникам власних коштів, використаних у відрядженні, в кореспонденції з субрахунками обліку грошових коштів і документів: 301 «Каса в національній валюті», 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», 331 «Грошові документи в національній валюті».

Проблеми обліку розрахункових операцій досліджуються широким колом науковців та практиків. Проте майже всі вони розглядають проблем розрахункового характеру загалом або акцентують увагу лише на розрахунках з дебіторами. На нашу думку, потребує особливої уваги процес організації обліку розрахунків з підзвітними особами (внутрішньогосподарськими дебіторами), який включає в себе: дієве нормативно-правове поле, порядок видачі підзвітних коштів та диференційовані строки їх повернення, а також належне та вчасне документальне оформлення у реєстрах первинного, аналітичного та синтетичного обліку.

Отже, здійснюючи свою фінансово-господарську діяльність підприємства вступають у взаємні відносини з різними фізичними та юридичними особами розраховуючись по безготівковій формі. У той же час здійснюються такі витрати, які з різних причин не можуть

бути здійснені шляхом безготівкових розрахунків, тому їх здійснюють готівкою безпосередньо з каси підприємств найчастіше через підзвітних осіб, зокрема придбання різних видів запасів. Переважна більшість підприємств, відправляючи працівника у відрядження, видають йому підзвітні кошти з каси готівкою, проте не всі вони правильно відображають у бухгалтерському обліку рух таких коштів. Враховуючи вищевикладене, варто відмітити про існуючі проблеми не лише організаційно-облікового характеру, а й нормативно-правового.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 22.01.2018 № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0040-05&c>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" (П(С)БО 16) затверджено наказом Мініфіну від 31 грудня 1999 року № 318.
3. Інструкцію про службові відрядження в межах України та за кордон, затвердженою МФУ 13.08.1998 р. (з подальшими змінами). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98>
4. Про службові відрядження в межах України та за кордон : Інструкція, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. № 59 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Солодушенко І.С., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Черненко Л.Б.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Сьогодні незалежний аудит в загальній системі державного фінансового контролю виокремлений в самостійний напрям, є комерційною діяльністю і представлений цілим комплексом професійних послуг. Удосконалення незалежного аудиту необхідно і державі, і суб'єктам господарювання, і суспільству в цілому.

Аудит є обов'язковою частиною цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни. Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність», аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

Аудит в Україні фактично відбувся як професія й окремий вид інтелектуального бізнесу. Подальший його розвиток обумовлений ринковим спрямуванням економіки країни, необхідністю незалежного об'єктивного контролю господарської діяльності підприємств і професійного підтвердження достовірності їх фінансової звітності в інтересах власників, користувачів та зацікавлених сторін [2].

Аудиторські послуги стали більш диверсифікованими, зокрема на даному етапі в основному, надаються такі види аудиторських послуг: аудит, супутні аудиту послуги, оглядова перевірка, операцій на перевірка, компіляція. Ринок видів аудиторських послуг в Україні розширився та диференціювався за напрямками та інтересами замовників.

В нашій державі деякі із аудиторських фірм (аудиторів) взагалі не займаються аудитом, а надають лише консалтингові та інші послуги. В той час як світові тенденції розвитку аудиторських послуг свідчать про скорочення аудиторськими фірмами обсягів консалтингових послуг або виділення з них суб'єктів, що надають консалтингові послуги, в окремі структури.

Український аудит є саморегульованою діяльністю. Офіційним регулятором вітчизняного аудиту є Аудиторська палата України, яка створюється і функціонує як незалежний самостійний орган і є юридичною особою, що вирішує важливі питання у сфері

методологічного й організаційного управління аудитом в Україні. Повноваження Аудиторської палати України поширюються на такі важливі сфери аудиторської діяльності:

- сертифікація аудиторів;
- підвищення кваліфікації аудиторів;
- реєстрація аудиторських фірм та аудиторів – приватних підприємців і ведення реєстру суб'єктів аудиторської діяльності;
- стандартизація аудиторської діяльності (застосування стандартів аудиту і кодексу професійної етики);
- контроль якості аудиторських послуг [1].

До проблем розвитку аудиту в Україні може бути віднесена ціла низка питань, які між тим пов'язані між собою необхідністю адаптації до нових умов роботи в зв'язку з підписанням угоди про асоціацію з ЄС, необхідністю концептуально-інституційних змін, наближенням практики аудиту до європейських стандартів. Робота із реформування ринку аудиторських послуг відповідно до міжнародних вимог почалася давно. Однак, важливим моментом і підґрунтям такого реформування є необхідність законодавчих змін. Так, зокрема, на виконання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом Міністерство фінансів розробило свою модель реформи ринку аудиторських послуг, котра була викладена в законопроекті «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [2].

Незважаючи на цілковиту підтримку ідеї реформування вітчизняного ринку аудиту окремі положення даного проекту зазнали значної критики з боку практикуючих аудиторів. Практично всі, запропоновані різними авторами нові редакції Закону про аудиторську діяльність, які жваво обговорюються останнім часом небайдужими, зацікавленими сторонами, свідчать про наявність кардинальних змін концепції аудиторської діяльності в Україні.

Існуюча модель регулювання аудиторської діяльності була заснована законодавчо з прийняттям Закону України «Про аудиторську діяльність» у 1993 році. Організацію, управління та регулювання аудиторської діяльності в Україні здійснює Аудиторська палата України, яка є незалежним самостійним органом. Побудова такої системи базується на принципах професійного самоврядування аудиторів. Вважається, що існуюча система регулювання аудиторської діяльності, яка акумулює в «одних руках» всі функції організації, керування, контролю, нагляду та захисту не відповідає вимогам часу та суперечить європейському законодавству.

Ключовим питанням перегляду існуючої системи аудиту з метою забезпечення його якості та довіри суспільства є створення системи суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. Головна функція такого нагляду полягає у формуванні зовнішніх інституціональних умов для забезпечення дотримання вимог незалежності при організації та здійсненні аудиторської діяльності. Організаційна складова незалежності системи суспільного нагляду аудиту визначається змістом певних вимог до організаційно-правової форми такого органу, його повноважень, рівня фінансового забезпечення.

Головним шляхом підвищення якості аудиту в сучасних умовах є професійний контроль за відповідністю формування та функціонування внутрішніх систем контролю якості аудиторської діяльності, створених суб'єктами аудиту. Важливим питанням реформування є визначення порядку здійснення державного контролю за аудиторською діяльністю, повноваження державних органів щодо незалежного аудиту, зокрема, Міністерства фінансів України, а також порядку взаємодії аудиторів та державних регуляторних органів.

Важливе значення в формуванні напрямів удосконалення аудиторської діяльності посідають питання забезпечення якості аудиторських послуг. Якісна робота аудиторів сприяє зміцненню позицій національного аудиту, як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках послуг, підвищенню конкурентоспроможності українських аудиторських фірм. Дотримання вимог контролю якості аудиторських послуг направлено на виявлення фактів непрофесійного надання аудиторських послуг.

Проблемні питання якості аудиту на пряму залежать від створення та підтримки ефективних та міцних систем фінансової звітності та аудиту у відповідності до вимог

міжнародних стандартів та вимог європейської правової системи. Висока якість усіх обов'язкових аудиторських перевірок, базується на виконанні міжнародних стандартів аудиту і оцінці дотримання вимог відповідних стандартів обліку та звітності при її складанні. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг запроваджені Аудиторською палатою України в якості національних ще з 2003 року. З цього часу АПУ періодично отримує від Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC) право на переклад і поширення оновлених видань МСА і затверджує їх до застосування аудиторами в діючу практику [3].

Знання положень стандартів, їх розуміння та правильність практичного застосування забезпечується відповідним рівнем знань практикуючих аудиторів.

Наступним питанням є необхідність оптимізації діяльності професійних бухгалтерських та аудиторських організацій. Важливим напрямом їх роботи, зокрема, є розробка, впровадження, роз'яснення професійних стандартів і підтримка відповідного якісного рівня професійної освіти. Розвиток аудиторської діяльності в Україні у відповідності до європейських норм Перспективи національного аудиту більшість авторів передбачає в контексті європейської інтеграції [4].

Асоціація з ЄС відкриє українському аудиторському ринку нові можливості для надання професійних послуг не тільки в межах нашої країни. Слід зазначити, що орієнтація на правила розвитку аудиту зарубіжних країн в повній мірі не зможе забезпечити достатню ефективність, якщо не враховувати національні особливості, стан економічного розвитку та відмінності національної економіки України. Необхідність реформування є визнаною вимогою часу, однак, всередині аудиторської спільноти відсутня єдина консолідована позиція щодо єдиної політики змін інституту аудиту в Україні. Необхідною умовою є прийняття Верховною Радою нової редакції Закону «Про аудиторську діяльність», яка не протирічить вимогам Директив ЄС та одночасно враховує національні особливості та позитивні напрацювання українського незалежного аудиту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 року №3126-ХІІ (в редакції Закону України від 07 липня 2011 року № 3610-VI). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 року про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності,
3. Про аудиторську діяльність: [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2013 року, частина 1 / [Пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Шарашидзе Т.Ц.]. - К.: «Видавництво «Фенікс», 2013. - 1016 с.

Степанюк Н.В, економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс,
ВСП «Рівненський коледж НУБіП України».
Науковий керівник – викладач, Бондарчук І.П.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розвиток промислового сектору економіки України за останні роки був неоднозначним. Нестабільна державна політика щодо промислових підприємств, наслідки нещодавньої фінансово-економічної кризи, неефективна система управління підприємства – це лише деякі чинники, що сприяють зниженню ефективності діяльності промислових підприємств. Формування ефективної системи контролю діяльності підприємства є важливим етапом удосконалення всієї системи управління, що може стати також вагомим чинником підвищення ефективності діяльності підприємства. На сьогодні важливою проблемою є вибір підходу до формування системи контролю та її формалізація на

підприємстві. Саме тому проблеми управління й застосування методів формалізації системи контролю діяльності промислового підприємства є актуальними.

Проблемам розвитку внутрішнього контролю в Україні присвятили свої праці багато авторів, зокрема Гавришко І. [4], Гриліцька А. [5], Єгарміна В., Івануса Н., Сокін А., Футорангська Ю. та інші, але деякі проблеми залишаються недостатньо розкритими. А тому нашим основним завданням є дослідити стан внутрішнього контролю на підприємствах України, визначити основні проблеми розвитку внутрішнього контролю та надати пропозиції щодо підвищення його ефективності та вирішення існуючих проблем.

Аналіз наукової та економічної літератури показав, що визначення внутрішнього контролю науковцями дається по-різному, але, на нашу думку, найбільш повним є таке: внутрішній контроль – це система заходів, визначених управлінським персоналом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного використання усіма працівниками своїх обов'язків по забезпеченню та здійсненню господарських операцій [3, с.46]. Внутрішній контроль визначає закономірність цих операцій і їх економічну доцільність для даного підприємства.

До здійснення процесу контролю перед працівниками повстають основні завдання: повнота обліку даних, точність обліку даних, законність господарських операцій, повнота записів, точність ведення записів, збереження бухгалтерських документів, захист активів. Об'єктами внутрішнього контролю є функціональні цикли діяльності організації – постачання, виробництво і реалізація. Суб'єктами внутрішнього контролю є окремі посадові особи і працівники структурних та функціональних підрозділів підприємства. Внутрішній контроль здійснюється безперервно. Окремі контрольні заходи проводяться в залежності від виникнення такої необхідності. Керівництво підприємства самостійно встановлює склад, терміни і періодичність процедур щодо контролю. Головний принцип організації внутрішнього контролю – доцільність та економічність. Усі документи внутрішнього контролю мають абсолютно конфіденційний характер.

Для більш достатнього уявлення щодо внутрішнього контролю розглянемо його три функції: контроль повноважень, контроль документального оформлення, контроль збереження. [1, с.28].

Контроль повноважень – це контроль, що забезпечує виконання лише тих операцій, які дійсно сприяють розвитку організації. Такий контроль повинен запобігати зловживанням і попереджувати проведення операцій, в яких відсутня доцільність. При цьому відслідковуються зміни та виправлення облікових записів на предмет обов'язкової наявності необхідних дозволів.

Контроль документального оформлення – контроль, що забезпечує відображення всіх дозволених операцій в облікових регістрах. Цей вид контролю створює умови, при яких операції правильно оформляють обліковими записами і не виправляються без відповідного дозволу.

Контроль збереження – контроль, що сприяє тому, щоб прийняте до обліку майно не могло бути неправильно використане (наприклад, незаконно привласнене, украдене, залишене без догляду тощо).

В сучасних умовах внутрішній контроль набуває дедалі більшого значення. І питання це не лише теоретичне, оскільки за ним стоїть практична діяльність із розробки законодавства у сфері контролю. Внутрішній контроль фіксує та відслідковує дотримання суб'єктами контролю вимог чинних законодавчих та нормативних актів щодо ефективності та цільового використання бюджетних або власних коштів, збереження майна; правомірність та ефективність використання фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, достовірність бухгалтерського обліку і звітності; виявляє факти розкрадання активів господарюючого суб'єкта.

Інший його аспект – це забезпечення зворотного зв'язку між суб'єктом та об'єктом управління щодо оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень. Найвагомішим результатом зворотного зв'язку є надання суб'єкту управління об'єктивної, неупередженої, логічно виваженої інформації щодо реалізації прийнятих управлінських рішень та їх ефективності на рівні окремих структурних підрозділів системи. Зворотний зв'язок завдяки

функціонуванню підрозділів внутрішнього контролю дає змогу уявити стан усієї системи в цілому, а не окремих її елементів, оскільки функціонально внутрішній контроль одночасно відслідковує елементи системи з різних кутів зору і розглядає кожен елемент не як відокремлену, уособлену частину, а як частину цілого. А це вже зовсім інший якісний рівень оцінки роботи системи.

Якщо оцінювати стан внутрішнього контролю на підприємствах України, то він незадовільний. Найчастіше мають місце такі порушення:

- зловживання службовим становищем (неоприбуткування і привласнення грошей; надлишкове списання грошей по касі; привласнення основних засобів, що обліковуються на балансі підприємства на ін.);

- невиконання або неякісне виконання службових обов'язків (формально підписують документи, не вникаючи в їх зміст, інвентаризація проводиться лише на папері, закупівлі проводяться не там, де вигідно підприємству, а там, де відповідальна за це посадова особа отримує особисту вигоду та ін.);

- неправильна оцінка операцій із заготівлі, виробництва чи реалізації з точки зору доцільності й економічності.

Основною причиною виникнення всіх проблем є те, що власники підприємств, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяють належної уваги побудові ефективної системи його здійснення. Ці порушення повинні виявлятися на рівні внутрішнього контролю, а зараз вони виявляються на рівні державного контролю. Це зумовлено не тільки поганою організацією внутрішнього контролю на підприємствах, а і наявністю певних проблем на державному рівні, які створюють тенденції щодо зростання кількості та обсягів основних фінансових порушень.

Однією з основних причин не сформованості цілісної системи можна виділити недосконале законодавство. Система державного фінансового контролю України функціонує без існування базового закону, який би встановлював основні поняття у цій сфері, чітко розподіляв би завдання, функції та повноваження між органами державної та місцевої влади, регламентував відносини між суб'єктами та об'єктами контролю, визначав відповідальність та незалежність відповідних уповноважених посадових осіб.

Необхідно у контексті реформи системи державного управління, що започаткована в Україні, взагалі змінити підходи щодо поняття «контроль» і наблизити його до європейських тлумачень. Система контролю повинна бути спрямована на виправлення порушень та недопущення їх в подальшому. Система фінансового контролю на місцевому рівні повинна мати постійний характер.

Побудувати ефективну систему фінансового контролю в Україні, яка б забезпечувала стабільний стан фінансово-бюджетної дисципліни в регіонах можливо лише при наявності ефективно функціонуючої системи внутрішнього контролю в органах місцевої влади на всіх рівнях (області, міста, села тощо), тобто системи муніципального фінансового контролю. З цією метою необхідно розробити та схвалити на законодавчому рівні оновлену сучасну модель системи фінансового контролю в Україні.

Ми рекомендуємо створити відділ внутрішнього аудиту. Доцільність створення такого відділу на підприємствах може бути доведена тим, що це дозволить керівництву здійснювати ефективний контроль за окремими підрозділами, виявити резерви виробництва і найбільш перспективні напрямки розвитку, а також давати рекомендації фінансово-економічним та бухгалтерським відділам стосовно покращення результатів їх роботи. На кожному підприємстві має бути гарантія того, що внутрішній аудит належним чином контролюється. Контроль поточної господарської діяльності повинен здійснюють комплексно, тому цим повинні займатися спеціалісти, які знають економіку і технологію виробництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дікань Л.В., Шульга Н.В. Внутрішній контроль. – Х.: ХНЕУ, 2005. – 60 с.
2. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці. – Д.: Наука і освіта, 2000. – 223 с.

3. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. к.е.н. проф. М.Д. Корінька.– Фастів: "Поліфаст", 2006. – 440 с.

4. Гавришко І.К. Вимоги до оцінки якості внутрішнього контролю // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 7. – С. 56 – 62.

5. Гриліцька А. Шляхи підвищення ефективності внутрішнього аудиту грошових коштів на підприємствах споживчої кооперації // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 11. – С. 52 – 58.

Тістол В.В., відділення економіки та агроєкології,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів».
Науковий керівник – викладач, Стельмах Г.П.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Запаси є важливим елементом діяльності підприємства і займають значну частину серед його активів. Їм належить особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, при визначенні результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання та при висвітленні інформації про його фінансовий стан.

На виробничому підприємстві запаси повинні забезпечувати ритмічність, постійність та безперервність діяльності, а на промислових підприємствах вони потребують великих капіталовкладень, тому правильна організація обліку запасів забезпечить вчасний аналіз їх стану та вплив на фінансовий стан підприємства.

Методологію бухгалтерського обліку запасів досліджували такі вчені, як Бутинець.Ф.Ф., Сопко В.В., Лень В.С., Смоленюк П.С. та інші. Але залишається ще багато нерозкритих питань щодо організації запасів на підприємстві.

В Україні нормативно-правовим актом, що визначає методологічні засади на підприємстві та формування обліку запасів є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». За П(С)БО 9 «Запаси» визначається, як актив що утримується для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримується для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності [1].

Даний стандарт не розповсюджується на такі запаси, як незавершене виробництво за будівельним контрактом, фінансові активи та поточні біологічні активи. Більш детальне застосування стандарту для обліку запасів представлено в таблиці 1.

Для організації синтетичного обліку запасів на виробництві використовують рахунок 20 «Виробничі запаси» та його субрахунки:

- 20.1 – Сировина і матеріали;
- 20.2 – Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби;
- 20.3 – Паливо;
- 20.4 – Тара й тарні матеріали;
- 20.5 – Будівельні матеріали;
- 20.6 – Матеріали передані в переробку;
- 20.7 – Запасні частини;
- 20.8 – Матеріали;
- 20.9 – Інші матеріали. [2]

Усі бухгалтерські рахунки, які використовуються для обліку запасів, є активними, за дебетом цих рахунків відображається надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом – витрачання на виробництво, у переробку, відпуск (передача) на сторону, уцінка і т.п.[3]

Характеристика запасів

До складу запасів відносять, наступні активи:	- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб; - незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, в установах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством / установою ще не визнано доходу; - готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом; - товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством/установою з метою подальшого продажу; - малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року; - поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.
Оцінка запасів при надходженні	Первісна вартість запасів придбаних за плату, є собівартість запасів, яка складається з фактичних витрат.
Оцінка запасів при вибутті	Ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів; середньозважена собівартість; собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативні затрати; ціна продажу.
Оцінка запасів на дату балансу	Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.
Розкриття інформації в примітках до фінансової звітності	Повинна наводитися така інформація: методи оцінки запасів; балансову вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; які відображені за чистою вартістю реалізації; переданих у переробку, на комісію, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена відповідна оцінка запасів.

Джерело: складено автором на основі П(С)БО 9 «Запаси» [1]

Основними типовими документами з оприбуткування та видачі матеріалів є Накладні, Товарно-транспортні накладні, Прибуткові ордери, Акти про приймання матеріалів тощо.[4]

Для покращення організації обліку запасів в П(С)БО 9 «Запаси» рекомендують використовувати такі уніфіковані форми документації:

1) створення графіків документообігу з обліку виробничих запасів і доведення до виконавців їх функцій при створення і перевірці первинних документів;

2) видання розпорядчої документації за визначенням кола осіб, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції і мають право підпису первинних документів;

3) зазначення у посадовій інструкції необхідності обов'язкового контролю правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів та ступеню відповідальності працівника бухгалтерії;

4) перевірка службами внутрішнього контролю дотримання вимог законодавства в частині організації документування операцій, пов'язаних з обліком запасів [5].

Підприємство самостійно повинно обирати форму бухгалтерського обліку, а саме систему реєстрів обліку, порядок реєстрації та узагальнення інформації в них з дотримання єдиних засад. Всі головні аспекти організації обліку запасів на підприємстві повинні бути розкриті в обліковій політиці підприємства.

Запаси займають найбільш важливе місце в активах підприємства і тому правильна оцінка та раціональне їх використання впливають на діяльність підприємства. Головною умовою правильності надходження та нормативного використання є правильне документальне забезпечення. Тому для ефективного обліку запасів на підприємстві необхідно забезпечити: організацію документообігу на всіх стадіях обліку запасів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України №246 від 20.10.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

3. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. та ін. Фінансовий облік [Текст]: підручник / Я.Д.Крупка, Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. та ін. – 2-ге вид., і перероб.- К: Кондор-Видавництво, 2013. – 551с.

4. Сучасні проблеми та напрями вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. Янчук В.І., Кипоренко О.В. – Збірник наукових праць ВНАУ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/6282.pdf>

5. МСФО 2 Запаси (IAS 2. Inventories) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92420/МСБО_2.pdf.

Устимович Т.В., відділення «Аграрний бізнес»
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»
ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Величко Н.М.

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ СУЧАСНОМУ БУХГАЛТЕРУ ПРО ОБЛІК СТИПЕНДІЙ

Поступове входження України в світовий економічний простір приводить до необхідності формування відкритої та прозорої інформації з економічних питань, зокрема з питань ведення бухгалтерського обліку в державному секторі, наближення його до вимог міжнародних стандартів. У зв'язку із цим поступово відбуваються зміни в системі ведення бухгалтерського обліку та формах звітності, наближуючи їх до міжнародних стандартів та формуючи низку особливостей через необхідність повного та чіткого дотримання вимог чинного законодавства про бюджетний устрій і бюджетний процес України [1].

Певні кроки вже реалізовано, однак невирішеними лишається багато питань, серед яких – недосконалість розробленого плану рахунків та типової кореспонденції субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями бюджетних установ.

Питання реформування та стандартизації бухгалтерського обліку та контролю в бюджетних установах вивчають такі вчені: О.В. Адамик, А. Белов, Н. Вітвицька, Є. Воронін, А. Грищенко, С.О. Левицька, Л.Г. Ловінська та ін.

Спірним сьогодні є питання щодо відображення в бухгалтерському обліку розрахунків за стипендіями, адже два різні, але діючі нормативні положення: і типова кореспонденція, і порядок застосування плану рахунків використовують різні рахунки для нарахування стипендій.

Для узагальнення інформації про розрахунки зі стипендій, призначено субрахунок 6512 «Розрахунки з виплати стипендій, пенсій, допомоги та інших трансфертів населенню». Але який рахунок використовувати для обліку витрат, пов'язаних з нарахуванням стипендій? З одного боку доцільно застосовувати субрахунок 8511 «Витрати за необхідними операціями». Саме цей субрахунок призначений для обліку видатків, пов'язаних із наданням поточних трансфертів населенню, у тому числі з виплатою всіх видів соціальної допомоги, пільг, стипендій тощо[3]. Операція з нарахування стипендії має всі ознаки необхідної. Дійсно, отримавши стипендію, стипендіат не зобов'язаний передавати будь-які активи чи виконувати роботи, послуги в обмін на отриманий дохід. Водночас ця операція передбачає виконання низки умов, визначених законом. Це насамперед приналежність до певної категорії осіб, вимоги щодо форми навчання, вікові обмеження тощо[4].

Але затверджену типову кореспонденцію ніхто не відміняв. А в ній проводка по нарахуванню стипендії використовує рахунок 8011 «Витрати на оплату праці»: Д-т 8011 К-т 6512.

Який рахунок для обліку витрат на стипендію застосовувати, бухгалтерія установи має сама визначитись, адже використання кожного з них (8011, 8511) не заперечує діючих інструкцій та положень, але доцільніше використовувати субрахунок, спеціально для цього призначений, а саме 8511 «Витрати за необхідними операціями».

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків по розрахунках за стипендіями

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит
1.	Отримано бюджетні асигнування для виплати академічної стипендії студентам	2313	7011
2.	Нараховано академічну стипендію студентам	8511	6512
3.	Перераховано стипендію на карткові рахунки студентів	6512	2313

На загальних підставах виплата академічних стипендій здійснюється за рахунок коштів загального фонду державного (відповідного місцевого) бюджету. Водночас можлива і виплата стипендій за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб, якщо це передбачено умовами укладеної угоди між такими особами та навчальним закладом. Окрім того, академічні стипендії іноземцям, які навчаються на підставі угод про міжнародну академічну мобільність, можуть виплачуватися за рахунок власних надходжень відповідного навчального закладу. Різні джерела виплати стипендій зумовлюють різний підхід у відображенні їх в обліку.

Сьогодні внесено зміни і в оподаткуванні стипендій. Згідно ПКУ сума стипендії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), яка виплачується студенту, не підлягає оподаткуванню, але не вище, ніж граничний розмір доходу. Сума перевищення за її наявності підлягає оподаткуванню під час її нарахування (виплати). У 2019 році цей розмір становить: $1921 \text{ грн} \times 1,4 = 2690 \text{ грн}$. У разі якщо сума стипендії є більшою, сума перевищення підлягає оподаткуванню під час її нарахування (виплати) за ставкою 18% та військовим збором за ставкою 1,5 відсотків.

Якщо ви працюєте бухгалтером на фірмі і маєте справу з працюючим студентом (законом не заборонено студенту працювати у вільний від навчання час), то слід враховувати,

що він має працювати на умовах скороченого робочого часу – не більше 20 годин на тиждень. А це означає, що його нарахована заробітна плата може не перевищувати граничний розмір доходу і автоматично у нього виникає право на використання податкової соціальної пільги при утриманні ПДФО. Податковий кодекс вказує, що студенти мають право на підвищену ПСП в розмірі 150% від загальної пільги.

Проте, не слід поспішати із застосуванням податкової соціальної пільги, адже, відповідно до законодавства вона застосовується тільки до одного виду доходу. Податковий кодекс каже, що податкову соціальну пільгу не може бути застосовано до заробітної плати, яку платник податку протягом звітного податкового місяця отримує одночасно з доходами у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, ад'юнктів, військовослужбовців, що виплачуються з бюджету[7].

Таким чином, якщо студент отримує стипендію з бюджету, податкова соціальна пільга до зарплати такого платника податку не застосовується.

Але якщо студент не отримує стипендію або отримує спонсорську стипендію і одночасно з навчанням працює та одержує заробітну плату, то такий студент має право на застосування податкової соціальної пільги у розмірі 150 % від загальної пільги за умови, що розмір його заробітної плати на місяць не перевищує граничний розмір доходу. При цьому він повинен надати працедавцю довідку з навчального закладу про те, що він там навчається та не одержує стипендію з бюджету.

Таблиця 2

Кореспонденція рахунків за обов'язковими утриманнями із доходу працюючого студента

№з/п	Зміст операції	Стипендія (бюджет) – в частині перевищення		Зарплата (фірма)	
1.	Утримано військовий збір 1,5%	6512	6311	661	642
2.	Утримано ПДФО 18%	6512	6311	661	641
3.	Виплачено	6512	2211,2313	661	30,31

Окрім академічної студенти можуть отримувати соціальну стипендію. Це особливий окремий вид стипендій, котрий фактично є різновидом соціального захисту та матеріального забезпечення незахищених верств населення. Існує певний механізм нарахування та виплати соціальних стипендій. Зокрема, виплата таких стипендій проводиться за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті Мінсоцполітики, який, по суті, є головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми. При цьому ВНЗ фактично виконують роль посередників між Мінсоцполітики та студентами. Для виплати соціальних стипендій навчальні заклади відкривають в органах Казначейства за балансовим рахунком 3711 «Інші рахунки клієнтів Казначейства України» небюджетний рахунок для зарахування бюджетних коштів. Поряд із цим для відображення руху таких надходжень у бухгалтерському обліку навчальні заклади мають застосовувати субрахунок 2314 «Інші рахунки в Казначействі». Відповідно такі кошти не належать бюджетним установам, а лише транзитом проходять через їх рахунки. Тому важливо навчальним закладам не планувати видатки для виплати соціальних стипендій у власних кошторисах. У бухобліку не відображають ані доходи, ані витрати, а показують при нарахуванні соціальної стипендії збільшення зобов'язань за спеціальними видами платежів, а при виплаті — їх зменшення (погашення). Для обліку таких операцій слід застосовувати субрахунок 6414 «Розрахунки за спеціальними видами платежів». Вищезазначені правила нарахування та обліку соціальних стипендій стосуються тільки державних ВНЗ, які фінансуються з державного бюджету.

Видатки на виплату як академічних, так і соціальних стипендій комунальні навчальні заклади обов'язково передбачають у кошторисах, адже виплату таких стипендій вони проводять за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Питання модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі, як і модернізації системи державних фінансів у цілому, давно вже на часі. Це системна, масштабна революція в обліку діяльності бюджетних установ, що покликана привести у відповідність чинну систему обліку до загальноприйнятої міжнародної практики. Проте слід здійснити ще низку

організаційних заходів, пов'язаних із налагодженням інформаційних систем, навчанням бухгалтерів бюджетних установ, а також розробити детальні методичні рекомендації щодо обліку в розрізі кожного об'єкта.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Проблемні аспекти обліку розрахунків бюджетних установ у період трансформації бухгалтерського обліку в державному секторі. Дорошенко О.О., Журавльова Т.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/151.2.
2. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 13.06.2017р. № 571).
3. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі від 29.12.2015 № 1219.
4. Порядок призначення та виплати стипендій, затверджений постановою КМУ від 12.07.2004 р. № 882.
5. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Мінфіну від 31.12.2013 р. № 1203.
6. Норми тривалості робочого часу на 2019 рік. - Лист від 08.08.2018 р. № 78/0/206-18.
7. Податковий кодекс України.
8. Закон України від 23.11.2018 №2628-VIII “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів».

Фесюк І.І., економічне відділення,
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс
ВСП «РК НУБіП України».
Науковий керівник – викладач, Бондарчук І.П.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ АУДИТОРА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин суб'єкти господарювання все більше потребують надання професійних аудиторських послуг. Тому актуальною на сьогодні є проблема незалежності аудитора, його проблеми та шляхи вирішення.

Серед вимог Кодексу етики професійних бухгалтерів і аудиторів основним принципом в аудиторській діяльності є незалежність аудиторів від аудированих підприємств і третіх осіб. Вимоги до забезпечення незалежності при наданні професійних аудиторських послуг сформульовані не тільки в Кодексі, а й Міжнародному стандарті контролю якості та Міжнародному стандарті аудиту.

У середині фірми повинна бути створена система повідомлення про порушення вимог незалежності і можливість почати необхідні дії для вирішення таких ситуацій. Політика і процедури повинні включати вимоги для усіх, на кого поширюються вимоги про незалежність, повідомляти фірму про порушення, що можуть стати їм відомими. Фірма, у свою чергу, повинна повідомляти про виявлені порушення політики і процедур партнерам за договором, що разом з фірмою має звернути увагу на порушення та іншому відповідному персоналу фірми і іншим особам, на яких поширюються вимоги незалежності, для прийняття відповідних дій [1, с.34].

На практиці, в більшості випадків недотримання принципу незалежності стосується внутрішнього аудитора. Однією з проблем є недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю, що спричиняє нестачу знань та низьку компетенцію аудитора під час виконання своїх завдань. Крім того, такі тенденції призводять до пониження рівня конкурентоспроможності українських аудиторів, порівняно з іноземними, які пропонують значно ширший перелік послуг. Іншим негативним явищем є брак кваліфікованих аудиторських кадрів, що призводить до зниження якості аудиторських послуг. Це питання порушується не лише користувачами аудиторських послуг і державними органами, але й

власне аудиторами, які зацікавлені в стабільному розвитку ринку аудиторських послуг, підвищенні престижу аудиторської професії.

Нині аудитор не завжди здійснює якісну аудиторську перевірку та складає достовірний аудиторський висновок. Незважаючи на законодавчу вимогу щодо обов'язкового підтвердження незалежним аудитором показників річної фінансової звітності, інвестори та інші користувачі звітності не відносяться з належною довірою до висновку аудитора про достовірність показників фінансової звітності.

Вирішення питання також потребує проблема сучасного аудитора та довіри до нього. Процес вибору аудитора – це, по-перше, питання довіри. Тобто перед тим, як клієнт вирішить надати інформацію аудиторіві, він повинен бути впевнений, що в аудитора стане сил і змоги зберегти її в конфіденційності. Це, звичайно, пов'язано з професіоналізмом аудитора і юридичним захистом його діяльності [2, с. 60]

Поряд з перерахованими вище питаннями існує серйозна проблема формування ціни на аудиторські послуги, а саме в частині методики її визначення. Єдиної системи розрахунку вартості послуг аудиторської фірми в Україні не існує, тому аудитори часто використовують власну систему формування ціни. Найчастіше така система заснована на визначенні кількості відпрацьованих людино-годин або обсягу виконаних робіт.

Також, велика кількість аудиторів на ринку спричиняє значне зниження ціни на аудиторські послуги у зв'язку з необхідністю боротьби за клієнта. Це в свою чергу впливає на зниження якості аудиту. Отже, бачимо, що Україна має порівняно невеликий досвід функціонування аудиторської діяльності, існує ціла низка проблемних питань, які потребують якнайшвидшого вирішення, проте разом з тим наша країна має і потужний потенціал та перспективи розвитку незалежного аудиту [3].

Для вирішення вищезазначених проблем варто навести деякі шляхи їх подолання та перспективи розвитку аудиту:

- 1) «детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;
- 2) розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом вивчення міжнародного досвіду з цього питання;
- 3) підвищення престижу аудиторської професії, надання впевненості у відповідності ціни якості роботи аудитора;
- 4) розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації;
- 5) розробка типових методик аудиторської перевірки у розрізі галузей їх функціонування;
- 6) скасування штучно вмонтованих елементів закордонної теорії та практики, які не тільки не мають обґрунтованого змісту, але й суперечать реальним потребам обліковців-практиків;
- 7) удосконалення навчальних планів підготовки обліковців у вищих навчальних закладах, адаптувати їх знання до потреб практики реального життя.

Аудиторські послуги розвиваються швидкими темпами, хоча і існують певні проблеми. Більш глибоке дослідження цих проблем може стати основою для визначення пріоритетних напрямків вдосконалення аудиторської діяльності з огляду на перспективи розвитку ринкової економіки і відносин власності в Україні, а їх розв'язання сприятиме подальшому впровадженню аудиторської професії в господарську практику і формуванню у громадськості впевненості у високій професійній майстерності аудиторів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гуцаленко Л.В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення / Л.В. Гуцаленко // Інноваційна економіка – с. 34-100.
2. Драч В. І. Наступний крок: забезпечення якості аудиторських послуг [Текст] / В. І. Драч // Аудитор України. –2009. –№5/6. –с. 60-61.
3. Україна. Аудиторська Палата. Про затвердження плану зовнішніх перевірок систем контролю якості аудиторських фірм та аудиторів на 2010 рік // Аудитор України. –2010. №1. –с. 8-67.

СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Сьогодні Україна прагне забезпечити стаке економічне зростання за рахунок системної модернізації та структурної перебудови власної економіки. Важливу роль у реалізації обраної стратегії відіграють капітальні інвестиції, адже вони є фундаментальним параметром відтворювального процесу, що визначає можливості оновлення основного капіталу, проведення структурних реформ, стійкого довгострокового економічного та соціального розвитку країни. Проте динаміка української економіки характеризується наявністю низки системних проблем, що потребують невідкладного вирішення та формують ризики для подальшого економічного зростання. Однією з основних серед них, на нашу думку, є незадовільний стан основних засобів, ступінь зношеності яких невинно зростає із року в рік. Це засвідчує необхідність суттєвих капітальних інвестицій в оновлення та модернізацію матеріально-технічної бази вітчизняних підприємств, зокрема, та економіки країни в цілому.

В умовах затяжної фінансово-економічної кризи функціонування національних підприємств вимагає розробки принципово нових підходів до змісту обліково-аналітичної інформації, від якості якої залежить ефективність прийнятих рішень та конкурентоспроможність бізнесу. У цьому контексті особливої актуальності набуває необхідність удосконалення обліку як основи інформаційного забезпечення системи управління підприємством, важливою складовою якої є облік капітальних інвестицій. Так, на сьогодні чимало питань, пов'язаних з обліком капітальних інвестицій та їх відображенням у звітності, є концептуально необґрунтованими, організаційно та методологічно невіршеними, інформаційно не забезпеченими.

У Податковому кодексі України [6, ст.14] визначено, що капітальні інвестиції - це господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм цього Кодексу.

Інше визначення, але подібне за змістом, є у постанові Кабінету міністрів України "Про затвердження Національного стандарту № 3 "Оцінка цілісних майнових комплексів" [7], капітальні інвестиції - інвестиції, що спрямовуються у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для заміни діючих, і устаткування для здійснення монтажу), а також авансові платежі для фінансування капітального будівництва.

Найбільш змістовним, на нашу думку, є визначення капітальних інвестицій у наказі Державного комітету статистики України "Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій" - це інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік [4].

Капітальні інвестиції як об'єкти обліку слід досліджувати в розрізі наступних напрямів інвестування:

- 1) витрати на нове, додаткове будівництво та монтаж основних засобів;
- 2) витрати на придбання основних засобів;
- 3) витрати на реконструкцію основних засобів;
- 4) витрати на модернізацію основних засобів;
- 5) витрати на капітальний ремонт, що призводить до збільшення економічних вигод;
- 6) витрати на придбання та виготовлення інших необоротних матеріальних активів;
- 7) витрати на придбання та створення нематеріальних активів.

У бухгалтерському обліку в передінвестиційній фазі здійснюється облік формування інвестиційних ресурсів, в інвестуванні – облік операцій з капітального інвестування, в забезпеченні віддачі інвестицій – облік результатів інвестиційної діяльності. Відповідно в

першій фазі об'єктами бухгалтерського обліку діяльності підприємства зі здійснення капітальних інвестицій здійснюється облік майна підприємства та джерел його утворення відповідно до основних класифікаційних ознак інвестиційних ресурсів. В другій фазі об'єктами бухгалтерського обліку виступають: нове та додаткове будівництво, монтаж об'єктів основних засобів, придбання основних засобів, реконструкція, модернізація, капітальний ремонт основних засобів, придбання та виготовлення інших необоротних активів, придбання та створення нематеріальних активів. В кінцевій фазі об'єктами обліку виступають результати інвестиційної діяльності: або зростання необоротних активів на підприємстві, або прибуток чи збиток, отриманий внаслідок продажу об'єктів капітальних інвестицій.

Первинний облік капітальних інвестицій, на основі описаних первинних документів, можна представити у вигляді схеми документообігу (рис. 1).

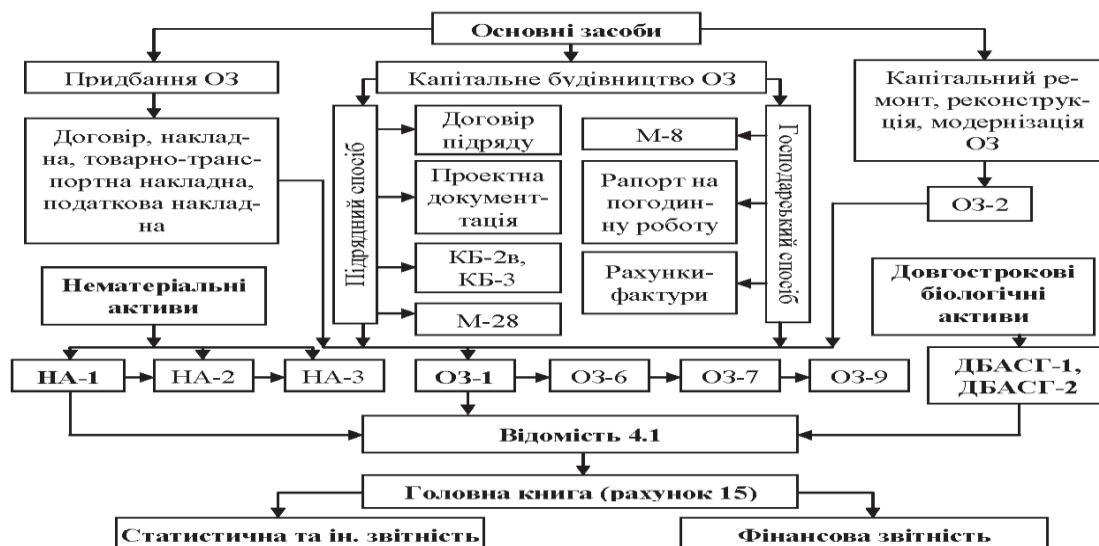

Рис. 1. Інформаційні потоки в первинному обліку капітальних інвестицій [8]

Усі витрати підприємства на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів, що включаються до їх первісної вартості, накопичуються на рахунок 15 "Капітальні інвестиції".

За дебетом рахунка 15 відображається збільшення понесених підприємством витрат на придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, а за кредитом - їх зменшення у зв'язку з прийняттям в експлуатацію або приведенням у стан використання за призначенням відповідних об'єктів.

На рівень ефективності використання капітальних інвестицій впливає велика кількість різноманітних організаційно-економічних чинників. Особливо активними та цілеспрямованими мають бути дії для оптимізації відтворюваної структури капітальних інвестицій: 1) збільшення відносного обсягу інвестицій у відшкодування (просте відтворення) вартості машин та устаткування від усієї суми накопиченого амортизаційного (реноваційного) фонду; 2) встановлення раціональних пропорцій чистих капітальних інвестицій у різні форми розширеного відтворення основних засобів і формування необхідних виробничих потужностей підприємств.

Основними проблемами в обліку капітальних інвестицій є: недосконалість їх визначення, відсутність системної класифікації, не урегульованість критеріїв визнання та порядку оцінки, низька інформативність первинних документів та реєстрів їх обліку, недосконалість методики синтетичного і аналітичного обліку, необґрунтованість методичних підходів до обліку капітальних інвестицій у поліпшення не оборотних активів, неузгодженість вимог фінансового і податкового обліку, незіставність показників фінансової та статистичної звітності, поверхневість дослідження впливу галузевих особливостей на організацію обліку капітальних інвестицій. З огляду на це вважаємо за необхідне визнати капітальні інвестиції окремим об'єктом бухгалтерського обліку та розробити Методичні рекомендації з їх обліку.

Першочерговим питанням з удосконалення обліку капітальних інвестицій є вдосконалення Плану рахунків бухгалтерського обліку з виокремленням додаткових субрахунків до рахунку 15 "Капітальні інвестиції". На нашу думку, субрахунок 151 "Капітальне будівництво" потребує деякого реформування, а саме: відкрити рахунки третього порядку щодо видів поліпшень 1511 "Капітальні інвестиції в модернізацію", 1512 "Капітальні інвестиції в реконструкцію", 1513 "Капітальні інвестиції в добудову", 1514 "Капітальні інвестиції в реорганізацію", 1515 "Капітальні інвестиції в перепрофілювання та інші види поліпшень", 1516 "Капітальні інвестиції в ремонти, які капіталізуються", 1517 "Капітальні інвестиції в ремонти, які не капіталізуються". Введення зазначених субрахунків третього порядку забезпечить обліковою інформацією управлінські потреби для оперативного аналізу капітальних інвестицій відповідно до форм капітального інвестування.

На нашу думку, необхідно створити фонд капітальних інвестицій відповідно до класифікації видів капітальних інвестицій: фонд капітальних інвестицій інноваційного призначення та інші, за допомогою якого підприємство створюватиме відповідний фонд для досягнення певної мети капітального характеру. Його склад передбачає: амортизаційні відрахування необоротних активів інноваційного характеру (не інноваційного – не більше 15 % від вартості необоротних активів), нерозподілений прибуток, цільові надходження, резервний капітал.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барбаш Г.І. Особливості обліку капітальних інвестицій. URL: http://chasopis.geci.stu.cn.ua/2015/1/seriya_1/ua/094-098.pdf
2. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Н. С. Акімова, О.В.Топоркова, Т.А. Наумова, Н.С.Ковалевська, І.В.Янчева, В.В.Янчев. Х. : "Видавництво "Форт". 2016. 447 с.
3. Кондратюк Л.В. Сучасний стан обліку капітальних інвестицій та його удосконалення відповідно до МСБО. URL: http://www.rusnauka.com/27_NPM_2018/Economics/7_116587.doc.htm
4. Наказ "Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій". URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0494202-09>
5. Ночовна Ю.О. Проблеми та протиріччя обліку капітальних інвестицій. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/13-14_2016/5.pdf
6. Податковий кодекс URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Постанова "Про затвердження Національного стандарту № 3 "Оцінка цілісних майнових комплексів" URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF>
8. Шушковська І. К. Дослідження організації обліку капітальних інвестицій. URL: http://storage.library.opu.ua/online/conference/tez_46/6-54.pdf

Франчук В.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Лісовська Н.В.

АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ЗБОРІВ: НОВАЦІЇ 2019 РОКУ

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що місцеві бюджети мають бути достатніми для здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень і забезпечення мешканців відповідних громад якісними публічними послугами [1].

Основним інструментом, за допомогою якого територіальні громади здійснюють свої функції, – є бюджет. Тому питанням і проблемам, що стосуються формування дохідної частини бюджетів місцевого самоврядування, пошуку і реалізації резервів їх наповнення, розширенню бази оподаткування приділяється досить велика увага.

Одним із суттєвих джерел доходів місцевих бюджетів є надходження від встановлених законодавством податків, зборів та інших платежів, у тому числі за рахунок місцевих

податків і зборів. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення частки у власних доходах місцевих бюджетів – є одне з головних завдань, що ставиться Урядом України і в якому безпосередньо зацікавлені органи місцевого самоврядування [2].

Упродовж останніх років в Україні були здійснені суттєві кроки щодо фінансової децентралізації та зміцнення ресурсної бази органів місцевого самоврядування. Були внесені зміни до податкового та бюджетного законодавства в частині збільшення обсягів, як власних доходів місцевих бюджетів, так і місцевих податків та зборів, зокрема: ліквідовані неефективні податки, видатки на адміністрування яких були більшими, ніж надходження від них; введено нові податки та збори; розширено перелік об'єктів оподаткування; змінено податкові ставки; розширено коло платників податків тощо.

Починаючи з 2015 року, відповідно до статті 10 Податкового кодексу України, місцевими зборами є збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір [3].

Вже традиційно кожного року до Податкового кодексу вносяться зміни під грифом «податкової реформи». Не став винятком і цей рік.

Так, з 01 січня 2019 року набув чинності Закон України від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» (далі – Закон № 2628), яким внесено зміни до порядку оподаткування, зокрема, у частині справляння туристичного збору [4].

Туристичний збір є місцевим збором, основні елементи якого визначаються відповідними сільськими, селищними, міськими радами та радами об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад.

Платниками туристичного збору залишаються громадяни України, іноземці та особи без громадянства за умови тимчасового розміщення в місцях проживання (ночівлі), визначених пп. 268.5.1 ПКУ.

Щодо неплатників туристичного збору – також відбулися зміни. Зокрема, уточнили, що це особи, які прибули у відрядження, але вже тільки фізичні особи-резиденти, які мають місце проживання в Україні. Також з'явилася нова категорія неплатників – члени сім'ї фізичної особи першого і / або другого ступеня споріднення, які тимчасово розміщуються такою фізичною особою в місцях проживання (ночівлі), визначених пп. 268.5.1 ПКУ, що належать йому на праві власності або на праві користування за договором найму.

Нагадаємо, що членами сім'ї фізичної особи першого ступеня споріднення вважаються її батьки, її чоловік або дружина, діти такої фізичної особи, в т.ч. усиновлені. Членами сім'ї фізичної особи другого ступеня споріднення вважаються її рідні брати і сестри, його бабуся і дідусь з боку матері і з боку батька, внуки (пп. 14.1.263 ПКУ).

Крім того, Законом № 2628 змінено п.п. 268.3.1 п. 268.3 ст. 268 ПКУ. Так, з 01 січня ставка збору встановлюється за рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, за кожну добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі), у розмірі до 0,5 відсотка – для внутрішнього туризму та до 5 відсотків – для в'їзного туризму від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення. Також, з 01.01.2019 р. змінено п.п. 268.4.1 п. 268.4 ст. 268 ПКУ, відповідно до якого базою справляння збору є загальна кількість діб тимчасового розміщення у місцях проживання (ночівлі), визначених п.п. 268.5.1 п. 268.5 ст. 268 ПКУ.

Справляння збору здійснюється податковими агентами, їх перелік та інформація про таких податкових агентів оприлюднюється на офіційному веб-сайті відповідної ради. Крім того, платники збору сплачують суму збору авансовим внеском перед тимчасовим розміщенням у місцях проживання (ночівлі) податковим агентам, які справляють збір за ставками, у місцях справляння збору та з дотриманням інших вимог, визначених рішенням відповідної ради.

Наступним кроком органів місцевого самоврядування є забезпечення сприятливого середовища для розвитку туристичної привабливості території, що дозволить і надалі збільшувати надходження туристичного збору до місцевих бюджетів.

Таким чином ради, у межах наданих їм Податковим кодексом України повноважень, можуть контролювати стан розвитку туристичної галузі на підвідомчих територіях шляхом встановлення економічно доцільних ставок туристичного збору. Ради також визначають й перелік податкових агентів цього збору.

Що стосується збору за місця для паркування транспортних засобів за Податковим кодексом України, то його платниками є юридичні особи, їх філії (відділення, представництва), фізичні особи — підприємці, які згідно з рішенням міської ради організовують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування [3].

Як і раніше, ставки збору за місця для паркування транспортних засобів встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі до 0,075 відсотка мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року. Крім того, розміри ставок за місця для паркування транспортних засобів визначають сільські, селищні, міські ради або ради об'єднаних територіальних громад, враховуючи місцезнаходження спеціально відведених місць для паркування транспортних засобів, площу спеціально відведеного місця, кількість місць для паркування транспортних засобів, спосіб поставлення транспортних засобів на стоянку, режим роботи та їх заповнюваність. Отож з 01 січня змінився лише розмір мінімальної заробітної плати. Тобто, у 2019 році максимальна ставка збору становить 3,13 грн ($4173 \cdot 0,075\%$) за 1 кв. метр.

Таким чином, беручи до уваги, що запровадження та встановлення розміру ставок місцевих зборів (в межах, визначених Податковим кодексом) є повноваженнями органів місцевого самоврядування, вони мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень зазначених платежів до відповідних бюджетів. Відповідно, формування значної частини доходів власних бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів [2].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 06.12.2018 № 2646-VIII [Електронний ресурс].
2. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні/Н.В.Сошка// [Електронний ресурс].
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-УІ зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс].
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-19>.

Чередніченко Є.С., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

Транспортний податок, як відомо, є одним зі складових податку на майно, так званий «податок на розкіш». Вже традиційно, починаючи з 2016 року до Податкового кодексу вносяться зміни під грифом «податкової реформи».

Відтак, транспортний податок, як і раніше, сплачується фізичними та юридичними особами, в тому числі нерезидентами, які є власниками певних легкових авто. При цьому юридичні особи визначають суму цього податку самостійно, а фізичним особам його розраховуватимуть податківці [1].

Отож, згідно з пп. 267.2.1 ПКУ об'єктом оподаткування транспортним податком є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. Тобто власнику такого легкового автомобіля доведеться сплачувати 25000 гривень в рік [2].

Варто звернути увагу, що середньоринкова вартість визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, за методикою, затвердженою КМУ, станом на 1 січня податкового (звітного) року виходячи з марки, моделі, року випуску, об'єму циліндрів двигуна, типу пального.

При цьому показники автомобілів, які відображають кількісний вимір та визначаються у цифровому форматі (зокрема, об'єм циліндрів двигуна), округлюються до найбільшого цілого значення.

Оскільки з 01 січня 2019 року встановлено новий розмір «мінімалки» (4173 грн) [3], змінився й прохідний поріг для «елітних» автомобілів. Наразі об'єктом оподаткування є легкові автомобілі середньоринкова вартість яких становить понад 1 564 875 грн.

Зміни законодавства також впроваджують конкретний термін інформування платників щодо об'єктів оподаткування транспортним податком. Відтепер перелік легкових автомобілів, які є об'єктом для нарахування транспортного податку має щорічно розміщуватися на офіційному веб-сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у термін до 1 лютого звітного року. І, як наголошують податківці, визначальною ознакою віднесення транспортного засобу до об'єкта оподаткування податком є його присутність у Переліку. Там же розміщено й розрахунок середньоринкової вартості транспортних засобів (легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів) для цілей оподаткування операцій з продажу або обміну об'єктів рухомого майна.

Отже, якщо у Переліку міститься транспортний засіб з параметрами, що відповідають базовій моделі автомобіля (з врахуванням округлення), то автомобіль є об'єктом оподаткування транспортним податком.

Якщо ж такої базової моделі автомобіля в Переліку немає, транспортний податок з нього сплачувати не треба. В такому випадку вважається, що його середньоринкова вартість дійсно стала меншою за 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Водночас, власники автомобілів, керуючись пп. 267.6.10. ПКУ [1], мають право звернутися з письмовою заявою до державної податкової інспекції за місцем своєї реєстрації для проведення звірки даних щодо:

- об'єктів оподаткування, що перебувають у власності платника податку;
- розміру ставки податку;
- нарахованої суми податку.

У разі виявлення розбіжностей між даними державної податкової інспекції та даними, підтвердженими платником податку на підставі оригіналів відповідних документів (зокрема документів, що підтверджують право власності на об'єкт оподаткування, перехід права власності на об'єкт оподаткування, документів, що впливають на середньоринкову вартість легкового автомобіля), контролюючий орган проводить перерахунок суми податку і

надсилає (вручає) платнику нове податкове повідомлення-рішення. Попереднє вважається скасованим (відкликаним). Незважаючи на те, що платниками транспортного податку є як фізичні, так і юридичні особи, право на звірку передбачено лише для фізичних осіб.

Також фахівці органів ДФС інформують, що платники податку – юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня і до 20 лютого поточного року подають до державних податкових інспекцій за місцем реєстрації об'єкта оподаткування декларацію з розбивкою річної суми рівними частками поквартально. Щодо об'єктів оподаткування, придбаних протягом року, декларація юридичною особою – платником подається протягом місяця з дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт [1].

Нагадаю, що обчислення суми податку з об'єкта/об'єктів оподаткування фізичних осіб здійснюється державною податковою інспекцією за місцем реєстрації платника податку. Тобто, кожного року до початку третього кварталу (до 1 липня) податкові органи повинні надіслати (вручити) платнику Податкове повідомлення-рішення про сплату суми/сум податку та відповідні платіжні реквізити (перераховується транспортний податок у місцевий бюджет).

Строк сплати: для фізичних осіб – 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення; для юридичних осіб – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом [1].

До речі, з 2018-го року (і на 2019-й, що логічно, це, швидше за все, триватиме) з платників – фізичних осіб зняли відповідальність за несвоєчасне отримання цього повідомлення-рішення від податкових органів – «якщо не отримав, то й штраф тобі не світить».

Таким чином, питання оподаткування транспортних засобів є актуальними та суспільно важливими. Разом з тим, запроваджений в Україні транспортний податок є недосконалим, а чинне законодавство, що регулює процедуру його стягнення, має ряд прогалин, які потребують подальшого доопрацювання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-УІ зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс].

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-19>.

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» від 23 листопада 2018 року № 2629-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2629-19>

Багірова Є.І., економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Гурська Л.Л.

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

В Україні неможливе ефективне функціонування банківської системи без використання різних способів забезпечення зростаючих зобов'язань, в тому числі іпотеки. Відповідно до ст. 1 Закону України “Про іпотеку” «іпотека – вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому цим Законом» [1].

Проблеми розвитку іпотечного кредитування в Україні набувають все більшої актуальності. Це пов'язано з тим, що іпотечний ринок – важливий чинник житлової, аграрної, фінансової політики, а також займає з найважливіших місць серед фінансових механізмів і стабільного розвитку країни.

Активно іпотечне кредитування в Україні почало удосконалюватися з 2012 року, відповідно за даних Української Національної Іпотечної Асоціації (УНІА) [4]. Протягом останніх років фінансова криза на деякий час призупинила розвиток іпотечного кредитування в Україні. Відповідно до постанови НБУ № 319 банківським структурам рекомендовано обмеження або припинення авто- та іпотечного кредитування. Крім того, вони прагнуть виконати вимогу Нацбанку зі скорочення розривів між короткими пасивами, повернутими на один-два роки на зовнішніх ринках, і активами, які розміщуються на 20-30 років в іпотеку і п'ять-сім років в автокредити. Дотепер іпотека складала близько 60% роздрібного портфеля банків, автопозики - порядку 25%. Для того, щоб повністю не втратити дохід від напрацьованої бази роздрібних клієнтів, банки мають намір концентруватися на видачі готівки строком до року [3, с.12].

Основними проблемами іпотечного кредитування в Україні є:

- в державі дефіцит централізованої і доступної громадської системи реєстрації прав власності та обмеження на землю і нерухоме майно;
- процедура звернення кредитора є малоефективною, довготривалою і витратною щодо виконавчого напису нотаріуса чи стягнення об'єкта іпотеки за рішенням суду;
- функціонування вторинного ринку іпотечних цінних паперів є під загрозою через відсутність законодавчого положення;
- в країні відсутній розвиток інфраструктури ринку житла і житлового будівництва;
- ринок житлового будівництва має низьку ефективність;
- відсутність дієвого механізму кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення. [2, с.34].

3 січня 2017 року по січень 2018 року загальний обсяг іпотечних кредитів зріс на 5,8 млрд. грн., що показує зростання загального обсягу іпотечних кредитів, тип самим позитивно впливає на розвиток промисловості. Таким чином, надавання українськими банками іпотечних кредитів, свідчить, що за своїми показниками близьаться все більше до світових вимог. На кінець 2018 року в Україні налічувалось 84 банки, проте на ринку іпотечного кредитування працює менше 40 з них, при цьому маючи достатній розмір довгострокових ресурсів та рівень капіталізації. Але можна виділити найактивніші банки, які протягом останніх років займають серйозні частки ринку іпотечного кредитування в Україні, а саме: ВАТ «Ощадбанк», ВАТ «Укресімбанк», АКБ «Надра», АКБ «Аркада», АКБ

«Правекс-банк», АППБ «Аваль», АКБ «Промінвестбанк», ЗАТ КБ «Приватбанк», АКБ «Укрсоцбанк», КБ «Фінанси та Кредит».

До розв'язання проблем, які були підняті, доречно буде розглянути питання, яке пов'язане з відмінностями і перевагами на первинному і вторинному ринках, взявши до уваги те, що кредитні ставки практично не відрізняються. Проте на вторинному ринку іпотечні кредити на житло сьогодні є більш поширеними. Основною перевагою і причиною для покупця є те що, куплена нерухомість переходить одразу йому, в той час як, куплена нерухомість у кредит на початковому етапі будівництва викликає для інвестора великий ризик.

Отже, теперішня ситуація з іпотекою в Україні потребує негайних позитивних змін, адже іпотечний ринок щільно пов'язаний з багатьма важливими галузями економіки і виступає своєрідним «лакмусовим папірцем», який достатньо швидко й чітко реагує на зміни в національній економіці. Для вирішення цих проблем потрібно забезпечити державну підтримку іпотечного кредитування. Державна гарантія іпотечних зобов'язань фізичних осіб Державною іпотечною установою, фінансовій компенсації іпотечними банками частини плати за користування кредитом за пільговою процентною ставкою та при наданні для окремих споживачів субсидій для сплати першого внеску або частини іпотечного кредиту для придбання житла - може стати надійним засобом залучення як заощаджень населення, так і потенційних інвесторів для кредитування житлового будівництва. Також варто розвивати фондовий ринок, який буде, в свою чергу, акумулювати довгі гроші страхових компаній, пенсійних, інвестиційних фондів тощо, як довгострокові ресурси для банківської системи.

В Україні існує законодавча база щодо здійснення іпотеки, яке більше має стосунок до житлової нерухомості та земель несільськогосподарського призначення. Це створює потребу удосконалення існуючого законодавства стосовно іпотеки, зокрема, стосовно функціонування іпотечних інститутів, розробки українських стандартів, критеріїв аналізу кредитних ризиків. У сфері іпотечного кредитування поряд з іпотечними банками та установами окремим учасником повинен виступати Державний земельний (іпотечний) банк, який має емітувати іпотечні облігації, регулювати їх рух, контролювати операції прав власності з сільськогосподарськими землями та операції щодо цільового використання коштів, проводити інформаційну та консультативну роботу. Кошти для обслуговування такого банку на початковому етапі можливо залучити з резервного фонду Державного бюджету України.

На сьогоднішній день сфера іпотечного кредитування, на жаль, особливого розвитку поки що не досягла, що пояснюється відсутністю реального ринку землі та нерухомості. На даний час розвиток іпотечного ринку можливий за умов державної підтримки, яка сприятиме створенню системи стандартизації ринку, рефінансуванню, страхуванню ризиків. Банківським установам необхідно розробити власну стратегію роботи на ринку іпотеки, визначаючи при цьому джерела ресурсного забезпечення, привабливість іпотечних кредитів в поєднанні з ризиками, які притаманні іпотечному кредитуванню. Отже, іпотечне кредитування у перспективі може стати надійним засобом залучення внутрішніх інвестицій, сприяти економічному і соціальному розвитку держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про Іпотеку» від 19.10.2016 № 898-15 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
2. Іпотечне кредитування: проблеми та перспективи розвитку в Україні: Інформаційно-аналітичні матеріали / За загальною редакцією к.е.н. Кіреєва О.І. – К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2016. – 104 с.
3. Кривенко В. Інфраструктурні інститути іпотечного ринку України /В.Кривенко // Науковий вісник. – Зб. наук. праць НУДПСУ. – 2010. – № 4 (51). – С. 55-61
4. Сайт Української національної іпотечної асоціації: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unia.com.ua>

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Проблеми, які виникають в політичному, соціальному та економічному житті, безпосередньо впливають на стан банківської системи. На сучасному етапі перед банківською системою України стоять непрості завдання: відновити довіру клієнтів до банківських установ та підвищити фінансову стійкість і прибутковість в умовах невизначеності і нестабільності економіки. Цьому можуть сприяти інновації, які здатні покращати стан банківської системи в цілому.

Політика впровадження і розвитку інноваційних фінансових продуктів та технологій є головним та найефективнішим чинником вдалого функціонування банківської системи. Конкуренція у сфері банківських послуг та світові тенденції теж змушують банківські установи проводити технологічну модернізацію.

В умовах розвитку сучасної банківської системи актуальними є ті інновації, які стосуються дистанційного банківського обслуговування, управління ризиками, удосконалення інформаційно-комп'ютерних технологій. Проте, більшість українських банків під управлінням інноваційною діяльністю розуміють вирішення поточних завдань, відкидаючи якість управління, що відповідає міжнародному рівню та загальнонаціональним потребам розвитку банківського бізнесу – зростання ефективності, конкурентоспроможності, забезпечення стабільності у діяльності банківських установ та посилення їх впливу на інноваційні процеси в економіці. Таким чином необхідно дослідити теоретичні і практичні питання економічної ефективності інноваційної діяльності банків, спрямованої на формування стратегій інноваційного розвитку банків.

Учасники фінансового ринку прагнуть йти в ногу з сучасними технологіями, орієнтуючись на інновації, тому пріоритетами для банків є: удосконалення систем кібербезпеки, впровадження програм цифрової трансформації, залучення і утримання талановитих кадрів, підвищення ефективності діяльності шляхом інновацій, інвестиції у технології для поліпшення взаємодії з клієнтами.

Інновації, що запроваджуються в банківському бізнес-середовищі, мають ряд особливостей. По-перше, банківські установи знаходяться під впливом системи регулювання та нагляду, що може обмежувати процес впровадження інновацій. По-друге, значна частина банківських інновацій є рішеннями, які запозичені із інших сфер суспільного виробництва, або викликані змінами у запитах клієнтів. По-третє, головним інструментом захисту інтелектуальної власності на інноваційні об'єкти банку є не патентний захист, а ноу-хау і авторські права. І останнє, банківські інновації базуються на прикладних, а не на фундаментальних наукових дослідженнях, що значно скорочує рівень витрат на інноваційну діяльність банків [4, с. 28].

Розробка нових банківських послуг і продуктів потребує значних змін або коригування стратегій багатьох українських банків. Вони обов'язково повинні бути цільовими, тобто спрямованими на обслуговування фізичних, юридичних осіб, бути індивідуальним або корпоративним. Внаслідок цього формуються унікальні інновації, які максимально відповідають потребам клієнта та вимогам банку [1, с. 51]

Варто зазначити, що у вітчизняній банківській системі останніми роками значну увагу приділяли таким інноваціям у банківській сфері:

1. Фінансова інклюдія (можливість дистанційного відкриття банківських рахунків, перехід банків на безпаперові технології в обслуговуванні клієнтів).

2. Безкарткові розрахунки через мобільний телефон. Інтернет та мобільний банкінг значно розширили банківських операцій, які доступні через ці системи. Українські банки пропонують використовувати смартфони не тільки для оплати товарів і послуг, але й для прийому платежів. Мобільний еквайрінг для бізнесу пропонують два українські банки –

Райффайзен Банк Аваль (PayMeUkraine) і ПриватБанк (iPay)

3. Доступність терміналів самообслуговування.
4. Режим роботи "24/7 (ПАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ КБ «ПриватБанк», АТ «УкрСиббанк» та інші банки забезпечують клієнтам багатоканальне обслуговування в даному режимі).
5. Електронна решта (послуга, коли решта в копійках переводиться на рахунок чи поповнює мобільний телефон клієнта).
6. Індивідуалізація потреб клієнтів (застосовується переважно для VIP клієнтів банку).
7. Можливість оформити кредит через термінал (ПриватБанк запровадив новий сервіс з оформлення позик готівкою через банкомати)
8. Можливість отримати кредит за допомогою SMS запиту (організувала послугу з онлайн-кредитування за допомогою SMS-запиту компанія «Твої Гроші»).
9. Віртуальні онлайн-консультанти – чат-боти (при вході в додаток Приват24 на сторінці праворуч розміщений віртуальний інтернет-консультант, який розповідає клієнтам про банківські послуги).
10. Технології безконтактних розрахунків (MasterCard, PayPass і Visa payWave дають можливість проводити операції, просто піднісши пластикову картку до терміналу).

Отримувати банківські послуги дистанційно, не вистоюючи в чергах, а використовуючи доступ до Інтернету та електронні документи, стало можливим завдяки системі BankID Національного банку України, яка насамперед спрямована на забезпечення дистанційної ідентифікації в Україні. За допомогою цієї системи громадяни України отримують дистанційний доступ до державних, адміністративних, банківських та інших послуг.

Ще одним напрямком роботи Національного банку у 2018 році став проект Paperless, який створив умови для максимально можливої відмови банків від паперових документів під час обслуговування клієнтів, що розширило доступ українців до фінансових.

Національний банк досяг суттєвого прогресу у розвитку НПС "ПРОСТІР". Зросла можливість здійснення розрахунків платіжною картою ПРОСТІР у 95% торговельних терміналів. Також у 2018 році НБУ суттєво розширив географію використання карток ПРОСТІР, уклавши договір з UnionPay International, найбільшою міжнародною платіжною системою у світі за кількістю емітованих платіжних карток, про емісію кобейджингових карток НПС "ПРОСТІР" та міжнародної платіжної системи UnionPay International.

Завдяки широкій глобальній мережі приймання карток UnionPay, користувачі кобейджингових карток під брендами ПРОСТІР та UnionPay отримають можливість оплачувати товари і послуги, а також знімати кошти в банкоматах не лише в Україні, а й практично в усьому світі. Водночас це сприятиме посиленню конкуренції на платіжному ринку України [3]

Відділення банків – це найдорожчий канал взаємодії банку з клієнтами. Тому зараз банки роблять все можливе, щоб звести до мінімуму контакти зі своїми клієнтами. Це дає можливість зменшити витрати на утримання відокремлених підрозділів. Сьогодні в кол-центрах і онлайн-чатах фінпослуги надають роботи, а у відділеннях банків все більше зон самообслуговування. "Безпаперові" зміни торкнулись процесів ідентифікації та верифікації клієнтів, касових операцій, обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, документарних операцій, формування кредитної справи клієнта. Сьогодні клієнти можуть для цього використовувати дистанційні канали взаємодії з банком, зокрема з використанням електронного підпису, зокрема електронного цифрового підпису.

Вже зараз на ринку банківських послуг здійснюють свою діяльність такі онлайн-банки як Ally Bank, Discover Bank і First Internet Bank. За своїми функціональними можливостями вони нітрохи не поступаються традиційним банкам. Навпаки, вони доступні клієнтам в будь-якому місці, де є зв'язок з інтернетом. Інтернет-банки своїм клієнтам пропонують ті ж самі послуги, що й традиційні, створюючи при цьому ще й комфортні умови. Клієнтам не потрібно їздити до банківських установ для заповнення різного роду паперів. Ще однією вагомою перевагою інтернет-банків перед своїми конкурентами стане перехід на цифрову валюту. Подібного роду сервіс існує і в Україні – це MonoBank [2].

Швидше за все, в недалекому майбутньому, маючи при собі смартфон, гаманець можна і вдома забути. А покупка автомобіля чи нерухомості в інтернеті перестане викликати побоювання, блокчейн буде у відповіді за Вашу безпеку. Блокчейн – база даних, у якій відсутній центр управління. Всі процеси, що відбуваються в ній, – без контролю вищих інстанцій. Наприклад, укласти в блокчейні договір можна без послуг нотаріуса, а при покупці нерухомості, орган державної реєстрації не знадобиться. Тепер не потрібно буде фіксувати, що раніше це була квартира іншої людини, а тепер стала Вашою власністю. Якщо висловитись іншими словами, блокчейн працює без посередників, а достовірність всіх укладених угод підтверджується самою мережею та її учасниками. Такі світові банківські організації як Goldman Sachs, JP Morgan, Credit Suisse і Barclays спільно взялися за вивчення роботи блокчейну. Головною перевагою цієї бази даних можна назвати те, що її неможливо зламати, на відміну від банківських.

Сучасні банки стають більш ІТ-компаніями, тому що вони не просто надають фінансові послуги, а можуть надавати сукупні послуги. Навіть в Україні ми вже спостерігаємо таку тенденцію, фінансові послуги у нас надають мобільні оператори. Зокрема, компанія «Київстар» розвиває проект використання електронних грошей. Укрпошта має намір активно розвивати фінансові послуги. Банкам потрібно, з одного боку, ввести ці ІТ-платформи, дати можливість створити їх. Ця можливість має стати зручною у використанні. З іншого боку, потрібно вчити користувача використовувати ці технології, користуватися мобільним банкінгом, інтернет-банкінгом. Недостатньо просто запропонувати інноваційні послуги. Банки і уряд повинні докласти зусиль у впровадженні їх серед населення. Необхідно інвестувати не тільки в інноваційні продукти а і в людський капітал. Це дозволить виправити несправедливість щодо тих людей, які мають мало можливостей, тому що вони не живуть у великих містах. ІТ продукти надають їм можливості для освіти, для роботи, для проведення операцій, яких у них немає.

Проаналізувавши сучасні інноваційні технології запровадженні вітчизняними банками, можна зробити висновок, що впровадження банківських інновацій дозволяє підвищити продуктивність праці, ефективно використовувати ресурси, збільшити прибутки, знизити витрати і, як наслідок, підвищити конкурентоспроможність банків і банківської системи та забезпечити їх сталий розвиток у глобальному економічному середовищі. Але попри домінуючу роль у майбутньому будуть відігравати інновації соціальні, а не технологічні. Тому українським банкам доведеться вчитися ставити своїх клієнтів на перше місце в пріоритетності своїх цілей і налагоджувати більш тісні взаємозв'язки з ними.

Підводячи підсумки, необхідно відзначити, що впровадження нових технологій і новацій у банківській практиці є основою для подальших науково-практичних досліджень щодо виявлення нових потреб для нових клієнтів, розроблення принципово нових банківських продуктів і технологій та наукового обґрунтування доцільності й економічної ефективності впровадження. Також необхідно на рівні Верховної Ради України, Національного банку, банківських асоціацій та інших регулюючих органів розробити стратегію розвитку ринку фінансових послуг. Це дасть можливість визначити основні інноваційні напрями розвитку ринку банківських послуг і методи їх підтримки, забезпечити тісну взаємодію різних сегментів ринку фінансових послуг та налагодити ефективну систему регулювання і нагляду за ринком фінансових послуг як єдиного цілого, а не окремих його сегментів. Розробка і впровадження такої стратегічної програми дасть змогу розвинути в Україні цілком конкурентоспроможний ринок фінансових послуг і його найбільшу складову частину – ринок банківських послуг, що слугуватиме стимулом і каталізатором інноваційного розвитку економіки загалом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гетьман Л. Г. Напрями розвитку інноваційної діяльності у банківській сфері. *Міжнародний научний журнал «Інтернаука»*. 2016. № 12 (22), 2 т. С.49-54.
2. Інновації в сфері банківських та фінансових послуг. Реалії та майбутнє. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://tvoigroshi.com.ua/uk/novosti/innovacii-v-sfere-bankovskih-i-finansovyh-uslug>

3. Стратегія Національного банку України. Програма дій 2019. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=86050888>

4. Ткаченко Ю.В. , Зверук Л.А. Сучасні технології як основа інноваційної моделі розвитку банківського бізнесу. Економічна теорія та право. 2018 № 2 (33) С.26-41.

Бігун С.С., відділення агроєкології та економіки,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів».

Науковий керівник – викладач, Гусак Т.О.

ОСОБЛИВОСТІ ІНФРАСТРУКТУРИ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Валютний ринок – це складова сфери обміну національної й міжнародної економіки, в якій здійснюється торгівля національними і наднаціональними грошовими одиницями та валютними цінностями, що обслуговують міжнародні платіжні операції.

На валютному ринку здійснюється широке коло операцій з туризму, міграції капіталів, робочої сили, які передбачають використання іноземної валюти покупцями, продавцями, посередницькими і банківськими установами та фірмами. Валютний ринок охоплює також операції зі страхування валютних ризиків, диверсифікації валютних резервів і переміщення валютної ліквідності, різні заходи валютного втручання [1].

Головними суб'єктами валютного ринку виступають великі транснаціональні банки, які мають розгалужену мережу філіалів і широко використовують сучасні засоби зв'язку, комп'ютерну техніку. Роль тих чи інших валют на ринку визначається їх місцем у світогосподарських зв'язках. Більша частина операцій припадає на долари США, англійські фунти стерлінгів, а також євро.

Основна частина валютних операцій проводиться в безготівковій формі, тобто по поточних і термінових банківських рахунках і тільки незначна частина ринку приходить на торгівлю монетами і обмін готівкових грошей. Територіально валютні ринки прив'язані до великих банківських і валютно-біржових центрів (Лондон, Париж, Нью-Йорк, Франкфурт на Майні, Токіо, Сінгапур, Гонконг, Амстердам, Брюссель) [2].

З організаційного погляду валютний ринок - це система валютних бірж, комерційних банків та інших установ, що реалізують угоди з купівлі-продажу іноземної валюти. На практиці це означає поділ валютного ринку на два основні сегменти - біржовий та позабіржовий. Позабіржовий сегмент валютного ринку ще називають міжбанківським. Біржовий ринок - це організаційно оформлений і постійно функціонуючий валютний ринок у вигляді валютної біржі. Валютна біржа - це підприємство, що організовує торги іноземною валютою та цінними паперами, вартість яких визначається в іноземній валюті. Позабіржовий ринок - це сукупність операцій з обміну іноземної валюти, що здійснюється банками та іншими фінансовими установами без участі посередників. З організаційного погляду взаємодія між учасниками позабіржового валютного ринку - дилерами - забезпечується телефоном, телефаксом, та комп'ютерними мережами. Перевагами позабіржового валютного ринку є порівняно низька собівартість затрат на здійснення операцій з обміну іноземних валют, а також вища швидкість розрахунків. Зважаючи на це, обсяг операцій з обміну іноземних валют на міжбанківському ринку становить близько 90 %. Ринок двоярусний — валютний ринок з подвійним режимом, на якому один курс валюти є вільним і залежить від дії ринкових сил, а інший — регулюється урядом способом інтервенцій чи контролю.

На валютному ринку існує чотири групи суб'єктів :

- державні установи, основне місце серед яких займають центральні банки та казначейства окремих країн;
- фізичні та юридичні особи, які є задіяними у різноманітних сферах зовнішньоекономічної діяльності;
- комерційні банківські установи, які забезпечують валютне обслуговування;
- валютні біржі та валютні відділи товарних та фондових бірж [1].

Всі учасники міцно пов'язані між собою за допомогою телефонних, телекських та комп'ютерних засобів зв'язку. Це дає змогу за лічені хвилини переказувати кошти у всяку точку планети, здійснювати перекази платежів від імпортера до експортера тощо. За розміщенням валютні ринки прив'язані до великих банківських та валютно-біржових центрів, адже в ряді країн поряд з міжбанківською торгівлею існують і спеціальні валютні біржі, а встановлений на них курс називається офіційним валютним курсом. Валютний курс є ціною на ринку. У структурі валютного ринку можна виділити міжнародний, регіональний та національний(місцевий) валютні ринки. Вони різняться між собою масштабом і характером валютних операцій, кількістю валюти, що продається і купується, рівнем правового регулювання тощо. Сутність валютного ринку знаходить безпосереднє відображення у його функціях [2].

Основні функції валютного ринку:

- мінімізація ризику, пов'язаного з коливанням обмінних курсів іноземних валют, шляхом формування відповідних механізмів для розподілу цього ризику між різними суб'єктами ринку;
- своєчасне здійснення міжнародних розрахунків шляхом обміну валют різних країн та переказу коштів через міжнародні платіжні системи банківських установ;
- визначення та регулювання валютних курсів, формування попиту та пропозиції на іноземні валюти;
- можливість використання операцій з валютними деривативами як з метою хеджування валютних ризиків, так і з метою валютного арбітражу;
- диверсифікація валютних резервів підприємств, банків, держави шляхом своєчасного обміну одних валют на інші та формування портфеля валютних вкладень із найстабільніших валют;
- отримання прибутку учасниками ринку у вигляді різниці, що виникає при обміні іноземних валют унаслідок коливання обмінних курсів;
- сприяння поглибленню міжнародного розподілу праці та розширенню обсягів міжнародної торгівлі;
- забезпечення можливості реалізації валютної політики, спрямованої на державне регулювання.

На сьогодні власне розвиток валютних ринків є одним із ключових факторів нормального функціонування світової економіки та міжнародної торгівлі. В умовах глобалізації економічних процесів швидкість та ефективність міжнародних розрахунків, що здійснюються на основі своєчасного, оптимального обміну іноземних валют, є необхідним підґрунтям міжнародного обороту товарів, послуг, робіт і капіталів. Саме валютний ринок сьогодні є однією з головних форм забезпечення світових господарських зав'язків, виконуючи по суті функції міжнародної грошової системи та сприяючи здійсненню міжнародних інвестицій і торгівлі. Він обслуговує не лише експортерів та імпортерів, а й величезні міжнародні потоки капіталів, розширившись від ланцюга окремих національних фінансових центрів до єдиного інтегрованого міжнародного ринку, який відіграє значно важливішу роль у функціонуванні національних економік, впливаючи на всі аспекти життя суспільства [1].

Основні проблеми розвитку валютного ринку України:

- зміцнення позиції національної валюти України на світових валютних ринках;
- інтеграція національної грошової одиниці у світову та регіональні валютні системи відповідно до світових стандартів;
- покращення стану і структури платіжного балансу України;
- проблема скорочення і ліквідації міжнародної кредитної заборгованості;
- визначення оптимальної позиції гривні в зонах «євро» і «рубля».

Умови вирішення цих проблем:

- наближення ринкового курсу гривні до паритету купівельної спроможності, у тому числі за рахунок стимулювання попиту на гривню на світових валютних ринках;

- кредити мають жорстко регламентуватись і використовуватися для придбання за кордоном новітніх технологій. Це особливо стосується металургійного комплексу як головного постачальника валюти, що потребує модернізації та реконструкції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бодрова Н. Е. Валютний ринок: стан, проблеми, перспективи // Економіка. 2018. № 1. С. 38-40.
2. Коваленко, Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика : навч. посіб. – К. : Каравела. 2015. С. 98-105.

Вигівська А.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Чайка Л.В.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

В умовах розбудови ринкової економіки якість виконання державою своїх конституційних функцій та її фінансові можливості залежать від величини бюджету якому належить важлива роль у фінансовій системі держави. Через бюджет здійснюється фінансування заходів економічного і соціального розвитку, що мають загальнодержавне значення, за його допомогою перерозподіляється частина фінансових ресурсів між адміністративно-територіальними одиницями України з метою вдосконалення структури суспільного виробництва і забезпечення соціальних гарантій населенню. З метою мобілізації необхідних бюджетних ресурсів держава змушена організовувати розподільчі процеси таким чином, щоб забезпечити надходження до бюджету у терміни та обсяги, потрібні для повноцінної реалізації відповідних повноважень. Тому на кожному етапі розвитку країни актуальними були, є і будуть питання наповнення дохідної частини бюджету, пошуку додаткових резервів їх зростання та оптимізації джерел формування.

Формування дохідної частини Державного бюджету починаючи з 2010 року здійснюється відповідно до статті 9 Бюджетного Кодексу України (далі БКУ), який чітко закріпив основні дохідні джерела органів місцевого самоврядування і поділив їх на чотири розділи: 1) податкові надходження (загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори); 2) неподаткові надходження (доходи від власності та підприємницької діяльності, адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності, а також інші неподаткові надходження); 3) доходи від операцій з капіталом; 4) трансферти (кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі)[2].

Основна специфіка доходів Державного бюджету полягає у тому, що правильне їх формування та використання зумовлюють підвищення ефективності соціально-економічного розвитку країни та призводить у майбутньому до подальшої стабільності.

З огляду на це, головним завданням держави є акумулювання достатнього обсягу доходів, здатних забезпечити державні видатки [1].

Дослідження проблем формування дохідної частини Державного бюджету України викликає інтерес, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення. Незважаючи на те, що велика кількість науковців працюють у напрямку вдосконалення процесу формування дохідної частини Державного бюджету, виявлення можливих резервів її збільшення, багато питань ще залишаються не вирішеними, а саме:

- проблема щорічного невиконання бюджету;
- прийняття Державного бюджету з дефіцитом;
- наявність порушень та недоліків у формуванні доходів Державного бюджету, що викликані неналежним контролем за процесом формування дохідної частини бюджету;

- відсутнє чітке визначення складу доходів, що 44 закріплені за загальним та спеціальним фондами;
- проблема реалізації стратегічного планування на практиці;
- неефективна бюджетно-податкова політика [2].

Особливу увагу заслуговує проблема щорічного прийняття Державного бюджету з дефіцитом. При цьому порушується один з найбільш важливих принципів бюджетної системи – принцип збалансованості. Але наявність дефіциту бюджету ще не означає незбалансованість у тому випадку, якщо досягнуто рівність між витратами і сумарною величиною бюджетних надходжень. При прийнятті бюджету з дефіцитом така рівність досягається, частіше всього, за рахунок запозичень, що призводять до появи державного боргу. Крім того, однією з проблемою формування дохідної частини державного бюджету є наявність порушень та недоліків, що пов'язані з: недоплатами до бюджету; несвоєчасним та неповним перерахуванням дивідендів, що належать державі; неналежним контролем за правильністю нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів тощо.

Основними проблемами формування доходів Державного бюджету України є:

- збільшення податкових надходжень за рахунок платників податків, тобто за рахунок знаходження нових джерел оподаткування і підвищення ставок податків, що в першу чергу призводить до ухилення сплати податків і ненадходження доходів;
- відтік іноземних інвестицій та нестабільність національної валюти, що призводить до скорочень на підприємствах, зменшення обсягів їх виробництва або взагалі їх закриття;
- зростання інфляції, що перш за все відображається в імпортних товарах, і завдяки цьому відбувається зменшення ввезення товарів;
- ухилення від сплати податків не тільки підприємств, які по різних причинах не мають можливості сплачувати податки, але й поширюється тенденція до несплати податків фінансово здорових підприємств;
- зменшилися надходження рентної плати за транспортування;
- значне зменшення податку на міжнародну діяльність та зовнішні операції, що пов'язане зі зменшенням обсягів зовнішньоторговельних операцій;
- зменшення доходів від власності та підприємницької діяльності до державного бюджету, причиною якого стала відсутність коштів, що перераховуються до бюджету НБУ;
- зменшення надходженням адміністративних зборів і платежів [3].

На стан доходів Державного бюджету сучасності певним чином впливає зміна обсягів ВВП, військові дії на Сході України та втрата територій від анексії. Таким чином, необхідно знайти ефективні шляхи вдосконалення щодо формування доходів бюджету.

Підсумовуючи зазначимо, що держава повинна формувати свою бюджетну політику так, щоб досягалось скорочення бюджетного дефіциту. Це можливо при реалізації заходів, які сприяли б одночасно підвищенню доходів бюджету та скороченню державних видатків. До таких заходів можна віднести наступні:

- інвестування бюджетних коштів у розвиток галузей, які втілюють у виробництво наукові досягнення та визначають рівень економічної потужності держави;
- використання субсидій та грантів для створення сприятливих умов господарювання та стимулювання виробництва;
- залучення іноземного капіталу до України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ружицький І.Ю. Підходи до класифікації джерел формування доходів Державного бюджету України / І. Ю. Ружицький // Університетські наукові записки. - 2013. - № 2 (46). - с. 384-391.
2. Кир'язова Т. О. Доходи державного бюджету України: проблеми формування та можливі джерела збільшення / Т. О. Кир'язова, Н. І. Чулак // Економіка. Фінанси. Право. - 2017. - № 2/2. - С. 40-44.
3. Слободянюк Н.О. Проблемні питання формування дохідної частини бюджету: сучасні реалії/ Н.О. Слободянюк, К.І. Шиком // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2017. Випуск 15. - с.554-558.

МІЖБАНКІВСЬКІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ

Міжбанківські розрахунки – це система здійснення і регулювання платежів за грошовими коштами і зобов'язаннями, які створюються між банківськими установами в процесі їхньої діяльності.

Банківські розрахунки являють собою просте доручення банку своєму банку-кореспонденту виплатити певну суму грошей за дорученням іноземному одержувачу (бенефіціару) з вказівкою способу відшкодування виплаченої суми. Розрахункові операції банки виконують тільки після подання платником у банк платіжного доручення на оплату контракту. Розрахунки застосовуються в основному у взаємовідносинах підприємств і організацій з населенням, тобто обслуговують рух доходів і витрат населення. У розрахунках між підприємствами та організаціями майже всі господарські платежі (крім дрібних) здійснюються шляхом безготівкових перерахувань. При проведенні міжбанківських розрахунків застосовуються норми Інструкції № 7, яка визначає загальні принципи і форми безготівкових розрахунків, у тому числі міжбанківських, визначає вимоги до розрахункових документів тощо. Проте основним нормативним документом, який регулює питання міжбанківських розрахунків, їх особливості є Інструкція про міжбанківські розрахунки в Україні, затверджена постановою Правління Національного банку України за № 621 від 27 грудня 1999 р. з подальшими змінами і доповненнями.

Головну роль в організації міжбанківських розрахунків відіграє система кореспондентських відносин. Кореспондентський рахунок – рахунок, який відкривається комерційному банку (філії) для здійснення розрахунків, що їх виконує один банк за дорученням і на кошти іншого банку на підставі укладеного кореспондентського договору. При відкритті кореспондентського рахунка регіональне управління НБУ зобов'язане повідомити про це податкову адміністрацію, на території якої розташований комерційний банк (установа), у триденний строк.

Для відкриття кореспондентського рахунку в НБУ до територіального управління подаються такі документи:

- заява про відкриття рахунка
- один із примірників статуту
- копію банківської ліцензії
- картку зі зразками підписів та відбитком печатки, посвідчену нотаріально

На початку 1994 р. НБУ запровадив систему електронних платежів міжбанківських розрахунків. СЕП – це комплекс програмно-технічних засобів, призначений для виконання міжбанківських розрахунків між її учасниками. СЕП забезпечує значне прискорення міжбанківських розрахунків та обігу коштів, високий рівень безпеки і конфіденційності.

При взаємних розрахунках застосовуються авізо. Авізо – це офіційне повідомлення про виконання розрахункової операції, яке надсилається одним банком-кореспондентом іншому. Міжбанківські розрахунки здійснюються на 2-х рівнях:

- ☐ внутрішньому
- ☐ зовнішньому

В свою чергу внутрішні поділяються на:

- ☐ внутрішню банківську платіжну систему (ВБПС) - програмно-технічний комплекс із власними засобами захисту інформації, який експлуатується банком або об'єднанням банків і здійснює платіжний обіг між установами цього банку (об'єднання). Міжбанківські розрахунки, які здійснюються через ВБПС відображаються в обліку за рахунками 3 класу “Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання”, групи 39 “Розрахунки між філіями банку”, зокрема: • 3900 (активно-пасивний) “Рахунки філій, що відкриті в банку”. Рахунок відкривається на балансі філії і призначений для обліку сум за розрахунками в

національній та іноземній валюті між філіями банку. За дебетом рахунку проводяться суми, що надходять на користь філії банку та клієнтів. За кредитом рахунку проводяться суми, що списуються згідно з дорученням філії банку за її власними операціями та операціями клієнтів.

☐ національну систему масових електронних платежів (НСМЕП) – це система безготівкових розрахунків, при якій розрахунки за товари та послуги здійснюються а допомогою банківських платіжних карток.

Також зовнішні поділяються на:

☐ система SWIFT – міжнародні розрахунки в мультивалютному кошику (складаються з 24 валют).

☐ прямі кореспондентські рахунки – рахунок, який відкривається одним банком в іншому для здійснення міжбанківських переказів.

Види кореспондентських рахунків:

- ✓ двосторонні
- ✓ односторонні (відбувається імпорту і експорту в Україні)
- ✓ центральні банки
- ✓ кліринг: лоро і ностро. Лоро – рахунок, який відкритий в даному банку для іншого комерційного банку «Ваш рахунок в нас». Ностро – рахунок відкритий даним банком в іншого комерційного банку «Наш рахунок у Вас».

Розрахункові документи, які подаються клієнтам в банк у паперовій формі, повинні мати такі реквізити:

- ✓ назву документа;
- ✓ номер документа, число, місяць, рік його виписки;
- ✓ назви платника та одержувача коштів;
- ✓ назви банків платника та одержувача, їх місцезнаходження та умовні номери за МФО;
- ✓ суму платежу цифрами та літерами;
- ✓ призначення платежу;
- ✓ на першому примірнику – відбиток печатки та підписи відповідальних осіб платника або/та одержувача коштів;
- ✓ підрозділи бюджетної класифікації та строк настання платежу (у разі перерахування коштів до бюджету);
- ✓ суму податку на додану вартість або напис «без податку на додану вартість».

У разі, якщо хоча б один з вищезазначених реквізитів не заповнений або заповнений неправильно, банк такий документ до виконання не приймає.

Міжбанківські розрахунки можуть також здійснюватися в безготівковій формі. Безготівкові розрахунки — платежі, які здійснюються шляхом перерахування з рахунку платника на рахунок кредитора у банках без використання готівки. Організація безготівкових розрахунків повинна відповідати конкретним вимогам, які обумовлені інтересами розвитку економіки. Головна з них – забезпечувати своєчасне отримання кожним підприємством грошових коштів за поставлену ним продукцію т надані послуги, чим сприятиме прискоренню обігу оборотних коштів у розрахунках. Зовнішньоекономічні зв'язки неможливі без виконання міжнародних розрахунків. За радянських часів, коли існувала державна монополія на зовнішню торгівлю, розрахунки з соціалістичними країнами здійснювалися за допомогою клірингу. Для розрахунків з фірмами капіталістичних країн залучали документарний акредитив.

Інструментами безготівкових розрахунків є:

☐ платіжне доручення – письмовий документ, в якому клієнт доручає банку перерахувати вказану суму зі свого рахунку на рахунок одержувача.

☐ платіжна вимога-доручення – письмовий документ, який містить вимогу продавця до покупця оплатити товар.

☐ чек – письмове розпорядження власника рахунку до свого банку виплатити вказану суму пред'явнику чеку.

□ інкасо – вимога до оплати товару, видане продавцем до покупця за поставлений товар. Інкасо може бути: чисте і документарне.

□ акредитив – підтверджена грошова вимога оплати товару за товаророзпорядчими документами, видане продавцем до банку покупця. Акредитив буває: депонований (покупець депонує на спеціально акредитивний рахунок певну суму своєму банку) та гарантований (банк покупця видає гарантію на оплату товару).

За часом виконання розрахунки бувають:

- авансовий платіж
- негайний платіж
- платіж з відстрочкою
- залік взаємних вимог.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дахно І. І. Міжнародне приватне право // Підручник. Розділ 11 «Міжнародні розрахунки» 11.1 «Джерела права».

2. Закон України «Про затвердження Інструкції про міжбанківські розрахунки в Україні» від 27.12.1999 №621.

3. Косова Т. Д., Циганов О. Р. Банківські операції // Навчальний посібник. 2010. С. 196-200.

4. Сковири Л. А. Банківські операції // Навчальний посібник. 2010. С. 86-89, 97-101.

5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukr.vipreshebnik.ru/finans/473-mizhbankivski-rozrakhunki.html>

6. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://vuzlit.ru/620262/oblik_mizhbankivskih_rozrahunkiv

Гусар В.О., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Черненко Л.Б.

КОМПЛЕКСНЕ СТРАХУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ

Глобалізація усіх сфер економічного життя суспільства має неабиякий вплив на розвиток співпраці між банківськими установами та страховими компаніями не лише в Україні, а й за її межами. Удосконалення взаємовідносин між банками та страховими компаніями зумовлене необхідністю поглиблення інтеграційних процесів з метою виробництва конкурентоспроможних продуктів і більш якісного задоволення потреб клієнтів у фінансових послуг. Активізація співробітництва страхових компаній та банків є загальносвітовою тенденцією.

За кордоном досліджувані форми взаємовідносин страхових компаній та банків склалися десятиліттями. Найбільшого розповсюдження отримало взаємне вкладення в капітал, коли страхова компанія – акціонер банку чи коли банк – акціонер страхової компанії. Взаємні фінансові впливання через акціонування отримують розвиток і стосуються використання коштів банків для збільшення статутного капіталу страхових організацій, вимоги до якого постійно зростають.

На сучасному етапі взаємні вкладення в капітал важливі для росту капіталізації, для організації банківської групи, фінансово холдингу. Згідно законодавства більшості європейських країн банк і страхова компанія не можуть бути одною юридичною особою, але нічого не заважає їм володіти значними частками акцій один одного.

Виникає нагальна потреба у дослідженні основ банкострахування та аналізі концептуальних підходів до організації та функціонування фінансового супермаркету як дієвої моделі співробітництва. За прогнозами експертів найближчим часом (рік, два) частка продажу страхових продуктів через банківську мережу зростатиме. Серед основних факторів, які стимулюватимуть розвиток банкострахування 79,2% респондентів зазначили зростання обсягів споживчого кредитування, 54,2% - розробка нових банкострахових

продуктів, 50% - розвиток інформаційних технологій. Страховим компаніям варто бути готовими до зменшення надходжень страхових платежів від банківських установ, а від так варто замислитись над питаннями диверсифікації власних збутових мереж.

В умовах сьогоденних реалій вистоять ті страховики, які співпрацюють з декількома банківськими установами, як в сфері продажу клієнтам банку страхових продуктів, так і розміщення страхових резервів на депозитах. Вкрай небезпечною може обернутись ситуація для тих страховиків, які левову частку платежів отримували від банку при страхуванні заставного майна, при цьому сплачуючи останньому велику комісійну винагороду (іноді до 60%) й не проводили виваженої політики формування страхових резервів. Так, 66,7% експертів зазначили, що їх компанії при виплаті комісійної винагороди надають пріоритет агентському каналу збуту страхових продуктів; 45,8% - банківському; 16,7% - офісному; 12,5% - брокерському та 4,2% - Інтернет-продажам.

До факторів, які стримують процес реалізації страхових продуктів через банки в Україні варто віднести обмеженість кептивними інтересами, так вважає 66,7% респондентів; недостатня прозорість банківського та страхового бізнесу – 41,7%. Варто зазначити також тезу одного з експертів: «Стримують процес реалізації страхових продуктів через банк недосконале законодавство (деякі депутати володіють страховими компаніями, а тому не зацікавлені у регулюванні цих процесів та дії регулятора (банківського та страхового, а також Антимонопольного комітету). А тому й не дивно почути з вуст банкірів, якщо клієнт не задоволений якістю обслуговування, нехай бере кредит в іншому банку. Але в іншому банку аналогічна ситуація, лише інша афілійована страхова компанія.»

Переваги даних об'єднань полягають в наступному:

- повніше задоволення клієнтів у послугах;
- збільшення прибутку за рахунок розширення клієнтської бази,
- запровадження нових продуктів, комісійних надходжень та зниження витрат;
- можливий більш точний маркетинговий аналіз майбутніх потреб клієнтів;
- найефективніше проведення рекламних та PR-кампаній.

Проте широкомасштабність створення банкострахових груп в майбутньому може вплинути на монополізацію галузі. Соціологічні дослідження економічних інтересів взаємовідносин банків і страхових компаній виявили, що інтерес страховиків до банків перевищує інтерес банківських установ до страхових організацій. У банків більш виражений інтерес до страхування банківського майна, обслуговування розрахункових рахунків страховиків, розміщення фінансових ресурсів страхових компаній, залучення до банківського обслуговування клієнтів страхових організацій.

Найбільший економічний інтерес страховики виявили до банків, як до потенційних страхувальників, щодо розміщення фінансових ресурсів в банківські пасиви. Страховим організаціям притаманний інтерес до банків як консалтингових структур з питань валютного регулювання, управління портфелем цінних паперів, експертизи фінансових проектів, консультацій у нестандартних ситуаціях.

У ході проведеного дослідження з'ясовано:

- об'єктивна необхідність запровадження дієвої системи банкострахування пов'язана з новими економічними реаліями, зумовленими зростанням інтеграційних процесів на світовому фінансовому ринку;

- пріоритетними напрямками в розвитку взаємовідносин страхових організацій і банків є: гармонізація чинного законодавства з нормами ЄС;

- запровадження досконалих комп'ютерних технологій, що сприяють повноцінній діяльності «фінансових супермаркетів»;

- розробка нових фінансових продуктів на межі банківських і страхових послуг.

У зарубіжній практиці страхування банківських ризиків виділено в загальний пакет страхового забезпечення банків (bankers blanket bond - BVB). Традиційний банківський пакет включає страхування наступних ризиків:

- збитків, що виникають через надмірне довіри;
- шкоди внаслідок невиконання своїх зобов'язань позичальниками;
- втрати і пошкодження цінностей, що знаходяться в приміщеннях банку;

- втрати готівки та інших цінностей при інкасації та транспортуванні;
- збитків, викликаних втратою, крадіжкою або підробкою цінних паперів;
- збитків, понесених у зв'язку з прийомом фальшивої валюти;
- збитку, нанесеного майну банку стихійними лихами, аваріями і протиправними діями третіх осіб.

На додаток до комплексного страхування на умовах ВВВ може бути застраховане приміщення та обладнання банку на звичайних умовах страхування майна та ризики, пов'язані з інкасацією грошей. Деякі інкасаторські компанії самі страхують свої перевезення. Величина страхової суми залежить від наповнюваності інкасаторської машини або від фактичної вартості цінностей, що знаходяться в перевезенні. На величину страхового тарифу впливає ризикованість маршруту. Найризикованішим способом доставки цінностей вважається транспортування їх літаком.

Комплексна програма ВВВ дозволяє банку застрахуватися і від збитків, які виникають при прийнятті банком фальшивих купюр, цінних паперів та підроблених платіжних документів.

Останнім часом особливо гостро стоїть питання забезпечення страхового захисту від комп'ютерного шахрайства, щорічні збитки від якого, наприклад, у США складають до 100 млрд дол., в Європі - до 30 млрд дол.

Тому на додаток до полісу ВВВ страховики пропонують спеціалізовані програми страхування від електронних і комп'ютерних злочинів: *Ciber insurance* (захист від злочинів у комп'ютерній сфері) і *Hacker insurance* (захист від хакерів). Ці програми страхування покривають більшість інформаційних ризиків.

В останні роки все більш затребуваним стає страхування готівки в банкоматах. Застосування різних способів захисту банкоматів дозволяє отримати знижки, наприклад, при наявності сигналізації знижка складе 15-30% від базового тарифу. У цьому виді страхування застосовується стандартний андеррайтинг для перевірки середньої суми грошей в банкоматі по звітності банку.

При страхуванні ризиків електронного шахрайства та комплексного страхування на умовах ВВВ обов'язковий індивідуальний андеррайтинг із залученням експертів, які, за аналогією з експертами по огляду вантажів і суден, отримали назву сюрвейсрів. Так, наприклад, для огляду сховища запрошується спеціальний незалежний інспектор по огляду майна, який зобов'язаний мати акредитацію в синдикаті "Ллойд". Жоден страховик не стане брати на себе ризики банку без висновку незалежного експерта, знайомого з банківською специфікою.

У результаті проведення банківського сюрвея стає зрозумілою система управління ризиками, пов'язаними з шахрайством персоналу, зберіганням цінностей в приміщеннях банку, прийомом фальшивої валюти, підробками цінних паперів і платіжних документів, перевезенням цінностей, банківським устаткуванням і приміщеннями. Сюрвейер дає рекомендації щодо вдосконалення систем попередження ризиків. Саме в цьому зв'язку існують проблеми з сюрвея банків: іноді банк відмовляється від страхування, мотивуючи своє рішення тим, що в результаті виконання вказівок сюрвейера ризики і так зведені до нуля. Проте за допомогою сюрвея ризики зводяться до мінімального рівня, але не усуваються повністю. У той же час бувають випадки, коли потенційний страхувальник незадоволений якістю послуг, бо сюрвейер попросив його тільки перенести двері в банківському сховищі і уточнити інструкції співробітників служби безпеки. Тим часом сюрвейер повністю виконав своє завдання: провів серйозну аналітичну роботу, визначив ризики і сформував програму превентивних заходів, за яку він буде нести відповідальність.

Існує й проблема конфіденційності, адже сюрвейер після проведення огляду краще співробітників банку знає системи його захисту. Для перестрахування поліса ВВВ за кордоном зазвичай потрібне залучення сюрвейера з акредитацією "Ллойд".

Для планування своєї роботи сюрвейер попередньо вивчає бухгалтерський баланс, штатний розклад, внутрішні інструкції та ін. Як правило, сюрвей у страхуванні фінансових і банківських ризиків включає дослідження наступних основних позицій: напрями бізнесу, кадрова політика, операційна діяльність, забезпечення фізичної безпеки (приміщення, рівні

доступу), інформаційні технології. Висновок сюрвейєра представляється андеррайтеру і страхувальникові і служить основою для прийняття рішень і розрахунку тарифу.

На жаль, в Україні комплексне страхування банківських ризиків (Bankers Blanket Bond) не набуло поширення. Серед причин недостатнього поширення даної страхової програми 62,5% експертів зазначили упереджене ставлення до страхових компаній з боку банків, 54,2% - небажання страхувати банківські ризики. Не сприяє налагодженню тісної співпраці відсутність регуляторних правил взаємовідносин між страховиками та банками, що й призводить до застосування «неписаних» правил акредитації і т.д.

Партнерство розвивається з кожним роком все активніше, воно матиме перспективи істотного зростання у найближчому майбутньому. Це в певній мірі підвищує взаємний інтерес банків до страхових компаній, хоча роль банківського корпоративного страхування недооцінена. Процес розвитку інтеграційних форм співробітництва зумовлює необхідність напрацювання та впровадження цілісного механізму взаємодії, а відтак, враховуючи останні світові тенденції у цій галузі, вітчизняним страховим компаніям, банкам, іншим фінансовим установам варто замислитись над пошуком нових моделей співробітництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Журавин С. Г. Краткий курс истории страхования. М. – "Анkil", 2005. – с 112.
2. Ткаченко Н. В. Об'єднання банків і страхових компаній//Актуальні проблеми економіки. – 2004.–№ 2 (32).– С.105–111.
3. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків: Монографія.-Тернопіль: Економічна думка, Карт-бланш, - 2002. – С.358.
4. Кожевникова И.Н. Взаимоотношения страховых организаций и банков. – М.: Анkil, 2005. – с.94-95.

Калніболоцька О.С., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Кошик В.В.

БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ШАХРАЙСТВА: СТАН ТА ПРОТИДІЯ ЯВИЩУ

Організація та забезпечення функціонування та захисту банківської діяльності – важливий процес, від якого залежить її ефективність не тільки одного конкретного банку, а всієї банківської системи держави. Вона є складовою частиною інформаційної системи країни.

Перехід на безготівкову оплату – мета розвитку багатьох фінансових систем світу. Безготівкові розрахунки з використанням банківських карток допомагають зробити сферу комерції максимально прозорою як для покупця, так і для продавця.

Основна маса банківських операцій здійснюється саме у безготівкових розрахунках. Такий спосіб є зручнішим, швидшим за готівковий. Але, оскільки безготівкові розрахунки, що здійснюються електронними грошима, є нововведенням у банківській діяльності, вони є не достатньо вивченим елементом банківської системи, що є значною перевагою для шахраїв.

Дослідження питань шахрайства з банківськими картками та протидії цьому явищу є надзвичайно актуальним в умовах розвитку інформаційних технологій в банківському секторі та поширення їхнього використання.

З кожним днем все більше людей користуються банківськими картками замість готівки. Банківські картки є основним елементом електронних банківських систем. Вони все більш активно витісняють традиційні чекові книжки та готівку.

В Україні помітно почастишали випадки крадіжок з банківських карток. За даними департаменту кіберполіції МВС, кількість заяв українців про крадіжку грошей з банківських карт зросла на 70%. Більш того, втрати власників карток від дій кіберзлочинців минулого року зросли до 670 млн грн, або вдвічі порівняно з показниками попереднього року.

Шахрайство із банківськими картками набирає обертів і стає поширеним видом діяльності зловмисників.

Його найбільш популярними видами є:

1. Фішинг.

Суть фішингу полягає у тому, що шахрай будь-якими можливими способами намагається витягнути з власника картки інформацію. Це може бути підроблений лист, наприклад, від банку або платіжної системи, клієнтом якої є власник, із проханням так чи інакше повідомити інформацію, за допомогою якої шахрай може одержати доступ до коштів – запит PIN-коду, логіна, пароля тощо. Найпростіший спосіб фішингу – підробка листа. Користувач одержує листа з пропозицією перейти за посиланням, адреса якого схожа на адресу відомої користувачу компанії. Якщо користувач перейде за посиланням та вкаже дані доступу, які звичайно використовує для доступу до Інтернет-банкінгу або особистого кабінету, його персональні дані стануть доступними шахраям [1].

2. Вішинг

Вішинг (від англ. voice – «голос»; fishing – «риболовля») – вид шахрайства з використанням соціальної інженерії. Він полягає в тому, що зловмисники, граючи роль співробітника банку або покупця, випитують по телефону у власника платіжної картки конфіденційну інформацію або провокують до здійснення певних дій зі своїм картковим рахунком.

Телефонні види шахрайства з банківськими картами найбільш поширені. Якщо ви зіткнулися з ними, варто зв'язатися з банком і поліцією, вказати телефон, з якого вам дзвонили і всю інформацію, яку вам вдалося дізнатися. Можна записати запис розмови, це допоможе при розслідуванні.

Якщо той, хто телефонує представився співробітником банку, він може використовувати один з наступних приводів дізнатися дані карти:

- ваша карта заблокована, і для розблокування необхідно вказати певну інформацію;
- по карті можуть проводитися підозрілі операції, і для їх перевірки необхідні відомості, доступні тільки вам;
- важливо пройти верифікацію при реєстрації картки;
- вам надійшли кошти, але для їх зарахування потрібно вказати дані карти.

Однією з найпоширеніших шахрайських схем є підвищення кредитного ліміту. Телефонують невідомий, представляється співробітником банку та пропонує продовжити дію кредитної картки або збільшити кредитний ліміт. Після отримання згоди повідомляє, що для здійснення необхідної операції йому потрібні номер картки, термін її дії та розміщений під магнітною стрічкою CVV-код. Зазначивши ці реквізити, людина отримує SMS-повідомлення з паролем доступу, який, не замислюючись, диктує шахраєві. Через кілька хвилин на мобільний приходить SMS з банку, однак цього разу – про зняття грошей з рахунку клієнта.

3. Скіммінг

Скіммінг – це несанкціонована установка пристроїв на банкомат з метою отримання даних з магнітної смуги платіжної картки (встановлюється зчитувач на картрідер) та ПІН-коду до неї (за допомогою відеокамери або накладної клавіатури).

Скіммер – невелике пристосування для зчитування інформації з магнітної стрічки, яке вміщається в долоні і може вмістити в себе до 200 номерів карток. Зі скіммера дані перевантажуються на комп'ютер, а з нього за допомогою спеціального декодера – на магнітну стрічку викраденої, знайденої або незаконно виготовленої картки. Інформація, яка міститься на магнітній стрічці, потім витискається на картці і ніякого додаткового обладнання чи витрат ця операція не потребує. Скіммери використовуються, як правило, особами, що приймають картки до оплати – офіціантами, адміністраторами, касирами, які копіюють дані з картки два рази – один для оформлення платежу, другий – на скіммер для злочинців [2]. Як варіант, на банкомат прикріплюють мініатюрну відеокамеру, яка знімає руку, що вводить пін-код, і робить запис у модуль пам'яті або передає його дистанційно на комп'ютер шахрая. Загалом у випадку дистанційної передачі шахрай знаходиться недалеко та приймає відеодані за допомогою ноутбука [3].

Також варто приділити увагу відносно новому виду шахрайства – cash trapping (захоплення грошей). Його суть полягає в наступному: шахрай встановлює спеціальну планку на щілину для видачі грошей, тим самим перешкоджаючи їх видачі. Внутрішня сторона даної планки змазана клеєм або ж на неї нанесений двосторонній скотч для приклеювання виданих купюр. Зовнішня сторона планки імітує колір і метал банкомату, щоб держатель картки нічого не запідозрив. Власник картки, здійснюючи операцію зі зняття готівки з банкомату, не отримує її, думаючи, що це технічний збій, і відходить від банкомату. Далі до банкомату підходить шахрай, знімає планку і, доставши гроші, приклеєні до неї, знову встановлює на місце.

Якщо ви потрапили в подібну ситуацію, необхідно не відходячи від банкомата, зателефонувати до довідкового центру банку і перевірити успішність операції. Також планку можна спробувати зняти самостійно і забрати свої гроші.

Щоб захистити своє кошти від шахраїв варто дотримуватися наступних правил:

- 1) нікому і ні під яким приводом не повідомляти свій ПІН-код, номер картки, CVV-номер, слово-пароль карти, навіть якщо по телефону представляються працівниками банку;
- 2) не носити ПІН-код в гаманці або в мобільному телефоні (смартфоні);
- 3) підключити СМС-банкінг, який повідомляє про операції по картковому рахунку;
- 4) у мережі Інтернет здійснювати перерахування грошей виключно за допомогою знайомих вам ресурсів, які мають протокол <https://>, на комп'ютерах, які мають антивірус;
- 5) користуючись банкоматом, перевірити, чи немає там сторонніх предметів, накладок;
- 6) не вірити «нігерійським листам», перевіряти інформацію в оголошеннях, банківські послуги отримувати у відділеннях, а інформацію про них на офіційних сайтах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Абрамов К. Інтернет-шахрайство з платіжними картками та методи захисту від нього [Електронний ресурс] / К. Абрамов. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/poradnyk/094.htm.
2. Осика І. М. Огляд Міжнародного науково-практичного семінару «Протидія економічній злочинності» [Електронний ресурс] / І. М. Осика. – Режим доступу: http://www.univd.edu.ua/_projects/ezloch_kor/docs/zahid/oglyad.doc.
3. Скімінг у банкоматах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chclub.ru/skimmingatm>.

Карелін І.С., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Сова В.М.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В сучасних економічних умовах формування ресурсної бази банків має велике значення для їх ефективного функціонування. Одним з видів її формування є проведення депозитних операцій банком. Депозитні операції становлять вагомий частку залучених ресурсів комерційного банку, складають той ресурсний фундамент, завдяки якому банки розвиваються та процвітають [3].

Процес формування банківських ресурсів у вітчизняних банках є головним і важким питанням, бо банківська система України є ще на початковому кроці розвитку. Питання депозитних операцій є на сьогодні поширеним і важливим для населення. Суспільство прагне заощадити і накопичити власні кошти. Кількість банківських установ на ринку зростає, конкуренція посилюється, тож банкам потрібно розглянути оптимальні умови практичної реалізації даного продукту для задоволення власних та клієнтських потреб.

Сьогодні українські банки постійно здійснюють пошук оптимального варіанту формування банківських ресурсів. Із погляду стабільності ресурсної бази і в цілому діяльності банку необхідно, щоб велику частину його ресурсів становили строкові вклади.

Але, на жаль, нестабільність економіки, що має місце у нашій державі, не сприяє довірі вкладників вкладати свої кошти на тривалий термін у банк. Хоча, за оцінками вітчизняних експертів, «на руках» в українських громадян знаходиться великий потенціал грошових ресурсів, що становлять немалу частину грошового обігу і можуть бути розміщені в комерційних банках України [1].

Після фінансової кризи банки України почали втрачати залучені кошти. У таких умовах банки потребують упровадження нової ефективної депозитної політики. Депозитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективнішої комбінації її джерел. Мета депозитної політики полягає в досягненні максимального прибутку за всебічного задоволення потреб клієнтів у депозитних послугах.

Сучасні ресурсні проблеми банків обумовлені багатьма факторами як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Процес поглиблення нестабільності світового та національного фінансового ринку ускладнив усю систему управління в банках України, у тому числі й систему формування їх ресурсної бази. Однією із суттєвих причин нарощування проблем у ресурсному забезпеченні банківської діяльності в Україні стало випередження темпів зростання банківських активів відносно темпів зростання рівня капіталізації [1].

Депозити, вклади у банківських металах та інші банківські продукти не здатні забезпечити високу дохідність, аналогічну цінним паперам підприємств, паям інвестиційних фондів. Тому назріла необхідність акумулювати вільні кошти фізичних осіб шляхом упровадження якісно нових банківських послуг, які б забезпечили значний рівень дохідності [28].

Одним із важливих засобів збільшення заощаджень населення, що акумулюються банками, є надання останніми різноманітних додаткових послуг, що користуються попитом у приватних осіб. Як правило, ці послуги мають трастовий характер і поділяються на три групи:

- розпорядження майном клієнтів за заповітом (заповідальний траст);
- управління майном, грошовими коштами та фінансовими активами відповідно до угоди (прижиттєвий траст), опікунство та забезпечення зберігання майна, грошових коштів або фінансових активів;
- агентські послуги.

У діяльності банків України з залучення вкладів (депозитів) відсоткова політика відіграє важливу роль, оскільки одержання прибутків від укладених коштів служить для клієнтів суттєвим стимулом до активізації внесків. Розмір депозитного відсотка банк установлює самостійно, виходячи з облікової ставки Національного банку України, стану грошового ринку і власної депозитної політики.

Важливо зазначити, що процентна політика – один із показників надійності й стабільності ресурсної бази банківської установи – повинна вкладатися в рамки двох протилежних граничних вимог:

- процентна ставка за депозитами повинна бути достатньо привабливою для потенційних вкладників;
- процентна ставка не повинна різко перевищувати нижню межу процентної маржі між активними і пасивними операціями банку [3].

На сучасному депозитному ринку спостерігається стрімке зниження ставок за валютними депозитами. З початку 2017 року серед 25 учасників ринку жоден банк не підвищив депозитних ставок, один зберіг наявні, тоді як решта знизили на 0,5-5 процентних пунктів, у середньому – на 2,5 п.п. Із банківського ринку масово зникають депозити з правом поповнення та можливістю дострокового розірвання. Схоже, депозитний ринок прямує у бік спрощення, за якого залишиться лише два види депозитів: строкові без права зняття та ощадні з вільним рухом коштів [2].

Банківський депозит користується серед населення попитом, оскільки він є менш ризикованим інструментом порівняно з іншими способами інвестування. Це пов'язано, перш за все, з існуванням Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), учасниками якого

є переважна більшість українських банків. Він на сьогодні компенсує вкладникам суму в межах 200 тис. грн., за умови визнання банку неплатоспроможним [2].

Негативно впливає на розміщення депозитів і загальна політична та економічна криза, які підвищують у населення невпевненість в українських фінансових установах та обмежують їх фінансові можливості. За сучасних умов відстежується стрімке зростання безробіття, цін та тарифів комунальних послуг за незмінного рівня заробітної плати та навіть проблем із виплатами працівникам бюджетних установ, унаслідок чого ще більша частина грошових коштів споживається, а, відповідно, у населення залишається менше вільних грошових коштів, які б вони могли розмістити на депозитах [4].

Таким чином, можна виокремити такі основні проблеми залучення комерційними банками України вкладів фізичних осіб:

- недостатня кількість наявних вільних грошових коштів фізичних осіб;
- недовіра населення до будь-яких банківських установ;
- недостатня поінформованість та обізнаність населення в питаннях, що стосуються розміщення грошових коштів на депозитах;
- нестабільність банківської системи України та банкрутства банків;
- недосконала нормативна база функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
- низькі ставки за депозитами в національній валюті тощо.

Для розв'язання цих та інших проблем, що заважають збільшенню обсягів депозитів фізичних осіб, а відтак, і ресурсної бази українських банків, було б доцільно:

- підвищити фінансову грамотність та довіру населення до банківських установ загалом та депозитних операцій зокрема шляхом проведення інформаційних компаній, семінарів та зустрічей;
- стимулювати розробку комерційними банками нових депозитних продуктів та програм для фізичних осіб;
- прийняти заходи щодо врегулювання ринку банківських послуг та підвищення рівня платоспроможності банків і підвищити вимоги до економічних нормативів для банківських установ;
- підвищити верхню межу виплат Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
- збільшити ресурсну базу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за рахунок залучення нових джерел та підвищення зборів учасників;
- прийняти заходи щодо врегулювання економічної ситуації в країні;
- створити певні пільги та винагороди за розміщення власних фінансових ресурсів [30].

Чим стабільніша економіка в країні і послідовніша фінансова політика державних органів та фінансових установ, тим більша довіра осіб, які володіють тимчасово вільними коштами, і тим охочіше вони звертаються до банківських установ для укладання депозитних договорів та розміщення своїх капіталів [1].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кошонько О. В. Тенденції розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах / О. В. Кошонько // Гроші, фінанси та кредит. – 2016. – № 3. – С. 399–405.
2. Росола У. В. Оцінка сучасного стану депозитного ринку України [Електронний ресурс] / О. В. Кошонько // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2018. – № 1(9). – С. 174-180.
3. Українська Л. О. Актуальні проблеми розвитку депозитних операцій вітчизняних банків у сучасних умовах [Електронний ресурс] / Л. О. Українська // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики – 2009 – № 7.
4. Швець Ю. О. Проблеми залучення вкладів фізичних осіб комерційними банками України та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Ю. О. Швець, К. С. Цикало // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип. 18. – С. 136-139.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В ІНТЕРНЕТІ

Всесвітня мережа Інтернет охопила всі галузі діяльності людини, не виключенням є і банківський сектор. Важко представити собі сучасний банк, який не надає своїм клієнтам різноманітні послуги та банківські продукти, які базуються на можливості розрахунку через мережу Інтернет, а про не використання мережі для здійснення власної операційної банківської діяльності щодня взагалі не йде мова. На практиці, платіжні системи в Інтернеті – це складні, ієрархічні системи договірних взаємовідносин значної кількості сторін-учасників побудовані на принципах технічного, організаційного, правового та іншого забезпечення надійності, зручності та безпеки он-лайн платежів.

Проте, поряд з очевидними перевагами система електронного банкінгу зумовила появу додаткових ризиків у банківському бізнесі, які при настанні ризикових подій можуть призвести до значних фінансових втрат для банків та їх клієнтів. Отже, дослідження питання банківського обслуговування та функціонування платіжних систем в Інтернеті є актуальним і потребує поглибленого вивчення.

Електронні платіжні системи працюють за тим же принципом, що і звичайні платіжні системи, які обслуговують безготівкові операції. Кожен користувач має особистий рахунок, по якому проводяться розрахунки з контрагентами і між своїми онлайн гаманцями.

Згідно вимог чинного законодавства в Україні, електронні платіжні системи можна поділити на 2 наступні підгрупи:

- системи електронних розрахунків, що емітують електронні гроші виключно в національній валюті (гривні) або «гривневі» системи (W1, «Максі», WebMoney, Global Money, НСМЕП, MoneXu, LiqPay);
- системи, що зареєстровані в інших юрисдикціях або «негривневі», проте надають послуги українським споживачам (Яндекс.Гроші, QIWI, WebMoney Transfer, PayPal) [1, с. 64-70].

Нині системи електронного банкінгу використовують багато українських фінансових установ, і найпопулярнішою серед них є система Інтернет-банкінгу. Найбільшими і найбільш технологічними учасниками ринку вважають Інтернет-сервіси «ПриватБанку», «Альфа-Банку», «VTB Банку», ПУМБ, «Райффайзен Банку Аваль», «УкрСиббанку», «Укрсоцбанку» та «Ощадбанку» (див.табл.1).

Аналізуючи дані табл.1 дозволяє зробити висновок, що банки з найвищим рейтингом за рівнем розвитку електронних сервісів і онлайн-банкінгу є «Приватбанк» і «Ощадбанк», які дійсно мають найнижчий рівень трансакційних витрат і найвищу рентабельність активів, що може свідчити про позитивний вплив розвитку електронних сервісів і онлайн-банкінгу на ефективність діяльності цих банків. Проте лідером та найкращим на ринку Інтернет-банкінгу за версією FinAwards в 2018 році традиційно залишається «ПриватБанк», онлайн-послугами якого користується максимальна кількість клієнтів. Останнє посилюється тим, що цей банк є єдиним банком, у банкоматах якого можливе отримання коштів без банківської картки з використанням лише Інтернет-банкінгу.

Таблиця 1

Топ-10 українських банків за рівнем розвитку електронних сервісів і онлайн-банкінгу на 01. 01. 2017 р. [2]

№ з/п	Банки	Сумарний бал (рейтинг «ІнвестГазети»)	01.01.2017, %			
			Рівень трансакційних Витрат	Рівень комісійних доходів	Темп зростання коштів клієнтів	ROA

1	«Приватбанк»	17,49	3,05	2,23	1,171	1,380
2	«Ощадбанк»»	16,74	3,11	1,68	1,256	0,980
3	«Райффайзен Банк Аваль»	15,66	4,81	1,89	1,101	0,047
4	«Укрсоцбанк»	14,51	13,8	0,32	1,626	0,770
5	«Південний»	14,18	10,40	1,35	1,101	6,177
6	«Укрсиббанк»	13,95	4,48	2,04	0,920	0,823
7	«Сбербанк»	13,77	3,78	1,59	1,334	0,030
8	«Укргазбанк»	13,73	5,48	1,87	0,790	0,87
9	«ПУМБ»	13,68	3,55	5,50	2,101	0,709
10	«ОТП-банк»	13,39	8,16	3,22	0,961	0,090
По банківській системі			4,10	1,81	1,151	0,120

Варто зазначити, що серед ризиків, які загрожують клієнтам банку під час розрахунків в мережі Інтернет є ризик дублювання технічного пристрою (електронного гаманця або жорсткого диска комп'ютера); ризик зміни або дублювання відомостей або програм; ризик зміни повідомлень; ризик крадіжки; ризик відмови операцій.

Отже, впровадження систем електронного банкінгу банківськими установами в процес банківського обслуговування у поєднанні з традиційною формою банківських послуг, створили сприятливі умови для послуг з розширення ринку та зміцнили конкурентні позиції банку на банківському ринку. Проте, аналізуючи сучасні тенденції у сфері захисту інформації, в т.ч. і банківської дає підставити стверджувати, що українським банкам та фінансовій системі в цілому варто впроваджувати у свою роботу наступні цифрові та електронні технології, а саме блокчейн, Big Data, CRM+BPM, Grid-технології, технології біометрії, платіжні системи рівня SPL.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кравчук В. Електронні гроші в Україні / В. Кравчук // Аналітичний звіт. — К.: Альфа-ППК, 2012. — С. 64-70
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.

Комаренко М.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування (оціночна діяльність)», II курс
Економічний коледж ДВНЗ КНЕУ ім. В.Гетьмана.
Науковий керівник – викладач, Борисова Н.В.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ – ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПОКРИТТЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ: ЗАГРОЗА ЧИ ОПТИМАЛЬНИЙ ВИБІР

На сьогоднішній день у світі немає жодної країни, яка в ті чи інші періоди не стикалася б з проблемою державного боргу. Державний борг є невід'ємною частиною фінансових систем багатьох економічно розвинутих країни та відіграє істотне і багатогранне значення в їх макроекономічних системах, оскільки відносини з приводу формування, обслуговування та погашення державного боргу мають вплив на стан державних фінансів, грошового обігу,

інвестиційного клімату, впливають на структуру споживання та розвитку міжнародного співробітництва держав. Саме тому управління державним боргом є головною структурою країни.

Мета наукового дослідження полягає у визначенні сучасних тенденцій формування державного боргу в Україні та обґрунтування засад щодо вдосконалення механізму управління державним боргом України.

Теоретичним і практичним питанням державного боргу присвячені роботи вітчизняних економістів, а саме: О.Д.Василика, Н.М.Євтушенко, В.М.Геєця, С.А.Буковинського та інших.

Основні результати досліджень. Наскільки ефективно, науково обґрунтовано держава буде розпоряджатися часткою створеного національного доходу, що перерозподіляється через бюджетну систему, залежатиме безпосередньо економічна і торгова безпека.

Зупинимося на торговій безпеці. Одним із способів фінансування дефіциту державного бюджету є торгове фінансування. Фінансовий стан бюджету може характеризуватися трьома показниками: балансом доходів і видатків, перевищенням доходів над видатками (профіцитом) та перевищенням видатків над його доходами, тобто бюджетним дефіцитом [1]. Бюджетний дефіцит означає, що держава стає позичальником фінансових коштів у населення, банків і підприємств або іншої держави, у міжнародних фінансових організацій.

Економісти вважають, що небезпеку для економіки представляє не дефіцит як такий, а природа дефіциту та джерела фінансування. Згідно міжнародних стандартів, бюджетний дефіцит до 3 % ВВП виконує активну функцію в економіці. Фінансові ресурси використовуються не на поточне споживання, а в якості додаткового джерела фінансування державних інвестиційних програм. Провідні країни Заходу, здійснюють емісію національної валюти в основному через механізми обслуговування бюджетного дефіциту, використовуючи відповідні ресурси на цілі економічного розвитку. Ситуація, коли усі грошові канали наповнені, позитивно впливає на функціонування економіки держави [3].

Отже, Державний борг — сукупні боргові зобов'язання держави перед усіма кредиторами (юридичними та фізичними особами, іноземними державами, міжнародними організаціями, тощо). Державний борг складається із заборгованості центрального уряду, регіональних та місцевих органів влади, а також боргів усіх корпорацій з державною участю, пропорційно частці держави в їх капіталі.

Існує три способи фінансування дефіциту державного бюджету:

- 1) торгове фінансування (внутрішні і зовнішні позики);
- 2) грошово — кредитна емісія (монетизація);
- 3) збільшення податкових надходжень до бюджету.

Державний борг традиційно поділяють на зовнішній та внутрішній.

Зовнішній державний борг — заборгованість держави іншим країнам, міжнародним економічним організаціям та іншим особам. Державний зовнішній борг є частиною валового зовнішнього боргу країни.

Внутрішній державний борг — заборгованість держави власникам державних цінних паперів та іншим внутрішнім кредиторам. Слід зауважити, якщо облігації внутрішньої державної позики (далі — ОВДП) розміщуються серед населення і комерційних банків, то інфляційна напруга виявиться слабшою, ніж при їх розміщенні безпосередньо в Національному банку. Загрозою також є висока дохідність по ОВДП, яка спричиняє навантаження на державний бюджет, перешкоджає можливості розвитку корпоративних цінних паперів, які за цих умов не можуть конкурувати з державними цінними паперами [4].

Проаналізувавши динаміку показників державного та гарантованого державою боргу України з 2009 по 2019 рр., дійшли висновку, що зростання зовнішнього державного боргу впродовж 2009-2013 р.р. відбувалося у діапазоні 2,9% - 30,7% за один рік по відношенню до попереднього року. Значні темпи зростання зовнішнього боргу відбулися у 2014 році. 2015 - 2018 р.р. демонстрували спад темпів зростання зовнішнього боргу. Щодо 2019 року, загальний державний борг становив 28.02. зменшився на 2,6% [2].

Державний та гарантований державою борг України з 2009 по 2019 рр. (млн. грн.)

	загальний борг			зовнішній борг		внутрішній борг	
на 31.12.2009	316 884,6			211 751,7		105 132,9	
на 31.12.2010	432 235,4	115350.8	36.4%	276 745,6	30.7%	155 489,8	47.9%
на 31.12.2011	473 121,6	40886.2	9.5%	299 413,9	8.2%	173 707,7	11.7%
на 31.12.2012	515 510,6	42388.9	9.0%	308 999,8	3.2%	206 510,7	18.9%
на 31.12.2013	584 114,1	68603.5	13.3%	300 025,4	2.9%	284 088,7	37.6%
на 31.12.2014	1 100 564,0	516449.9	88.4%	611 697,1	103.9%	488 866,9	72.1%
на 31.12.2015	1 572 180,2	471616.2	42.9%	1 042 719,6	70.5%	529 460,6	8.3%
на 31.12.2016	1 929 758,7	357578.5	22.7%	1 240 028,7	18.9%	689 730,0	30.3%
на 31.12.2017	2 141 674,4	211915.7	11.0%	1 374 995,5	10.9%	766 678,9	11.2%
на 31.12.2018	2 168 627,1	26952.7	1.3%	1 397 217,8	1.6%	771 409,3	0.6%
на 28.02.2019	2 111 898,5	-56728.6	-2.6%	1 351 571,1	3.3%	760 327,3	-1.4%

Станом на сьогодні державний борг України становить: 2 111 898,5млн. грн.[2].

Таблиця 2

Державний та гарантований державою борг України в 2019 р. (млн. грн.)

	Загальний борг			Зовнішній борг		Внутрішній борг	
на 31.12.2018	2 168 627,1	46150.7	2.2%	1 397 217,8	2.0%	771 409,3	2.5%
на 31.01.2019	2 171 916,8	3289.7	0.2%	1 397 067,4	0.0%	774 849,5	0.4%
на 28.02.2019	2 111 898,5	- 60018.4	-2.8%	1 351 571,1	-3.3%	760 327,3	-1.9%

Слід звернути увагу, що станом на 31.01.2019 загальний державний борг зріс на 0,2%, а на 28.02.2019 зменшився на 2,8%, засвідчуючи позитивні зрушення.

Головною хвилюючою державних позик є зростання державного боргу, а його необхідно виплачувати з відсотками. Сьогоднішні державні позики - це завтрашні податки.

Якщо борг досягає великих розмірів, то може виникнути стрімке зростання відсотку виплат і величина коштів на обслуговування боргу може стати настільки великою, що перетворюється на основну статтю витрат держбюджету [5].

У ході наукового дослідження встановлено наступні схеми реструктуризації зовнішнього боргу та проведено їх аналіз. Реструктуризація боргу шляхом пролонгації (консолідації) має першочергове значення при розв'язанні проблеми заборгованості. Перенесення строків платежів дає змогу перетворити короткотермінові та середньо термінові борги у довготермінові, відклавши час оплати основної частини боргу. Але така реструктуризація боргів здійснюється під високі відсотки, і можливість зберегти фінансові ресурси сьогодні у подальшому призведе до підриву кредитоспроможності зі всіма негативними наслідками. [3] Наступний варіант – списання боргів. Найчастіше подібні механізми застосовуються відносно країн, нездатних погасити свої зобов'язання на віддаленій перспективі.

Із середини 90-х років ХХ століття набули поширення ринкові методи регулювання заборгованості, серед яких провідне місце займає конверсія боргів. Під конверсією розуміють усі механізми, що забезпечують заміну зовнішнього боргу іншими видами зобов'язань, менш обтяжливими для боржника (наприклад, конверсія боргу в акції, інвестиції, погашення товарними поставками, обмін на боргові зобов'язання третіх країн, взаємозалік та інше). Серед конверсійних операцій найбільшу питому вагу має схема викупу боргу із вторинного ринку за ціною нижче ринкової (40 % усіх операцій) і конверсія в акції (34 % усіх операцій).

Сек'юритизація. Основна ідея сек'юритизації полягає у тому, що країна – боржник емітує нові боргові зобов'язання у вигляді облігацій, які або безпосередньо обмінюються на старий борг, або продаються. У разі продажу отримані кошти використовуються на викуп старих зобов'язань. Якщо нові цінні папери торгуються на ринку з меншим дисконтом, така операція приведе до скорочення загального обсягу заборгованості.

Висновки і пропозиції.

Основні заходи щодо вдосконалення системи управління державним боргом.

1. Уникати таких способів реструктуризації боргу як:
 - пролонгація (консолідація), бо здійснюються під високі відсотки;
 - залучення нових кредитів.
2. Застосовувати нові схеми реструктуризації боргу:
 - викуп боргу із вторинного ринку за ціною нижче ринкової;
 - конверсія в акції;
 - сек'юритизація, але обов'язково цінні папери мають торгуватися на ринку з меншим дисконтом (що призводить до скорочення загального обсягу заборгованості);
3. Розміщення облігацій державної позики серед населення і комерційних банків, а не безпосередньо у Національному банку з метою уникнення інфляційної напруги та погіршення інвестиційної діяльності;
4. Не випускати державні цінні папери з високим рівнем доходності (високими відсотками за ОВДП), з якими не можуть конкурувати корпоративні цінні папери;
5. Зменшення вартості позикових коштів і, відповідно, вартості обслуговування державного боргу;
6. Продовження практики заборони надання державних гарантій при одержанні кредитів суб'єктами підприємницької діяльності, заборони реструктуризації або списання заборгованості за кредитами, залученими під державні гарантії.

Необхідно зазначити, що існують ще питання, які не можуть бути вирішені виключно за рахунок існуючого механізму управління боргом. Необхідно побудувати зважену макроекономічну та податково-бюджетну політику в країні. Слід підкреслити необхідність надійної основи макроекономічної політики, яка характеризується адекватним режимом валютного курсу; основ грошово-кредитної політики, надійно орієнтованої на досягнення стабільності цін. За таких умов, державні запозичення при ефективній стратегії використання із загрози перетворяться у рушійну силу економічного розвитку країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бюджетний кодекс України: закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Бенч Л. Я. Боргові інструменти фінансування видатків держави: теорія та практика // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. - К. : КНЕУ, 2016. - № 1. - С. 35-47.
4. Меренкова Л.О. Боргова безпека України: теоретичні засади, стан, перспективи. // Економіка і суспільство. 2018. № 15 . С. 704-711.
5. Фатюха Н. Г. Аналіз боргової безпеки України // Ефективна економіка. 2017. № 10. С. 54-57.

Кулікова М.В., економічне відділення
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіПУ «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Іванова С.М.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Сьогодні в умовах циклічного розвитку економіки діяльність банків на ринку залучених ресурсів має особливе стратегічне значення для забезпечення збалансованого розвитку і довгострокової стабільності фінансових інституцій в Україні. Ефективне управління банківськими ресурсами є ключовим завданням, яке сьогодні стоїть перед вітчизняними комерційними банками. У сфері політики банківського управління щодо мобілізації залучених ресурсів основною метою є створення оптимальної ресурсної бази, яка за умови мінімальних витрат на формування банківських ресурсів зможе підтримувати

стабільний рівень доходу, а репутація банку буде достатньою для акумулювання ним необхідних фінансових ресурсів на вигідних умовах. Якість управління пасивними операціями значною мірою залежить від вирішення проблем діяльності ефективної політики із забезпечення ресурсів банківських установ та розробки механізму її реалізації.

Однак сьогодні складна економічна та політична ситуація спричинила величезні втрати для української банківської системи. Для того, щоб залишатися конкурентоспроможними та мати успіх у сфері депозитної діяльності і залучати нові банківські ресурси необхідно надати вкладникам широкий та якісний спектр депозитних послуг, але й заохочувати клієнтів до інвестування, створюючи при цьому найбільш сприятливі умови для розміщення їх заощаджень у банківські вклади.

Специфіка функціонування банківської системи характеризується тим, що у структурі банківського капіталу основну частку займають залучені кошти. Банківська практика показує, що найстійкішим ресурсом для банківських установ є депозитні вклади фізичних осіб, оскільки за ними прослідковується значно повільніший рух коштів у порівнянні із вкладами юридичних осіб (див.рис.1). Однак, депозитні вклади фізичних осіб є найбільш чутливим і вразливим сегментом ринку депозитних послуг, на який має відчутний вплив скорочення доходів населення, зростання безробіття та рівня споживчих цін, а також зменшення довіри до банківської системи зі сторони населення.

Як свідчать дані наведені в рис.1., сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2017 року зріс на 3,6% до 1172,8 млрд. грн. в порівнянні з минулим роком, а сукупний обсяг депозитного портфелю протягом 2017 року збільшився на 6,4% та станом на 01.01.2018 р. відповідав 858,4 млрд. грн.

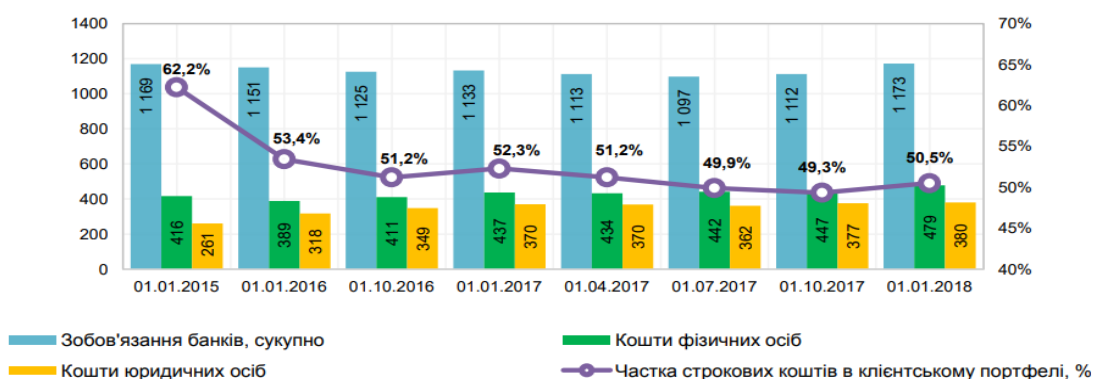

Рис. 1. Динаміка та структура зобов'язань банківської системи України за 2015-2017 р. [1]

Важливою ознакою у процесі залучення банківського капіталу є строковість мобілізованих коштів, так як вони становлять основу для проведення активних операцій банківською установою (рис. 2)

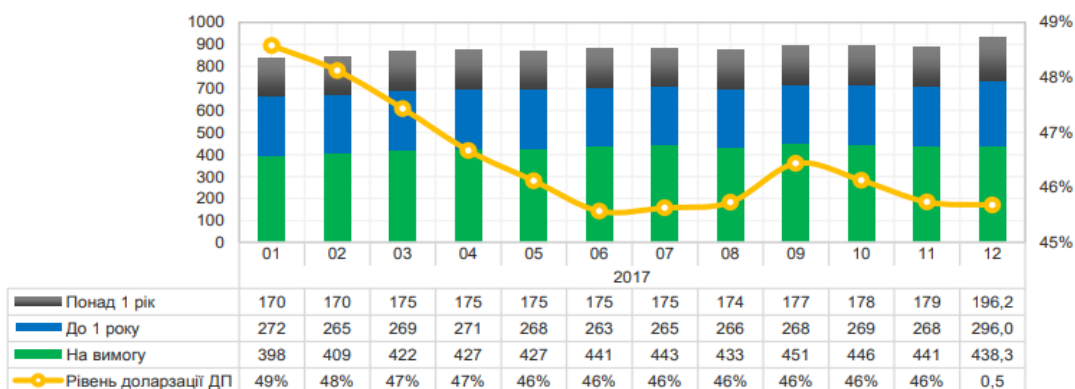

Рис.2. Динаміка зміни депозитного портфелю за строковістю

в 2017рр., млрд. грн.[1]

З проведеного дослідження, можемо підкреслити, що з початку 2017 року встановилася тенденція до зростання обсягу вкладів на вимогу. Станом на 01.01.2018 р. їх сума відповідає 438,3 млрд. грн., що дорівнює 47% сукупного портфелю коштів клієнтів (43% на початок 2017 року). Слід зауважити, що частка коштів, залучених на строк 1-2 роки, поступово зростає, проте загальний їх вклад у сукупний протягом досліджуваного періоду зросла та складала 21,1% (20,2% на початок 2017 року) в загальному обсязі зобов'язань банків. Це пояснюється тим, що основну частину банківських вкладів є мобілізованими у населення, яке надає перевагу короткотерміновим вкладам із можливістю пролонгації, а юридичні особи переважну частину вкладів зберігають у формі поточних депозитів.

Підсумовуючи вищесказане, необхідно зазначити, що залучені кошти є головним джерелом формування ресурсної бази банку, а від характеру залучених коштів залежать види активних операцій і, відповідно, обсяги доходів банку. Водночас операції із залучення коштів мають певні недоліки, а мобілізація депозитних коштів залежить від вкладників, а не від банку.

Отже, для покращення ситуації зі сторони банків необхідно докласти великих зусиль, щоб повернути довіру своїх громадян. З метою залучення більшої кількості клієнтів для розміщення вільних коштів у формі банківських депозитів, необхідно запропонувати найбільш вигідні та оптимальні умови, ніж є на даний момент, тобто, розробити для клієнтів цілий комплекс варіантів вкладів на різних умовах, що допоможе кожному клієнту підібрати для себе найвигідніші депозити.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2017 року.
[Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://www.rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2017.pdf

Мазур А. Р. відділення агроєкології та економіки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів».
Науковий керівник – викладач, Гусак Т.О.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ФІНАНСОВОГО РИНКУ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Фінансова система в останнє десятиліття зазнає надзвичайно глибоких змін, що відбуваються в площині відносин між основними економічними суб'єктами та учасниками фінансових ринків. Основним фактором прискорення цих змін стала сучасна фінансово-економічна криза, яка ще більше загострила існуючі проблеми та підтвердила необхідність удосконалення існуючого механізму регулювання економіки [1].

Фінансовий ринок є складовою фінансової системи, механізмом нагромадження, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів країни, що через фінансові інструменти забезпечує трансформацію заощаджень у інвестиційні ресурси, та об'єднує фінансові інститути, які направляють потоки грошових коштів від їх власників до позичальників. Основною передумовою функціонування фінансового ринку є розбіжність між потребою у фінансових ресурсах економічних суб'єктів і джерелами задоволення цієї потреби.

Фінансовий ринок – важлива забезпечуюча складова фінансової та економічної систем. Він виступає як своєрідна надбудова, через яку координується діяльність усієї фінансової системи; канал сполучення через який здійснюється рух фінансових ресурсів; важливий складовий елемент ринкової економіки, що обумовлює функціонування інших сегментів національного ринку здійснюючи фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання [2].

Держава пов'язана з фінансовим ринком через економічні відносини, що виникають між державою й іншими суб'єктами ринку стосовно створення, розподілу, перерозподілу та використання вартості ВВП і національного доходу країни. При цьому утворюються

централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів. Через державні позики на фінансовому ринку шляхом емісії та розміщення державних цінних паперів держава має змогу фінансувати дефіцит державного бюджету.

Фінансовий ринок виконує низку функцій, такі як:

- перерозподіл фінансових ресурсів;
- емісія фінансових інструментів;
- формування ринкових цін на окремі види фінансових активів.

Фінансовий ринок є складовою сферою фінансової системи держави. Він може успішно функціонувати лише в умовах збалансованої ринкової економіки, коли переважна частина фінансових ресурсів мобілізується суб'єктами підприємницької діяльності на засадах їх купівлі-продажу. За допомогою фінансового ринку, як правило, мобілізуються і використовуються тимчасово вільні фінансові ресурси або ресурси, що мали обумовлене раніше цільове призначення.

В умовах ринкової економіки постійно відбуваються процеси акумуляції тимчасово вільних коштів різних суб'єктів ринку, їх подальший розподіл, перерозподіл та спрямування у вигляді позикового та інвестиційного капіталів у різні сфери економіки з метою її розвитку. Ці процеси здійснюються на фінансовому ринку, де відбувається рух грошей як капіталу. Фінансовий ринок — особлива сфера фінансової системи, складова її інфраструктури, де здійснюється рух тимчасово вільного капіталу, формуються і функціонують обмінно-пере-розподільні відносини, пов'язані з процесами купівлі-продажу вільних фінансових ресурсів, їх трансформація в позиковий та інвестиційний капітал через фінансово-кредитні інститути на основі попиту та пропозиції, формується ціна на різноманітні фінансові інструменти [3].

Розвиток ефективно діючого фінансового ринку, здатного мобілізувати та перерозподіляти інвестиційні ресурси, є найважливішим завданням регулювання національної економіки. Вплив фінансового ринку на фінансово-економічну ситуацію країни досить значний і тому постійно є в центрі уваги головних гілок влади – Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та інших владних структур. Враховуючи ту ситуацію, що фінансовий ринок в Україні останнім часом набирає більше обертів, виникає необхідність у чіткому регулюванні та контролі діяльності його учасників. Слід зазначити, що держава, з одного боку, здійснює регулювання фінансового ринку, а, з іншого боку, є суб'єктом економічних відносин, що формуються на фінансовому ринку, оскільки держава може здійснити емісію державних цінних паперів, зокрема облігацій внутрішньої державної позики, та виходити із зазначеними цінними паперами на ринок з метою мобілізації необхідних фінансових ресурсів [1].

Фінансовий ринок — це складова ринку ресурсів. В економіці постійно відбувається кругообіг фінансових ресурсів, суб'єктами якого є домашні господарства, підприємства, держава і різні фінансові інститути — фінансові посередники. У процесі господарювання в одних суб'єктів виникає потреба в додаткових коштах з метою розширення діяльності, а в інших — нагромаджуються заощадження. Фінансовий ринок допомагає зустрітися продавцям і покупцям особливого товару — фінансових зобов'язань, він займає важливе місце на ринку ресурсів, адже сприяє обміну грошей майбутніх на гроші нинішні.

Фінансова система України формується під впливом конкретних форм та механізмів використання фінансів у національній економіці і відображає особливості сформованої моделі економіки. Відмічено, що фінансова система, в якій ключову роль відіграє фінансовий ринок, виконує ринкові функції: спрямовує тимчасово вільні фінансові ресурси від тих, у кого вони в надлишку, до тих, кому їх не вистачає; зменшує ризик і заощадників і позичальників; забезпечує необхідний рівень ліквідності, надає об'єктивну та прозору інформацію суб'єктам фінансового ринку.

Формалізація місця та ролі фінансового ринку в системі економічних відносин України дозволила обґрунтувати тезу про те, що у процесі перерозподілу фінансових ресурсів він виконує ті функції, які не може виконати жодна інша складова фінансової системи, при цьому значно впливаючи на її ефективність, стійкість та еластичність. Побудова реального й

ефективного фінансового ринку потребує закладення в його основу певних принципів, а саме:

- вільний доступ до ринкової інформації і ринкових інструментів для всіх учасників;
- прозорість і реальний захист інвесторів;
- ліквідність фінансових інструментів;
- конкурентоспроможність та ефективність;
- відповідність міжнародним стандартам.

На підставі аналізу структури фінансових активів як об'єктів фінансового ринку встановлено, що в Україні значна їх частина, які є тимчасово вільними і знаходяться в розпорядженні населення, не беруться до уваги фінансовим ринком щодо їх ефективного використання. Це обумовлено тим, що незначна частка чистих заощаджень вкладена в цінні папери, хоча при цьому спостерігається тенденція до зростання обсягів депозитів, що дозволяє зробити висновок про зростання довіри до банків, як фінансових посередників.

Функціонування ринкової економіки ґрунтується на функціонуванні різноманітних ринків, які можна згрупувати в два основні класи: ринки виробленої продукції (товарів та послуг) та ринки трудових і фінансових ресурсів. На ринку фінансових ресурсів зустрічаються такі, в яких у процесі господарювання виникає потреба в коштах для розширення їх діяльності, а також такі, у яких накопичуються заощадження, що можуть бути використані для інвестицій. Саме на ринку фінансових ресурсів, або фінансовому ринку, відбувається перелив коштів, при якому вони переміщуються від тих, хто має їх надлишок, до тих, хто потребує інвестицій. При цьому, як правило, кошти спрямовуються від тих, хто не може їх ефективно використати, до тих, хто використовує їх продуктивно. Це сприяє не тільки підвищенню продуктивності та ефективності економіки в цілому, а й поліпшенню економічного добробуту кожного члена суспільства.

На фінансовому ринку ті, що мають вільні фінансові ресурси, передають їх на різних умовах іншим учасникам ринку, які опосередковано через суб'єктів ринку або безпосередньо використовують залучені ресурси для фінансування різних галузей економіки, забезпечення потреб населення та потреб державного бюджету. Фінансові ресурси надаються на умовах позики або на умовах співвласності, коли інвестор набуває прав власності на придбані за інвестовані кошти матеріальні чи нематеріальні активи [2].

Як показує світовий досвід, основними елементами ринкової економіки повинні бути тісно пов'язані між собою ринки: матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, основних фондів, предметів споживання, фінансовий та інші. Ринки, на яких обертаються досить однорідні матеріальні або фінансові активи, можуть входити до складу інших, більш об'ємних. До такої категорії складних ринків належить фінансовий ринок. Фінансовий ринок є похідною трансформаційних процесів і повинен бути створений відповідно до таких критеріїв, як відкритість, справедливість і необоротність. Він повинен управляти потоками інформації, заохочувати тих, хто виконує правила, карати порушників і гарантувати кожному інвестору, що він може розбагатіти чи збанкрутувати на зовсім рівних умовах з усіма іншими.

Сучасний рівень розвитку фінансового ринку в розвинених країнах обумовлюється, головним чином, рівнем накопичення, господарськими традиціями, розмірами суспільного багатства та благополуччя нації. На фінансовому ринку формуються взаємовідношення заощаджень та інвестицій, де для залучання заощаджень вкладника необхідно запропонувати прибуток, що мінімально компенсуватиме втрати від інфляції. Інакше заощадження будуть переведені у товарну форму [3].

Розвинені фінансові ринки відображають стійке економічне зростання, відносно однорідний розвиток галузей та регіонів, низькі темпи інфляції, розумні режими оподаткування, стабільну законодавчу базу, сприятливий політичний клімат у країні та певний баланс фінансово-економічних інтересів у суспільстві. Для нормального функціонування економіки постійно необхідна мобілізація, розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів між її сферами і секторами. Мобілізація та розміщення цих ресурсів можуть бути виконані за допомогою бюджету, що мобілізує ресурси через податки і

розміщує їх відповідно до потреб уряду; фінансового ринку, що мобілізує заощадження на добровільних засадах і надає позички чи інвестиції, реагуючи на ринкову ситуацію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Базилевич В. Д. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах // Фінанси України. 2009. № 12. С. 5 – 12.
2. Ходаківська В. П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посіб. /— К. : ЦУЛ, 2017. С. 520 - 526.
3. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : навч. посібн. /— 2-ге вид., випр. і доповн. — К. : Знання-Прес. 2018. С. 308 - 315.

Маренков Д.В.,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВНЗ «Бердичівський коледж промисловості, економіки та права».
Науковий керівник – викладач, Жила М.О.

АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ УКРАЇНИ НА ПРОТЯЗІ З 2015 Р. ПО 2018 Р.

Дефіцит бюджету — явище майже постійне в економіці кожної держави. Зокрема, в Україні це явище хронічне. Для населення наявність дефіциту має опосередковане значення, але воно бере участь в поверненні залучених для покриття дефіциту коштів шляхом сплати податків. Оцінюється дефіцит бюджету зазвичай у відсотках від ВВП.[4]

Дефіцит державного бюджету в 2016 році становив 70,130 мільярда гривень, що в 1,6 разу перевищує показник дефіциту за попередній рік на рівні 45,167 мільярда гривень.[1]

Про це свідчать дані про виконання держбюджету Державної казначейської служби, пише УНІАН.

Враховуючи планові показники держбюджету на 2016 рік із змінами, річний показник дефіциту держбюджету виявився нижче встановленого граничного обсягу на рівні 83,694 мільярда гривень.

З урахуванням оцінок номінального ВВП України за 2016 рік, оприлюднених Нацбанком, на рівні 2,358 трильйона гривень, річний дефіцит держбюджету склав 3% ВВП.

Також Держказначейство призводить показники зведеного бюджету, згідно з якими його дефіцит за 2016 рік становив 54,683 мільярда гривень, що в 1,8 рази більше дефіциту за аналогічний період попереднього року на рівні 30,898 мільярда гривень.

Кабінет міністрів України оприлюднив проект державного бюджету України на 2017 рік із граничним обсягом дефіциту в сумі 77,547 млрд грн.[2]

Про це йдеться в тексті відповідного законопроекту «Про державний бюджет України на 2017 рік» (№5000).

Згідно з документом, доходи держбюджету встановлено в сумі 706,269 млрд грн, видатки – 775,265 млрд грн.

Граничний обсяг держборгу на 31 грудня 2017 року визначено в сумі 1,717 трлн грн, гарантованого державою боргу – 579,369 млрд грн.

У 2018 році дефіцит становить 81,849 млрд грн. Порівняно із проектом дефіцит збільшено на 3,9 млрд грн, покриття якого передбачено спецконфіскацією.[3]

Загальні показники Державного бюджету на 2018 рік:

– доходи бюджету у сумі 913,613 млрд грн. Як повідомляє «Економічна правда», це на 18,5% більше, ніж доходи держбюджету 2017 року.

– видатки бюджету у сумі 988,634 млрд грн. І це на 17,5% більше, ніж доходи держбюджету 2017 року.

Таким чином дефіцит бюджету у 2018 році становить 81,849 млрд грн, що дорівнюватиме 2,46% ВВП. Дефіцит порівняно із законопроектом збільшено на 3,9 млрд грн, покриття якого передбачено спецконфіскацією, від якої загалом плануєвалось отримати 4,7 млрд грн.

Обсяг платежів з обслуговування державного боргу на 2018 рік прогнозували на рівні 130,2 млрд грн, що на 16,932 млрд грн більше плану на 2017 рік. Обслуговування внутрішнього державного боргу становило у 2018 році 79,34 млрд грн.

Документом визначено на 31 грудня 2018 року граничний обсяг державного боргу в сумі 1,999 трлн. грн. Це дорівнює 61,5% від ВВП держави.

Таблиця 1

Виконання державного бюджету України з 2015 по 2019 рр. (млн. грн.)

	Доходи		Видатки		Кредитування		Сальдо	
	% ВВП		% ВВП		% ВВП (дефіцит бюджету)		% ВВП	
2015	534694,8	27.01	576911,4	29.14	2950,9	0.15	-45167,5	-2.28%
2016	616274,8	25.86	684743,4	28.73	1661,6	0.07	-70130,2	-2.94%
2017	793265,0	26.59	839243,7	28.13	1870,9	0.06	-47849,6	-1.60%
2018	928108,3	26.08	985842,0	27.70	1514,3	0.04	-59247,9	-1.66%

Таблиця побудована на основі [4].

Щоб більш уявити динаміку зміни рівня дефіциту бюджету України з 2015 р. по 2018 р. побудуємо двовимірний графік згідно таблиці 1:

млн.грн.

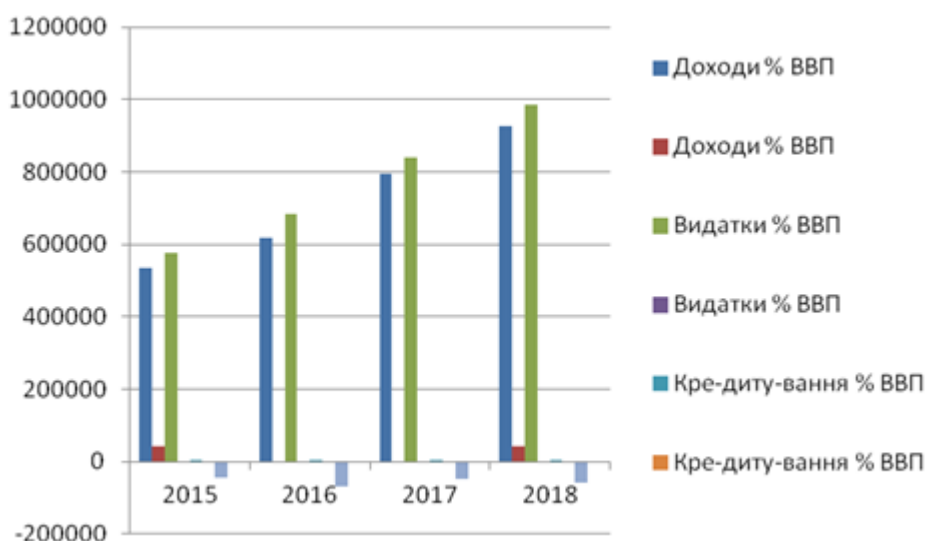

Рис.1. Динаміка виконання державного бюджету України з 2015 по 2019 рр.

Аналіз виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів протягом I півріччя 2015–2017 рр. показав, що в загальному ситуація, яка склалася в поточному році, є позитивною.

Так, у I півріччі 2017 року виявлено профіцит зведеного бюджету на суму 52,1 млрд грн, на відміну від I півріччя 2016 року, коли відбулося його дефіцитне виконання розміром 10,9 млрд грн.

Відсоток виконання державного та місцевих бюджетів від їх річних планів не показав значних відхилень порівняно з попередніми роками, окрім видатків місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення та видатків державного бюджету на охорону навколишнього природного середовища, що є цілком обґрунтовано.

Структура зведеного, державного та місцевих бюджетів України свідчить про збільшення ролі останніх у наданні суспільних послуг населенню. Це пов'язано з реалізацією заходів з бюджетної децентралізації (починаючи з 2015 року).

З аналізу видатків за економічною класифікацією зрозуміло, що в Україні досить незначний обсяг коштів спрямовується на фінансування капітальних потреб (так, у I півріччі 2017 року їх частка становила лише 1,3%). Проте виявлено, що їх обсяг зростає швидше, ніж обсяг поточних видатків. У I півріччі 2017 року порівняно з I півріччям 2014 року капітальні видатки зросли в 2,8 разів, поточні – у 1,8 разів (державний бюджет); у місцевих бюджетах – 1,9 разів і 4 рази відповідно.

Оцінка програмної класифікації видатків показала, що існує значний розрив між мінімальним і максимальним темпом росту видатків на фінансування головних розпорядників бюджетних коштів: якщо фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства України збільшилося у I півріччі 2017 року на 286,1% порівняно з I півріччям 2016 року, то Міністерства оборони України – лише на 3,5%, а Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України взагалі зменшилося на 38,2%.

Динаміка обсягів державного та місцевого боргів, узятих протягом січня-червня 2017 року, порівняно з січнем-червнем 2016 року знизилася, хоча загальний рівень заборгованості України перед зовнішніми та внутрішніми позичальниками досить високий та є критичним (81,0% від ВВП). [5]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.index.minfin.com.ua>
2. Фінанси. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Навчальний посібник. Львів-2006.
3. Офіційний сайт «Укрінформ» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua>
5. «УНІАН» інформаційне агентство. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unian.ua>
6. «Закон і бізнес» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zib.com.ua>

Мітла А.О., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
Вінницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ.
Науковий керівник – викладач, Грибанова О.О.

ВАЛЮТНА ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ТА ІНТЕРВЕНЦІЯ

7 лютого прийнятий новий закон «Про валюту і валютні організації», який змінив давно прийнятий закон (у 1993 році) «Декрет про валютне регулювання». Валютна лібералізація-це обмеження Нацбанком проведення операцій з валютою для населення та бізнесу, з метою утримання гривні від знецінення у 2014 році. Норми нового закону можна вважати валютною лібералізацією, але зміни не надто значні, аби швидко і помітно поліпшити бізнес-клімат в країні. Взагалі, можна сказати, що настала пора реальних кроків, які можна охарактеризувати як перехід від концепції «дозволено тільки те, що прописано в законі» до «дозволено все, що не заборонено». В цілому можна сказати, що експерти позитивно відносяться до нових змін в країні.[1] [2]

НБУ ще має право вводити антикризові заходи як і було раніше, тому все залежить від якості утримання ним стабільності на валютному ринку. Кінцева мета НБУ – зняття усіх обмежень на валютному ринку. Регулятор сказав, що має поступово відмовлятися від усіх заборон, але це буде залежати від економічного стану в державі. [3]

На рахунок населення у нововведення є не так багато позитивних новин, як хотілося би. Як сказав партнер компанії Kreston GCG Артем Ковбель, після нових змін населення може розраховувати на: підвищення ліміту інвестицій за кордон з суми 50 тисяч доларів аж до 50 тисяч євро та на можливість здійснювати онлайн-покупки валюти. Натомість «Приватбанк» може порадувати українців запуском безготівкової купівлі-продажу валюти в терміналах самообслуговування протягом найближчих 2-3 місяців, що є досить перспективно, так як ще не всі банки зможуть дозволити собі таку нову послугу.[8]

На банки було накладено весь контроль за фінансовими операціями, наприклад вони можуть вирішувати чи пропускати якусь валютну операцію, чи ні. Отже, такі зміни можуть призвести до посилення контролю. [3]

У 2015 році головним кроком у переході до ліберального валютного законодавства для України стала відмова від де-факто фіксації курсу української гривні.[3]

Напевно, серед інших валютних новацій, найзначніша-це зниження норми обов'язкового продажу валютної виручки, на яку вже так давно очікували бізнесмени. За останніми даними з 01.03.2019 року запрацює новий розмір норми обов'язкового продажу валюти. Серед новацій потрібно звернути увагу на скасування колишньої вимоги про обов'язкове попереднє резервування суб'єктами своїх грошових коштів у гривні з метою придбання за них іноземну валюту.[8]

Валютна лібералізація має декілька завдань, а саме:

- зробити валютне регулювання більш гнучким та ефективним
- адаптувати валютне регулювання до вимог ЄС

За підрахунками чинна системи валютного регулювання України налічує більше ніж 100 нормативно-правових актів, але нова архітектура валютного законодавства має призвести до скорочення їх кількості. [2]

Для ефективного функціонування валютна лібералізація має бути гнучкою, послідовною та обережною.[2]

З появою лібералізації у НБУ з'явилися нові обов'язки, які пов'язані з наглядом та контролем за ризиками прояву надмірно швидкого прогресу, а також наглядом за активами як в національній, так і в іноземних валютах. Завдяки досвіду ми вже маємо можливість розуміти, що надмірно швидка лібералізація не може сприяти швидкому відновленню макроекономічної рівноваги і навпаки загострює вже існуючі недоліки, що і призводить до кризи. Наприклад в Ісландії 2008 року та Мексиці 1994-1997 роках. Представниками, які зіштовхнулись з труднощами у процесі лібералізації є такі країни: Чехія, Естонія, Польща тощо. Їхнім спасінням стала підтримка ЄС, але в разі кризи, Україна на таку допомогу розраховувати не може.[1]

Валютна інтервенція-це операція купівля або продажу іноземної валюти Центральним банком країни. Застосовуватися вона почала аж у XIX столітті. Національний банк перейшов до здійснення валютних інтервенцій 3 квітня 2018 року. Валютну інтервенцію можна назвати великою операцією, проведену зазвичай в рамках певного, короткочасного періоду, яка має лише тимчасовий вплив на валютний курс.[9]

Іноземна валюта-це іноземні грошові знаки, які існують у вигляді монет та банкнот і перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної держави. Відповідно до Законодавства України розрізняють деякі види іноземних валют (див рис.1) [6]

№ п/п	Найменування валюти
1.	Австралійські долари
2.	Турецькі ліри
3.	Польські злоти
4.	Ірландські фунти
5.	Італійські ліри

Для підвищення курсу національної валюти, НБУ продає інвалюту, а для зниження-скуповує.

Метою валютної інтервенції є підтримання ринкового курсу національної валюти на рівні, який є бажаним для влади.

Цілі валютної інтервенції:

1. управління рівнем валютного курсу;
2. управління рівнем волатильності валютного курсу(при плаваючому курсі);
3. підтримання симетричної волатильності;
4. протистояння швидкому змінюванні курсу;
5. підтримання ліквідності;
6. накопичення міжнародних резервів. [3]

Волатильність (Volatility з англійської перекладається як «мінливість, непостійність») – це рівень зміни ціни на ринку. Розрізняють низьку і високу волатильність. При низькій на ринку переважає спокій і зміни цін незначні. А при високій волатильності відбуваються великі коливання цін за короткий проміжок часу.[5]

НБУ використовує найкращий курс для здійснення валютних інтервенцій під назвою Matching-функціоналу, який використовується для укладання угод в торговельно-інформаційних системах. Matching має багато переваг, наприклад анонімність, оперативність та необмежена кількість учасників, створення умов для більш точного визначення курсу гривні на міжбанківському валютному ринку.[4]

Взагалі, валютна інтервенція була проведена для того, щоб стабілізувати валютний ринок після кібератаки. Так НБУ втратив на підтримку гривні вже понад 700 мільйонів доларів та вирішив застатись валютою і купив у банків майже 60 мільйонів доларів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Електронне посилання <https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2019/february/issue-7/article-42566.html>
- 2.Електронне посилання http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010082
- 3.Електронне посилання https://dt.ua/finances/valyutna-liberalizaciya-270966_.html
- 4.Електронне посилання https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85319
- 5.Електронне посилання <http://bestinvestpro.com/uk/shho-take-volatilnist-prostim-slovami/>
- 6.Електронне посилання <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/11274:2230>
- 7.Електронне посилання https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_380500-93
- 8.Електронне посилання <https://ua.112.ua/statji/valiutna-liberalizatsiia-shcho-vyhraie-naseleattia-i-biznes-479446.html>
- 9.Кадуріна Л.О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник.- К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. (48-50ст)

Писанець Є.О., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Чайка Л.В.

ФІНАНСИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Фінансова наука вивчає глибинну сутність явища, закономірності розвитку фінансових відносин і дає прогнози розвитку фінансів і соціально-економічних наслідків їх дії в суспільстві. Фінансова наука, як і будь-яка інша, виникла на основі практичних навичок, яка на ціле тисячоліття старша від самої науки про фінанси, що налічує лише 4-5 століть [4].

Фінанси є однією з найбільш важливих і складних економічних категорій. Без них неможливе функціонування держави і діяльність юридичних та фізичних осіб, оскільки саме вони забезпечують вартісний рух створеного у суспільстві валового внутрішнього продукту (ВВП), відображаючи досить складні відносини, що виникають при цьому. Головним їхнім призначенням є забезпечення кожної фізичної особи, кожного суб'єкта підприємництва,

кожної державної структури, а отже і суспільства загалом, достатніми для здійснення їх діяльності грошовими коштами [2].

В економічному сенсі фінанси – дуже складна категорія. І саме тому трактування її залежало від рівня розвитку суспільства, від типу економіки, від політичних цілей держави врешті-решт [2].

Основними причинами виникнення фінансів є:

- поглиблення суспільного розподілу праці в результаті закономірного розвитку суспільно виробничих відносин;
- поширення товарно-грошових відносин;
- необхідність розподілу й перерозподілу ВВП метою дотримання пропорцій відтворення;
- утримання невиробничої сфери, управління, оборони країни тощо.

Термін «фінанси» з'явився в XIII столітті і походить від латинського слова «finansia» – обов'язкова сплата грошей. Ця сплата пов'язувалася з передачею частини доходу громадянина в розпорядження монарха, короля або іншого правителя на його утримання та на інші витрати державного змісту.

Термін «фінанси» за час свого розвитку нерідко змінював своє значення. Інколи цей термін мав різне тлумачення залежно від місцевості використання. Слово «фінанси» мало як негативне, так і позитивне значення. Так, у XVIII столітті в Німеччині воно тлумачилося як здирицтво чи хабарництво, в багатьох інших державах воно означало сплату певної суми грошей королю або монарху, досить часто цей термін пов'язувався із утвореннями державного господарства певного рівня (земство, міська община тощо) [3].

Однією із обов'язкових особливостей участі фінансової сфери в економічному житті держави є використання грошей, зокрема національної грошової одиниці. Хоча економічні процеси на сьогодні можуть підтримуватись і регулюватись за допомогою багатьох фінансових інструментів (кредит, лізинг, франчайзинг і т.д.), всі вони мають грошову форму.

Інша особливість фінансової сфери – рух та динаміка фінансових ресурсів (національних грошей, цінних паперів, банківських металів, боргових зобов'язань, іноземної валюти тощо). Будь-яка дія суб'єкта господарювання в економіці супроводжується протилежно направленим рухом коштів. Наприклад, підприємство закупило на ринку сировину для виробництва товарів від певного постачальника, але ж на цьому ж ринку воно спрямувало постачальнику сировини певну суму коштів. Внаслідок таких трансакцій в національній економіці формуються, з одного боку, потоки матеріальних ресурсів, товарів, послуг, а з іншого, формуються протилежно направлені потоки коштів, які можуть вливатись у наперед створені фонди і в них перерозподілятися для подальшого руху.

Державою створюються централізовані і децентралізовані фонди у формі бюджетів різних рівнів та цільових фондів. Підприємцями також створюються фонди, наприклад, фонд статутного капіталу, фонд амортизаційних відрахувань, фонд оплати праці, фонд обігових коштів тощо. Після отримання чистого прибутку від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг можуть формуватись фонд виплати дивідендів, фонд розвитку виробництва, резервний фонд. Самі назви свідчать, що будь-який фонд слід розглядати як такий, що функціонує у динаміці, у часовому вимірі. Наприклад, періодичні грошові надходження у фонд оплати праці певної установи спрямовуються двічі на місяць на виплати працівникам за їх працю.

Із сказаного вище зрозуміло, що фінансова сфера досить складна, вона має свої закони, закономірності функціонування і розвитку. Їх досліджує фінансова наука [1].

Окреслюючи засади фінансової теорії, по-перше, необхідно визначити основоположні елементи, що характеризують сутність такого специфічного і важливого явища, як фінанси, та, по-друге, здійснити їх відповідну структуризацію. Тобто, визначаючи фінанси, як і будь-яке інше явище, необхідно дати відповідь на просте і водночас надзвичайно складне запитання – що це таке і що воно в себе включає? Незважаючи на здавалось би очевидність трактування, сучасна фінансова наука однозначної відповіді на ці запитання не дає. Можна навести безліч визначень фінансів, які різняться не окремими специфічними ознаками і

деталлями, а самою сутністю поняття. Звернемося, наприклад, до книг зарубіжних авторів, виданих в Україні. У книзі «Фінанси» Е. Нікбахт і А. Гроппеллі, розглядаючи, по суті, фінанси підприємств, тобто мікрорівень економічної системи, визначають їх як «застосування різноманітних економічних прийомів для досягнення максимального достатку фірми або загальної вартості капіталу, вкладеного у справу».

Ш. Бланкарт у підручнику «Державні фінанси в умовах демократії», досліджуючи макроекономічний рівень, дає визначення не фінансів, а фінансової науки, характеризуючи її як «економічний аналіз державної діяльності». Але аналіз – це процес, тоді як будь-яка наука являє собою систему знань про певний предмет.

Детальне дослідження проблеми визначення державних фінансів проведено В. Л. Андрущенко у монографії «Фінансова думка Заходу в XX столітті (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів)». Лейтмотивом переважної більшості визначень є характеристика державних фінансів як доходів і видатків держави, як суспільного багатства у формі грошей і кредиту, що перебуває у розпорядженні державних органів. При цьому фінанси тісно пов'язуються з грошима.

Таким чином, в сучасному економічному просторі фінанси виконують вагомую роль в частині забезпечення необхідних умов для формування, розподілу й використання ВВП в державі та забезпечення всіх суб'єктів суспільного відтворення грошовими коштами, достатніми для здійснення їх діяльності тощо [3].

Отже, підводячи підсумок, можна дати визначення фінансів як економічної категорії на теперішній. Фінанси – сукупність грошових відносин, пов'язаних з формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання ВВП, а за певних умов і національного багатства [2].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лондар С.Л., Тимошенко О.В., Фінанси: Навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів. Вінниця: Нова Книга. 2009.
2. Опарін В. М., Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник. 4-е видання – К.: КНЕУ, 2007.
3. Вдовенко Л. О., Сушко Н. М., Фаюра Н. Д.. Фінанси: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2010.
4. О. В. Колесников, Д. І. Бойко, О. О. Коковіхіна. Історія грошей та фінансів. Навчальний посібник, 2-ге видання: – К.: ЦУЛ, 2008.

Похиленко Н.В., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Сова В.М.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ "УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАТІЖНИЙ ПРОСТІР"

Платіжні системи відіграють провідну роль в економіці країни, забезпечуючи здійснення системами економіки переказу коштів та розрахунків за зобов'язаннями, що виникають у процесі економічної діяльності. Національна платіжна система є «кровоносною системою» усієї банківської системи України і основою забезпечення безперервності платежів між усіма суб'єктами господарювання. Ефективний розвиток платіжної системи є комплексним процесом, який має базуватися на потребах національного фінансового сектору [5].

Організація ефективної та надійної платіжної системи стала невід'ємним компонентом триєдиної функції центрального банку поряд із реалізацією грошово-кредитної політики та здійсненням банківського нагляду [1].

Раціональна організація платіжної системи сприяє ефективному функціонуванню фінансової сфери, вдосконаленню грошово-кредитних відносин, здійсненню міждержавних

валютних розрахунків. Надійні та ефективні платіжні системи є гарантією стабільного функціонування банківської системи та економіки в цілому [2].

Національна платіжна система «Український платіжний ПРОСТІР» позиціонується як альтернатива міжнародним платіжним системам, яка дає банкам та їх клієнтам змогу скоротити свої витрати, крім того, вона має вберегти українські банки від валютних ризиків при транзакціях. Усі доходи від транзакцій в ПРОСТІР будуть надходити до платіжної системи України [4].

Національна платіжна система стабільно розвивається і розширює платіжну інфраструктуру для прийому платіжних карток. Тарифна політика національної платіжної системи дуже приваблива та конкурентна: учасникам гарантується низька вартість вступу та обробки операцій, швидке приєднання до системи, відсутня плата за наявну емісію платіжних карток та за відкриття/супроводження рахунків у розрахунковому банку, а страховий депозит номінований у національній валюті.

Для України розвиток НПС «ПРОСТІР» є стратегічним пріоритетом, передусім у плані зменшення частки готівкових розрахунків в економіці, а також ключовим елементом для зниження вартості безготівкових операцій.

Національний банк України докладає максимум зусиль щодо сприяння створенню в Україні привабливого клімату для масового використання платіжних карток та інших електронних платіжних засобів під час здійснення безготівкових роздрібних платежів на території України.

До 2020 р. планується, що частка платежів через платіжну систему «ПРОСТІР» досягне 30%, а прийом карток ПРОСТІР у мережі банкоматів та в торговельно-сервісній мережі вже до 2017 р. сягне близько 90.

Найближчими роками готівковий ринок України буде активно мінімізовуватись як заради боротьби з «тіньовою» економікою, так і заради осучаснення платежів і розрахунків у країні. За оцінками НБУ, спостерігається стабільний позитивний тренд зростання частки безготівкових операцій.

Проте існує і такий нюанс: більше 2/3 готівки, що знаходиться в обігу, знята в банкоматах держателями платіжних карток замість їх використання у безготівкових транзакціях. Враховуючи дані обставини, Нацбанк планує низку заходів для заохочення безготівкових розрахунків, а саме:

- перевести всі форми розрахунків із державними органами в електронні канали;
- стимулювати не просто безготівкову видачу зарплат і пенсій, але й заохочувати українців не знімати негайно готівку, а віддавати перевагу розрахункам за допомогою карток [6].

Подальший розвиток національної платіжної системи передбачає переведення частини потоку безготівкових розрахунків на НПС «ПРОСТІР», що дозволить:

- суттєво зменшити операційні витрати банків, зменшити обсяги регулярного відтоку валютних коштів за межі України та забезпечити збереження доходу банків у складі ВВП країни;

- підвищити рівень національної безпеки України (незалежність від МПС та функціонування платіжної інфраструктури в країні на випадок форс-мажорних обставин);

- проваджувати соціальні продукти на базі технології платіжної системи для здійснення виплат з бюджету (соціальні/пенсійні) [7].

Щодо перспектив розвитку платіжної системи Рішенням Правління НБУ від 20 березня 2018 року № 162-рш затверджено Стратегію розвитку національної платіжної системи «Український платіжний ПРОСТІР» до 2022 року. Її метою є забезпечення сталого розвитку НПС «ПРОСТІР», як одного із ключових напрямків проекту А9 «Cashless economy», для забезпечення потреб споживачів у зручних, доступних та безпечних розрахунках на території України, посилення конкуренції на ринку платіжних карток в Україні, а також підвищення рівня національної безпеки в платіжній сфері [3].

До перспектив впровадження рішення на базі НПС «ПРОСТІР» належать:

- можливість здійснювати перекази між абонентами різних операторів;

- можливість здійснювати розрахунки картою НПС «ПРОСТІР» майже у всій платіжній інфраструктурі країни;
- потенційне збільшення залишків коштів на Е-гаманцях, оскільки клієнт розуміє, що матиме можливість зняти ці кошти в банкоматі;
- фізичні особи-підприємці матимуть можливість приймати безготівкові платежі за оплату їх товарів чи послуг без встановлення платіжних терміналів;
- населені пункти де банківська платіжна інфраструктура слабо розвинена, отримають додатковий сервіс для здійснення платежів;
- користувачі отримають можливість безкоштовно відкривати електронні гаманці та дешево користуватись ЕГ [7].

У НПС «ПРОСТІР» вже запроваджені технології безконтактної оплати і електронної комерції, у подальших планах розвиток Р2Р-переказів, співпраця з операторами мобільного зв'язку щодо випуску електронних грошей та стимулювання мікроплатежів.

Наприкінці 2018 р. Національна платіжна система «Український платіжний ПРОСТІР» та UnionPay International, найбільша міжнародна платіжна система у світі за кількістю емітованих платіжних карток, уклали договір про емісію кобейджингових карток. Завдяки широкій глобальній мережі приймання карток UnionPay, користувачі кобейджингових карток під брендами ПРОСТІР та UnionPay отримають можливість оплачувати товари і послуги, а також знімати кошти в банкоматах не лише в Україні, а й практично в усьому світі.

Це перший кобейджинговий проект в історії української національної платіжної системи. Угода не передбачає будь-яких фінансових зобов'язань сторін, а її метою є партнерський розвиток продуктів обох платіжних систем. Емісія кобейджингових карток ПРОСТІР та UnionPay розпочнеться після досягнення безпосередніх домовленостей із зацікавленими банками-емітентами.

У подальшому цей проект сприятиме розвитку і популяризації НПС «ПРОСТІР», а також допоможе розширити технологічні можливості карток української системи і запропонувати користувачам нові цікаві продукти. З часом попит на трансграничні платежі між Україною та Китаєм зростає.

Національний банк упевнений, що старт роботи UnionPay International в Україні посилить конкуренцію і якість фінансових послуг, сприятиме розвитку інноваційних технологій на платіжному ринку, а також інвестиціям в економіку країни [3].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Балакіна Ю.С. Діяльність Національного банку України у сфері платіжних систем / Ю.С. Балакіна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – № 39. – С.14-24.
2. Заруцька О.П. Особливості функціонування платіжних систем в Україні [Електронний ресурс] / О.П. Заруцька / Т.Б. Прохорець // «Молодий вчений» – 2017. – № 10(50). – С.882-885.
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
4. Офіційний сайт Національної платіжної системи «Український платіжний ПРОСТІР» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prostir.gov.ua/prostir/>
5. Руцишин Н.М. Платіжна система України та безпека її функціонування [Електронний ресурс] / Н. М. Руцишин / З. Р. Костак // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – № 7. – С.452-456.
6. Туманцова О.В. Реалії та перспективи розвитку системи електронних переказів в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Туманцова // Причорноморські економічні студії – 2016 – № 9-2. – С.108-111.
7. Розвиток безготівкової економіки в Україні у 2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://management.fmm.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/12/Cashless-economy_05.12.2017.pdf

СТАНОВЛЕННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Як свідчить світовий досвід, в період становлення економіки торгівля дорогоцінними металами в країнах, де вони традиційно відносяться до валютних цінностей (до таких країн належить і Україна), значно активізується.

Ринок дорогоцінних металів в Україні є основною ланкою національного валютного ринку, а отже і фінансового ринку. Організований ринок банківських металів офіційно почав свою роботу у 1998 році. Хоча його формування розпочалося ще з 2 грудня 1991 р. коли ВРУ прийняла постанову «Про створення запасу дорогоцінних металів і каменів», з наділенням Національного банку України правом збору та збереженню золотого резерву країни.

Слід зауважити, що український ринок банківських металів має переважно готівковий характер. Інструменти ринку золота (срібла, платини): названі види цінних металів, які використовують з метою формування фінансових резервів і тезаврації, а також цінні папери, які обслуговують цей ринок. Основними учасниками ринку цінних металів в Україні традиційно є золотовидобувні компанії; професійні брокери і дилери; Національний банк України; комерційні банки; біржі; промислові споживачі; приватні інвестори; афінажні заводи; ломбарди; сервісні організації. Підприємства та організації можуть виступати як продавцями, так і покупцями дорогоцінних металів на ринку.

На даний момент оптовий ринок банківських металів, представлений секцією банківських металів УМВБ, переживає деяке пожвавлення. Кінець минулого року супроводжувався збільшенням обсягів торгів від 30-50 кг до 40-60 кг за торгівельну сесію (інколи обсяги підвищуються до 150 кг). Початок 2018 року виявився вкрай позитивним для ринку дорогоцінних металів - на фоні різкого послаблення курсу долара й росту геополітичної напруги ціни на золото показали значний ріст. Вартість золота зросла вже до \$1257 за унцію (найнижча ціна за останні 35 років була у 2001 році на рівні \$225-\$260 за трійську унцію) [1]. За прогнозами аналітиків ціна на золото буде зростати й найбільш ймовірно до кінця 2018 року вона досягне \$1330-\$1520 за трійську унцію (31,1 гр) [2]. Щомісяця в Україну ввозиться 130 кг злитків і ця тенденція збільшується. Нестабільне фінансове становище в державі та вплив постійного подорожчання золота призводить до того, що ювелірні вироби виступають надійним засобом накопичення

Але нормальному функціонуванню і розвитку «металевого» ринку перешкоджають наступні фактори:

- надто жорсткі вимоги НБУ до банків, які бажають імпортувати в Україну банківські метали;
- вимогливе ставлення НБУ до банків, щодо отримання «золотої» ліцензії;
- відсутність на території України міжнародно визнаних афінажерів, що негативно впливає на розвиток виробництва вітчизняних дорогоцінних металів і їх конкурентоспроможність за кордоном;
- суворий державний контроль (банки зобов'язані отримувати на кожну операцію спеціальну одноразову ліцензію, тоді як світовий ринок дуже жвавий і потребує швидкого реагування).

Все це заважає повноцінному виходу України на міжнародний ринок банківських металів, що в свою чергу сприяє розвитку «чорного» ринку дорогоцінних металів.

Якщо ще 40 років назад ювелірна промисловість переробляла близько п'яти тонн благородного металу на рік, то на цей час золотих справ майстри офіційно використовують лише 500 кілограмів. До цієї цифри слід додати тіньовий вал у 2,5-3 тонни золота.

Для розширення ринку банківських металів в Україні та безпроблемного виходу злитків на міжнародний ринок слід вжити певних заходів:

- як свідчить світовий досвід, перспективним видом діяльності є кредитування фізичних осіб під заставу дорогоцінних металів при участі ломбардів (а за оцінками

спеціалістів у громадян України знаходиться близько 300 тонн золота). При такому співробітництві, банк не витрачає засобів на оцінку і зберігання дорогоцінних металів;

- банкам необхідно виконувати замовлення промислових підприємств на придбання золота, тим самим допомагаючи золотодобувній промисловості України;

- включення відчизняних підприємств в Лондонський список афінажерів при подальшому розвитку золотодобувної галузі в Україні, що буде сприяти активізації торгівлі банківськими металами;

- вдосконалення законодавчої бази України щодо операцій з банківськими металами та вимог НБУ щодо оформлення угод з імпорту золота.

Таким чином, золото як і раніше є достатньо ліквідним. Ціна на нього зберігає необхідну стабільність і навіть має тенденцію до зростання. Різких обвалів, які відбувались декілька років тому, фахівці не прогнозують. Звичайно, з точки зору дохідності золото не найкращий засіб резервування, але поки що він залишається найнадійнішим.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Афанасьєва В. А. Експертиза дорогоцінних металів та коштовного каміння / В. А. Афанасьєва. – Х.: ХДУХТ, 2007. – 87 с.

2. Видолоб Д. В. Державна політика України у сфері ліцензування господарської діяльності з видобутку, переробки, виробництва дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та виробів з ним і торгівлі ними як засіб державного регулювання [Текст] / Д. В. Видолоб // Держава і право : зб. наук. пр. / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. – 2009. – № 45. – С. 326-333.

3. Гурський Д. С. Українське золото сьогодні [Текст] / Д. С. Гурський, Г.С. Веселовський // Мінеральні ресурси України. – 2004. № 3. – С. 9 – 10.

4. Дронова Н. Д. Оценка рыночной стоимости ювелирных изделий и драгоценных камней: Учебное пособие. – М.: Норма, 2001. – 296 с.

5. Єфремова К. В. Особливості правового регулювання господарської діяльності на ринку виробів із дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння [Текст]: дис. канд. юрид. наук : 12.00.04 / К. В. Єфремова; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2009. – 213 с.

6. Маліченко О. М. Особливості правового регулювання ліцензування господарської діяльності у сфері обігу дорогоцінного каміння / О. М. Маліченко // [Електронний ресурс] Держава і право. – № 48. – 2014.

Сергун Д.В., економічне відділення,
спеціальність «Облік та оподаткування», II курс
Ірпінський державний коледж економіки та права.
Науковий керівник – викладач, Калусенко В.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Ринок цінних паперів є однією з найважливіших частин економіки будь-якої країни, в тому числі і України. На сьогодні ринок цінних паперів в Україні розвивається з кожним днем і розширює сферу своїх інвестиційних можливостей. Вирішальним чинником для такого швидкого розвитку стала катастрофічна нестача грошової маси. А саме однією з основних функцій ринку цінних паперів є залучення додаткового оборотного капіталу шляхом емісії забезпечених цінних паперів – акцій, облігацій, векселів, депозитарних розписок тощо. При цьому, ключовою проблемою вітчизняного фондового ринку є недорозвиненість його біржового сегмента. В Україні панує непрозорий і неорганізований ринок цінних паперів, який за своїми масштабами не має аналогів у світовій практиці і значною мірою обслуговує «тіньову економіку».

На сучасному етапі, операції банків з цінними паперами, порівняно із світовою практикою, здійснюються на недостатньому рівні. Це ставить перед українською наукою багато завдань, одним з яких є створення конкурентноздатного ринку цінних паперів, здатного мобілізувати й надати економіці інвестиційні ресурси для розвитку [2, с. 142].

В зарубіжній та українській економічній літературі існує цілий ряд досліджень щодо ринку цінних паперів, факторів їх розвитку, взаємозв'язку з рівнем економічного зростання та інше.

Ринок цінних паперів - це особлива сфера ринкових відносин, де завдяки продажу цінних паперів здійснюється мобілізація фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних потреб суб'єктів економічної діяльності. Ринок цінних паперів ще називають фондовим ринком. Це пов'язано з тим, що цінні папери за своєю економічною суттю є відображенням певних фондів - матеріальних або грошових.

Проведений аналіз показав, що ефективне формування інфраструктури фондового ринку:

- сприяє інтеграції нашої країни у світову економічну систему;
- дозволяє використовувати міжнародні принципи і стандарти побудови фондового ринку;
- позитивно позначається на залученні іноземного капіталу;
- впливає на акумуляцію коштів вітчизняних підприємств та громадян;
- узгоджує майнові інтереси учасників ринку [1, с. 45].

Ринок цінних паперів дійсно є складною організаційно-економічною системою взаємодії багаточисельних учасників стосовно обігу цінних паперів. Ринок цінних паперів являє собою особливий сегмент фінансового ринку, на якому складаються відносини з приводу купівлі - продажу спеціальних документів (цінних паперів), які мають свою вартість, вільно обертаються і засвідчують відносини співволодіння, займу і похідні від них між тими, хто залучає ресурси, випускаючи цінні папери (емітентами), і тими, хто їх купує (інвесторами), опосередкований, як правило, участю особливих суб'єктів підприємницької діяльності - фінансових посередників [3, с. 1059].

На ринку цінних паперів складаються відносини з приводу володіння і кредитування специфічними фінансовими інструментами - цінними паперами. При цьому, цінні папери як грошові документи характеризуються наступними ознаками:

- документарним характером;
- матеріальною формою;
- наявністю певного набору взаємних прав і обов'язків, що витікають із власності на цінний папір [4, с. 796].

Введення в обіг різних видів цінних паперів дає змогу без збільшення загальної грошової маси підвищити мобільність фінансових ресурсів.

У Законі України «Про цінні папери і фондову біржу» цінні папери визначаються як грошові документи, що засвідчують право володіння або боргові відносини, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, і їх власником, і передбачають, як правило, виплату доходу в виді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових чи інших прав, які витікають з цих документів, іншим особам.

Цінні папери діляться на наступні групи [2]:

- пайові цінні папери, за якими емітент не несе зобов'язання повернути грошові засоби, інвестовані в його діяльність, але які свідчать про участь у статутному фонді, надають їх власникам право на участь в управлінні справами емітента і отримання частини прибутку в виді дивідендів і частини майна у випадку ліквідації емітента;
- боргові цінні папери, за якими емітент несе зобов'язання повернути у визначений термін засоби, інвестовані в його діяльність, але які не надають їх власникам права на участь в управлінні справами емітента;
- похідні цінні папери, механізм обігу яких пов'язаний з пайовими, борговими цінними паперами, іншими фінансовими інструментами або правами у відношенні до них.

Згідно із Законом України "Про цінні папери і фондову біржу" в Україні можуть випускатися і обертатися такі види цінних паперів:

- акції;
- облігації внутрішніх республіканських і місцевих позик;
- облігації підприємств;
- казначейські зобов'язання держави;

- ощадні сертифікати;
- векселі;
- приватизаційні папери.

Первинний ринок цінних паперів виконує наступні головні функції:

- організація випуску цінних паперів;
- первинне розміщення цінних паперів;
- трансформація відносин власності.

Вторинний - це ринок, на якому здійснюють обіг протягом свого життєвого циклу попередньо емітовані і розміщені на первинному ринку цінні папери. До головних функцій, виконуваних вторинним ринком цінних паперів, належать:

- забезпечення належних умов для купівлі, продажу і здійснення інших операцій з цінними паперами після їх первинного розміщення;
- перерозподіл капіталів у найбільш ефективні виробництва і залучення інвестицій для розвитку підприємств.

Особливості фондового ринку України зумовлені тим, що він виник і розвивається в умовах переходу від планової економіки до змішаної економіки ринкової орієнтації. Ці умови характеризуються революційним характером перетворень, нестійкістю стану економіки і суспільства, різноманіттям можливих шляхів переходу, наявністю особливих економічних форм, що функціонують з використанням принципів як планового, так і ринкового способів господарювання. Фондовий ринок постає невід'ємним атрибутом інституційного регулювання національної економіки.

Нагальні проблеми, що існують на фондовому ринку України і заважають його подальшому розвитку – це низька ліквідність та капіталізація, масштабний дефіцит внутрішніх грошових ресурсів для інвестицій, недостатнє законодавче регулювання ціноутворення, обмежена кількість ліквідних та інвестиційно привабливих фінансових інструментів.

Ефективність функціонування фондового ринку залежить перш за все від міцної інфраструктури, що створює належні умови для випуску та подальшого обігу цінних паперів [1, с. 32].

Ринок цінних паперів України на сучасному етапі характеризується динамічним розвитком. Суттєвими і невирішеними проблемами ринку цінних паперів України є наступні:

1. Концентрація операцій з ОВДП на позабіржовому ринку.
2. Низький ступінь інтеграції вітчизняного ринку цінних паперів до міжнародних фінансових ринків.
3. Перегляд підходів до лістингових вимог.

Отже, для ефективного функціонування ринку цінних паперів в Україні, 145 необхідне здійснення ряду невідкладних заходів, а саме:

- прискорити процеси приватизації перш за все шляхом корпоратизації та акціонування державної власності;
- здійснити випуск і обіг державних всеукраїнських та муніципальних цінних паперів, відновивши довіру до них з боку населення;
- на державному рівні вирішити комплекс питань щодо вільного обігу в Україні цінних паперів іноземних компаній, купівлі українських цінних паперів іноземними інвесторами;
- привести чинне законодавство у відповідність з потребами сьогоденного функціонування та подальшого розвитку українського фондового ринку;
- більш ефективно використовувати наявні можливості структур, що вже працюють на національному ринку цінних паперів;
- законодавчо передбачити гарантії держави по збереженню грошових заощаджень населення.

Здійснення вказаних заходів призведе до ефективного функціонування в Україні ринку цінних паперів та стабільного його розвитку.

Для вирішення проблемних питань і стимулювання подальшого розвитку ринку необхідно вирішити наступні завдання: збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості

фондового ринку; удосконалення ринкової інфраструктури та забезпечення її надійного і ефективного функціонування; удосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів; стимулювання подальшого розвитку фондового ринку України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Грудзевич У.Я. Регіональні особливості формування і розвитку інфраструктури фінансового ринку України / У.Я. Грудзевич. – Л.: ЛБІ НБУ. – 2014. – С. 96
2. Особливості розвитку ринку цінних паперів в Україні// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5431>.
3. Дудчик О. Особливості розвитку фондового ринку України / О. Дудчик, А. Савченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, 2014. – № 2. – С. 1058–1061.
4. Руда О. Функціонування фондового ринку України: проблеми та перспективи розвитку / О. Руда // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, 2015. – № 6. – С. 794–798.

Сіденков Г.Г., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс,
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Чайка Л.В.

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

Органічний взаємозв'язок грошей і фінансів об'єктивно обумовлює єдність і узгодженість усіх складових цілісної фінансової системи країни.

Стан розвитку фінансів відображає загальну макроекономічну ситуацію в країні. Фінанси не можуть бути краще тієї монетарної системи, яка функціонує у національній економіці.

Розуміння фінансів як складної грошової субстанції, відмінної від грошових форм сфери обігу, є визначальною у сучасній фінансовій науці.

Очевидно, що теоретичного сенсу у протиставленні фінансів як грошей і фінансів як відносин немає, адже гроші як економічна категорія є формою вираження певної підсистеми економічних відносин – грошових відносин [1].

Сучасний стан економічної ситуації в Україні визначається процесами ринкової трансформації, що зумовлює складність та неоднозначність при формуванні економічної політики держави та обумовлюється відсутністю адекватної законодавчої, інституційної бази, факторами протистояння ринковим перетворенням окремих соціальних груп населення. Основною проблемою є вибір правильної економічної політики, яка б включала фіскальну та грошово – кредитну політику держави.

Важлива роль у цьому процесі відводиться грошовому обігу, його регулюванню та використанню в коригуванні поведінки суб'єктів грошово – кредитного ринку.

Гроші відносяться до тих особливих історичних категорій, які завжди були найбільш актуальними в економічній думці, так як в процесі грошового обігу найбільшою мірою проявляються і реалізуються інтереси суб'єктів ринку. Через гроші, їх функції кожен індивідуум реалізує свої потреби, тому грошова система і визначає взаємозв'язок між виробництвом, обміном, розподілом і споживанням. Порушення цього взаємозв'язку неодмінно призводить до виникнення протиріч в економічному житті. Грошовий ринок є найбільш чутливим і вразливим елементом системи економічних відносин, що в свою чергу означає можливість його використання для впливу та регулювання окремих макроекономічних показників і економіки в цілому [2].

Відображаючи рівень розвитку продуктивних сил на кожному етапі вдосконалення товарно – грошових відносин, гроші постійно удосконалюють виконувані функції і свій зміст. Ось і сучасний етап розбудови української державності вимагає зміцнення стабільності і привабливості національної грошової одиниці та формування такої грошово–

кредитної політики, яка швидко наблизить народ України до цивілізованих стимулюючих норм виробництва, розподілу, обміну і споживання.

Грошовий обіг – це рух грошей у готівковій і безготівковій формах для обслуговування потреб реалізації товарів, а також нетоварних платежів і розрахунків у господарстві. Змінюючи форму вартості (Товар - Гроші - Товар), гроші перебувають не тільки у постійному русі між трьома суб'єктами: фізичними особами, господарськими суб'єктами і органами державної влади, а й обслуговують або, кажуть, опосередковують суспільне виробництво у всіх його фазах:

Виробництво – Розподіл – Обмін – Споживання.

Об'єктивну основу грошового обігу становлять суспільний поділ праці і розвиток товарного виробництва, в якому рух грошового капіталу обслуговує відносини розподілу і обміну, а через амортизаційні відрахування і фонди обігу забезпечується обслуговування процесу виробництва і споживання. Розвиток товарного виробництва, що привів до утворення загальнонаціональних і світового ринку, стимулював розвиток грошового обігу для обслуговування руху і реалізації сукупного суспільного продукту, в тому числі і кругообігу капіталу, обігу товарів і послуг, руху позичкового капіталу і доходів населення.

В своїй сукупності грошовий обіг охоплює сфери обігу і виробництва як безперервного процесу. Його стадії руху охоплюють:

- амортизацію;
- заробітну плату;
- фонди обігу;
- податкові платежі;
- нагромадження.

Тому при визначенні поняття грошового обігу слід виходити з того факту, що він обслуговує процеси виробництва, розподілу, обігу і споживання. Його організація і функціонування безпосередньо впливає на ефективність прийняття рішень на всіх стадіях суспільного відтворення, опосередкує їх і допомагає забезпечити якісну і кількісну взаємодію суспільного відтворення на всіх його стадіях [3].

Грошова маса – це сукупність купівельних, платіжних і нагромаджених коштів, які обслуговують економічні зв'язки і належать фізичним та юридичним особам і державі. Слід наголосити, що розвиток товарного обміну і платіжно-розрахункових відносин відобразились у постійних змінах складу і структури грошової маси.

Категорія «грошова маса» нині відображає кількісну і структурну сторони.

Кількісна сторона грошового обігу і у своїй сукупності охоплює: по-перше, всю масу готівки і депозитні гроші коротко-та довготермінового характеру; по-друге, певний кількісний вираз; і по-третє, грошова маса має надзвичайно складну структуру і динаміку руху, тому на неї впливають два фактори кількість грошей і швидкість їх обігу.

Структурний аспект грошової маси можна аналізувати за такими напрямками:

1. За ступенем готовності окремих елементів до ліквідності, тобто до обіговості.
2. За формою грошових засобів (готівкові, депозитні).
3. За розміщенням грошової маси у суб'єктів грошового обігу.
4. За територіальним розміщенням [4].

Досягнення сталості грошей, стабільності економіки і фінансів включає об'єктивні економічні, соціально – політичні та фінансові мотиви. Економічні мотиви стабілізації економіки та впровадження власної національної валюти в Україні зумовлені багатими природними ресурсами, сучасними виробничими потужностями та наявністю висококваліфікованої робочої сили, яка за умов належного стимулювання і науково обґрунтованого управління, здатна забезпечити ощадливість та схильність до витонченої, скрупульозно виконуваної роботи [1].

Авторитетна і стабільна гривня неодмінно приведе економіку України до збалансованого народогосподарського комплексу галузей і виробництв соціального спрямування, розвиток яких забезпечуватиме піднесення купівельної сили гривні та її ролі як вартісного законного платіжного та обігового засобу.

У формуванні в Україні ефективної і стимулюючої грошової системи потрібна не лише злагоджена і цілеспрямована взаємодія усіх ланок господарсько-управлінського механізму а й:

- глибокі знання, вміння і навички формування сучасних паперово-кредитних грошових систем і подолання інфляційних загроз;
- належне розуміння переваг досягнення конвертованості гривні;
- втілення у життя антизатратного і антиінфляційного механізму економічного зростання;
- аналіз форм і методів успішних грошових реформ і його використання в процесі наступного вдосконалення грошового обігу [2].

Отже, на даний момент, питання фінансів і кредиту, є дуже актуальним, тому слід створити таку грошово-кредитну систему, яка б застерігала від помилкових дій у сфері регулювання грошового обігу на основі національної грошової одиниці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гриценко О. Гроші та грошово - кредитна політика. Навчальний посібник. – К.: Основи, 2009.
2. Лютий І.О. , Боринець С.Я., Варналій З.С. та ін. Фінанси. Підручник - Київ: В-во «Ліра», 2017.
3. Оспіщев В.І., Близнюк О.П., Лачкова Л.І., Ставерська Т.О., Фадєєва Г.М. та ін. Фінанси: курс для фінансистів. Навчальний посібник. – К.:Знання, 2011.
4. Юрій С.І., Федосов В.М. Фінанси. Підручник. – К.:Знання, 2012.

Скалозуб О.М., відділення економіки,
логістики та інформаційних систем,
спеціальність «Транспортні технології», III курс,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж».
Науковий керівник – викладач, Карпенко Н.М.

ПРОБЛЕМНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Становлення та розвиток в Україні соціального страхування неможливо без створення системи фінансових, правових, організаційних та інших важелів ринкового механізму, які сприятимуть соціальній стабільності в суспільстві, створенню умов для зростання добробуту, забезпечення належної якості життя населення. Соціальне страхування поступово стає пріоритетною формою реалізації прав громадян на соціальний захист.

Зміцнення та подальше розширення конкурентного ринкового середовища в Україні вимагає належного функціонування господарського механізму. Ефективність управління економічними процесами щодо соціального страхування значною мірою залежить від достовірності, оперативності та обґрунтованості інформації про сучасний стан соціальних послуг в Україні.

Соціальне страхування визначається як система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту у вигляді матеріального забезпечення громадян [2, с. 5]. В Україні законодавчо регламентована система загальнообов'язкового державного соціального страхування. Варто зауважити, що одним з основних елементів системи соціального страхування нашої держави є сплата єдиного соціального внеску (ЄСВ), раціональне управління яким є основою фінансової стабільності та стійкості й рентабельності діяльності підприємства.

Важливою характеристикою соціального страхування в Україні є його організаційна будова, яка виражається відповідною самоорганізованою системою з власною структурою та відповідним апаратом управління, що ґрунтується на встановлених принципах. Сучасний стан соціального страхування не дозволяє стверджувати про його успішне функціонування. Сьогодні гостро постають питання: перерозподілу єдиного внеску між роботодавцями та працівниками з одночасним підвищенням розміру заробітної плати; звільнення цього виду страхування від фінансування заходів нестрахового характеру; впорядкування виплат

застрахованим особам залежно від їх участі у страховій системі та їх поступового підвищення.

Модернізація економіки України та її прагнення до євроінтеграції створюють умови для функціонування підприємств в ринковому середовищі з урахуванням усіх факторів макрооточення. Єдиний соціальний внесок сплачують усі суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування, відповідно до чинного законодавства України [1].

З метою збільшення фінансових ресурсів соціального страхування доцільно використовувати альтернативні джерела формування їхніх бюджетів. Одним із резервів поповнення дохідної частини бюджетів є капіталізація фінансових ресурсів з розміщенням тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках у комерційних банках. Для покращення діяльності Фонду соціального страхування необхідно: не допускати порушень законодавства при проведенні тендерних процедур; підвищити ефективність використання коштів для фінансування матеріального забезпечення, надання соціальних послуг застрахованим особам і на утримання органів фонду; поліпшити якість управлінських дій щодо руху коштів Фонду. Разом з тим вимагає удосконалення процес планування, затвердження бюджету Фонду на плановий рік, здійснення контролю за його виконанням.

В нашій державі на сьогодні відсутнє належне нормативноправове регулювання процесу страхування та визначення страхових сум. З метою реформування та вдосконалення правового регулювання соціального страхування першочерговим завданням є внесення змін та доповнень до чинного законодавства України. Варто звернути увагу на фінансування санаторнокурортного лікування, оскільки ціни на путівки постійно зростають, що значною мірою пов'язано з руйнуванням мережі оздоровчих закладів у відомчому та профспілковому підпорядкуванні. Загалом витрати на оздоровчі заходи становлять досить значну частку у видатках Фонду, проте немає чіткої відповідності страховим принципам з санаторнокурортного лікування та оздоровлення з цим видом страхування.

В Україні соціальне страхування покликане не тільки захищати працюючих, а й слугувати механізмом суспільних інвестицій. Система соціального страхування повинна бути направлена на оптимізацію використання існуючих соціальних фондів коштів загальнообов'язкового соціального страхування та враховувати особливості адміністрування теперішньої системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Таким чином, основними завданнями подальшого реформування соціального страхування є збільшення його доходів, покращення використання коштів за цільовим призначенням, підвищення ефективності діяльності 47 відповідного Фонду, що забезпечить реалізацію конституційних прав громадян на соціальний захист в умовах ринкових демократичних трансформацій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18.01.2001р. № 2240ІІІ // Все про бухгалтерський облік. – 2003. – № 35.
2. Коваль О.П. Модернізація системи соціального страхування в Україні. Аналіт. доп./О.П.Коваль. К.:НІСД, 2014.38с.
3. Юрій С. І. Соціальне страхування: підручник / С. І. Юрій, М. П. Шаварина, Н. В. Шаманська. – К.: Кондор, 2004. – 464 с.

Спасіченко Д.С.,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс
Ірпінський державний коледж економіки та права,
Науковий керівник – викладач, Довбуш Н.Є.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Криптовалюта – це новий вид електронних грошей, який дуже швидко набирає популярності у всьому світі, тому вивчення проблем та перспектив її використання у

розрахунках є досить актуальним питанням сьогодення, оскільки не усі країни легалізували обіг криптовалют.

Питанням функціонування крипто валют присвячені наукові праці багатьох закордонних та вітчизняних вчених, зокрема: М. Абрамовича, Д. Алена, Ф. Журавка, М. Єпіфанова, Дж. Потса, О. Рогач, О. Сльозко, М. Швайка, Р. Шульца, та ін.

Істотне поживлення інтересу в Україні до віртуальних валют пов'язано безпосередньо з нестабільним політичним явищем, нестабільністю гривні, мінливим курсом валют та іншими складнощами, з якими зіткнувся бізнес. Перевага віртуальних грошей полягає в тому, що вони не схильні до перерахування вище ризиків. Емісія криптовалюти децентралізована, обмежена і автоматизована, а транзакції навіть у найвіддаленіші куточки світу можуть займати лічені секунди.

Популярною криптовалютою сьогодні є Bitcoin. Це цифровий товар (валюта) з обмеженою пропозицією. У нього є свої особливості, відмінні від усіх інших електронних платіжних систем. Це доступність, відсутність контролю мережі, можливість анонімних платежів в будь-який час доби без залучення банків та інших фінансових посередників. Bitcoin не можна "додрукувати", оскільки кількість монет заздалегідь відомо - 21 000 000, також його не можна знищити, змінити, заблокувати або заарештувати. Однак, незважаючи на явні переваги, багато як і раніше з побоюванням дивляться на цей вид платежів. Це пов'язано, в першу чергу, з величезною кількістю міфів, які супроводжують Bitcoin з моменту його появи [1].

Bitcoin з точки зору національного законодавства не є грошима. Національний банк України розглядає «віртуальну валюту» Bitcoin як засіб, який не забезпечений реальною вартістю, і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України, як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам вітчизняного законодавства. Однак роз'яснення НБУ не встановлює відповідальність за використання криптовалюти [1].

У світі ставлення до системи Bitcoin істотно відрізняється. Деякі країни всіляко заохочують Bitcoin - це Австралія, Німеччина, Нідерланди, Нова Зеландія, Сінгапур, деякі встановлюють для Bitcoin серйозні обмеження - як Індонезія, Китай, Росія, Україна. Прямі заборони на сьогоднішній день встановлені тільки в Болівії, Еквадорі, Таїланді і В'єтнамі. У деяких країнах, наприклад в Японії, Bitcoin є законним платіжним способом. У Китаї операції з Bitcoin заборонені для банків, але дозволені для фізичних осіб. Ця ініціатива виходила від податкової інспекції країни, яка провела аналіз використання криптовалюти в країні і прийшла до висновку, що цей процес необхідно легалізувати і оподаткувати [2].

Проблемами функціонування криптовалют в Україні є наступні: відсутність чіткого законодавчого регулювання на державному рівні (на сьогодні є тільки проекти відповідних законів), відсутність у населення детальної інформації щодо можливостей використання Bitcoin та ризиків інвестування у нього.

Проте, незважаючи на інституціональну невизначеність, у 2017 р Україна впевнено увійшла до числа країн-лідерів із використання криптовалют. Ігнорування державними структурами того факту, що такі передові електронні технології, до яких належить електронна готівка, стають в Україні одним із способів для взаєморозрахунків громадян та юридичних осіб, є явно непродуктивним способом оптимізації ринку. Найбільш популярними в Україні криптовалютами є Bitcoin, Ethereum, Dash, Monero, Ripple. За умови постійного вдосконалення ІТ-технологій, належного криптографічного захисту, законодавчого регулювання, покращення інфраструктури функціонування нового виду грошей, зважаючи на динаміку зростання курсів та загальну капіталізацію, криптовалюти займатимуть усе більш помітне місце в житті українців. Для цього потрібні заходи з популяризації, юридичний гайд для бізнесу та фізичних осіб, стимулювання появи ліквідного ринку (до прикладу, гривня-біткоїн), створення ІТ-школи для систематизації знань із технічного складника криптовалют, особливо – методів захисту [3].

Перспективним для нашої країни у сфері функціонування Bitcoin є використання досвіду зарубіжних країн, зокрема Китаю, де криптовалюта легалізована. Дозвіл на її використання в Україні та оподаткування цих операцій дозволить наповнювати державний бюджет країни, приймати участь у міжнародних економічних відносинах та співпрацювати з

тими країнами, де функціонування таких валют дозволено, залучати інвесторів-власників криптовалют тощо.

Визнання Bitcoin багато в чому залежить від ступеня розвитку країни. Держави зі слабкою економікою не готові до впровадження подібних валют, а високорозвинені країни прагнуть врегулювати цей вид валюти, контролюючи його та оподатковуючи. Ризики у використанні криптовалют пов'язані з відсутністю конкретних норм права, які б регулювали її обіг. Тому важливим питанням для економіки України є якнайшвидше закріплення положень обігу криптовалют вітчизняним законодавством.

Таким чином, перевагами криптовалют є відсутність зовнішнього чи внутрішнього адміністратора, анонімність, можливість для інвестування, відносна надійність, неопосередкованість, незалежність від політичної ситуації, оперативність, спрощення транскордонних платежів, доступ малого та середнього бізнесу до міжнародних ринків збуту, можливість трейдерам заробляти на біржах криптовалют, відкритий код криптовалют та ін. Однак, як і будь-яке інше нове явище, криптовалюта викликає чимало сумнівів: по суті, це незабезпечений платіжний засіб (однак нещодавно з'явилася криптомонета Nauek, підтверджена золотом, що робить її значно надійнішою, ніж Bitcoin); їх емісія мало контролюється (принаймні, у традиційному розумінні – емісія заснована на криптографічних методах і схемі доказу Proof-of-work); дії відбуваються децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі, попри весь надпотужний захист, біржі криптовалют також уразливі до хакерських атак.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Bitcoin: майбутнє банківської системи України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukropchiki.com/blog/1983/bitcoim-maybutnie-bankivskoi-systemy-ukrainy>.
2. Ризики, законність та перспективи криптовалют [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://konkurent.in.ua/news/ukrayina/17472/riziki-zakonnist-ta-perspektivi-kriptovalyuti-.html>.
3. Тендеції розвитку криптовалют на ринку України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-1-2017/12.pdf>

Степанець М.С.,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», II курс,
Бердичівський коледж промисловості, економіки та права
Науковий керівник – викладач, Сачук Н.В.

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЗА 2018 РІК

Банківська система — сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють в рамках загального грошово-кредитного механізму [1].

За підсумком 2018 року банківська система виявилась прибутковою. Чистий прибуток платоспроможних банків за звітний рік склав 21,7 млрд грн, цей показник є історичним максимумом. Для порівняння 2017 рік був збитковим на загальну суму 26,5 млрд грн. Ці результати пов'язані з ростом операційної діяльності, точніше чистих процентних і комісійних доходів, зниженням відрахувань до резервів. Як свідчить попередній досвід, найбільші відрахування до резервів здійснюються в грудні, і це негативно впливає на загальну прибутковість, але дійсно об'ємних відрахувань не відбулося, це означало, що обсяг відрахувань банками у резерви скоротився більш як удвічі – з 49,2 млрд грн у 2017 році до 23,7 млрд грн у 2018 році.

Прибуток у 2018 році був сформований, головним чином, групою банків з іноземним капіталом (15,0 млрд грн прибутку за рік) та ПриватБанком (11,7 млрд грн) за збитковості банків з державним російським капіталом (11 млрд грн збитку).

Зрозумілим стала стратегія п'яти російських держбанків: вони зменшують свою частку на ринку всі останні 3 роки і продовжують це робити в 2018-му, всі вони є збитковими.

І надалі основними джерелами відсоткових доходів банків були доходи від кредитування(% від загального обсягу).

Як бачимо найбільші доходи банкам принесло обслуговування юридичних осіб.

Аналізуючи банківський сектор, стало зрозуміло, що Національний Банк України цілеспрямовано очищує банківський сектор від неплатоспроможних та збиткових банків – ліквідує та переводить їх до фонду гарантування вкладів.

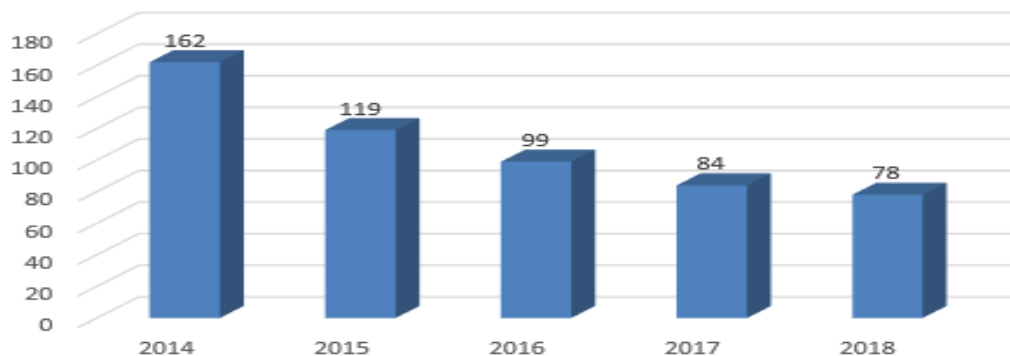

Рис. 1. Кількість банків з ліцензією НБУ за 2014-2018 рр.

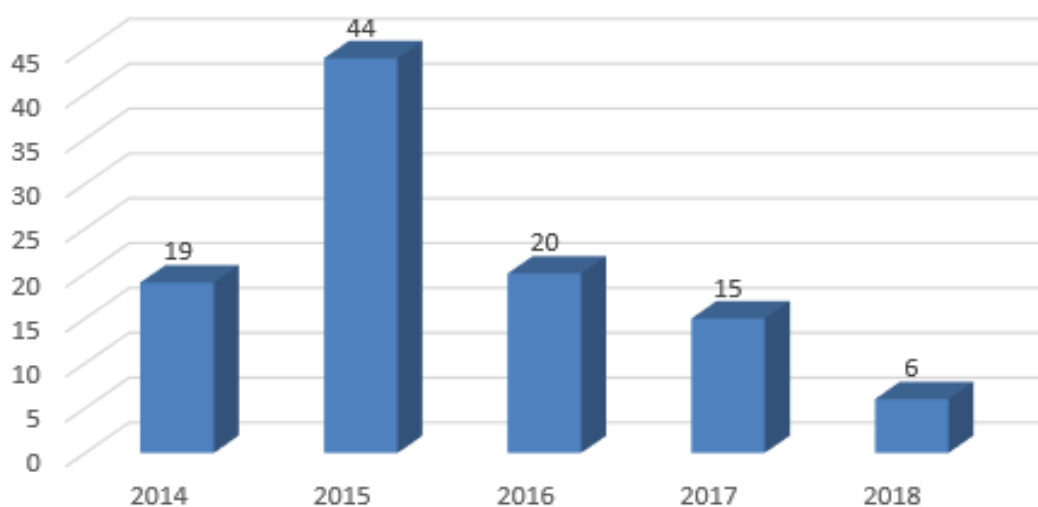

Рис. 2. Кількість банків, у яких була відібрана банківська ліцензія НБУ за 2014-2018 рр.

Загалом, темпи росту цін знижено ~ на 5%. Але, чесно кажучи, банки, в свою чергу, підвищили середньозважені ставки за гривневими кредитами ~ на 3% та за депозитами ~ на 4%. Також дестабілізувати ситуацію могла виплата зовнішніх боргів та невизначеність з траншем МВФ.

Облікова ставка НБУ – ще один показник, який за результатами 2018 року зріс на 3,5% і становив 18%(річних). Для порівняння, ОС НБУ за 2017 рік коливалась в межах 14%(річних). Але, за оцінками Міжнародного Валютного Фонду, у 2018 році Україні, все ж таки, вдалося скоротити зовнішній державний борг і дефіцит держбюджету. Країна вийшла на зростання економіки.

Ключові пріоритети банків на 2019 рік – повноцінне відновлення корпоративного кредитування та продовження розчищення балансів від непрацюючих кредитів.

Висновки. Хоча основна фаза очищення банківської системи завершилася, ми не виключаємо подальшого зменшення їхньої кількості (в основному дрібних) через виведення з ринку неефективних банків. Загалом банківська система поступово відновлюється після кризи(2014-2015), стабілізується. Доказом цього є те, що рівень банкрутств на ринку наразі мінімальний за останні 5 років. Показники надійності системи суттєво покращились, а ризики втрати ліквідності взяті під контроль.

У 2019 очікується активне продовження реформи фінансового сектора країни. Сегмент банків із західним капіталом залишиться найприбутковішим і збереже найбільшу динаміку

розвитку через більшу довіру до них з боку клієнтів, а також використання новітніх технологій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III
2. Сайт НБУ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://Bank.gov.ua>
3. Сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://minfin.gov.ua>
4. Національне рейтингове агентство Рюрік. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rurik.com.ua>

Тереняк І.І., економічне відділення,
спеціальність «Облік та оподаткування», II курс
Ірпінський державний коледж економіки та права.
Науковий керівник – викладач, Калусенко В.В.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ринок фінансових послуг є невід'ємною складовою фінансового ринку і охоплює сферу різноманітних послуг, які надаються його суб'єктам - підприємницьким структурам, державі та громадянам у процесі їхньої фінансової діяльності.

Ринок фінансових послуг є ринком, на якому відбувається обмін фінансовими ресурсами, надання кредиту та мобілізація капіталу. Об'єктивною підставою функціонування фінансового ринку є не співпадіння потреби в фінансових ресурсах з наявністю джерел задоволення цієї потреби. Ринок фінансових послуг є одним з механізмів забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, оскільки розподіл фінансових ресурсів на цьому ринку відбувається на конкурентній основі, що дозволяє спрямувати інвестиційні потоки у найбільш привабливі сегменти економіки і тим самим сприяти економічному зростанню.

Формування фінансового ринку здатного до ефективної мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів та спроможного утримувати конкурентні позиції на глобальному ринку капіталів є надзвичайно важливим для будь-якої держави.

Як вже зазначалося, ринок фінансових послуг є основою, життєво важливим фундаментом для зростання, розвитку і стабільності національної економіки. В сучасних умовах економічної та політичної кризи ринок фінансових послуг України знаходиться в нестабільному стані. Економічна нестабільність та кризові явища призвели до зміни кількості та складу фінансових установ на вітчизняному ринку фінансових послуг.

На сьогоднішній день ринок послуг розвивається дуже нерівномірно. Якщо у великих містах спостерігається стрімкий розвиток цієї сфери, то у невеликих містах і сільській місцевості він майже відсутній [1, с 97]. Також нерівномірно ринок фінансових послуг розвивається у областях.

Проблема українського ринку фінансових послуг полягає у відсутності фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки. Відповідно вирішення цієї проблеми передбачає створення умов, які б дозволили додатково залучити внутрішні фінансові ресурси, зокрема, заощадження населення та «тіньовий капітал», до інвестиційної діяльності, а також створити привабливі умови для іноземних інвесторів.

Одною з найбільших проблем залишається прозорість фондового ринку. Адже на сьогоднішній день більшість операцій з купівлі - продажу цінних паперів (більше 90%) відбуваються поза біржами. За таких умов неможливо забезпечити потенційних учасників ринку цінних паперів необхідною інформацією, порушуються умови чесної конкуренції. Фактично, емітенти цінних паперів втрачають можливості підвищення вартості своїх акцій. Адже за умов, коли торгівля буде відбуватися в межах організованого ринку цінних паперів,

попит, пред'явлений на ті чи інші цінні папери, може зрости за рахунок більшої кількості учасників, що матиме результатом зростання ціни акцій.

Нерозвиненість законодавчої бази, зокрема з питань захисту прав інвесторів та емітентів, ускладнює залучення інвестицій. Перешкодою на цьому шляху є також нерозвиненість страхової справи. Адже страхові установи відіграють вагомий роль в інвестиційному процесі, забезпечуючи інвесторам страховий захист від різного виду ризиків.

Актуальним є питання лібералізації ринку страхових послуг, оскільки на сьогодні відповідно до закону України "Про страхування" національний страховий ринок захищається від іноземної конкуренції протекціоністськими нормами. Існування протекціонізму в страхуванні викликано, знову ж таки, слабкістю цього ринку. Іноземні конкуренти мають як більші фінансові можливості, так і сформований за багато років досвід роботи як на вітчизняному страховому ринку, так і на іноземному. Вихід їх на український страховий ринок означатиме знищення національних страховиків.

Фондові біржі розвинутих країн являють собою інформаційних гігантів, які застосовують у своїй роботі найсучасніші технології, що забезпечують їх ефективність функціонування. В Україні ж функціонування фондової інфраструктури відбувається на низькому технологічному рівні.

В Україні ще не сформувалася корпоративна культура, яка б була внутрішнім поштовхом активного виходу підприємств на фондовий ринок. Менеджери підприємств ще не навчилися працювати заради підвищення доходів акціонерів, а не своїх власних.

Аналогічні провали в розумінні сутності фондового ринку існують і серед усього населення, яке довіряє вкладенню коштів в акції інвестиційних компаній ще менше ніж розміщенням своїх заощаджень у банківському секторі.

Отже з вище сказаного стає зрозуміло що, найбільш актуальними проблемами ринку фінансових послуг залишаються:

- відсутність в нього фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектора економіки;
- відсутність узгодженого законодавства та ефективних принципів регулювання і нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, що є однією із серйозних проблем розвитку фінансового сектора в цілому;
- непрозорість фондового сегменту РФП, адже на сьогоднішній день більшість операцій з купівлі-продажу цінних паперів (більше 90%) відбуваються поза біржами, оскільки за таких умов неможливо забезпечити потенційних учасників ринку цінних паперів необхідною інформацією, то порушується умова чесної конкуренції;[2].
- недостатнє державне регулювання та нагляд за діяльністю банківських і небанківських фінансових посередників, здатних забезпечити цивілізованість, відкритість і доступність ринку фінансових послуг;
- відсутність концепції довгострокового розвитку банківських і небанківських інститутів на ринку фінансових послуг;
- нерозвиненість інфраструктури ринку фінансових послуг, зокрема – депозитарної системи;
- неналежний рівень інформованості населення щодо послуг, їх видів і фінансових посередників (особливо небанківської сфери), що надають ці послуги;
- низький попит на послуги через високі на них тарифи та недовіру населення у зв'язку з певними стереотипами, пов'язаними із банкрутством фінансових установ;
- невідповідність законодавчого регулювання окремих видів фінансових послуг європейським нормам та ін.
- значний ступінь недовіри з боку пересічних громадян до частини небанківських фінансових установ;

Для вирішення цих проблем насамперед необхідно забезпечити проведення активної державної політики, яка повинна бути направлена на подальший розвиток системи регулювання фінансового ринку та нагляду.

Також серед найважливіших завдань підвищення ефективності функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг і подолання проблем у його розвитку можна виділити

розширення спектру фінансових послуг для найбільш повного задоволення потреб їх споживачів. Також потрібно удосконалити діяльність фінансового сектору країни та підвищити його роль в інвестиційних процесах. Звернути увагу потрібно також і на підвищення конкурентоспроможності національних фінансових установ шляхом підвищення їх ліквідності та капіталізації, важливо також не допустити зловживань з боку фінансових установ. Як уже згадувалося потрібно удосконалити законодавче та нормативне регулювання діяльності фінансових установ, розмежувати контролюючі функції та функції нагляду між НБУ та Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку. Звернути увагу також потрібно і на посилення захисту прав споживачів фінансових послуг, що неодмінно збільшить довіру до фінансових установ. Неодмінно потрібно удосконалювати інфраструктуру ринку фінансових послуг і системи біржової торгівлі фінансовими активами. Крім того, потрібно також проводити інтеграцію національного ринку фінансових послуг у європейський та світовий ринки. [3]

Отже, можна констатувати, що за умов глобальної інтеграції ринків фінансових послуг надзвичайно важливим завданням для кожної країни є забезпечення функціонування конкурентоспроможного ринку фінансових послуг. Фінансування інвестицій в реальний сектор через канали ринку цінних паперів і залучення на ці цілі неспекулятивних вітчизняних та іноземних капіталів має стати найважливішим джерелом нового етапу економічного розвитку.

Розвиток ринку фінансових послуг в Україні повинен бути спрямований на забезпечення повної збалансованості та узгодженості стратегічних пріоритетів розвитку фінансового сектора з визначеними макроекономічними та соціальними пріоритетами розвитку країни.

Подолання вищезазначених проблем розвитку ринку фінансових послуг України призведе до стрімкого економічного зростання національної економіки і готовності нашої держави впевнено увійти у глобальну фінансову систему.

У цілому державна політика має включати комплекс певних заходів, які будуть спрямовані на підвищення ефективності функціонування фінансового ринку України, а також контроль за рухом фінансових ресурсів та їх раціональне використання. Слід формувати державну фінансову політику так, щоб вона була спрямована на вдосконалення ринкового ціноутворення, а також забезпечити ефективність ринкової інфраструктури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Сагайдак М. П. Ринок послуг в Україні: становлення, сучасний стан і перспективи розвитку // Стратегія економічного розвитку України. – 2016. – № 36. – С. 173 – 183.
2. Лисенко Ж. П. Фінансовий ринок України – стан, тренди та напрями розвитку // Ефективна економіка. – 2014. - №6. – С. 43-45.
3. Лобода Н.О.: ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ//стаття 2015р. 4. Еш С. М.: Ринок фінансових послуг: підручник Центр учбової літератури 2015. – 400с.

Тесленко К.С., економічний факультет,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування» І курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник - старший викладач, к.е.н. Тітенко З.М.

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Процеси глобалізації вітчизняної економіки зумовлює необхідність удосконалення методів, пов'язаних із дослідженням основних джерел формування фінансово-економічних результатів діяльності суб'єктів господарювання, відповідно до законів ринку в забезпеченні задоволення інтересів працівників, підприємств та держави.

У ринковій системі господарювання категорія доходів (прибутків) посідає одне з центральних місць. Одержання доходів є головною метою підприємницької діяльності, основним спонукальним мотивом будь-якого бізнесу. Закони ринкової економіки не

дозволяють виробляти продукцію, реалізація якої завдає збитків. Ситуація, яка складається останнім часом у сільському господарстві, не є природною.

Основним показником, який характеризує фінансові результати діяльності є прибуток. Прибуток є показником, який залежить від обсягів і собівартості продукції. Збільшення прибутку відображає нарощування фінансових ресурсів та зростання фінансових результатів. На собівартість впливають структурні й відповідні техніко-економічні фактори. Структурні фактори відображають складові елементи собівартості: вартість сировини, матеріалів, напівфабрикатів; палива та енергії; заробітна плата та нарахування; вартість утримання й експлуатації обладнання; накладні та інші витрати. Техніко-економічні фактори, які характеризують формування витрат з кожного елемента, включають місткість витрат (матеріаломісткість, енергомісткість, трудомісткість тощо) та їх вартість (ціни на матеріали, сировину, енергоносії, заробітна плата). Місткість характеризується обсягом використання сировини, енергії, заробітної плати та інших елементів на виробництво одиниці відповідних товарів, робіт, послуг. Зменшення матеріалоемності виробництва є одним із чинників зниження собівартості [1, с. 89].

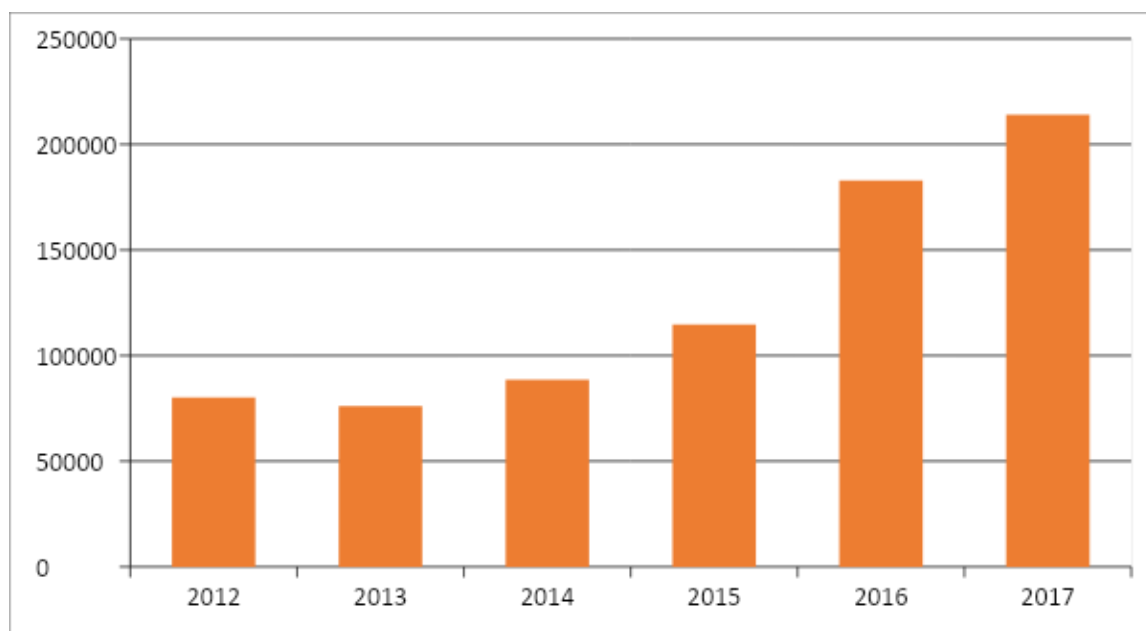

Рис. 1 Чистий прибуток сільськогосподарських підприємств України, млн. грн.

Формування і використання прибутку є досить складним і неоднозначним у зв'язку із специфікою аграрної галузі. Надзвичайна важливість прибутку для розвитку підприємства вимагає формування дієвого механізму управління ним. Для забезпечення прибутковості аграрних підприємств в умовах мінливої кон'юнктури ринку необхідним є визначення обсягу реалізації того чи іншого виду сільськогосподарської продукції та біологічних активів, за якого досягається беззбитковість виробництва. Розрахований завчасно рівень беззбитковості виробництва та реалізації того чи іншого виду робіт та послуг дасть можливість управлінському персоналу побачити, який обсяг виробництва або діяльності зможе приносити прибутки.

Аналіз прибутку сільськогосподарських підприємств України свідчить про позитивну динаміку, зокрема прослідковується суттєве зростання прибутку у 2016 році до 182974 млн. грн, в 2017 році зазначений показник хоча і зріс проте дещо меншими темпами лише на 17% в порівнянні з 2016 роком (рис.1).

Управління прибутком представляє собою процес розробки, прийняття та реалізації ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу та використання на підприємстві. Управління прибутком передбачає оцінку та досягнення оптимального розміру прибутку й ефективності діяльності організації [2, с. 319].

Серед основного фактору зростання прибутку сільськогосподарського підприємства є зменшення собівартості продукції. Зниження собівартості продукції сільськогосподарського виробництва можливе за рахунок [3]: – підвищення технологічного рівня виробництва;

удосконалення організації виробництва та праці; зміна структури та обсягу продукції; покращення використання природних ресурсів, застосування більш доступних якісних матеріалів, використання безвідходних технологій виробництва.

Отже, метою діяльності сільськогосподарських підприємств є отримання максимального прибутку, основним джерелом якого є виробництво конкурентоспроможної продукції. При цьому важливу роль відіграє державна підтримка сільськогосподарських виробників шляхом встановлення цін на сільськогосподарську продукцію та зменшення податкового тиску.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2002. 240 с
2. Березівський П.С. Проблемні аспекти управління прибутком сільськогосподарських підприємств. Економічний простір. 2009. № 21. С. 312–320.
3. Биба В.В. Чинники, що впливають на прибуток сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2016. №5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4960>

Трунова К.В., бухгалтерське відділення,
спеціальність «Фінанси і кредит», II-ий курс
ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж».
Науковий керівник – викладач, Готра Н.Л.

ФОНДОВА БІРЖА, ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОНДОВОГО РИНКУ

Фондова біржа - організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами.

Основна функція фондових бірж полягає в тому, щоб на основі котирування цінних паперів у процесі біржової торгівлі сприяти визначенню справедливих і об'єктивних цін на вказані цінні папери.

Акціонерне товариство, яке зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу та здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства, статуту і правил фондової біржі.

Основні види цінних паперів, які обертаються на біржі, — це акції й облігації, державні боргові зобов'язання, а також похідні від них.

Процедура допуску їх до котирування на фондовій біржі називається лістингом. Вона здійснюється згідно з конкретними вимогами до їх емітента.

Цінні папери, які пройшли процедуру лістингу і дозволені для купівлі-продажу, називаються фондовими цінностями (активами). Торгівля ведеться або партіями, на певну суму, або за видами, при цьому договори укладаються «заочно», без наявності на біржі самих цінних паперів.

Величезними біржами світу є Нью-Йоркська, Лондонська і Токійська; на них обертаються акції декількох тисяч великих корпорацій, які складають більш 75 % всього фінансового капіталу, що обертається в світі. Американський, англійський, японський і тайванський біржові ринки цінних паперів — найбільші в світі за сумою цін акцій, що котируються, і за обсягом укладених договорів.

Найрозповсюдженіша модель фондової біржі — закрите акціонерне товариство — об'єднує рівноправних членів, що купили місце для ведення операцій на біржі. Не членам цього акціонерного товариства не дозволяється здійснювати операції на фондовій біржі.

Фондова біржа не є комерційною організацією і не ставить за мету отримання прибутків. Її доходи формуються за рахунок продажу акцій, регулярних членських внесків, біржових зборів і штрафів. Доходи повністю йдуть на покриття витрат, на забезпечення і розвиток діяльності біржі.

Основними учасниками біржового ринку є емітенти (корпорації, що випускають цінні папери), інвестори (особи, які купують цінні папери) і інвестиційні інститути (посередник, фінансовий брокер, інвестиційний консультант, інвестиційна компанія, інвестиційний фонд).

Сигналом до укладання договору є доручення клієнта продати або купити певну кількість цінних паперів певного виду на певних умовах, яке передано посереднику усно або письмово.

Цінні папери, як правило, продаються партіями (пакетами) по 100 або 1000 штук. Брокер передає доручення своєму представнику в біржовому залі, який сам або через маклера укладає договір з іншим брокером, що отримав відповідне доручення від свого клієнта.

Договір реєструється електронною системою фондової біржі одразу після його укладення, грошові розрахунки між сторонами договору і посередниками здійснюються в межах встановленого часу (в США — протягом 5 робочих днів) за допомогою клірингових центрів.

Ціна цінних паперів на біржі формується в результаті подвійного аукціону або ранжирування заяв у межах ціни закупки (нижня межа) і ціни продажу (верхня межа).

Кожний договір передбачає новий аукціон. Біржові ціни фіксуються кілька разів на день і щоденно публікуються в пресі, так само як і інформація про укладені договори.

Щорічні інформаційні збірники про фондову біржу випускаються Всесвітньою федерацією фондових бірж і Федерацією бірж Європейського Співтовариства.

Стан фондової біржі й економіки в цілому аналізується на основі різних показників фондового ринку — індексів. Кожна фондова біржа має свою власну систему індексів. Найбільш відомими є: індекс Доу-Джонса — Нью-Йоркська фондова біржа, індекс Ніккей — Токійська фондова біржа, індекс Дах — Німеччина.

В Україні фондову біржу може бути створено не менш як 20 засновниками — торговцями цінними паперами.

Фондова біржа має право провадити діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку з моменту отримання ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Фондова біржа набуває прав юридичної особи з моменту її реєстрації, що здійснюється в загальному порядку. За результатами 2011 року, основними гравцями серед організацій торгівлі на фондовому ринку України є Фондова Біржа ПФТС (37.74 % обсягів торгів у 2011 році), Фондова Біржа Перспектива (33.58 % обсягів торгів у 2011 році) та Українська Біржа (26.96 % обсягів торгів у 2011 році). Загалом ці три фондові майданчики мали 98,28 % обсягів торгів цінними паперами в Україні у 2011 році.

Фондова біржа може вимагати від емітента подання інших документів з метою оцінки стану його справ та визначення доцільності допуску його акцій до офіційного котирування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Агроскін В. "Що таке фондова біржа"-М-1999
2. Альохін Б.І. "Ринок цінних паперів"-М: Фінанси і статистика, 2010
3. Драчов С. "Фондові ринки США"-М-1995
4. Орлов В. «Все про фондову біржу»-М:1997

Шиян К.А., економічне відділення,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування» І курс
Національний університет біоресурсів і природокористування України.
Науковий керівник - старший викладач, к.е.н. Тітенко З.М.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

В сучасних умовах загострення фінансово-економічної кризи вітчизняної економіки питання державних запозичень та ефективного управління державним боргом стає на одне з перших місць. Основним важелем регулювання економіки держави є державний борг, адже залучаючи кошти ми маємо можливість формувати стратегію розвитку та втілювати намічені

проекти. Наявність боргу в країнах, як високорозвинених, так і з перехідною економікою потребує ефективного керування запозиченнями. Водночас, необхідно пам'ятати, що державний борг це перш за все, витрати на його обслуговування, що знижує фінансову стабільність держави, особливо зі слабкою економікою.

Загальний державний борг України протягом останніх років стрімко зростає. Це обумовлювалося різними чинниками: дефіцитністю державного бюджету та платіжного балансу, високою залежністю від імпорту енергоресурсів, неефективним використанням залучених кредитів та відсутністю належного контролю за цим процесом, несприятливим інвестиційним кліматом. Основні причини та джерела дефіциту, і насамперед, незбалансованість державного споживання і фінансових можливостей, залишалися. Згідно з міжнародними стандартами критичними вважаються боргові зобов'язання держави, які перевищують 60% від ВВП.

Протягом аналізованого періоду (табл. 1) розмір державного та гарантованого державного боргу значно зріс. Так, розмір державного та загального державного боргу станом на 31 грудня 2012 року становив 515 510,6 млрд. грн. Станом вже на 31 грудня 2019 року цей показник дорівнював близько 2 171 916,8 млрд. грн. Тобто розмір державного боргу за цей період зріс на 1 656 406,2 млрд. грн, тобто збільшився більше ніж у 3,5 рази.

Таблиця 1

Державний та гарантований державою борг України з 2009 по 2019 рр. (млн. грн.)

Період	загальний борг	зовнішній борг	внутрішній борг
2012	515 510,6	308 999,8	206 510,7
2013	584 114,1	300 025,4	284 088,7
2014	1 100 564,0	611 697,1	488 866,9
2015	1 572 180,2	1 042 719,6	529 460,6
2015	1 929 758,7	1 240 028,7	689 730,0
2016	2 141 674,4	1 374 995,5	766 678,9
2017	2 168 627,1	1 397 217,8	771 409,3

Особливістю досліджуваного періоду є зростання зовнішнього державного боргу, в 2014 році зовнішня заборгованість України збільшилася в 2 рази порівняно з 2013 роком, а в 2017 році у 2,5 рази. Динаміка зростання внутрішнього державного боргу є не на стільки стрімкою, однак зростання є досить суттєвим. У 2018 році внутрішній державний борг зріс на 217164 млрд. грн., або на 35%, порівняно з 2016 роком. Дана ситуація значно впливає на економіку України, особливо з негативного боку, оскільки збільшення державного боргу призвело до значних витрат на його обслуговування, що має вплив на Державний бюджет України, як наслідок варто очікувати посилення податкового навантаження на реальний сектор економіки, що загрожує розвитку малого та середнього бізнесу.

Загальновідомо, що майже всі економічні явища пов'язані між собою. Накопичення державного боргу України не може не впливати на макроекономічні показники, зокрема, на валовий внутрішній продукт. На наш погляд, застосування інституту державного кредиту може бути використано набагато ефективніше, якщо будуть отримані характеристики взаємозв'язків між державним боргом та ВВП. Встановлення таких зв'язків дасть змогу проаналізувати результат такого взаємного впливу одного економічного явища на інше та спрогнозувати їх подальші зміни.

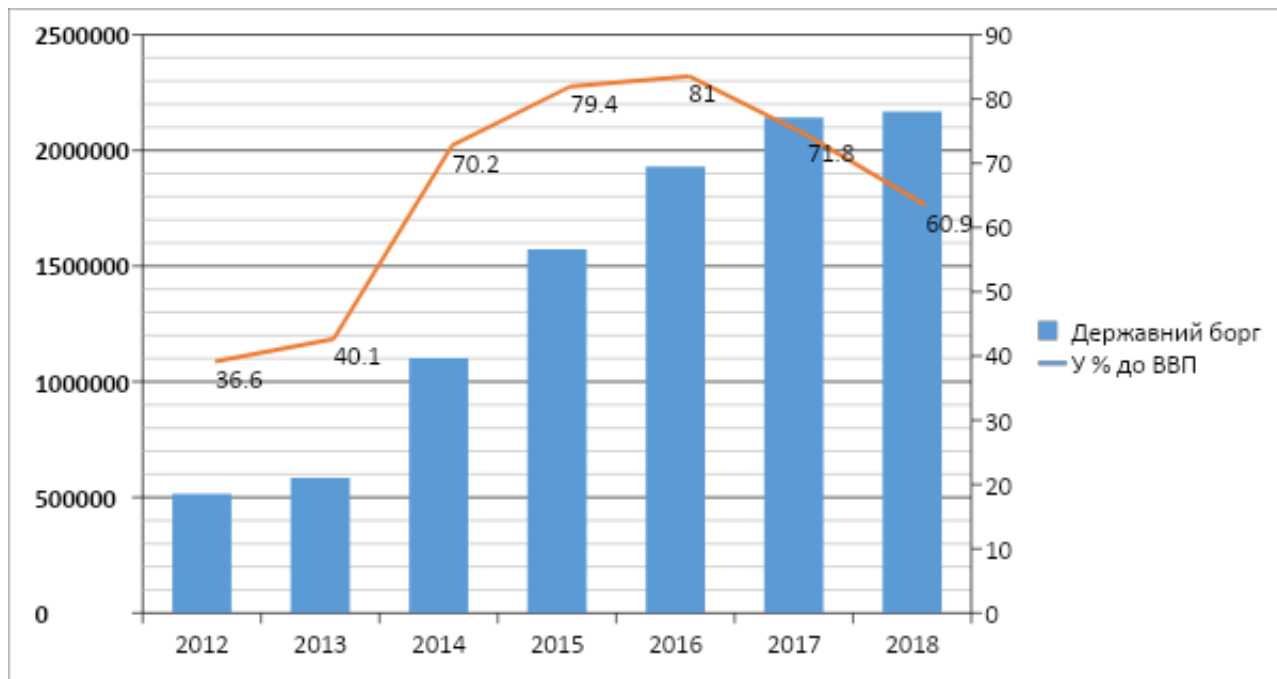

Рис. 1 Зв'язок між величиною державного боргу та ВВП

У 2017-2018 рр. відносні показники боргового навантаження України певною мірою покращилися, але не досягли економічно безпечного рівня. У відносному вимірі державний і гарантований державою борг на кінець 2013 року складав 38,4% ВВП, а в кінці 2015 – вже 79,1% ВВП. Максимального значення співвідношення державного боргу і ВВП було досягнуто в кінці 2016 року – 81% ВВП. З того часу відносний показник боргового навантаження поступово знижувався – до 71,8% ВВП на кінець 2017 р. і до 68,8% на кінець березня 2018 року. Такі зрушення були зумовлені ревальвацією реального обмінного курсу гривні, повільним відновленням економічної активності, а також погашенням незначної частини внутрішнього і зовнішнього боргу в I кварталі поточного року. Валовий зовнішній борг України, який включає як державний, так і корпоративні борги, у 2017 році складав 217,6% експорту, в той час як гранично допустиме значення для країн з низькими і середніми доходами становить 200% експорту.

Головним джерелом залучення коштів на зовнішньому ринку стали міжнародні фінансові організації, найбільшу заборгованість Україна має перед Міжнародним валютним фондом – 128,2 млрд. грн. та Міжнародним банком реконструкції та розвитку – 124,7 млрд. грн. Серед урядів іноземних держав, основним кредитом залишається Росія – 14,54 млрд. грн., головним чином через кредити надані в 2010 та 2012 роках, Канада – 6,9 млрд. грн., Японія – 5,6 млрд. грн., Німеччина – 5,4 млрд. грн.

Отже, в результаті дослідження встановлено тенденцію значного зростання державного боргу в Україні, що спричинене підвищенням бюджетного дефіциту. Для більш ефективного регулювання та контролю за державним боргом потрібно оптимізувати структуру державного боргу в розрізі валюти і відсоткових ставок, що дасть змогу мінімізувати ризики. Ефективне управління борговими операціями уряду та дотримання економічно безпечних розмірів боргового навантаження створюватимуть підґрунтя для зміцнення фінансової системи України та забезпечення платоспроможності держави у довгостроковому періоді.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Воробйов Ю. М., Гриценко О. І. Державний борг та його вплив на соціально-економічний стан України в умовах світової фінансової кризи. Фінансова аналітика. [Електронний ресурс].–Режим доступ: <https://studfiles.net/preview>
2. Макаренко В.О. Аналіз динаміки, структури державного та гарантованого боргу та його взаємозв'язку з ВВП. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Випуск 11. Ч. 2. С.156-161

Яроха Б.Є. відділення агроекології та економіки, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», III курс ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів». Науковий керівник – викладач, Гусак Т.О.

ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Рекламна діяльність являє собою комплекс організаційних і технічних рекламних заходів, спрямованих на створення й підтримку необхідного рівня продажів, швидке реагування на зміну ринкової кон'юнктури, вживання необхідних заходів для нейтралізації діяльності конкурентів, забезпечення позитивного іміджу фірми та її торговельної марки. Рекламна діяльність – це складний, багатоступінчастий процес, що потребує значних витрат фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів, оскільки реклама – є важливою складовою бізнесу [1].

Протягом останніх років рекламна діяльність в Україні посіла важливе місце в соціально-економічному житті та відіграє економічну, соціальну, політичну і навіть освітню роль у сучасному суспільстві. Реклама міцно зайняла свою нішу в системі ринкових відносин і одночасно виступає їх могутнім регулятором. Роль реклами, вже давно вийшла за рамки комерційних комунікацій, оскільки по-перше, вона є тим засобом комунікації, завдяки якому фірма, підприємство, організація може передати інформацію потенційним споживачам, прямий контакт з якими встановити важко, а часом і взагалі неможливо.

По-друге, реклама являє собою рушій розвитку, вона спонукає людей до певних дій, що відповідають цілям збуту, по-третє, це агітація на користь будь-якого товару, марки, бренду, фірми. По- четверте, реклама створює робочі місця і таким чином збільшує кількість працездатного населення (для створення реклами необхідні спеціалісти), по-п'яте, є джерелом інформації від виробника, яка для споживача є особливо цінною. У зв'язку з потребою суспільства в рекламі, розвивається і рекламний ринок України, де з'являються нові ідеї, розробки, стратегії.

Учасників рекламної діяльності можна класифікувати таким способом:

- рекламодавці – індивіди або організації (компанії, фірми, підприємства, асоціації й т. ін.), що рекламують себе, свої товари або послуги;
- рекламні агентства - незалежні фірми, що виконують за замовленням клієнта-рекламодавця такі функції, як рекламні дослідження, планування, розроблення й проведення рекламних кампаній; виготовлення й розміщення рекламних матеріалів та ін.;
- власники рекламних носіїв (ЗМІ, транспортних засобів й т. ін.), що надають місце й час для розміщення рекламних повідомлень, які повинні бути донесені до цільових аудиторій;
- допоміжні учасники – фотостудії та кіностудії, друкарні, художники, стилісти, дизайнери, режисери, сценаристи, модельні агентства, психологи, соціологи, тобто всі ті, хто так або інакше допомагає рекламним агентствам чи рекламним службам підприємств (фірм) у проведенні рекламної кампанії;
- ринки й споживачі - цільові аудиторії, на які спрямоване рекламне повідомлення з метою спонукати їх зробити певну дію, в якій зацікавлений рекламодавець [2].

Рекламний процес ініціює рекламодавець. Основним завданням рекламодавця є розроблення плану рекламних заходів. Рекламодавці забезпечують організаційне керівництво й фінансову підтримку розроблення реклами та її публікацій.

Рекламодавців можна класифікувати за такими ознаками:

- за ринками, на яких вони працюють (на споживчому ринку, ринку виробників, ринку проміжних продажів, ринку державних організацій, міжнародному ринку);
- за товарами, що виробляють.

Різні ринки потребують різних засобів маркетингової політики та комунікації. Так, наприклад, на ринку споживчих товарів найдієвою є реклама, потім іде стимулювання збуту, потім – система особистих продажів, а на останньому місці є паблік рилейшнз. Для ринку промислових товарів, тобто виробників, навпаки, по-перше, характерна система особистих продажів, далі йде стимулювання збуту, а потім - реклама. Для державних організацій характерно використання технологій паблік рилейшнз.

Також рекламодавців можна класифікувати за обсягом бюджету таким чином:

- місцевий рекламодавець – приватна підприємницька або неприбуткова організація, що дає рекламу в одній певній зоні – місті, селищі, міському або сільському районі. Особливості місцевих рекламодавців: обмежені бюджети рекламних кампаній; ключова рекламна мета залучити покупців до місця продажу;

- регіональний рекламодавець – приватна підприємницька або неприбуткова організація, що дає рекламу в певному географічному районі, виходячи зі специфіки та масштабів продажів товарів чи послуг;

- національний рекламодавець – приватна підприємницька чи неприбуткова організація, що рекламує свої товари чи послуги на всій або на більшій частині території країни, де є дистриб'юторські чи збутові мережі. Особливості національних рекламодавців: мають великі бюджети рекламних кампаній; впливають на сегменти ринку; мета – створення бранда;

- міжнародний рекламодавець – приватна підприємницька або неприбуткова організація, що рекламує свої товари чи послуги на території іншої держави, де є дистриб'юторські чи збутові мережі. Особливості зарубіжних рекламодавців є децентралізовані структури; на кожному ринку певний порядок розміщення та рекламні цілі; необхідність стандартизації чи адаптації рекламного звернення.

Рекламне агентство є центром генерування й реалізації рекламних ідей. Рекламне агентство, здійснюючи зв'язок між рекламодавцем і засобами масової інформації, є провідною ланкою в системі просування реклами. Воно надає рекламні послуги від імені клієнтів-рекламодавців із використанням їх коштів. Рекламне агентство пов'язане з рекламодавцем договірними відносинами й має перед рекламодавцем фінансові, юридичні й морально-етичні зобов'язання. Рекламні агентства є незалежними організаціями, це дозволяє розглядати на проблеми рекламодавця більш об'єктивно[3].

Як правило, рекламні агентства мають добре налагоджені зв'язки із засобами масової інформації, відіграють роль посередників між рекламодавцями, газетами й журналами, телевізійними компаніями та радіостанціями. Вони мають можливість стабільно й своєчасно закуповувати в них час і місце для розміщення реклами. Співробітництво з рекламним агентством дає змогу рекламодавцю оперативно вирішувати питання, які постають перед ним. Звернення до професіоналів забезпечує системний підхід до рекламної діяльності, що значно підвищує її ефективність.

Ще одним із учасників рекламного процесу є власники засобів масової інформації, рекламоносіїв. Засоби інформації – це канали комунікації, які доносять звернення від творця до його аудиторії. Доходи журналів та газет на 60-70% складаються з надходжень за рекламу, а доходи телебачення та радіо - майже всі 100%. Тому основним завданням журналів, газет, телебачення та радіостанцій є залучення потрібної аудиторії своїм нерекламним змістом. Важливим для розміщення реклами у ЗМІ є рейтинг носія реклами серед інших засобів інформації [2].

Ринки та споживачі є причинними факторами стимулювання й просування реклами. Споживач вільний у своїй поведінці, він сам вирішує, дивитися чи не дивитися, купувати чи не купувати. Саме тому на споживача спрямовано всю рекламну діяльність рекламодавця, він є об'єктом рекламного менеджменту, а також і предметом наукових досліджень з рекламного бізнесу. Вплив реклами на поведінку споживача є рушійною силою, що запускає рекламний процес.

В Україні реклама все більше розвивається, з'являються нові рекламні засоби, які допомагають підприємствам краще просувати свою продукцію. Основним нормативним актом, що регулює рекламну діяльність в Україні, є Закон України «Про рекламу» від 3

липня 1996 року. Так, відповідно до статті 1 Закону «Про рекламу» реклама – це спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого одержання прибутку. На даний час реклама має чітку наукову базу. Вона озброєна науковими засобами, виробленими психологією та соціологією. Сучасна реклама повинна бути яскравою, зрозумілою, цікавою, яка легко запам'ятовується та приносить прибуток. Реклама має беззаперечну цінність. Практика використання такого інструменту ведення бізнесу в Україні нараховує менш ніж два десятиліття. Проте, незважаючи на такий невеликий проміжок часу ринок реклами сформувався і ефективно функціонує. Оцінювати стан рекламного ринку в Україні зараз вельми не просто. В цій галузі за останні роки відбулись кількісні і якісні зміни: ринок став непередбачуваний, на ньому все більше з'являється професіоналів як з боку рекламодавців, так і з боку рекламних агентств, також вагомий вплив справляє активне проникнення на український ринок реклами іноземних рекламодавців. Закономірністю рекламного ринку України є його відставання від іноземного [1].

Однією з характерних особливостей нашого часу є масштабні зміни, пов'язані з розвитком Інтернет-технологій і застосуванням мережових інновацій у маркетинговій діяльності підприємства. Сьогодні Інтернет стає дедалі привабливішим і доступнішим носієм рекламної інформації. У деяких сферах бізнесу реклама в Інтернеті стала пріоритетним засобом приваблення покупців.

Лідерами з інвестицій в Інтернет-рекламу є автомобільні компанії, продавці електроніки та телекомунікаційні фірми. Відстають фінансові і ріелторські компанії. Необхідною умовою діяльності суб'єктів рекламного ринку є безумовне дотримання ними вимог нормативно-правових актів, що приймаються державними установами різного рівня. Діюча на даний час система державного регулювання рекламної діяльності спрямована на створення умов для ефективного функціонування та розвитку рекламної галузі, вона також передбачає певні механізми щодо захисту інтересів громадян та організацій від проявів недобросовісної реклами. Однак, на даний час існує потреба в удосконаленні державного управління рекламною діяльністю, комплексному підході до реклами як засобу масової інформації і створенні адекватної системи контролю в цій сфері, що дасть змогу захистити суспільство від її негативного впливу [2].

Отже, узагальнюючи вищенаведене можна стверджувати, що бурхливий розвиток Інтернету, онлайн-сервісів і онлайн-реклами, які ми спостерігаємо в останні роки, вносить значні корективи в ринок традиційних медіа. При цьому, якщо на телевізійне мовлення вплив Інтернет-технологій поки незначний, то друковані ЗМІ виявилися дуже вразливими до появи Інтернет-порталів з новинами, і вже сьогодні спостерігається спад аудиторії і їх рекламних бюджетів. Однак, з огляду на те, що рекламний бізнес в нашій країні існує відносно недавно, його рівень розвитку та прогресу задовольняє як стороннього спостерігача, так і кваліфікованих спеціалістів в цій галузі. Вітчизняний рекламний бізнес не бездоганний, він має свої недоліки, проте разом з тим і свої переваги, які, сподіваємось, рекламні агентства зможуть використати в своїх цілях та в цілях виходу на світовий рівень реклами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про рекламу» від 3.07.96 № 270/96-ВР (Із змінами та доповненнями, внесеними згідно з Законом N 1407-IV (1407-15) від 03.02.2004) // Вісник податкової служби України. №18-19. 2008.
2. Вакалюк А. П., Лазебник М. В. Обсяг рекламно-комунікаційного ринку України у 2016 році і прогноз на 2017 рік. Експертна оцінка Всеукраїнської Рекламної Коаліції // Маркетинг в Україні. 2017. №6. С.30- 34.
3. Ромат Є. В. Державне регулювання в загальній системі зовнішнього контролю рекламної діяльності // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. 2003. № 2. С. 423-429.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Банківська система — сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють в рамках загального грошово-кредитного механізму. Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень закону «Про банки і банківську діяльність». Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами послуг. Національний банк України визначає види спеціалізованих банків та порядок набуття банком статусу спеціалізованого.

На рисунку 1 проглянемо динаміку банківської системи України [2]

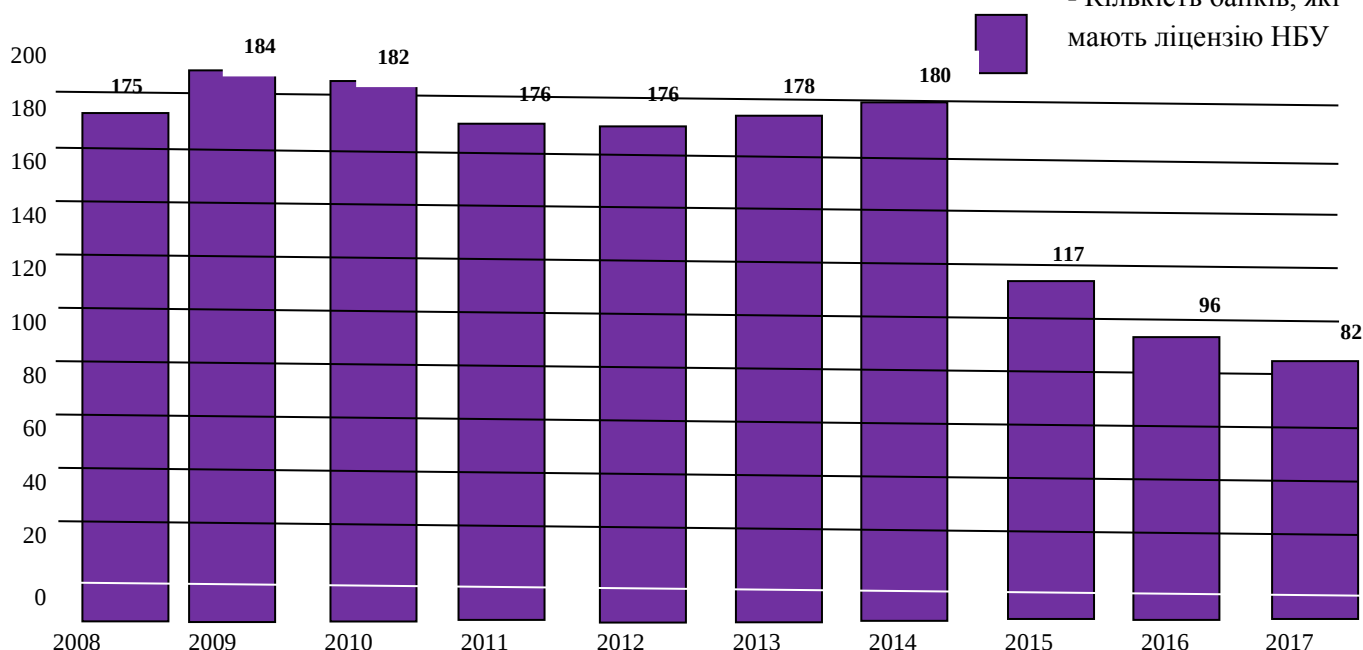

Рис. 1 Динаміка кількості діючих банків України за 2008-2017 рр.

Отже, аналізуючи рисунок 1, видно що починаючи з 2014 року кількість банків почала зменшуватися. Це обумовлено стрес-тестування банківської системи та його наслідками.

Таблиця 1

Динаміка фінансових результатів діяльності банків України за 2013-2017 рр.

Назва показника	На 01. 01 2014р.	На 01. 01 2015р.	На 01. 01 2016р.	На 01. 01 2017р.	На 01. 01 2018р.	Абсолютне відхилення 2017р./2013р. (+,-)
Доходи, млн. грн.	168888	210201	199193	190691	178139	9251
Витрати, млн. грн.	167452	263167	265793	350078	204611	37159
Результат діяльності, млн. грн.	1436	-52966	-66600	-159388	-26472	-25036
Рентабельність	0,12	-4,07	-5,46	-12,6	-1,94	-1,82

активів, %						
Рентабельність капіталу, %	0,81	-30,46	-51,91	-116,74	-15,96	-15,15

Аналіз фінансових результатів діяльності комерційних банків в цілому по Україні за останні п'ять років свідчить про те, що доходи банків України зросли на 9251 млн. грн., а витрати – на 37159 млн. грн. В результаті на 01.01.2018р. банківська система отримала збиток у розмірі 26472 млн. грн., який за період аналізу зріс на 25036 млн. грн.(табл. 1).

За підсумком 2017 р. 18 із 82 функціонуючих банків отримали збитки на загальну суму 40,28 млрд. грн. Інші банківські установи, що завершили звітний період з додатнім результатом діяльності, отримали сукупно 15,92 млрд. грн. прибутку.

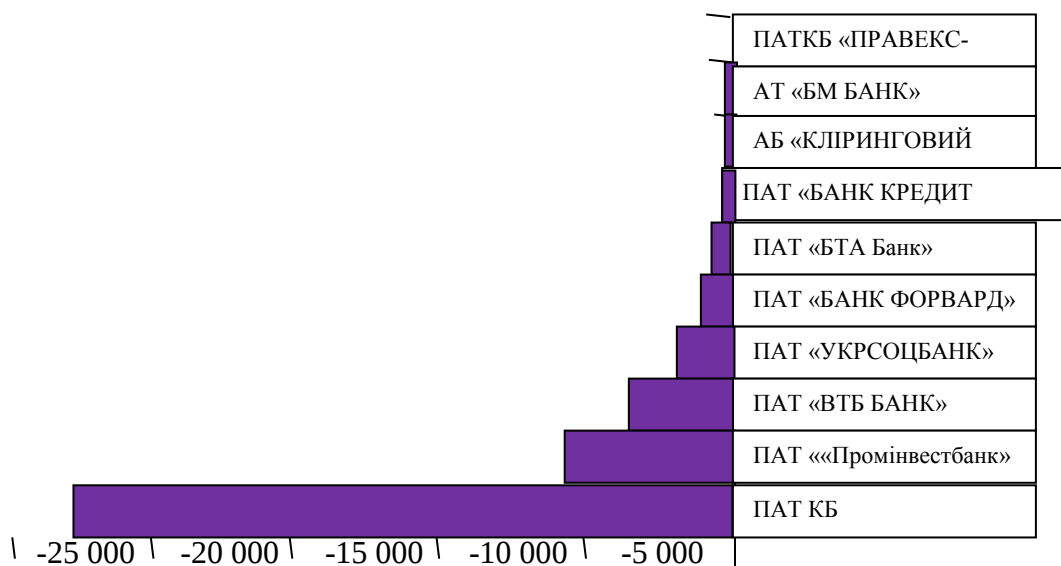

Рис.2 Топ 10 збиткових банків України за результатами 2017 року, тис. грн. [3]

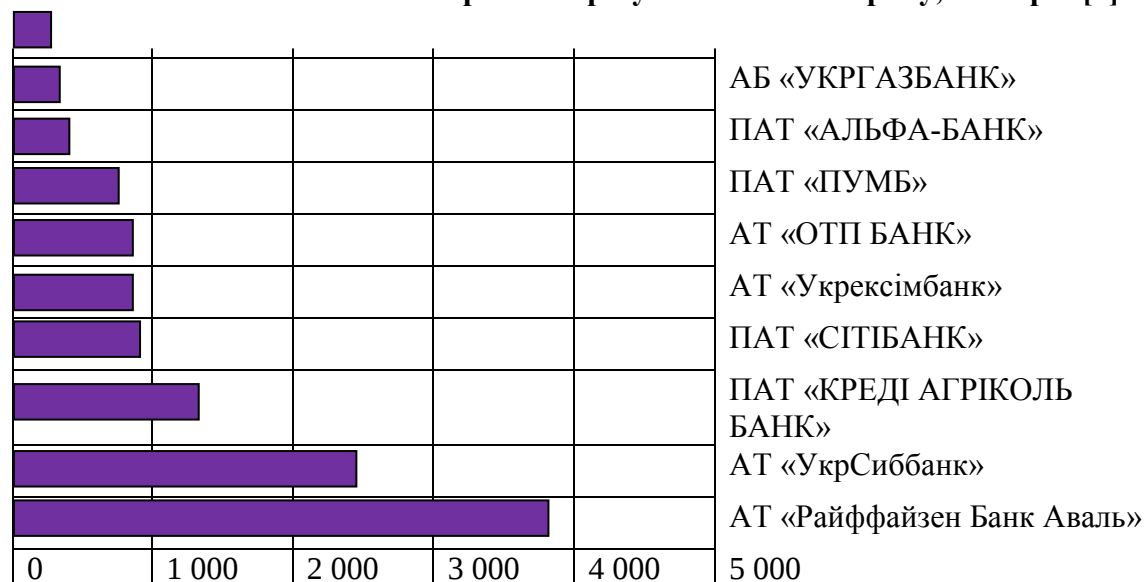

Рис. 3 Топ 10 прибуткових банків України за результатами 2017 року, тис. грн.

Серед найбільш прибуткових за підсумком 2017 року були банки з іноземним капіталом: Райффайзен Банк Аваль, Укрсиббанк та КредіАгріколь Банк (рис.3). На топ-3 найбільш прибуткових банків за підсумком 2017 року припадало 44,2% загального обсягу прибутку, отриманого банківською системою України. Слід зауважити, що в топ-10 прибуткових банків входять 2 державних банки, проте їхні доходи є досить умовними,

оскільки протягом 2017 року Ощадбанк і Укресімбанк були докапіталізовані на загальну суму 14,7 млрд. грн. та 7,7 млрд. грн. відповідно [3].

Отже, підсумовуючи можна сказати, що починаючи з 2014 року кількість банків почала зменшуватися. Аналіз фінансових результатів діяльності комерційних банків свідчить про те, що доходи банків України зросли на 9251 млн. грн., а витрати – на 37159 млн. грн. На сьогоднішній день етап удосконалень і реорганізації банківської системи України продовжується, так як, саме вона лежить в основі економічної системи країни і є сполучною ланкою між всіма суб'єктами економіки. А, отже, ключовим завданням нашої держави є забезпечення фінансової стійкості банківської системи України шляхом подолання кризових явищ та адаптування політики Національного банку України до внутрішніх умов розвитку соціально-економічної системи в країні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III.
2. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <http://bank.gov.ua/>
3. Національне рейтингове агентство Рюрік. Аналітичний огляд банківської системи України за 2017 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <http://rurik.com.ua>